

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 14767

CALL No. 959.61 / D.C.B.

D.G.A. 79

Dagh-Register

gehouden int 8/1615
80

Casteel Batavia

vant passerende daer ter plaetse als over geheel
Nederlandts-India

Anno 1647—1648.

14767

Uitgegeven door het Departement van Koloniën onder toezicht

VAN

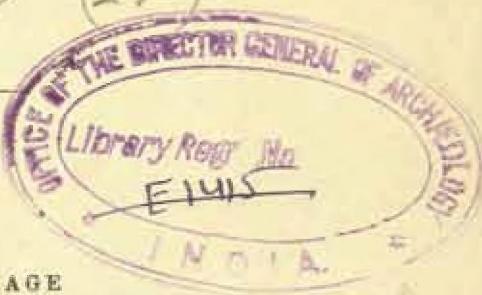
DR. J. DE HULLU

Adjunct-Archivaris bij 's Rijks Archief te 's-Gravenhage.

959.61

D.C.B.

(264) — (270)

'S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1903

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 14767

Date 29. 7. 1961

Call No. 959.61/ 9.C.B.

DE 'S-GRAVENHAGSCHE BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ.
VOORHEEN:
OEBR. GIUNTA D'ALBANI.

VOORWOORD.

De tekst van het over 1647—1648 loopende Dagregister, dat hier in het licht verschijnt, is afgedrukt naar een op sommige plaatsen blijkbaar vrij slordig afschrift, dat bewaard bleef in het archief van de kamer Zeeland.

Zooals men bemerken zal ontbreken in dit afschrift de sommiere verbalen, waarin de inhoud werd weergegeven van de brieven welke van tijd tot tijd door de opperhoofden der verschillende buitenkantoren aan de Hooge Regeering te Batavia werden toegezonden, ofschoon zij blijkens de herhaalde verwijzingen in den tekst moeten bestaan hebben. Eenige korte opgaven, hier en daar als terloops tusschen de aanteekeningen van het Bataviaasch dagregister ingestrooid, ziedaar alles wat men hier over het voorgevallene op de buitenkantoren vinden kan. Wordt deze leemte, voor zooveel den Maleischen archipel aangaat, door de uitgaaf van het derde deel van Prof. Heeres' Bouwstoffen minder gevoeld, des te spijtiger is het dat de verbalen van Perzië, Formosa en de andere buitenposten zijn te loor gegaan.

Toch zal ook de inhoud van dit deel den lezer niet teleurstellen. Van de verrichtingen der Nederlanders onder Pieter de Goijer en Abel Tasman in de Philippijnsche wateren tegen de Chinezen en Spanjaarden, van een reis door het jacht de Leeuwerck van uit Batavia door straat Sunda langs de kust van het Zuidland „door een ongemene ende nooit meer besochte passagie” naar Banda gedaan, van den toestand en handel der Portugeezen en Engelschen in Indië behelst het belangwekkende bijzonderheden, en wat medegedeeld wordt over onze vestiging op Mauritius, over het verblijf van de schipbreukelingen van de Haarlem op de Zuid-Afrikaansche kust, vooral daarom van gewicht vermits het de aanleiding geweest is dat het Nederlandsche ras aan

de Kaap is geplant, over Compagnie's betrekkingen met de inlandsche vorsten, inzonderheid met die van Mataram, Bantam, Atjeh, Makassar en Palembang, verdient de aandacht ook na hetgeen daarvan door de bekende werken van Heeringa, Theal, De Jonge, Heeres en anderen reeds bekend is geworden.

Het volgende deel zal over de jaren 1656—1657 loopen.

Om den lezer te gerieveen volgen hieronder de gebruikelijke opgaven:

Opgaat van de in den tekst ingelaschte documenten:

Brief van de koningin van Atjeh aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 6—9.

Brief van den koning van Indrapoera aan den Gouverneur-Generaal, blz. 18.

Brief van den vicerey te Goa aan den Gouverneur-Generaal (1 Januari 1648), blz. 30.

Brief van den pangeran van Djambi aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 35—37.

Brief van Sirij Paducca Maradia, panglima van Bhandar Califa (Tikoe?), aan den Gouverneur Generaal, blzz. 41—42.

Brief van radja Tanckas aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 42—43.

Brief van den orangkaja Maradia Deessa, panglima van Priaman, blzz. 43—45.

Brief van den orangkaja Swarra radia aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 44—45.

Brief van den koning van Djohor aan den Gouverneur-Generaal, blz. 49—51.

Brief van Keaij Angapraijs en Keaij Soeta aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 51—52.

Brieven van Keaij Nebeij Wierapatra aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 53—54, 97.

Brieven van den pangeran van Palembang aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 57—58, 64—65, 72—73.

Brief van Ratoe Ibouw, moeder van den Soesoehoenan van Mataram, aan den Gouverneur-Generaal, blz. 60.

Brief van Oya Berkelang, uit naam van den koning van Siam, aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 69—71.

Brief van den panglima van Salida aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 80—81.

Brief van den koning van Cheribon aan den Gouverneur-Generaal, blz. 82.

Brieven van den koning van Makassar aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 94, 126—127.

Brief van den adipati Soerabaja aan den Gouverneur-Generaal, blz. 97.

Brieven van den tommagon van Mataram aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 100, 164.

Brief van den sultan van Bantam aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 105, 168—169.

Dagregister door Sebald Wonderer gehouden op zijn reis als afgezant van Gouverneur-Generaal en Raden naar den Soesoehoenan van Mataram (28 Mei—11 Juli 1648), blzz. 107—119.

Brief van den Soesoehoenan van Mataram aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 121—122.

Brief van den „gouverneur” van Makassar, Crajen Patingaloa, aan den Gouverneur-Generaal, blzz. 127—128.

Brief van Kieij Nebeij Wiera Sittia, gouverneur van Japara, aan den Gouverneur-Generaal, blz. 145.

Brief van Abel Janszoon Tasman aan Gouverneur-Generaal en Raden (11 November 1648), blzz. 174—184.

Op de navolgende plaatsen vindt men berichten over:

De Engelschen te Bantam en betrekkingen der Compagnie met hen, blzz. 1, 5, 9—10, 14, 19, 28, 31—32, 38, 48, 54—56, 73, 139, 140, 170.

Betrekkingen der Compagnie met Atjeh en gezanten van dat rijk te Batavia, blzz. 6—9, 24—25, 45, 52, 60, 66, 74, 157.

Sterftestatistieken van Batavia, blzz. 10, 21, 37, 56, 71, 88, 103, 131, 140, 152, 160, 170, 190—191.

Verpachting der gemeenlands inkomsten te Batavia, blzz. 10—11.

Gezanten van den koning van Bali te Batavia, blz. 11.

Berichten van Bantam, blzz. 13—14, 18—19, 23, 27—28, 31—32, 37—38, 46, 48, 54—56, 170.

Reis van den kommandeur Pieter de Goijer van Manilla naar Batavia en zijn verrichtingen in de Philippijnsche wateren tegen de Chineezen en anderen (6 October 1647—11 Januari 1648), blzz. 14—16.

De Portugeezen te Macao, blzz. 15—16.

Maatregelen door de Spanjaarden tot verdediging op de Philippijnen genomen, blz. 16.

Handel der Engelschen te Djambi, blzz. 17, 33, 34, 172, 184—185.

Berichten van en over Djambi, blzz. 17, 32—34, 184—185.

Maatregelen tot versterking van het garnizoen en de Europeesche bevolking te Malaka, en „tot besettinge” der Moorsche en Portugeesche kooplieden aldaar, blz. 22.

Betrekkingen der Compagnie met Makassar, blz. 23.

Handel der Engelschen op Surat en Koromandel, blzz. 23, 38, 92—93.

Handel der Engelschen te Makassar, blzz. 23, 84—86, 92—93, 124—125, 169.

Berichten van Formosa, blzz. 26, 56.

Berichten van Tonkin, blz. 26.

Berichten van en over Mauritius, blzz. 28, 47, 129—130, 161—162.

Berichten van Surat, blz. 29.

Onderhandelingen met de Portugeezen over Solor enz. blzz. 29—31, 46.

De Portugeezen weder genegeen een loge te Bantam te stichten, blz. 32

Berichten over en van Siam, blzz. 34—35.

Betrekkingen der Compagnie met den pangeran van Djambi, blzz. 35—37.

De Denen in Bengalen, blz. 38.

Berichten over de schipbreukelingen van Nieuw-Haarlem aan de Kaap de Goede Hoop, blzz. 12, 40, 63.

Betrekkingen der Compagnie met de grooten van Bhandar Califfa (Tiekoe?), blzz. 41—42, 44—45.

Betrekkingen der Compagnie met den panglima van Priaman, blzz. 43—44.

Gezanten van Djohor te Batavia en betrekkingen der Compagnie met dat rijk, blzz. 49—51, 52, 60, 64.

Betrekkingen der Compagnie met Keij Angaprajha en Keij Soeta, blzz. 51—52, 64.

Betrekkingen der Compagnie met den Soesoechoenan van Mataram en zijn riksgronden, blzz. 53—54, 56, 60, 66—67, 82, 107—119, 121—122, 164.

Gezanten van Palembang te Batavia en betrekkingen der Compagnie met dat rijk, blzz. 57—58, 64—65, 72—73, 79.

Verrichtingen der Nederlanders in de Philippijsche wateren tegen de Spanjaarden, blzz. 59—60.

Bericht van Malaka, blz. 62.

Berichten van Atjeh en Perak, blz. 68.

Betrekkingen der Compagnie met Siam, blzz. 69—70.

Expeditie van Abel Janszoon Tasman tot afbreuk van de Spanjaarden in de Philippijnen, blzz. 75—77, 173—184. ¹⁾)

Bericht van Ligor, blz. 77.

Betrekkingen der Compagnie met Salida, blzz. 80—81.

Het Tayoles-kwartier te Batavia in de asch gelegd, blz. 81.

Gezanten van Cheribon te Batavia en betrekkingen der Compagnie met dat rijk, blzz. 80—82.

Zending van Sebald Wonderaer en Rijklof van Goens naar den soesoechoenan van Mataram, blzz. 82, 107—119.

Berichten van en over Makassar, blzz. 83—87, 92—93, 124—126, 141—142, 151, 169.

Handel der Portugeezen te Makassar, blzz. 84—86.

Vaart der Maleiers en Makassaren op Amboen en de Molukken, blzz. 84, 124—125.

Berichten van Solor, blz. 89.

Betrekkingen der Compagnie met den koning en de grooten van Makassar, blzz. 94, 124, 126—128, 152.

Gezant van den koning van Soerabaja te Batavia en betrekkingen der Compagnie met dien vorst, blz. 97.

Berichten van en over Surat, blz. 99.

Compagnie's lege aldaar door de Mooren geplunderd en drie Compagnie's dienaren door hen gekwetst, blz. 99.

¹⁾ Vgl. Heeres, *Abel Janszoon Tasman's Journal*, p. 122—124.

Bericht van Malabar, blzz. 100—101.

Reis van het jacht de Leeuwerck van Batavia door de straat Sunda langs de kust van het Zuidland „door een ongemene ende noyt meer besochte passagie” naar Banda, blzz. 102, 155. ¹⁾)

Verrichtingen van Antonio Caen op Ternate tot redres van het wanbeheer van den gouverneur Wouter Seroyen, blz. 104.

Gehoor van Sebald Wonderaer en Rijklof van Goens bij den soesoehoenan van Mataram, blzz. 110—113.

Beschrijving van de stad Mataram, blzz. 115—116.

De Spanjaarden op Ternate, blzz. 124, 141.

Uitvaart van Antonio Caen, Raad van Indië, blzz. 135—136.

Bericht van Banda, blz. 138.

Betrekkingen der Compagnie met den „gouverneur” van Japara, blz. 145.

Berichten van Solor, blzz. 146—148.

De Portugeezen op Larantoeka, blzz. 146—148.

Gehoor van den kapitein der Chineezen te Batavia in de zitting van den Raad van Indië, blzz. 149—150.

Betrekkingen der Compagnie met den sultan van Bantam, blz. 168.

¹⁾ Vgl. Heeres, *Het aandeel der Nederlanders in de ontdekking van Australië (1806—1765)*, blz. 73.

E R R A T A

- Biz. 8 regel 2 v. o. staat heeft, *lees* heft.
* 13 * 8 v. b. staat Intioho, *lees* Intche.
* 17 * 7 v. b. staat Bamiam, *lees* Bantam.
* 21 * 14 v. o. staat gesteurt, *lees* gestuert.
* 24 * 18 v. h. staat ambassadeur, *lees* ambassadeurs.
* 69 * 1 v. o. staat dit sijn de titels van sijne Mat, *lees* (dit sijn de titels van sijne Mat).
* 71 * 19 v. o. staat dootgraaff, *lees* dootgraver.
* 72 * 1 v. b. staat officieren, *lees* officieren.
* 72 * 15 v. o. staat constitutie, *lees* constitutie.
* 91 * 10 v. b. staat 's Comp^e fortresse, *lees* 's Complex fortresse.
* 97 * 5 v. o. staat Keij Bebeij Wiera, *lees* Keij Nebeij Wiera.
* 125 * 2 v. b. staat elderwaerts, *lees* wel derwaerts.
* 130 * 5 v. o. staat verschijnen, *lees* vertreken.
* 131 * 4 v. o. staat Tegens den avondt hebben 7 vaerbuiggen alhier ingecocht enz., *lees* Inlanische vaertuiggen sijn tegens den avondt 7 alhier verschenen, hebben ingekocht enz.
* 133 * 2 v. b. staat Barent Barentsz, *lees* Arént Barentsz.
* 133 * 3 v. o. staat Arnold Heinssens, *lees* Arnold Hennsens.
* 141 * 14 v. o. staat Evert Jansz. Buyl, *lees* Evert Jansz. Buijs.
* 143 * 12 v. o. staat Surrabaja, *lees* Arosbaja.
* 149 * 15 v. o. staat scharmelen, *lees* schalmeien.
* 183 * 15 v. o. staat India, *lees* Judia.

C. I. B. L.

BATAVIAS Dachregister beginnende primo
December a° 1647 ende eijndigende
ultimo December a° 1648.

Primo December sijn egeene schepen oft inlantsche vaertuijgen aengekomen noch vertrocken, ende is oock vorder op dien dach niets annoterenswaerdich voorgevallen.

2de d^e verschint uijt Taijohan 't fluytschip den Swarten Beer met een cargasoen monterende volgens factura ter somme van f 36234.15.12, bestaende meest in poeijer- en candisuijckeren mitsgaders in al sulke andere waren als bij appart verbael gespecificeert staende nevens 't g'adviseerde van dien cant claerlijck can worden naergesien.

D^e vertrecken drie contings d'eene naer Jortangh, d'ander naer Palimbangh ende d'erde naer Cerrebon, 't samen uijtvoerende 214 R^a aen cleden ende verscheijde andere cleenicheden.

3 d^e comen twee contings en twee tingans van Cherrebon, Diermaijo ende Bantangh, met 40 man, aenbrengende 8 picol peper, 20 picol harttevlees, 100 p^r hoenders, 2500 bos padij, 500 p^r eenden, een haiff last rijs ende verscheijde snuijsteringe meer.

Daerentegen vertrekken ses vaertuijgen naer verscheijden om de oost (ge)lege plaetzen ende voeren met malecanderen wegh voor 2524 R^a aen gesorteerde cleden ende twee lasten groff sout.

4de d^e comt van Tegal een lamboe met 12 man ende brengt 400 bos padij ende 5 lasten rijs mede, mitsgaders van Cherrebon een tingangh met 5 man, aenbrengende 2 lasten rijs, 100 p^r hoenders ende 10.000 p^r oude pijnangh. Naer de middach vertrekken wederom ses separate vaertuijgen naer diverse quartieren, medenemende 3059 R^a aen cleden ende twintich realen contant.

Tegens den avondt becomeen een briefkken van onsen resident uit Bantam, waerbij niet sonderlings gecundicht wert, eenelijck dat het Engelse jacht de Zeeblom eergisteren van Benjarmassingh tot Bantam aengelandt was ende omtrent 90 lasten peper ende eenige rottanghs medegebracht hadde. Item dat seecker Engels coopman genaempt Mr. Noel, zijnde de derde persoon van hunne Comp^a op den eersten deser aldaer was comeu te overliden.

5 d^e compt hier binnen de revier een jonckje van Patanij, met 11 man geladen hebbende 1500 dammers ende 10 Siamse potten, vol soute mosselen,

gevolchelyk vertreken drie continghs ende een tingangh nutvoerende 290 realen aen eleden ende 10 R^d contant.

6 d^e arriveert van Masulipatnam 't schip de Snoeck met een cargasoen van f 202798.8.12, bestaende in 640 packen sorteementen eleden, 1461 packen Bengaelse pouijersnijcker ende 14880 R^d geraffineerde salpeter. Wat d'Ed. heer Gouverneur Generael ende d'heeren Raaden van India van de aldaer residerende opperooplieden daer benevens aengescht wert, is bij het hiervan zijnde Cormandelse cust-verbael elaerijck bekent gemaect.

Item van Pipelij uijt Bengalen, 't fluytschip Heemstede, aenbrengende een cargasoen bedragende volgens facture f 125914.12.6, bestaende uijt:

218 balen rouwe selfis gereede zijde.

341246 ponden geraffineerde salpeter.

15112 ponden tarwe.

104450 ponden gedrooghde gember.

1000 stucx ledige saeken.

't Gant d'aldaer leggende opperooplijken haer geduchte Ed^t bij hunne missive van 3rd November jongstleden daer benevens gecundicht wert, can insgelijcx bij het voorsejde Cust-verbael naergesien werden.

Soo verschijnt op dien daech hier ter rheeke unt ons lieve vaderlandt 't schip Zutpheen, zijnde het laetste van de voorjarige gedane Europische equipagie ende mede brengende 347 coppen, daer onder 233 varende gesellen ende 114 soldaten sijn, hebbende en passant St Vincent aengelaen ende aldaer een matigh refrinschemet voort volck becomen, echter bevonden op haer verschijningh dat 19 man op de herrewaerts reis meest een schorbuto verloren ende noch vele siecken hadden.

Van Pamalaagh comt een tingan ende een lamboe, d'eerste met ses d'ander met 14 man versien, te marekt brengende clif lasten witten rijs, mitsgaders van Patanjⁱ een gallion met 16 Simesen aenbrengende 40 Siamse potten slechten arack, 20 d^e soute masbancker, 8 picol drooge gerneelen, 7 potten traen ende 300 onde elappusen.

7 d^e comt van Palembangh een tingangh met 21 man geladen met 60 picol peper ende andere smuijsteringe. Item van Tamalaagh een lamboe met 11 man dertich picol peper ende 5 picol arpijs.

8 d^e vertreken 17 vaertuigyn meest al om de Oost thuijs hoorende, taamen uijtvoerende 1615½ R^d aen diverseche sorteringh eleden, 10 R^d aen contant, 4 ellen roodt laecken ende 1500 p^d soo kommen als schootels.

9 d^e versebjnt seecker dienaer van den sabaandaer Sijri pedata ende Cherribon ende elaeghle dat ontwijsende sijn pas, hem voor desen verleent, om naer Palimbangh te varen voornemens was, doch vermits d'contrarie wint op gisteren tegens den avondt omtrent Ontongh Jaya heeft moeten setten, twelejk die van Bantam gesien hebbende datelijck met een praeuw gemant met 17

coppen mit gecomen ende dicht daer bij ten ancker gecomen sijn, vragende terstondt wat volck dat waren ende waer henen datse hadden, daer op hun in antwoorde gedient wierdt dat van Cerribon quamen en naer Palimbangh wilden. Omrent een halve mijre daer na hebben die van Bantam op de Cherribonders een energie met musquetten gedaen ende een dienaer van haren coningh door 't been geschooten, in vongen de praeuw verlate en deseelve dateijck voor hun oogen aen brandt steecken sien mosten haer salverende in seecker vissehersvaertuigh, daermede herwaerts aenquamen, weleke vijfde actien ons van dit volcxken eenigen tijt herwaerts veel ter hooren gecomen ende langer onverdruechlyk zijn, dien volgende oock nootwendich bij de sulthans van Bantam dient gedolleert ende daer over exemplaire straffe versocht te werden.

Desen naermiddach paresseert alhier ter rheede van Ceijlon tjacht Aechtekerke aenbrengende 450 packen off 112½ bharen eauzel ende twee vijftigtonnen ter somme van f 366.11.10. tGunt den gouverneur Johan Maetsuyker, nopense ten principale de constitutie tuschen donas en de Portugesen als den conieck Raja Singa, bij sijne missive in dato 18 November daer benevens adviseert, wert bij Ceijlouse verbael supstantialiter aengewesen.

10 d^e vertrekken seven vaertuighen naer verscheijde quartieren, met moeanderen wechslepende 3327 R^e aen eleden ende vijftig realen aen contant.

11 d^e arriveert nijt Suratte en Wingurla en Ceijlon 't jacht de Leenwerck met een cargasoen monterende volgens facture f 229030.15.14, bestaende in 22 kisten geldt inholende 85925½ Realen aen rijcxdaelders. 27 packen inligh sirhees, 150 packen catoene garen ende een pack rode berams. Den Directeur Arent Barensen geeft ons bij sijne missive van dato 7 October passato egeene souderlings veranderinge in die quartieren te verstaen maer dat alles bij vorige terminis continueringe bleef, daer van op sijnen plaeis breeder gesprooken wert.

Soo comen oock vier inlantsche vaertuigen hier binnen de revier te arriveren, tsamen op ende geladen hebbende 55 coppen, 150 picol peper, 22 valjangs rijs, 1400 oude clappussen, 600 bos padij, 50 p^r hoenders ende een koebeest.

12 d^e arriveeren vijf separate vaertuigen gesamentlyk gemant met 44 coppen ende ter reute brengende d'naervolgende te weten: 28 lasten rijs, ½ picol peper, 2 picol harteylees, 350 bos padij, 105 p^r hoenders ende ander mainsentementos meer.

13 d^e vier verscheijde vaertuigen comen op dien daeb hier binnen de revier ten ancker, gesamentlyk gemant met 31 coppen ende geladen met 3000 bos zuijcker, 4 lasten rijs, 2400 bos ajun, 200 bos boek ende diverse andere smijsteringh. Daerentegen vertrekken vijf vaertuigen mede nemende 401 R^e aen eleden en 600 aerde cannen.

Soo vertrekt oock op heden onsen resident per 't jacht de Zeerobbe wederom naer Bantam met ontre om eenige vaten goet Engels bier op

te soecken, te coopen ende per voorseijt jacht met den eersten de retour te senden.

14 d^e comen 13 vaertuijgen uit verscheijde quartieren hier binnen de revier geloopen sijnde gesamentlijck met 127 coppen gémant ende brengen te maret 't naervolgende te weten 12½ lasten rijs, 226 p^t peper, 23 p^t eubébe, 1300 kneppel súijker, 300 p^t steenbrasems, 1500 p^t harteylees, 500 bos padije, ende verscheijden andere cleenigheden meer.

Retourneren daerentegen twee galjons d'ene naer Passier met 197 R^t ende dandere naer Biemo met 1315 R^t, alle een diversche sorteringhe eleden.

15 d^e tschip Harderwijk paresseert uijt Siam hier ter rheede met een cargasoen bedragende volgens facture ter somme van f 23823, bestaende in tnaervolgende te weten:

270 lasten gemeene rijs.

267 stuex jattij plancken en swalpen.

9377 eattij swaren peper.

50000 G caurijs de Maldiva.

1008 stnrex ribben.

8 picol guttu gomma.

Wat den coopman Jan van Muijden bij sijne missive van 16 November a^r passato daer benevens rescribeert, is bij 't Siamse verbael claeerlijck te beoogen.

Van Palembangh comt een lamboe met 14 man geladen hebbende 3000 ganting peper.

16 d^e wert met 13 vaertuijgen uit verscheijde quartieren alhier ter vente gebracht 19½ lasten rijs, 60 picol peper, 2150 bos padije, 4500 bos en 1300 cocck súijker. Item 1800 p^t soute cijjt, 250 p^t cadjangh, 600 p^t oude clappessen, 79 sacken capock, 10 Siamse potten olijf ende diverse andere snorren van cleene waerdie meer, zijnde de voorseijde vaertuijgen gesamentlijck met 119 coppen soo Javanen als Chinesen gemant geweest, slepen daerentegen met 7 andere vaertuijghen wegh voor 871½ R^t aan eleden.

17 d^e van Palembangh comt een gallion met 19 mans- en twee vrouws-persoonen inhebbende 240 picol peper ende partje cadjangh insgelijcx van Japara een gilloen met 18 man aenbrengende 12 cojangh zout, parthije bossnijcker ende andere snuijsteringh; keeren daerentegen wederom thuys acht andere vaertuijgen ende nemen in retour 928 ½ R^t aan eleeden ende 12½ R^t contant mede.

18 d^e verschijnt uijt Taeijouan de joneke van de Chinees Sjangson alias Jan Soetecaen, ophebbende 160 man ende geladen met grove Chinese waeren, met brieven van den president ende raedt des eijlants Formosa, waervan in Taijouanse verbael mentie gemaeckt werd.

Van Macassar comt Intchee Boeroeek met een lannangh met 20 man, geladen met 10 bharen peper, een bhaer sandelhout neffens 10 stuex Ceramse slaven ende slavinuen.

Dato ontfanght d' Ed. heer Gouverneur Generael weder van onsen Bantamschen resident een brieffken, waerbij verhaelt dat ter wijle alhier op Batavia zij geweest van de cust Cormandel voor Bantam is comen 't arriveren t'Engelse jacht d'Advijsje, met een cargo van 50 packen diversche cleeden etc., ende stonden binnen den tijt van twee maenden noch twee andere navetten van daer te volgen. Naer goede Engelse bieren badde aller weegen onder d'Engelse vrunden vernomen maer egeene cunnen erlangen, voorgevende niet meer als een weijnich tot hun eijgen provisie te hebben, daer den geseijden resident nochtans 't contrarie dies aengaande gevoelende was.

19 d^e verschijnt alhier ter rheede nuttet Malaex vaerwater tjacht van den vrijecoopman St Hendrick van Gent inhebbende 200 picol peper, wiens dienaers rapporteerden dat met hun meesters selfs varendे op sijn twee jacht gelijkelijk na Androgirij gescheijden ende naer Malacca te gaen voornemens waren, doch omtrent Tauijangh Boerangh door onweder van malcanderen geraeckt ende van anckers teenemaal onthloot zijnde waren genootdruct d'reijse herwaerts aen [te] stellen.

Soo comen oock 9 stux inlantsche vaertuijgen hier binnen gesamentlijck gemant met 85 coppen, geladen hebbende 26½ lasten rijs, 3 d^e sout, 250 steenbrasems, 2400 bos ajun, 500 bos tamborinde, 500 bos loock, 5 sacken toeback, 3000 cleen en duysent kneppel snijcker, item 1000 p^r gorgeletten ende verscheijde andere Javaense coopmanschappen van geringh valeur meer.

20 d^e comt van Palembangh een talamba met 15 man ende brengt 80 picol peper ende 1 last rijs mede, mitsgaders van Cherribon een tingan met 9 ende van Grisick een tingangh met 7 man beijde niet meer als 3 lasten rijs ende andere snuijsteringh meer.

21 d^e van Cherribon comt een contingh met 6 man ende brengt 57 picol swarte sijjeker, ½ last rijs, ende andere snuijsteringh aen de merekt.

21 d^e. Op heden vertreken vier vaertuijgen, te weten: naer Maraetsiangh een tingan ende voert 79 R^r aen cleden uyt, naer Japara oock een tingan met 292 R^r aen cleden, item naer Cherribon een jonckje ende een lanangh beijde wegh voerende 215 R^r aen cleden, 70 stux arracxpannen ende 2 picol oudt ijser.

22 d^e is niet remercabels voorgecomen.

23 d^e vertrekt een chiampau naer Cherribon ingecocht hebbende voor 110 R^r aen cleden ende 200 p^r groff aertwerck, insgelijcx een contingh naer Japara medencemende 92 R^r aen cleden.

24 d^e keeren weder terugh seiven verscheijde vaertuijgen op diversche plaatzen om d'Oost thuijs hoorende tsamen ingecocht ende mede wegh nemende 1765 R^r aen sorterende cleden, 5 picol coperdraet, 42 p^r cubebe, 5 lasten groff sout ende 200 p^r reijscopjes.

25 d^e arriveert van Malacca tjacht de Liefde dat door den E. gouver-

neur Jan Thijssen expresselijck met drie der Aetchientse Maij^{ts}-gesanten, vermits hun eijgen vaertnigh innavigabel geoordelt wiert, berwaerts acu gedes pescheert is om vertimmet te werden, hebbende in Malacca voor Battavia ingenomen 580 picol peper costende gelijk bij factura blijkt f 12704.—4. Wat den voornoemden gouverneur bij sijne missive van 10 December passato adviseert ende versoeckt can bij 't Malacxe verbael, daer alles in g'extenteert naergesien worden.

26 d^e beden voor de middach zijn d'Aetschinse ambassadeurs, op gisteren per 't voorseijt jacht van Malacca gecomen, benevens haer medegebrachte brieven ende geschenck door heeren gecommitteerdens van boort gehaelt ende seer magnifickelijck met 't lossen van canon en musquets ter audientie voor d'Ed heer Gouverneur-Generael ende d'heeren Raden van India geleijt geworden, alwaer een weijnich geseten sijnde de brieff geopent ende gelesen wierdt bevonden der selver translaet van woerde te woerde in substantie aldus luydende:

Translaet van den inhoudt vande missive vande Coninginne
van Aetehin aen d'Ed. heer Gouverneur Generael.

Vorders den brieff van den Gouverneur Generael Cornelis vander Lijn, den selven hebbe ick naer behooren seer wel ontfangen ende hebbe den selven met alle mijne groote persoonen doen inhalen volgens costuijme. Ende ten tijde als den selven ontvonden ende geopent wordt ende den inhoudt van dien verstaende ben daer over seer gecontenteert geweest. Ende ten tijde als Abintara Sirij Amerbangsa wederom alhier quam brocht hij de tijdinge vant overliden vanden Gouverneur Generael Antonio van Diemen, daer over ick seer bedroest zijn geweest, ende dat ten respecte met Paduca Morhom Macota Alem die altijt een goede vrede ende vrantschap onderhouden badde. Ende als ou hebbe ick verstaen hoe dat Cornelis van der Lijn Generael van Battavia geworden was, daer door alle mijne droefheit wederom in blijdschap verhandert is, daerom hebbe ick den Generael 'tgeen dat versoeckt toegestaen; doch daer is noch weijnich differentsie tusschen beijde gebleven van dat den Generael versoeckt dat de Nederlanders in Perach soude mogen handelen gelijk de Portugesen voor desen hadde gedaen, ten tijde van Paduca Morhom Macatta Allem, maer de Portugesen en hebben daer niet anders als steels wijse gehandelt, ende ingeval dat Paducka Morhom Macatta alleen zulex te weten becomen hadde, soude de selve hebben lateu aentasten, maer de Portugese gaven gelt acu die van Perach ende versochten 't selve wilden vereeren, ende ingeval ick nu die costuijme van de Portugesen de Hollanders toestaen salt seecker zijn datter geen advansen meer te becomen zijn wesen sal, doch ick Coninginne en begeer niemandt sijn versoeck aif te slaen maer ick hebbe de Nederlanders vereert datse neffens de Aetchinders van Darou Selem in Perach volgens costuijme soude mogen handeleu.

Vorders schrijft den Generael in zynen brieff dat den orangkaja Laxcamana Sirij Perdrana Mentrij ¹⁾ sijnde het seggen van eenen grooten onlouhalangh, doch den orankaja Sirij Perdana Mentrij Laxcamana heeft niet anders gescijnt als tot voordeel van den Hollanders dat genegen waren om de Aetchinders te helpen oorlogen tegens hare vijhandt.

Ten anderen seijt den Generael in zynen brieff dat d'Engelse myn landt doen floreren, doch seggen de verstandigen die veel vrunden hebben, die malanderen goet doen, dat daer doch geen onlusten tusschen beijde comen te ontstaen, tsij dan rijek ofte arme menschen noch oock grote ofte cleene personen, maer men moedt sien opt goet datse doen aen die van Aetchin, Darou, Salem en alle landen ende zeehavens onder mij sortierende, de selve sal ick vereeren met het geen dat redelijck wesen sal ende datse van mij sullen versoecken.

Noch ten anderen schrijft den Generael in zynen brieff seggende dat Malacea heeft doen belegeren ende het veroveren van dien, daer over en was Paducka Morhom Daron Salem niet seer wel gecontenteert, alsoo den capitain van Malacea hadde om vergiffenis gebeden aan Paducka Morham Daron Salem, ende als wanneer de Hollanders desen gelegentheit hadde gesien daer door sijn de harten van de Hollanders wanckelbaer geworden ende hebben daer over diversche malen reverentelijck versocht assistentie om Malacea te helpen overwinnen, doch 't was waer dat Paducka Morom Daron Salem verstoort was op de Portugesen omdat sij tegen de Hollanders hadden slaeghs geweest inde zee omtrent Polou Waij, daer over heeft hij den Portugesen ambassadeur doen vangen, daer naer heeft hij de Hollanders beloof datse Malacea soude belegeren ende hebben oock Malacea verovert, is nu met alle amunitie van oorloch ende het landt van Malacea niet alleen voor den Generael gebleven, waer om is dan noodich dat men van dingen spreekt die gepasseert sijn?

Ten anderen seijt den Generael mede in zynen brieff dat het landt van Malacea wederom wilde geven aan de Portugesen, doch dese saecke wilt wel in goede delibratie nemen [ende] met goeden raden daer wel over resoveren.

Ten anderen seijt den Generael mede in sijnen brief seggen[de] dat den ambassadeur van den Generael, die mij comt begroeten, bij alle differentie aff soude doen, maer nu seggen de verstandige menschen, als men vrunden soude soeken daer geen differentie tusschen beijde soude sijn, dat men sulcke vrunden beswaerlijck soude connen vinden, ende ingeval dat men vrunden ende vruntschap wilde houden ende eenige differentsie quam te ontstaen behoort het selve ten besten te houden, opdat de vruntschap lang en onverbreekelijken mach duren.

Vorders den ambassadeur van den Generael, die nu gecomen is, tis seecker

¹⁾ Hier schijnen in het HS. enige woorden te onthreken.

dat affcomstich is van een verstandich geslachte, hij is bequaem om hem in besindinge gebrijjet te werden om sware en gewichtige zaeken aff te doen, ende als wanneer hij eerst gecomen was, was ick wat plaisieren in mijn waranders gegaen, genaemt Indrepourij, daer om hebbe ick gesonden Magadt Gadie, omme mijn vereeringhe ¹⁾ aen hem te brengen ende daer naer hebbe ick noch gesonden den sabandhaer Gandoegaen om oock mijn vereenighe ¹⁾ te brengen, ende als wanneer hij int landt van Aetchin Daron Salem gecomen was doen hebbe ick gesonden den orankaja Sirij Paducka Touwan wederom naer Aetchin Daron Salem, opdat den ambassadeur een plaets zonde mogen hebben om te plesieren, ende als wanneer ick selfs wederom in de stadt gecomen was hebbe ick gesonden den nalier sabandhner aen den ambassadeur, gelijk het in verleden tijt een gebruycck is geweest, ende heeft den ambassadeur met sijn tonge gesproken, dat een groodt verwonderingh was voor verstandige menschen, die sulex van hem hoorden spreecken, ende naer dat dit geschiedt was hebbe ick gesonden Abintara ende een van mijn prinsipaelse oelbalangh omme den brieff van den Generael in te balen, ende sijn alle menschen seer verwondert geweest in aensien ende doen van den ambassadeur van den Generael alsoo een grooter persoon was als voor desen een ambassadeur was geweest, ende ick hebbe den selven ambassadeur oock liberaal vergunt een hooge groote sitplaets benefens mijne raetsheeren, ende daer naer hebbe ick den ambassadeur van de generael doen brengen bij den orankaja Laxemanna Sirij Perdanna Mentrûj ende den orankaja Radie Lelawangsa ende den orankaja Maradia Lella ende den orankaja Maradja Sentosser ende den orankaja Sirij Nallawangsa ende Radja Oedanna Leella ende Abintara Sirij Paducka ende Abintara Paducka Sirij Indra ende noch soo veel van mijn groote heeren, omme hem alle recreatien aen te doen ende hebben hem oock overveel groote eere ende vriendschap gedaan.

Ende heeft den ambassadeur van den Generael van mij versocht dat jaerlijcx soude mogen becomen 600 bhaer tin voor sijn selven int landt van Perrâ, doch het landt van Perrach heeft van tijt tot tijt altijdt onder mij gesubmiteert, ende ick selfs en hebbe soo veel niet connen becomen als den ambassadeur is versoeckende, ende daerom en hebben de wijse personen dat versoeck niet aen connen nemen.

Ick ben nu gegenwoordich sendende van mijn menteri¹ genaempt Maradja Indraplawa ende Paducke Sirij Radja ende Sirij Semara naer 'tlandt van Battavia om mijnen brieff te brengen aen den Generael Cornelis van der Lijn.

Mijn vereeringhe aen den Generael is een goudt gebloemt cleet ende een rintsiom ²⁾ met eenen snassen heeft neffens 24 bharen peper, ende als wanneer mijnen ambassadeur sijne saecken sal hebben verricht, soo versoeck ick aen

¹⁾ Het HS. heeft: *vereeringhe*.

²⁾ rentjong.

den Generael dat hij met den aldereersten naer behooren wederom gesonden mach werden, om dat ick met der haest mach verstaen de goede welvarenheit van den Generael.

Naer genomene lecture d'voorschreven ambassadeur noch omtrent een half uijrken vertoeft ende een glaesje soete wijn mitsgaders naer hun wijs een weinich pinnangh genutticht hebbende sijn weder door d'heere ontfanger buijten geleijt ende in een bequaem logiment expres voor haerlijden geprepareert gebracht geworden.

27 d^e op heden comen hier binnen de haven gelopen twee gillions vijff tingans ende seven contings tsamen 14 stux gemant met 151 coppen meest op d'Javase oosteust thuijs hoorende, ende brengen met maleanderen aen 't naer volgende te weten:

106	bhaeren peper
13 $\frac{3}{4}$	lasten rijs
130	p ^a hoenders
50	picol swarte zuijker
1	d ^e hartevlees
650	p ^a steenbrasems
1700	bos loock
1400	bos ajaijn
3400	grote bondel zuijker
4	sacken taback

400 bos padije ende verscheijde andere snijstering van cleender waerden meer.¹⁾

28 d^e tegens den avondt keeren weder thuijs acht stux vaertuijen, te weten 4 tingans, 2 contings, een gillion ende een gorab, weghslepende 2409 realen aen diverse sortementen cleden, 75 R^a contant ende een half picol cassumba.

29 d^e vertrekt een tingan naer der Majjo ende voert uijt 74 R^a aen cleden, mitsgaders naer Grissick een conting mede nemende 47 $\frac{1}{2}$ R^a aen cleden en 50.000 stux aerde commen alsmede naer Tegal een tingan met 102 realen aen cleeden.

30 d^e retourneert 4 contings naer Cherribon mede nemende 357 R^a aen cleden, 700 rode pierings ende een musquet. Item een lamboe naer Passora met 170 R^a aen cleeden.

Ultimo gaen noch seven stux verscheijde vaertuijen wederom terugh hebbende alhier gesamentlijck gecocht ende g'embarqueert voor 446 $\frac{1}{2}$ R^a aen cleden, 318 $\frac{3}{4}$ contant, 400 grove pieringhs ende een picol cubebé.

Op heden recipieren noch een briefken van onsen resident in Bantam

¹⁾ Het HS. heeft: van cleden waerden meer.

gedateert 28 deser, meldende dat 't Engels schip de Maria nu geheel zeijl reet leggende binnen den tijt van 3 a 4 dagen vertrekken ende in de strandt tot de compste van onse patriase scheepen vertoeven souw, om daer mede combinative naer Europa te navigeren. d'Ladinge van d' Maria wert op 500 lasten getaxeert, except 't particulier bestaende in d'rest peper. 'tJacht de Zeebloem was al over eenige dagen om ballast naer d'eijlanden verseijt ende stondt 't voorseijt schip de straat niet te convoijeren. 't Voornoemde jacht de Zeebloem was geprojecteert om naer de enste Choromandel te vertrekken ende d'Adviso naer Macassar, doch souden noch eerst beginnen te laden, soo dat naer hun eijgen gevoelen 't vertreck van beide der vernoemde jachten noch wel drie weecken aen loopen sal.

D'illijjt 't Hart verwachten se alle dagen van Jemteij, off die gelijk voor desen uijtgegeven hadden mede naer Engelandt sullen assenden conde niet seecker vernemen, maer wiste wel datter met de peper die aen te brengen stont als aen zuijker ende geonfijte gember ladinge genoecch voor d' fluytschip was.

Eenige der Engelse vrunden hadden op seecker tijt in presentie van voorschreven onsen resident groot misnoegen gethoont over dat d'Ed. heer Gouverneur Generael op haerlijden ernstich versoeck met egeene specerijen voor contanten hadde gelieuen t'accmoderen, voortgevende wel bemerkken conden, nu 't Britannische rijck meest bedorven was ende bijua onder de voeten lagh, d'goede correspondentie die wij met haerlijden soo in Europa als hier te lande voor desen onderhonden hadden nu aen onse sijde oock seer begosten aff te nemen, ende d'gunsten door hun vorige regenten aen d'onse bewesen 't eenemael scheuen vergeten te zijn, doch lieten haer weijnigh aengelegen wesen, souden haer gelieute voor hun gelt uijt Hollandt wel in Engelandt becomen.

In dese verledene maent December zijn alhier in Battavia comen te overlijden 56 Comp^e dienaers, 10 vrije lijden ende 11 slaven als slavinnen.

Primo Jannarijs 1648. Op heden nae jaerlijcxe gewoonte den godtsdienst en gebeden tot den Heere om sijnen heilijgen segen voor desen staet in 't gemeen als de leden van dien int besouder te verwerven gedaaen wesende, soo werden vorder nae den middach de generale incomptien van Battavia bij openbaer gom-slagh, in tegenwoordicheit van d'Ed^e heer Gouverneur Generael als de heeren Raaden van India mitsgaders twee gecommitteerde schepen ende den bailli deser stede, ten huijse van Bingam, cappiteijn der Chinesen, aen de meestbiedende verpacht en quamen de selve te renderen als volgh:

voor 't geheele loopende jaar:

de pacht van 't wilt geschooten vleesch	R ^e 50
van 't visschen inde reviere van Ancke	" 250
d'onderstaende sijn verpacht bij de maendt ende geven als volgh:	

de paecht van de visch-merct, 't slachten van verckens ende tam vee	R ^o 371
van 't handelen aen de schepen	, 310
van de waegh deser stede	, 336
van de clede-passen	, 123
van de barm, rondom de statsmuren	, 10
van de sirij binnen deser stede	, 30
van de Javaense visschers	, 172
van de brantbont haelders	, 130
van het toppen der Chinesen	, 700
van alle de stadt's clappusboomen	, 270
van 't erf brijten de stadspoorte daer calek ende steen op gebrant wert	, 7.

tweleck bij den Chinees Khopeco voor den tijt van drie jaren gepacht is.

Alle 'tweleck tegeus den avoudt g'absolveert wesende bleven (volgens voorjarige costume) d'heeren Raaden van India nevens andere gequalificeerde personoenen bij d'Ed. heer Generael ter maeltijt.

2 d^e verseijlt van dese reede, met het flijtschip den Wolff ende tjacht de Zeemeeuw, den capitain majoor Willem Verbeeck, sijnde gedestineert naer Solor ende mede voerende tot vervolgh van 's Comp^o negotie in die quartieren, een redelijck cargasoen, daer onder diverseche provisie ende gereedschappen, monterende ter somme van f 55014.3.2. Met sijn E. vertreckt insgelijcx den coopman Hendrick ter Horst, om aldaer als opperhoofd (naer luijt sijner commissie) in ons fort Henriëns voortaan te resideren in plaatse van den luijtenant Hendrick Hendricksen van Oldenburgh.

Bij dese occasie retourneren mede naer hun landt de gesanten van den coninck van Balij, sullende en passant door de onse aen 't eijlandt Balij werden uijtgeset. 't Geene aen gemelten coninck tot continuatie van vrientschap geschreuen en (in recompense sijner last gesonden scheuckagie) daer nevens vereert sij aan int briefbouck onder dato ultimo December werden nagesien.

Op heden werdt ten huijse van d'Ed. H^r Gouverneur Generael een eerlijcke afscheijtmaeltijt gehouden, daer op (volgens invitatie) alle d'officieren der gereetleggende retourvloote, item verscheijden der gequalificeertste van Battavia verschenen ende met goet genoegen getracteert sijn.

Soo vertreckt oock van dese reede een joneque naer Benjarmassingh wech voerende 800 R^o aen cleden.

Een lamboe naer Jawana met R^o 100 ende { insgelijcx
een contingh naer Caliwongan met R^o 44 { aen cleden.

Ende arriveert te deser reede 't flijtschip de Geeroonde Liefde uijt Siam, van waer op 16 passato met partij houtwerken ende weijnich Ligoorsen tiu ter monture van f 2604.2.8 herwaerts affgeveerdicht was.

3 d^e desen morgen zijn de retourschepen al t'samen een stuk weeghs van de reede afgeloopen om op morgen te gevorchelijker onder zeijl te conuen gaen.

Van Palembangh verschijnt een joneqe met 10 picol peper, sijnde gemant met 82 personen.

4de d^e. In den morgenstant is d'Ed. H^r Gouverneur Generael, g'accompagnéert met eenige der heeren Raaden van India, naer de reede gevaaeren omme de gereet liggende retourvloete bestaende in 12 schepen nae ons lieve vaderlandt te depescheren, mitgaders den E. Wollebrant Geleijnsen de jonge (extra-ordinarij raadt van India ende jongst gewesen praesident in Persia) tot commandeur der selve te autoriseren, sulcx op het admiraeßchip den Walvis met publieke lecture van sijn E. commissie behoorlijck g'effectoert wesende is de vloote vorders in den naem des Heeren onder zeijl gegaen, sijnde de schepen gesamentlijck wel gemant, nae behooren voor den tijt van 10 maenden gevietnallieert, ende bestaende nijt de naervolgende, te weten :

voor de Caemer Amsterdam:

Den Walvisch

Tijger

Vrede

Zutphen ende.

Coninek van Poolen;

voor de Caemer van Zeelandt:

Orangien

Enriette Louise ende

Noortminster;

mitgaders voor de 4 mindere Camers: de schepen N. Delft, Rotterdam, West-Vrieslandt ende Enckhuijsen, bedragende derselver ingeladene cargasoenen gesamentlijck ter somme van f 2073630.8.8., waer benevens den E. Geleijnsen, bij instractie gerecommandeert bleeff aan de Cabo de Boa Esperance gecomen sijnde soo haest mogelijck de geberghde goederen van 't verongelukte schip Haarlem in de Amsterdamsche schepen deser vloote, waerin genouchsame ruijnte gelaten was, behoorlijck te laden, item 't aldaer verbleven volcq naer eijsch en gelegenheit te verdeelen.

Om dese schoone vloote in Sundaes engte te geleijden mitgaders de respective schepen behoorlijck te visiteren ende 't volcq te monsternen, voer den advocaat fiscael Mr Gerard Herbers nevens 2 gecommitteerden nijt den achtbare Raadt van Justitie mede per de jachten Zeerobbe ende Jongen Prins. Des avonts is d'Ed. Heer Generael met sijn bijhebbende geselschap ter goeder tijt weder hier gearriveert.

Heden vertrecken d'onderstaende vaertuigen naer diverse plaeisen, namentlijck:

een tingangh naer Caliwongan
 een contingh naer Damaek
 een tingangh naer Pontangh ende
 een chaman naer Suceadana, tesamen uijtvoerende R^a 334½ aen diverse
 cleden ende drie lasten sout.

5 d^a comen twee contings van Palembangh binnen dese riviere t'arriveren,
 ijder aenbrengende twintich picol peper.

6 d^a verschijnt alhier seecker inwoonder van Indragirij genaempt Intohe
 Moeda, verhalende dat hij vijff dagen geleden beoosten Carawangh sijn jonck
 (waermede met stijff 100 picol peper van Palembangh herwaerts gevaren was)
 hadde verlooren, ende dat hij nevens 3 van sijn voleq alhier overlandt ge-
 comen was om assistentie te soucken, om het overige voleq ende 'tgeen sij
 noch mochten gesalveert [hebben] van daer te halen.

7 d^a arriveert binnen dese riviere een talamba met 3 cojangh rjs en
 weijnich padij van Samancka, een tingangh van Carawangh met ½ last rjs
 ende 300 hoenders, item een talamba van Sillebaer geladen met 60 a 70
 bharen peper. Ende vertreken in contra nae verscheijde plactsen de volgende
 vaertuijgen, te weten:

Een lamboe naer Jawana, twee contings naer Japara, een gillion naer
 Banjermassingh ende een contingh nae Siassem, alle tsamen vervoerende 2820 R^a
 aen cleden van diversehe sorteringe.

8 d^a desen morgen is den commandeur Abel Jansen Tasman met een
 chalonp in de strate Sunda aff gesonden naer de vertrekende retourvloote,
 om wegen desselis gestalte soo haest mogelyk rapport te comen weder-
 brengen.

d'Onderstaende vaertuijgen vertreken van hier nae verscheijden plactsen
 ende voeren te samen wech 399½ reael aen cleden van diversehe sorteringen,
 item 200 stucx roode pierings, namentlijck: een talamba naer Japara, een
 contingh naer Tegal, een tingangh naer Pamalangh, item twee d^a benefens
 een contingh naer Tcherrebon, daerentegen comen alhier binnen de riviere

een contingh van Tcherrebon	met snijsteringe van weijnich
een contingh van Packalongen	valeur,
ende een tingangh van Palembangh inhebbende 20 picol peper.	

9 d^a becomen een brieffken gedateert 7de stantij uijt Bantam van den
 resident Ceporino, waer nit het onderstaende cortelijck vernemenu:

dat hem Ceporino door distinete Javanen was bericht soo wel den ouden
 als den jongen sulthan voornemens te wesen ons alhier den oorlog aente doen,
 vermits sij waeren g'informeert d'heer Generael geresolveert was met hulpe
 van den Mataram de stadt Bantam aen te tasten, over sulex sij wilden in de
 voorbaet wesen ende pogten dese stadt te vermeesteren om alsoo den Mattarammer
 te beter te connen resisteren. Seecker Engelsman soude den ouden sulthan

gemelte ons voornemen hebben aengedient, doch wiert aen 't een en 't ander bij den resident (die alles maer voor praetjes ende uijtstrojselen hieldt) getwiffelt ter oorsaeck niet bemerken conde eenige ¹⁾) praeparatie daer toe gemaeekt wierdt.

Den rijs was aldaer seer dier, werdende tot 2 a 2½ gantangh per R^e vercocht, dat veel dieven en schelmen mitsgaders vertreck veeler huysgesinnen naer de Oost causeerde, sijnde geen apparentie tot beterschap voor en aleer het nieuw gewas soude incomen.

Tot dato waren noch geen onser retourschepen voorbij Bantam gepasseert. Het schip de Maria was op 3de courantij naer Engelandt verscijlt ende wiert door den praesident met het jacht de Zeebloem uijtgeleijdt, haer jacht d'Adviso lach in ladinge voor Maccassar.

Heden vertrekt een champan naer Grissick met 22½ R^e aen elden ende 55 R^e aen groff aerdewerck, item een tingangh naer Bantam, uijtvoerende 70 stucx ledige Siamse potten.

10 d^e is niet noterens waerdich voorgevallen.

11 d^e verschijnt alhier ter reede uijt Manilhas vaerwater den commandeur Pieter de Goijer met de schepen ende jachten Middelburgh, Rijnsburgh, Heemskerck, Arent ende Waterhont, te samen in tamelijcke gestalte, hebbende op de compste berwaerts harde winden eude stormen, mitsgaders bij P. Tiamon, Laur ende bijkelegene eijlanden, (alwaer sich van water ververschinge en andere behoesten redelijck g'accordeert hadden) meest alle groot gevaer nevens verlies van zeijlen, touwen ende anckers uijtgestaen. Uijt de dagelijcke aenteijekeninge, resolutien en verdere papieren van voorseijden de Goijer sagen wij omstandelijck 'tgene sedert 4de November passato (als wannen de fluyt den Os van daer met ample adviseen na Battavia gedepescheert hadden) in de vloete gepasseert ende verricht was, wesende summierlijck 'tgene volgh:

Twee dagen na 't vertrek van den Os was den commandeur met de resterende schepen Amboina, Middelburgh, Amsterdam, Rijnsburgh, Heemskerck, Hulst, Popkensburg ende Arent aen den uijtsteekenden hoeq bij de Witters eijlanden ten ancker gelopen, soo om [op] het jacht den Waterhondt ('welcq met geeischte ververschiuge van Taijouan verwacht wierdt) als om op Chinese joncken en andere vreemde zeijlen te passen. Tot 24de d^e aldaer sonder eenich resconter als van hardt weder (waer door twee schepen eenige anckers verlooren) gecontinueert hebbende is de heele vlot, behalven Amboina dat den 9de overmits 't eenemael ²⁾ bevonden was (al voren 't gene bergens- weerdich voordeelden daer uijt gelicht ende over d'andere schepen verdeelt wesende) volgens resolutie in den gront geboort hadden, in de Hertebaeij gelopen

¹⁾ Het IJS heeft: geene.

²⁾ Hier schijnt het woord *laek* of iets dergelyks in de pen te zijn gebleven.

om voor 't aenstaande springh[ij]t bevrijdt te liggen, item van water ende brant-hout versien te werden, al waer hun den langh verwachten Waterhont den 28^{en} dito bij quam, van 19 runderbeesten, 52 ferkens, 300 hoenders etc. vermits de geledene stormen niet meer behouden overbrengende (alhoewel maer 10 dagen van Taijouan was geweest) als 7 beesten, 32 swinnen, eenige hoenders, ende andere eelenicheden, dat weijnich conde helpen onder soodanigen hoop volcx, waervan dagelijcx veele door sieckte en sterfte in en neder vielen, om weleke reden als vermits den vijhandt niet uijtquam resloveerden den 30^{en} nae Manilhas baeij te zeijlen, des vijhandts navale macht te besichtigen, bij aldien op stroom en veerdich lach desselfs uijtcomen tot 15 a 20 December in te wachten, maer ingevalle noch ongereedt ofte als voren achter Cabita lach alsdan de voorseijde bajt te verlaten. Maer dewijlle de dagelijkse stormwinden uijt de N. Oost den commandeur ende vordere hoofden met reden deden vreesen voor swaricheijt wegens 't inloopen met de groote schepen, soo sijn eenelijck Hulst, Popkensburg ende Waterhont derwaerts gescijlt met last van alle gelegentheijt sich wel t' onderrichten en daer van rappoort te brengen, waerop tot den 8^{en} van geroerde maendt, niet gevolght, oock van voorseijde jachten noch des vijbants macht niet verder vernomen wesende is als doen bij den breeden raadt, aengesien doch met soo sware, meest lecke en seer riddelose schepen niet mogelijck was onder soo veel stormwinden op de cust te honden, eenstemmich en finalijck besloten gesamentlijck van daer op te breecken, gelijck oock (naer gedane sijen met 3 canonschooten) geschiet is, met vertrouwen dat de Waterhont mede naer Battavia sonde volgēn.

Alvorens waren de jachten Hulst en Popkensburg bij resolutie geordineert omme voorts omrent de Caep Bouliao boven de Pannassingse bocht op de comende Chinese jonequen tot ultimo Februarij aenstaende te craissen, sijnde tot dien eijnde met instruecie, item te samen ten behoeve van 222 coppen geprovideert over den tijt van 6 maenden. Dit alles in vougen als verhaelt bestelt hebbende, was de vloot den 9^{en} van voorschrevēn maandt December van bij 't eijlant Fortuijn onder seijl gegaen, cors daer aen door hardt weder teenemael gedissipeert, en eijndelingh d'een na d'ander (tot den Waterhont incluis) aen P. Tiamon bij een gecomen sijnde 't schip Amsterdam op den 18^{en} d^r bij P. Candoor van Heemskerck gescheijlen, om (naer lijt sijner ordre) de reijse naer Siam te vorderen en van daer sijne houtlast herwaerts te brengen.

Op den eersten stanti was een Portugees coninexfregat bij de vrunden nen P. Tiamon ten ancker gecomen, sijnde 12 dagen geleden van Maccau geschijden, alwaer het (soo de Portugesen verhaelden) door den grasserenden oorloge seer sober gestelt was, niet alleen ten aensien van de negotie in sijdestoffen en andere coopmanschappen welck 't eenemael doot was, maer oock wegens eetwaren ende principalijck rijs, waer in soo groten duirte was dat veele menschen van honger vergingen. Gemelte jacht hadde tot cargasoen,

niet handers in als eenich goudt ende was over Malacea gedistineert naer Goa.

Den 4^{en} ditto te samen aen Poulo Aur bij den Waterhout comende verstanden uijt desselfs opperhoofden datso op 12^{en} van December uijt Manilhas baij ende vande jachten Hulst en Popkensburgh gescheijden waren, sijnde twee dagen te voren een Mallabaerse slaeff van Cavita sijnen meester ontloopen en bij d'ouze aldaer gecomen, door wien bericht wierden dat de Spaengiaerden Cavita en de stadt Manilba seer versterckten, de twee gillions St Diego ende Rosario, 'tjacht Cambodia, twee galeijen ende twee bargantijns eenige maenden hadden gereet gelegen, aen 'tgallioen Incarnation dagelijcx gearbeijt wierdt, mitsgaders 'tgallioen Nostra Seignora de Quia noch inde bajje Sant Salvadoor lach. 't Portugese jacht ende galloot, uijt Macassar in de Taljabes gecomen, waren weder derwaerts vertrocken, sullende daer van 't Spaensch Ternaten provideren.

Van daegh comt alhier een tingangh van Carawangh inhebbende 4 boeken, 2 hertjes, een koebeest, 170 hoenders ende 40 gantangh rijs.

Ende vertreken in contra naer andere plaetsen d'onderstaende vaertuijgen, namentlijck: een lanangh, een contingh, een lamboe, een tingangh naer Japara, een contingh naer Jawana ende een tingangh naer Samarangh, gesamentlijk van hier uijtvoerende 666 $\frac{1}{2}$ R^a aen verscheide eleden.

12 d^e. Heden verdrincken twee soldaten, op gisteren van Manilha gecomen, den eenen op de reede in 't overstappen uijt een chainpan in een praenken en den anderen in de riviere aen de westzijde van de stadt, de welcke (om over te varen) inde schouw willende treden de selve miste en terstont met sijn geweer te gronde ginck.

Van Billiton arriveert een jonegje met 21 eoppen, medebrengende 10.000 billions ende parrings.

13 d^e retourneert alhier ter rheede met onse geeommiteerdens tjacht de Zeerobbe rapporterende dat de visite en monsteringe der retourschepen geschiet, de gantsche vloe in welstandt, mitsgaders seer apparent was de selve in corten in de ruijme zee geraecken soude.

Op dato verseijlen van hier twee contings naer Tegal ende voeren uijt te samen 270 R^a aen eleden.

Daerentegen soo versebijnt binnen dese riviere van Padangh een gallion met 250 pieol peper.

Soo comen oock alhier 2 Chinesen met een cleen chamanpantje van Sillebaer, seggende dat hun groote chamanpan (gelijck oock een Macassars vaertuijgh) aldaer door groot onweder verongelnacht was met verlies van twee personoen.

14 d^e gewert ons een briekken uijt Bantam van den resident Ceporino, dienende principalijck tot converto eener missive, 3 dagen verleden met d'Engelse flijt 't Hart, (waervan de ladinge niet hadden connen vernemen) van St Rijekloff van Goens uijt Jambij aldaer aengekommen.

Ten selven daghe waren onse vaderlandtsvaerders in 't gesicht van Bantams reede gecomen. Den ouden sulthan hadde laaten versoncken om 200 picols loot ofte wel soo veel (min off meer) als wij hier souden connen missen, 'tsij dan voor comptant off in ruijinge van koebeesten.

Vorseijde Jambijs schrijven, gedateert 30^{en} der voorleden maandt, dicerende in substantie 'tgene volghet:

Dat de Engelse vrunden per voornoemde fluyt naer Bamtam afsonden 270 tons ofte 135 lasten peper, hebbende onlangs van daer becomen (soo geseght wierdt) 100 packen cleeden met hun schip de Michiel.

Ous jacht den Luijphaert was op 26^{en} December voor de reviere verschenen. Volgens onsen daermet gesonden last soude S^r van Goens met allen ijver trachten goeden coop peper ende gondt te becomen en niettemin d'Engelsen te matteren ende te vercloucken.

Ten was niet apparent dat gemelte oppercoopman in Februario ofte Meert met Brockoort en den Luijpaert, bijde volladen, alhier soude cunnen verschijnen vermits de groote der scheepen, oversulex nam sijn E. voor het jacht (wesende bequaemst tot dienst der E. Comp^{ie}) met sijn ladinge vooraff te senden ende persoonelijck na te volgen met de fluyt, aen welcx bequaemheit om de rejse herwaerts geladen te doen bij sommige getwijffelt, weshalven best oordeelden, 'tsterckste van 't mousson eerst te laten verwaijen.

Door de cleijne wijsbeijt van den pangoram was de vreda met de Manicabers noch soo volcomen niet getroffen als wel te wenschen sij. Om evenwel peper van Radin Tommagon te becomen hadde S^r van Goens den ondercoopman Wesenhaghen naer Quamen gesonden, met speciaal bevel en chiap van den coninck dat hij Radin alle den gereet liggenden peper (sijnde ongeveer 100 lasten) met d^e Wesenhagen sonde afsenden, weleqen ondercoopman tot dien eijnde oock geauthoriseert was met den tommagon als den Chinesen Chilegontingh (die aldaer meesters van den peper sijn) ten meesten dienst der E. Comp^{ie} te contracteren, mits niet hooger comende als tot 7 R^e per picol.

Dagelijex was meergenoemde opperhoofd doende met innen van de oude schulden, ende te dier oorsaecke als om het halen van seeckere Battavise joncque (aldaer met onsen passe over Cherribon gecomen) met den pangoram in harde woorden geweest, daer op den selven eijudelingh hadde beloofst alle de grooten, die niet betachden, ter executie te sullen stellen. De wankan was na veel protestatien mede vrij geregzen, comende nu over Banca herwaerts.

Op dato arriveert binnen dese reviere een soloor van Palembaugh met 8 man, medebrengende 14 picol peper ende partie oubis.

En verseijlen naer verscheijde plaetsen de naervolgende vaertuijgen, met ten anderen uytvoerende 887½ R^e aan diverse cleeden, 1 picol comijn, 17 R^e aan groff aerdewerck ende 1500 grove rijs-coppen, te weten: een tin-

gaanh naer Berbas, een d^e naer Siassem, een lamboc, een champan ende een tingangh naer Tegal, mitsgaders 2 chiampans naer Japara.

15 d^e retourneert alhier ter reede nijt Sundaes engte den commandeur Abel Tasman met het jacht den Jongen Prins, ons rapport brengende dat de 12 retourschepen allegader op 13de ende 14 deses geluckigh brijten de straadt en in ruijme zee geraeckt waren.

Van Maratsiangh comt mede binnen de reviere een contingh, met 6 personen ende eenige sunijsteringe van weijnich valeur.

16 d^e vertreken nae diverse quartieren de naervolgende vaertnijgen, gesamentlijck uitvoerende 5903 R^a aan veelderbande cleden ende 15 R^a aan groff aerderewerk, namentlijck: een lanangh nae Madura, een joncque naer Cherbon, een contingh na Japara, een gillion naer Heujermassing, een talamba naer Surabajja ende een gillion naer Macassar.

Incontra comt alhier van Indrapoera een eleen gilliontje met 7 man, niet handers medebrengende als een briefken van den Indrapoerse coninck aen d'Ed. heer Gouverneur Generael, welck getranslateert wesende bevonden is van den volgenden inhout:

Translaet van de missive van radja Magsorssa ofte coninck
van Indrapoura aen d'Ed. H^r Gouverneur Generael.

Veel tabe, van wegens radja Magsorssa ende van wegens den Boedjangh ende den Pangoulou Datchien ende den Pangoulou Cawal ende d'andere twee groote personen en alle de ingesetenen van Indrapoera, gaet aen den Generael Antonio van Diemen, denweleken seer vermaert is over het landt van Java, die de plaets besit der vergaderinge van alle natien van boven tot beneden wnts.

Den capitain moor Generael gelief te weten, dat desen mousson heeft capiteijn Jan ende den coopman Abraham ende den coopman de Wit in Indrapoera genegotieert ende haerluiden tollen betaelt in rijcxdaelders, die wijluiden oock hebben ontfangen uijtwijscende het mandament van onsen beer, ende in tegenwoordich en heeft den pangliema van Priaman deselvē niet willen ontfangen, 'tweleq den capitain gelief te verstaen, daerom heb ick deselvē nu gesonden met Boedjangh naer Atchien ende daer om ben ick Poubarcat sendende naer Jacatra.

17 d^e. Van daegh verschijnt den anachado Panjangh alhier binnen met sijn champan, gemant met 10 personen en inhebbende omtrent 70 picol peper, hadde sijn joncque (waermode van Pallembangh gevaren was) benevens goede quantiteijt peper aen den hooch van Priok boven Antehol verloren.

18 d^e becomen per Javaens vaertuigh een briefken van den resident Petrus Seporinus nijt Bantam van den 16de stantij, sijnde van weijnich supstantie en eenelijck continerende hetgene volgt:

Dat het Engelse jacht d'Adviso dien selven avondt naer Macassar soude gedepescheert werden, hebbende soo voor hare Comp^e als particuliere tot cargasoen ingenomen 54 packen cleden, 10 a 12 anckers nevens eenige kelders gedistilleert water. 't Fluytschip 't Hart soude (naer der Engelsen seggen) 150 lasten peper van Jambij hebben aengebracht.

Den viseproesident m^r Grineel staet met hun jaecht de Zeebloem naer Cormandel te vertreken om het opperhoofd aldaer te succederen, die het aenstaende jaer naer Engelandt keeren sal.

Van Keeij Nebeij Intanda hadde Céporinus wederom beloete becomen ¹⁾ dat de nieuwe logie in 3 a 4 dagen soude begonnen werden, waeraen dubteerde, vermits daer toe noch in 't minste geen gereedschap sach.

Heden verschijnt van Palembangh een gillion met 25 Jayanen, 5 Chinesen ende twee vrouwen, wijders inhebbende 50 picol peper.

Soo comt hier mede binnen de anachoda Cassoor met sijn champan ende 15 man, hebbende sijn joneque (daer mede van Priaman quam) int inzeijlen van de riviere van Passeman verlooren en van een groote quantite peper (welck in hadde) niet meer als 13 bhaar connen salveren.

19 d^r verschijnt van hier van Palembangh een wanckan met 40 personen ende 800 picol peper.

20 d^r. Heden varen twee lamboes ende een contingh naer Pamalangh, een tingan naer tCherrebon ende een gillion na Japara, metten anderen uijtvoerende 768 realen aan diversche cleden nevens 200 grote pierings.

Ende arriveren weder een joneque van Palembangh met 38 coppen, medebrengende 200 picol peper ende eenige cleene snijsteringe.

Van dage wiert een tijger van redelijcke grootte sijnde door den Japander gecregen binnen gebracht, daervoor naer gewoonte door 's Comp^e cassier een proemium betaelt is van 15 R^r van achten.

21 d^r. Van dage paresceert alhier een gillion met 19 personen uijt Johoor, sijnde geladen met 10,000 stuk soute cijitten, item een contingh van tCherrebon met 8 man, acnbrengende 1400 grote bondels suijcker, 1800 bossen loock, 5 sacken tabacq ende 5 Siamse potten met olie.

Incontra verscijlt van hier nae Tanara een tingangh, mitsgaders een contingh nae Maraetsiangh, gesamentlijck van hier voerende 23½ realen aan sleden, ende realen 31½ im contant.

22 d^r. Heden comen albier ter baven van verscheijde gewesten d'onderstaende vaertuijen, namentlijck:

Een cleen gilliontje met 15 coppen van Manack medebrengende 50 bhaar peper, twee continghs van 't Cherrebou met 12 personen te samen inhebbende 1000 grote bondels suijcker, 7800 bossen loock, 100 bossen tamarijn, 10

¹⁾ Het HS. heeft: *gecomme werden*.

sacken tabaeq, 28 picol swart suijcker en andere snuijsteringe. Item een contingh met 10 man van Palembangh geladen met 3000 gantangs Palembangse peper.

Daarentegen verscijlen een champan ende een gillion naer 't Zerribon, een balon naer Japara ende een tingangh naer Bantam, gesamentlijck vervoerende 212 realen aan cleeden, 32 R^e sen groff aerdewerck ende een halff corgie zeijldoeck.

23 d^e vaert van hier naer Paecalougen een lamboe met 395 R^e diverse cleeden, ende comt van Pamanoeckan een contingh met 5 man ende 1½ last rijs.

24 d^e. Op heden sijn alhier twee Nederlanders, genaemt Willem Evertse van der Gouw bootgesel ende Jacob Maertensse van Grijpskercke schiemansmaet in Comp^e dienst, bijde over gecommitteerde doodslagh ter gewoonlijcker plactse met den sweerde onthaelt, in conformite van 't vonnissee door den achtaren Raadt van Justitie over deselve geveld.

Van Japara comt alhier binnen een contingh met 7 persoonen inhebbende 3000 bessen suijcker, 600 bessen ajuin, 4 sacken couler, 2 Siamse potten olie ende 30 gantangh rijs, item een gilliontje van Sillebar met 14 coppen medebrengende 70 bhaer peper. In contra verscijlt uijt dese haven een gijon naer Biema, een tingangh naer Chillemoijo, een d^e naer Crawangh ende een lanangh naer Macassar, alle met den anderen uijtvoerende 1720 realen aan cleeden van diverse sorteringe.

25 d^e. Uijt verscheijden gewesten arriveren op dato d'ouderstaende vaertuigen, medebrengende 't gene volgt:

Een tingangh van Terbaija met 9 man en partij suijsteringe van weijnich valuer.

Een d^e van Pamanoeckan met 7 coppen inhebbende 1½ last rijs, 60 hoenders, 5 boeken ende 6 hartjes.

Een jonecqje van Palembangh met 28 persoonen medebrengende 200 picol peper ende 300 stux cadjangs.

Een tingan met 4 man van Lampon geladen sijnde met 1500 onde clappusnoten.

26 d^e isser niet notterens weerdich voorgevallen.

27 d^e vaert van hier nae Bantam een tingangh ende een d^e na Crawang, te samen vervoerende 148 R^e aan cleeden nevens 350 soute kuijten.

Daarentegen comt alhier ter haven een contingh van 't Chillamaijo met 6 man ende 1 last rijs benevens eenige snuijsteringe.

28 d^e. Van daghe verschijnen alhier van Japara een contingh ende een lamboe, te samen met 13 persoonen gemant en aan de merct brengende 1500 bessen suijcker, 1400 d^e ajuin, 500 stux droge pampoes vis, 3 lasten rijs en eenige elencheden.

Soo comen oock 3 nachodas van Samanka, verhalende dat aldaer te samen geladen met 10½ lasten rijs mitsgaders dat van den oversten dier plactse

eenige Bantammers op haer vaertuigen waren gestelt om naer Bantam op Battavia te varen, gevende wijders voor ijder last in pitjes de waerde van 10 Realen.

29 d^e. Voorleden nacht is een swart in dese reviere verdroneken.

Van Jawana arriveert een contingh met thien coppen inhebbende 4000 bossen sijjeker, 700 eleijne eneppel d^e, 800 stuex oude clappusnooten ende 200 bossen looeq. Daerentegen verseijlen uijt dese haven een talamba naer Biema, een d^e naer Macassar, een tingangh naer 't Chillemajjo ende een jonecqje naer Japara, gesameatlijck uijtvoerende 4500 realen aen diverse cleeden nevens 600 witte grove kannen.

30 d^e. Niet anders gepasseert als dat verscheijden vaertuigen naer d'onderstaende plaetsen met 1685 R^e aen cleeden, 14 picol custcoralen, 6 lasten groff sout, 122 R^e aen groff acrdewereq, 20 picol cubeben, 7 kisten met bos-goudt-draet, 14 picol swart comijn ende 314 R^e aen Chineze waren sijn genavigeert, te weten:

Een gillion naer Benjarmassingh, twee jonecqen nae Japara mitsgaders een chiampan en een tingangh naer Balij.

Ultimo d^e verseijlt een tingangh van hier na Bantam met 14 picol was, een contingh naer Cherrebon uijtvoerende 380 R^e aen eleden, item een ledige tingangh naer Balij sijnde eenelijck hier aengeweest om een pas. Ende comt alhier ter haven van Suocadana een gorah met 11 coppen, inhebbende 5000 parangs ende een picol garouw.

Van Cherrehon arriveert een tingangh, insgelijcx met 11 personen, ter merckt brengende 300 groote bondels sijjeker ende 500 bossen looeq, sijnde volgens 'tseggen van den nachoda (Oedjou Bancka) eenelijck van den coninck uijtgesonden om alhier te vernemen wanmeer datter een gesant naer den Sousonmangh Mattaram soude werden gestoert, vermits van meeninge was den selven, soo aldaer eens wilde comen, naer behooren te laten traeteren, des neen alsdan met verversinge te doen versien.

Desen verloopen maandt sijn alhier ter stede gestorven 61 Comp^d dienaers, 12 vrijnijden mitsgaders 9 soo slaven als slavinnen.

Primo Febrarius a^r 1648 comt hier binnen van Caliwangen een tingangh met 55 persoonen niets anders als eenige sunjsteringe van cleender weerdien mede brengende, item een contingh van Losarij met 10 man en twee lasten rjs.

2 d^e. Van dage heeft seeckers borgers slaeff sijch selven met een schoenmakersmesken de keel affgesneden sonder dat men weet wat hem daer toe beweeght ofte aenleijdinge gegeven heeft.

3 d^e. Heden loopt van hier uijt naer Balij een gijoen ende een contingh naer Cerrebon, den eersten wechvoerende 705 R^e aen eleden, 140 R^e aen Chineze waren nevens 15 picol omdt ijser en den anderen eenelijck 16 Realen in specie.

Daerentegen verschijnen binnen dese reviere 3 tingans en 1 contingh van Pamanoecon, 2 contings van Rosarij, een tingangh ende een contingh van Paalongan, een contingh van Cerrebon, een contingh van Sombaer ende een ditto van Tegael, gesamentlijck ophebbende 78 persoonen ende aen de merkt brengende tgene volgh, te weten:

32½ lasten rijs, 800 bossen padij, 80 stuex hoenders, 750 stuex pompel moesen en enige andere cleene dingen meer.

4 d°. Van dage is seer clackeloos een Duijtsman in de reviere comen te verdrinken.

Naer Bantam vaert van hier een tingangh met 27 R° aen cleden nevens een pieol corianders, item een contingh ende een tingangh naer Pamanoeckan, te samen uijtvoerende 93 R° in specie.

In contra comt alhier binnen een contingh met 6 man van Tronse ende een d° met 6 persoonen van Rosarij, metten anderen aen de merkt brengende 3½ lasten rijs.

5 d° verscijlen op dato 2 contings en een tingan nae Cerrebon, een lamhoe naer Maccassar, een tingangh naer Bantam ende een d° naer Surbaija, alle met den anderen van bier voerende ¹⁾ 1145 R° aen diversehe cleden benefens 57 ledige Siamse potten.

Ende arriveren weder van Palembangh 2 billions geladen met 674 pieol peper, item een contingh van Cerbon, een d° nevens een lanangh van Japara ende een contingh van Paalongan, te samen ophebbende 26 koppen en aenbrengende 4½ lasten rijs, 8 pieol swart slijeker, 15 sacken capock ende andere cleijnicheden.

6 d°. Huiden morgen verscijlen van dese reede naer de stadt Malacea de jachten Delfshaven, Limmen, Grijpskercken ende Welsingen, met ample advijken aen den vice-gouverneur Jan Thijssen mitsgraders een wel gestouwen ²⁾ cargasoen, bestaende in 1200 R° van 8^{en} in specie, enige cleden en diversehe andere nootwendicheden, te samen monterende ter somme van f 44397,8 stijvers, waermede overvoeren 60 soldaten ter versterkinge van Malacea's guarnisoen, item enige getrouwde persoonen met hare familien om aldaer te resideren, onderhanderen den schipper Thomas Mendonek, sijnde geordineert om gelijk voor desen nochmaels 't equipagieemeestersamt en opsicht over de werken waer te nemen, en souden gemelte jachten nevens de vordere navale macht in Malacea's vaerwater tot besettinge der Moorse en Portugesche handelaers als de negotie gebruijkt werden.

Soo vertrekt insgelijcx den ondereoopman Evert Janssen Buijs met het fluytschip Castriem naer Maccassar om 's Comp° negatie aldaer als opper-

¹⁾ Het HS. heeft: *varende*.

²⁾ Het HS. heeft: *wel gestouwen*.

hooft waer te nemen, tot dien eijnde met behoorlijcke instructie mitgaders met een vereijst cargasoen van diverse soo Cormandelsche als Suratse edelen, gereetschappen, provisien etc. versien wesende, beloopende in alles (mits daer onder gereekekt werden eenige uijtstaende schulden in Maeassar) ter somme van f 45398,12.— waer benefens noch in handen van gemelten ondercoopman gesonden wierden (tot continuatie van vriendtschap) matige geschenken ende brieven aan den coniuck ende princee, bij welcke hare hoocheden onder anderen toesegginge geschiedt dat haer met de compste van haer hoocheden gesant Francisco Viera (die dagelijcx van Goa t'arriveren stondt) in alle billieheit contentement soude werden gedaen wegens haer proetensie en versouck op de restitutie van de Maccassarse galeije als sijne ingeladene goeden a^e 1646 voor Manilha veroverd en in Taijouan opgebracht.

Soo haest Castriem op Macassar van sijn cargasoenen ontholt sij sal dan wijders sijne reijse naer Amboina voorderen, voor welcke plactse insgelijcx alhier ingenomen heeft een vleesch, booter, arack, wijnen en andere provisien een cargasoeutje van f 18058,10.—

Reeipieren oock van daghe een briefken van den Bantamsen resident Ceporinus, waerbij ons adviseert dat de Engelsen aldaer een nieuw jacht, 50 lasten groot, lieten timmeren, wijders dat de fluit het Hart geprojecteert was naer Suratte en de Zeebloem (aen hun Onrust gerepareert werdende) voor Cormandel, van waer de jachten Vaerwel ende St Franciscus in Meert aenstaende verwacht wierden.

Van Mr Pinstons hadden uijt Maeasaar tijdinge becomen dat dese juren wel 2 scheepen mochten derwaerts senden, vermits alreede goede quantiteit nagelen, schildtpatshoorn en andere goederen in voorraedt hadde en aen de verdere procure niet eens dubiteerde. Watter van sij leere den tijdt.

Den sulthan heeft het Engelse schip (aen haer Onrust liggende) laten meten sijnde voornemens mede scheepen te doen bouwen, waertoe (soo gerucht werdt) ider Javane een R^t soude moeten opbrengen, dat (vermits de groote duijrite van den rijs) wel quaetwillige maken mocht.

d'Onderstaende vaertnijgen seijlen uijt dese haven na diverse quartieren ende voeren metten anderen wech 584^t R^t aan edelen, 80 R^t in specie ende 100 Tjoupjes, sijnde als volcht:

Een tingangh ende een contingh naer Samarangh, een d^e naer Japara ende een tingangh naer Cerrebon.

7 d^e is ten huijse van d'edele heer Generael d'affscheijtmaeltijt van d'heer Anthonio Caen, sullende op morgen (volgens resolutie van den ..¹) passato) naer Moluco vaeren, gehouden, waertoe de gequalificeerde dienaers der E. Comp^e geinviteert en gecompareert sijn.

¹ Niet ingeruld in het HS.

Van Palembangh arriveert een gilliontje met 17 man en inhebbende 50 picol peper nevens eenige cadjangs.

8 d^e. Heden op morgen is gemelten heer Antonio Caen, sijnde g'accompagneert van d'Ed. h^r Gouverneur Generael, de heer Gerard Demmer en verscheijden andere Comp^a dienaers van aensien, naer de reede en aan boort van 't schip Harderwijk^q gevaren, alwaer sijn E. corts daer aan bij publieke leeture van speciale commissie verclaert ende geautoriseert is tot opperhoofd ende admirael over de weder uijt te setten navale macht naer de Manilhas en de Ternataense quartieren, mitsgaders tot commissaris over 't gouvernement van Molucco omme aldaer (volgens d'intentie van d'Ed. heer Generael ende heeren Raden van India) wegens eenige gecommitteerde abusen ende misslagen behoorlijck redres te doen, alle 't weleq verricht ende aan d'heer Caen (met overleveringe der vereischte papieren) nevens toewenschinge van des Heeren segon volcomen afscheijt gegeven sijnde, is welgedachte sijn Edelheit met de vordere vrunden naer landt getourneert, alwaer ter goeder tijt (een stuck op den dach seer harde wint en regenbuijen, waer door het gadt dapper onstelt was, opgesteken wesende) aengecomen is.

Onderwijsen waren oock d'Atchinse ambassadeur (vergesel)schap met den ontfanger-generael Sebalt Wonderaer als eenige opperoopluijden) uijt eijgen lust ende curieusheijt mede aan voorseijden Harderwijk verschenen, alwaer met goedt contentement onthaelt en redelijck gefesteert sijn.

Tegen den middach 'tweder wat bedaart wesende is meergenoemden heere Caen met de schepen Harderwijk, Heemskerk ende Leenwerck van de rede geloopen om de reijse naer Ternaten te vorderen, sijnde deselve gesamentlijck boven 't varend voleq versterkt ¹⁾) met 82 soldaten en geladen met een tamelijck cargasoen, beloopende ter somme van f 94670.18.8 en bestaende ten principalen in 258 lasten rijs, comptanten, veelderhande cleden, provisien, ammonitien van oorloge en menigerleij clenicheden tot voldoeninge van den eijsch van die quartieren, waernevens in handen van d'heer Caen mede derwaerts ginch eenen statelijken brieff aan den coninck Hamsa nevens een proprio schenckagie voor gemaelte Maij^t ende sijnen adel, consisterende in verscheijden juwelen, goudt, witten rijs etc. en tesamen monterende f 1614 stuuyvers.

Soo varen oock uijt dese haven na diverse gewesten met 3231 realen aan cleden ende 80 cattijs comijn de onderstaende inlantse vaertuijgen:

Een gijlon naer Maccassar mitsgaders een joneqje met een contingh na Japara.

Heden werdter eenen jongen tijger binnengebracht sijnde door eenige swarten in het bosch gereggen, die daer voor met acht Realen sijn beloont.

¹⁾ Het HS heeft: *verstreckt*.

10 d^e verseijlt na Bantam een tingangh met 2 picol lange peper ende 200 ledige Siamse potten, een gijlon ende een joneckje naer Cotaringen, item een lamboe na t'Cherbon, metten anderen van hier voerende 328 realen aen cleden.

11 d^e arriveert een gijlon met 13 coppen van Palembangh aen de meret brengende 100 picol peper.

Ende varen weder van hier na andere plaatzen de naevolgende inlantse vaertuijgen, te weten:

Een gijlon naer Bima met 1130 R ^e		aen cleden.
een tingangh naer Grissick met 27 R ^e		
een contingh naer Jawana met 85 R ^e		

12 d^e. Heden loopt uijt dese reviere een tingangh na Carbon en een gijlon naer Balij, te samen vervoerende 39 realen aen cleden.

13 d^e count alhier weder een gijlon van Palembangh ter haven met 29 personen geladen sijnde met 180 picol peper.

Ende verseijlt daerentegen een tingangh naer Macassar uijtvoerende 320 realen aen cleden nevens 2000 rijscommen.

14 d^e. Van daghe loopen van hier uijt na verscheijden gewesten vijf stucx inlandtse vaertuijgen, namentlijck:

Een gijlon naer Suceadana, een contingh naer Lossarij, een tingangh naer Bantam, een d^e naer Caliwongan ende een gijlon nae Japara, alle met den anderen wechvoerende 809½ realen aen diverse cleden, 1000 stucx grove blanwe kommen ende 1 picol oudt ijser.

Nae den middach sijn de Atchinse ambassadeurs geaccoompagneert wesende met den heer ontfanger Wonderer als den opperoopman St Hubrecht van den Broeck binnen het casteel verschenen, hebben 'tselve in 't ronde mitsgaders de wapencamer en audere plaatzen na hun lust en curieusheit besichticht, ende wierden voorts door voorseijde vrunden in de woninge van d'Ed. Heer Generael gebracht, alwaer door sijn Edel h^t als de heeren Raaden van India eenigen tijdt met aengename discoursen mitsgaders sirij pinangh en andre versnaperinge onderhouden ende getracteert, ende op den avondt met goet contentement naer hun logiemont gekeert sijn.

15 d^e paresceert alhier ter haven een tingangh met 30 man van Jambij medebrengende 10 picol peper, 1 d^e benzijn ende eenige cattoenén.

Soo comt oock van Japara een tingangh met 15 coppen, sijnde (naer het seegen van den nachoda) 3½ maenden onderwege geweest, hadde niet in als een weijnich snijsteringe van cleender weerdien.

Naer verscheijden andere quartieren vertreken wederom van dese reedes vaertuijghen, gesamentlijck uijtvoerende 1154 R^e aen cleden nevens 47 realen aen groff aerdewerk ende 70½ R^e aen eenige elenicheden, te weten: een gijlon, een joneckje ende een champan nae Japara, een lamboe naer

Jortangh, een gijlon nae Bali ende ten laetsten een schuift nae Tcherrebon.

16 d^e. Op dato compt alhier ter rheede 's Comp^r joneqje Hoorn, sijnde op 10 der voorleden maandt van Taijouan naer de reviere van Tonequin en van daer wijders den....¹⁾) duer aenvolgende (met advisen uijt beijde plaetsen) berwaerts aen genavigeert; 5535 cattij Japanse campher, gepackt in 130 balijs (welck in Taijouan hadde ingenomen) bedragende f 1935.14.6, was sijne gantsche ladinge. Per missive van den E. proessident Pieter Antonissen Overtwater en den raadt des eijlants Formosa vernamen wij omstandelijck dat 's Comp^r affairen aen dien kant in goeden welstandt continueren excepto eenelijck in het stuck des coophandels, sijnde aldaer gants geenen toevoer altoos van sijdestoffen en andere goede coopmanschappen, waerdoor genootsaeckt werden vaderlantsche stuckgoederen, item Cormandelse cleedinge voor het heele guarnisoen te eijsschen. Eenelijck was binnen weijniech tijts voor het afsenden deser wancken weder redelijcke menichte Chinees goudt aengecomen, waervan noch 66 schuijten te ontfangen stonden, sullende de partije in alles comen te beloopen ongeveer twee tonnen guldens, salex dat 's Comp^r comptanten haest betaelt en Taijouan metten aldereersten secours van geldt sal nodich hebben.

Uijt de Tonequinse advisen van de opperooplinijden Philips Schillemans ende Antonij van Bronckhorst (insgelijcx gedateert 10^{en} Jannarij laestleden) verstanden met groote aengenaemheit dat het voorbij Taijouan gedreven flijtschip Campeu (sijnde omtrent de Vuilen van Pehouw in groot prijckel geweest) medio Novembris, item de Witten Valcq den 9^{en} Decembris in Tonequins reviere behonden g'arriveert was.

Wijders dat 's Comp^r saecken aldaer uijtermaten wel stonden, sijnde den coninck soo veel genoogh en tot d'onse g'affectioneert bevonden als uijt; de geschencken hadde sijne Maij^t met groote aengenaemheit geaccepteert, en nae voorjarige wijse de 12½ kisten silver (op leverantie van zijde) niet begeert maer ons volek de negotie t'eenemael overgegeven, het silver, tot animeringe der pelinghmakers (op 't afscheijt van Sr Broneckhorst na Japan) aldaer gelaten, was tijdelijck verset geworden ende hielden sich de monopoliers van voorleden jaar nu t'eenemael stil, soo dat den handel deser jare naer sich d'apparentie verhoonden voor d' Ed. Comp^r na wensch standt uijt te vallen. De prinse (die mede seer wel tevreden ende vriendelijck bevonden was) hadde gelijck voor henen wederom 10 kisten gelt geeijscbt, die hem waeren toegestaan op conditie dat nu beter sijde leveren soude. Wat wijders 's Comp^r gelegenheit soó wel in Taijouan als het rijek van Tonequin belangt, daervan wert ampelders in de respective verhalen getracteert.

Soo arriveert mede alhier van Sumatra's Westeust 't flijtschip de Noortsterre, hebbende sijne voijagie naer Tico ende Priaman (werwaerts op 26

¹⁾ Niet ingevuld in het HS.

November passato afgeveerdicht was) niet connen performeren vermits de continuele contrarie winden ende stromen. Door veel hardt weder, stromen en travaden (waertegens met allen ijver hadden getracht¹⁾ op te bolwercken ende voort te raecken) was het schip vrij ontherleweijt ende ontramponeert, soo dat niet verre boven 't eijlandt Fortuin gecomen wesende genootdruet waren geworden onvolbrachter rejse herwaerts om te keeren.

Van daghe varen na verscheijde contreijen vijff inlantse vaertuijgen, te weten: 3 contings na Lossarij, een dito naer Dermaijo ende een tingangh naer Paccalongen, met maleanderen van hier voerende 479 realen aen cleden nevens een corgie clatergoudt.

17 d^e. Heden comen alhier ter haven uijt diverse gewesten d'onderstaende vaertuijgen aen de merckt brengende tgene volght: een gijjontie met 18 personen van Johor, geladen wesende met 700 stucx eadjangs en eenich andere sunnijsteringe, een tingangh ende een conting van Crawangh, te samen gemant met 14 koppen ende inhebbende 380 hoenders, 18 bocken ende 14 last rijs, een gillion met 26 man van Palembangh, gecargeert sijnde met 130 picol peper. Daerentegen verseijlen wederom naer andre plaetsen acht stucx inlantse vaertuijgen, uamentlijck:

een gijjon naer Maecassar, een conting naer Paccalongen, een d^e naer Siassem, een d^e naer Japara, een d^e naer Pamanoekan, een tingangh naer Balij, een d^e naer Bantam ende een joneq naer Cherbon, alle met den anderén uitvoerende 3877½ R^o aen diverse cleden, 149 realen aen Chinese waren, 1 picol out ijser ende 1 d^e thin.

18 d^e arriveert alhier op dato een gijjon met 30 koppen van Manjutta medebrengende 30 bhaer peper. En vertrecken in contra vier cleender vaertuijgen van hier nae andere plaetsen, te samen wech slepende 213½ realen aen cleden, te weten:

een tingangh naer Tanara, een d^e naer Cerbon, item een d^e nevens een conting naer Tjassem.

19 d^e. Heden verschijnt alhier van Palembangh een gijjon met 26 koppen gemant en geladen met 160 picol peper.

Oock loopen uijt dese haven na verscheijden contreijen 9 stucx vaertuijgen, gesamentlijck van hier vervoerende 1694 ½ realen aen cleden, 102 realen in specie, 3000 stucx grove rijskommen, 150 flessen rooswater, 4 picol oudt ijser mitgaders 4 cattijs amphioen, uamentlijck: een joneq ende een chaloup naer Japara, een d^e naer Grissick, een talamba met een tingangh naer Cerbon, een gijjon naer Madura, item naer Balij, Tegael ende Pontangh ijder een contingh.

20 d^e becomen uijt Bantam per expresse praeuw een missive van ousen resident Ceporinus, op gisteren herwaerts afgeveerdicht, waernijt onder

¹⁾ Het HS. heeft: *gepacht*.

anderen vernemen dat aldaer onlangs 4 a 5 vaertuigen met peper, weleк alle door Engelsen, a realen 22 de bhaer is aengenomen, voor den sulthan van Chillebbaer waren g'arriveert.

Den jongen sulthan hadde versocht dat alhier een scheepken ¹⁾, van hout gesneden en behoorlijck toegetakelt, voor hem wilden incoopen ende derwaerts senden, 't costende sonde geerne restituieren. Onsen resident was bericht d^e sulthan daer uijt mijnde aff te sien hoe onse scheepen werden toegerecht, om dan oock een preuve daer van te nemen.

Beijde sulthans latē alle 't manvoleq, boven 7 jaaren oudt, in haer gantsche gebiet tellen, oock musquetten onder diverse keejs verdeelt. Eenige waaren van opinie dat dit tellen geschiede omme pertinent te connen weten wat macht tegens den Mattaram, indien Bantam wilde beoorlogen, souden connen uijtbrengen, item hoeveel volek dit jaar gestorven off verloopen sij, andere wederom dat ijder man een reael soude moeten contribueren tot het maecken echiger wercken.

Op het sluijitten der missive waeren daer ter rede gekomen het Engels sluijtschip de Henne uijt Saratte, mitsgaders van Goa met een jacht den Portugees Francisco Viero de Figuredo, brengende brieven van den vicereij aen d'Ed^e heer Generael. Van d'Engelsen hadde onsen resident verstaen dat den sulthan diverse prauwen op sijn verschijninge aen boort sondt met ordre om hem te doen aen landt comen des neen het vaertuigh te bemachtigen, sulex Viero hoorende gaff uijt dat brieven aen de sultans hadde, des op heden (den 20) audience soude hebben.

Van den Engelsen proesident was aen Sr Ceporinus behandicht een packet Suratse brieven, weleк hij alsnu mede herwaerts sondt.

Soo hadde sijn E. aen hem oock verthoont seecker geschrift, bij den coopman van der Meersehe a^r 1646 op Mauritius onderteijekent, waer bij bleecq den selven aldaer uijt het Engelse schip den Grauwen Hondt ten dienste der E. Comp^e genoten hadde een vat pick, een d^e teer ende een halfsleten marsseijl 300 ellen groot. Bij onsen directeur in Suratte was de voldocainge geweijgert alsoо den tceekenaer niet en kende, des voornoemde recipissie naer Bantam gestiert was; 'tgeen van hier tot recompense geliesden te senden sonde sijn E. aengenaem wesen, en versocht als nu met een riem imperiael papier van groot formaet te mogen gerieft werden, daer om seer benodicht was.

Gemelte sijn E. verhaelde oock dat hij uijt een briefken van den 18 Junij passado (hem uijt Engelandt, over Aleppo toegekommen) hadde verstaen dat de lord Fairfax (generael van 't parlements crijsvolcq) sich met sijn armade, sterck omtrent 12000 man, tegens 't parlement stelde, willende voor en aleer sijne trouppen desbanderde rreeckeninge van alles ende den coninck onslagen hebben.

¹⁾ Het HS. heeft: scheepen.

Voorwaengetogen Suratse brieven, gedateert (door den directeur Arent Barentsen) 19de December laestleden, gaven ons te verstaen dat de schepen Maestricht ende Nassouw aldaer op 8 en 12 November wel aengecomen, tfluitschip de Koe (op 28 October, nevens Uitgeest, van Persia verschenen) juist een maendt daeraen (met een kapitaal van ropias, ducaten etc. monterende f 210,181—18 stuivers) over de Malabaerse cust om rijs te handelen en daarmede Crux de Gale aan te loopen naer Paliacatte, mitsgaders de Juffrouw adij 16de ditto na Gamron gedepescheert was, met een kapitaal (bestaende meest in partij teruggegaende Peguse robijnen, canwa etc.) van f 52839,4,15.

's Comp^e coopmanschappen, van diverse plaetsen daer ter merckt gebracht, waren bijna alle tot redelijken prijse gevent maer noch niet uijtgeleverd, ende soude den eisch van Nederlandt en den Zuijt (nuer 't sich liet aensien) wel voldaan werden soo dat het dienaengaende in Suratte wel standt, gelijk als bij besonder verbael van dat quartier duidelijck en largo can werden naegesien.

Heden verseijlen uijt dese haven 2 tingangs na Bantam, een contingh naer Tronse ende een d^e naer Pamanoean, met den anderen wechvoerende 1047 realen aan cleden, 2½ picol swart comijn ende 1400 witte grove kommen.

21 d^e. Desen morgen vertrekt van hier 'tschip Middelburgh naer Amboina met een cargasoen bestaende in alle 'tmanquerende (behalven rijs) aan den eisch van dat quartier en beloopende volgens factura f 120728,17,15, sijnde daer onder begrepen f 18058,10 stuivers aan verscheidene provisien, onlangs met de fluyt Castricum over Macassar derwaerts afgesonden. Hier nevens gingen oock de beraemde schenkagien voor diverse orangcaijs te samen monterende ter somme van f 2946,2, item de nodige en ample advisen tot reglement over dat gouverno aan den vicegouverneur de Vlaminck, onde 80 cloecke soldaten tot versterekinge van Amboina's guarnisoen.

Soo varen oock uijt Battavia's reviere naer andere contreijen met 1590½ reael aan cleden ende 40 realen in comptant vijff distincke vaertuigen, namentlijck: een gijlon naer Grissick, een champan naer Japara, een talamba naer Balij, ende een tingangh met een contingh nae 't Cherrebom.

Daerentegen arriveert te deser reede een tingangh met 13 personen van Palembangh aan de merct brengende 90 picol peper, item den Portugesen edelman Francisco Viere de Figuredo over Bantam van Goa met een jacht (alderjongst gecocht), sijnde genaemt Nostra Sinjora Pinjede France. Ende quam hij Viero in qualite van gesant wegens de vicereij Dom Philippo Mascarenhas aan d'Ed^e heer Gouverneur Generael, sijnde tot uijtvoeringe ¹⁾ van sijn opgeleijde cargo met een brieff van credencie versien, welck op morgen in volle vergaderinge sal overleveren.

22 d^e. Heden verseijlt een tingangh naer Grissick van hier wechvoerende 130½ R^e aan cleden.

¹⁾ Het HS. heeft: uijtvoerende.

Voor den middach is bovengemelten ambassadeur Sr Francisco Viero de Figuredo, met eenige gequalificeerde Comp^m dienaeren vergeselschapt, aen landt gecomien en in goede ordre binnen 't casteel gebracht, passerende van de poorte tot aen 't logiment van d'Ed^r heer Generael tusschen een goeden trouw gewapende soldaten door. Ter audientie voor welgemelte sijn Edelh^t als de heeren Raaden van India verschenen wesende heeft hij Viero (naer wedersijdse congratulation ende bewesen courtoissien) openinge sijns lasts gedaen ende den credentiebrief, door de vicereij Dom Philippo Mascarenhas geteijckent, tot dien eijnde verhoont ende werdt den selven bevonden te wesen van dusdanigen inhoudt:

Translaet uijt het Portugees.

Met d'aeneompste van Francisco Viero de Figuredo, op dese reede met een van U Ed^r schepen arriverende verstant ick dat de hoogmogende heeren Staten-Generael U Ed^r bevesticht hadden in dien hogen standt over de Hollantse natie soo wel van UEd^r verdient, waer over ick U Ed^r veel geluck wensche, verhoopende dat U Ed^r daerinne soodanich sal voortvaren dat wij vrunden blivende de vrede¹⁾ sullen continneren, tot weleк effect ick vast gestelt hadde een bequaem persouw na dat casteel over te senden om met U Ed. dienaengaende te handelen. Ende op het vertronwen, dat ick hebbe op desen Francisco wegen sijne bequaemheit om in soodanige onderhandelinge te treden, heb ick hem daer toe gekoosen, ende keert met mijne ordre om met U Ed. ende de E. Raaden van India te handelen eenige saecken van gewichte, dien den tijt heeft gealtereert tegen de capitulatiën geteekent en besworen van onse priußen in Europa ende in dit Indien onder ons sijnde, dat de onderhondinge van dien cracht geven tegen alle voorvallen, opdat hij U Ed. die communiceren. Tot mijnder excuse heb ick 't in desen gerepteert, blijvende met seer groot vertrouwen dat U Ed. hem sal horen ende expedieren met seer aengenamen wille, doende remedieren de saecken die hij mochte voorstellen, en U Ed. sij van mijnen twegen verseeckert dat niet alleenelijck in dit particulier maer oock ten dienste van U Ed. mijn oock altijt sal laten vinden met seer groote begeerte ende punctualiteijt. Onse Heere beware U Ed. lange jaren.

In Goa den eersten Januarij A^o 1648. Was geteekent: Philippe Mascarenhas.

Gevolgelyk heeft gemelten fidalgo verder uijt den naem en door ordre van gedachten vicereij eenige gravamina ofte swaricheden seer wijtloopich aengaende der Portugesen gerechticheijt op Solor etc. bij diverse artijeuken gestelt geexhijbeert, waerop als nu onse antwoordt, ende peremtoir bescheijt versocht, doch aengesien tegenwoordich niet en conden goedt vinden daerop

¹⁾ Het HS. heeft: *vrede*.

finalijck te disponeren heeft sijn Edelb^t hem Viero gerespondeert dat dierwegen met sijnen raade nader wilde deliberen, ende tegens dat sijn E. 'taenstaende mousson van Maccassar weder hier verscheen soude alsdan voleomen besluijt genomen ende hem onse intensie en expresse meijninge dienaengaende te verstaen gegeven werden.

23 d^e is alhier niet aenteijckenensweerdich gepasseert.

24 d^e arriveert te deser reede van Aimuij uijt China een groote wankan ooste joneque met 200 koppen, verhalende de nachoda dat bij 18 dagen onderwegen was geweest ende datter thien dagen naer hem noch een groote joneq te volgen stondt; desen hadde niet handers ingeladen als Chimeze grove waren van alderhande soorten, ende wierdt (volgens ordinarie costume) vermits de eerste deses jaers uijt China was, van den tol wegens 't incoopen g'excuseert.

Soo verschijnen noch uijt diverse andere gewesten 4 inlandse vaertuigen, te samen ophebbende 51 personen, namentlijck: een talamba van Sillebaer, een tingangh van d^e plactse ende een tingangh van Palembangh, te samen aen de merct brengende 70 bhaer ende 200 picol peper, item een gijontje van Atchin, eenelijck hier aen comende om een pas op Maccassar van ons te versoucken.

25 d^e is alhier niet voorgevallen, dat noterensnodich sij.

26 d^e becomen per seeckere tingangh loopende tijdinge van Bantam dat op 23 stantij aldaer aen de eijlanden twee Engelse scheepen, genaemt de Swaen (sijnde een onderlegger) ende 't Hart, door onachtsaemheit van haer eijgen vier tot de gront toe waren afgebrandt.

Sonden van dage een briefken van complimentos aen den nieuwe gouverneur van Japara Keajj Nabeij Wierra Setta in antwoorde van het sijne, onlangs aen d'Ed. heer Generael neffens vereeringe van 50 gantangh rijs door sijnen factoer Astra gestuirt, ende ronghden daer bij tot recompense als conservatie van vriendschap een sijde chinde van 8 asta.

27 d^e. Heden recipieren een missive van den resident Ceporinus uijt Bantam, gedateert op gisteren ende herwaerts gesonden door seecker Engels coopman genaemt Mr Gairman, die alleenlijcken hier quam om eenige brieven van haren proesident te behandigen aen Sr Francisco Viero, sullende door den selven voorts bestelt werden aen Mr Piastons, sijnde opperhoofd van 't Engelse comptoir op Maccassar.

Wijders adviseerde gemelten resident dat voorseijde Portugesen edelman op 20 courantij bij den jongen sulthan was ter audience geweest, benefens een missive tot schenekagie medebrengende twee schoone diamantringen, sijnde tatels, ende twee witte tulbanden met gout doovrocht. Op sijn afscheijt badde onder de Jayanen een groote verwonderinge gelaten over d'uijnemende costelijckheit sijner cleedinge en andere vercierselen. In geroerden brieff be-

danckte den vicereij beijde sulthans dat voor desen hare voorbijpasserende schepen met ververschinge hadden versien, in recompense van 'tweleke als continuatie van vriendschap de bovengenoemde rariteijten sendende was. Soo soude hij Viero, na Ceporinus bericht wierdt, geproesenteert hebben aldaer weder een logie te stichten, waertoe den sulthan wel genegen was.

De twee hiervoren aengetogen¹⁾) Engelse schepen waren conform de geruchten, op gisteren hier vernomen, beneffens de chaloup de Pepercoorn als 3 dagen gesamentlijck door het vier geconsumeert en daer bij gemist 3000 R^c comptant, sijnde 8000 d^a met het Hart gesprongen en daervan omtrent 3000 weder opgedoooken. De brant was eerst ontstaen in de chaloup doordien een jongen een cole viers op een baleke ofte planckje hadde neergeleijt en vergeten, daervan wiert voorts het Hert, een wiens zijde lach, ende wijders den onderlegger de Swaen aengesteecken. De zeewint blies zoo geweldich door dat den brant met geenderhande middelen ofte macht te lesschen was, ende is 't het jacht de Zeebloem noch t' allen gelucken ontsejlt.

Keeij Ranga Wirapatra (die voor desen voornemens is geweest onsen Zeehaen aff te loopen) werdt geaccuseert pitjes gemaeckt te hebben ende oversulex in sijn hujs bewaert. Eenige Chinese waren mede om de selfde oorsaekke in apprehensie, apparent dat den sulthan (niet dervende om sijn groot geslachts wille aan sijn leven comen) den selven van sijn geldt beroven ende voorts int bosch jagen sal.

Den jongen sulthan soude vermits sijne gestadige sieekten binnen 3 a 4 maenden 't rijek ende regerike aen sijnen soon Pangoran Depattij resigneren, dewelcke tot stadhouder in plactse van Keeij Maes Surinata sal hebben Keeij Aria Manjonjeija, een bescheijden persoon.

Nevens desen brieff sont den resident eenen slaeff herwaerts, die hem van Keeij Rato Bagus Missinjeija was ter hant gestelt, waervoor hem een comiter, item aen 2 andre Javanen, die d'eerste aenwijsers waeren, ijder een reael vereert heeft.

Van daghe comt te deser reede van Jambij tfluitschip Broeckoort, waermede arriveert den oppercoopman Rijckloff van Goens, sijnde den 23 deses van Jambijs reede gescheijden, ende medebrengende (benevens tjacht de Lupert, welck hem op de hielen stondt te volgen) 241112 cattijs suiver gewicht geharpte peper, 58929 cattijs d^a lichte ende 161 teijl 11 maes Jambijs saantgoudt, te samen (met alle ongelden) beloopende ter somme van f 68201,12,6 penninguen. Gemelte peper was aldaer tot verscheijden prijsen genegotieert, ende dat soo voor comptant als over schult aengenomen.

Voor sijn affscheijt hadde bovengenoemde oppercoopman van alle 's Comp^s effecten, uijtstaende schulden etc., overdracht gedaen aan de onderecooplijden

¹⁾ Hsi HS. heeft: aengenoten.

Jan van Wesenhagen ende Gijsbert van der Maen en deseive daerbenevens met behoorlycke instructie tot hnn naerichtinge versien, omme 's Comp^e negotie (in goede peper ende onvervalscht goudt) onversichtelijck profitabel ende met de minste oncosten té vervolgen.

Uit de dagelijcxe aenteijckeninge des comptoirs en andere papieren, door S^r van Goens geexhibeert, sagen wij onderanderen dat den oorloch met de Manocabos weder op nieuws was uijtgebersten, sallende den Pangoran in persoon tegens den coninek van die natie, insgelijcx met sijn leger afkomende, eerstdaechs optreeken, daertoe denselven gereetschap maeckte, item om secours van eenige musquetten, polver ende een mortier aan d'Ed. Heer Generael dede versoucken, waertoe sijne hoocheijt elene hope was gegeven indien ons sijne gunst in 't plegen der gewenschte negotie niet volcomelijck bewees, ende was de saack enfin soo verre gebracht dat, daer het met den handel vermits den nieuen crÿgh voornoemt niet al te wel geschapen scheen, den Pangoran, na dat met S^r van Goens al voren te dier oorsaek in harde woorden geweest was, de onse expresse heeft toegestaen door geheel Tambessij ongemolisteert te mogen handelen, waernut goede hope tot een opulente peperprocure ontstaen, in gevölge oock behoorlycke besendinge na de bovenquartieren gedaen is, werdende (behalven de peper die als nu becomen hebben) 't naeste saijsoen wel 12 à 1500 picol peper verwacht alleen van den Chinees Chile-Gontingh, deweleke bij redelijck contract daer toe gebracht was. Dito persoon hadde voor dato altoos met de Engelsen genegotieert ende was met Radin Tommagon in de bovenquartieren doorgaens meester van den peper, derhalven d'onse dapper vigileerden omme door sijn middel als andersints voorgemelte vrunden die specerije soo veel mogelijck te ontsetten mitsgaders haer bijden vriendschap te conserveren, op dat ons niet weder mochten comen te verlaten.

Op 13 deser loopende maendt was den vrijcoopman Sr Hendrick van Gent aldaer in des Comp^e logie verscheenen, seggende met sijn jacht voor de revier gecomen te wesen om sijn ander vaerinijgh (met 400 picol peper, omtrent de Malacexe eijlanden van hem gedwacht) wederom te soucken, wiert van de onse (op sijn versoek) met eenige provisien en andere behoeften (die alhier op Battavia betalen sal) geaccommodeert en verirock weder den 15 d^e naerdat bevorens eenmael bij den pangoran geweest was.

Tuschen 18 ende 19 Januarij 'snachts hadde seecker kaffer, genaemt Matthijs Gomes van Mosambicque (per Zeelandia a^o 1640 voor coexmaet uijtgekommen wesende), onderstaen op sijn bescheijden schip Bronekoort een grouwelijcke moorderie aen te richten ende dat (meest alles in 't doncker) soo wel onder als boven op 't schip met soodanigen veerdicheijt dat hij, eer men schier gewaer wierdt wat het spil beduijdeude, sijn schelmachtich voornemen volbracht ende wijder sich te water begevende de vlucht genomen heeft. Negen personen, daer onder selfs den schipper, die op 't gerucht voor den dach

quam, ende andere mindere officieren, sijn sommige met een andere niet iwee wonderen van hem swaerlyk gequest, waervan een persoon terstondt en een seilmaker (door de lange gestecken wesende) 18 dagen daeraen overleden is, noch een man soude apparent een lammen arm behouden en sommige waren oock in groot prijckel geweest. Twee hondert realen hadde S^r van Goens, niet twijfclende off dat boose [des] seijn moest met kennisse en instigatie van 2 papen aldaer remorerende geschiet siju, op des moordenaers lijff gestelt doch evenwel, wat devoir oock aengewent, den selven niet in handen connen krijgen, hoe wel den schelm op seeckeren nacht met een vaertuijgh voor d'Engelse logie omme een harer swarten om te brengen item corts daeraen mede int doneker achter aen Broeckoort swemmende gecomen was, roepende noch tot 2 reijsen over huijdt: „o stuurlijc etc.” Door dese massacre en veelderleij sieckelijckbeden was voorschijt fluytschip soo sober gestelt dat naulijcx 8 gesonde personen op p^m stantij hadde, sijnde reeds vijftiene gestorven ende de resterende sieck ofte gequest, derhalven van den Luijpaert met eenich volck geassisteert wierdt.

Het Engelse schip de Michiel, aldaer mede in ladinge liggende, wiert insgelijcx met de boot nevens 5 a 6 coppen van d^e jacht gesecondeert, vermits sijn vaertuijgh met 7 man (de wijle den ondercoopman Cloccq daer mede nijt vriendschap aen den Luipaert wiert geset) verloren hadde, welck naer aparentie oock verongeluckt was, ende sonden d'Engelse vrunden soo haest tot Bantam arriveerden onse boot ende volek weder herwaerts senden.

Beneficis vereeringe van twee stuck elephantstanden ende een oolijck vaertuijgh sondt den pangoran van Jambij in handen van meergenoemden S^r van Goens een missive aen de heer Gouverneur Generael, waervan het translaet hier naer ter behoorlijcker plaatse sal geinscreert werden.

Heden versceijlt uijt dese haven naer Maccassar het gilliontje, welck op 24^m couranti om met onsen passe derwaerts te varen alhier van Atchin aengecomen is.

28 d^e. Desen naemiddach arriveert alhier ter reede vooraeengetogen jacht de Lepert met sijn peperlast van Jambij.

Soo verschijnt oock uijt Siam het langh verwachte schip Wesel, sijnde op 25 der voorleden maendt van daer gedepescheert met 324 lasten rijs ende 182 stuck jattij planeken ende swalpen, te samen incoops costende f 14217.11.4, was aldaer naer eijsch redelijck vertimmert, tweleck doch insonderheit het langbsaem aencomen van den nodigen rijs oorsaeck was van Wesels spade afsendinge. De Taijouanse fluyten waren aldaer noch niet gepasseert. Het oude schip Amsterdam was daer voorts alleen ter rheede ende soude uijterlijck op 20^m stantij volladen met planeken herwaerts afgeverdicht werden, sulex niet eer ¹⁾ conde geschieden overmits hooch noodich (om de rejse te connen doen) eenige reparatie vereischte, sijnde op de compste van Manilha soodanich

¹⁾ Het HS. heeft: meer.

verswackt dat met groot prijckel tot daer toe gecomen was. Hiernevens gewerdt ons oock een briefken, geschreven in de fluyte Sandick op 28^{en} Januarij ter rheede van Siam door den ondereoopman Pieter Lefeber, waerbij den selven adviseert dat sij, nevens Hillegaerbergh den 8^{en} December omtrent Cinque Tsiagos gecomen wesende en voorts goede wacht houdende op alle voorbij passerende vaertuijgen, den 3 Januarij daer een Chinese joneque van Japan na Cambodia tenderende met hun boots sonder tegenstant te vinden hadden vervoert, bevindende deselve gemant met 45 coppen, gemonteert met 2 ijseren stiesskens ende twee metale bassen, item geladen te wesen met het volgende:

754 packer eoper, daer onder
 150 d° met ijser ¹⁾ souden sijn,
 81 cassen met diverse waaren,
 121 packen cattoen,
 174 bossen groff porceleijn,
 6 packen met comptoirkens,
 21 platen cooper, ende
 6 bossen coopere beckens.

'tGene wijders aldaer in 's Comp^e negotie ende vorder affairen passeerde wordt omstandelijck bij appart Siams verhalen geannotteert.

Ultimo d^e. Heden voor de middach is de missive van den Jambisen pangoran, met behoorlycke ordinarie solemniteijten ingehaelt, mitsgaders in Raade van India gelezen ende van teneur te sijn bevonden als het onderstaende translaet van woordt tot woordt dicteert:

Translaet van de missive van den pangoran van
 Jambij aan d'Ed^e b^r Gouverneur Generael.

Vorders Cornelis van der Lijn Gouverneur Generael heeft gesonden Rijekloff van Goens om int landt van Jambij te woonen, tweleq een groodt persoon is die oock seer wel de Maleijtse tale spreekt, benefens den brief en de gescheneken van den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn 'tselve heeft den pangeran naer behooren wel ontfangen, daerover den pangoran seer verblijt is geweest.

Vorders hadt den Gouverneur Generael aan den pangoran versocht dat ick peper voor hem op soude laten snecken, doch nu in desen jégenwoordigen tijt en can 't den pangoran niet gebeteren dat niet veel peper haalde connen becomen, doch hebben den capiteijn Rijekloff van Goens gehelpt met 'tgeen dat hebben connen becomen. d'Oorsaeck waerom dat den pangoran hem met alle oprechticheijt niet en heeft connen helpen is, dat alsoo den pangoran selve veel moeijtten ende swaricheden heeft alsoo mijn volcq in oorloch sijn niet die van Sietien, onderdaneu van den coninck Pangaroijangh mede mijnen slaven,

¹⁾ Het HS. heeft: qer.

het volcq van Besonsoea genaemt Aria Pangouwa die hebben sij mede genomen, ende en willen wederom [niet] geven, ende daerom is Hadin Tommagon ende Radja Tommagon Arria Natacap Somma in oorloch met de Manakabers ende alle de groote van Jambe, die noch aen den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn schuldich sijn hadde den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn op mij uersoacht om [die van] de selve schuldigden te mogen innen, 'tselve en heeft niet connen geschieden omdat ick se altsamen naer boven hebben gesonden om de Mannakabouwers te beoorlogen, dat is d'oopsaeck dat ick niet en hebbe gebitsiaert wegens de ujtstaende schulden: int Godt almachtich gelieft, als wanneren den oorloch sal wesen geslecht dan sal ick de begeerten van den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn affdoen.

Ik versoeck, soo eenichsints geschieden can, dat den capiteijn Rijckloff van Goens mach blijven woonen in Jambe alsoo hem alle costumen wel sijn bekent, ende hij is oock een seer verstandich persoon ende al wat hij resolveert ende wat dat hij oock doet is niet anders dan gelijck als den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn met den pangeran doet, soo dat het is als twee gesteenten in eenen bagh geset, 't welck den pangeran ende den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn aen maleander verbint, daer den pangeran dies te meer contentement over heeft. Ende ingeval datter een ander capiteijn in sijn plaets comt soo soudt wel connen gebeuren dat soo veel niet te wege sonde connen brengen als den capiteijn Rijckloff van Goens soude connen doen, ende dan sal 't seecker wesen dat den pangeran eehige onlusten sullen toeconen. Ende en laet doch capiteijn Rijckloff van Goens niet lange op Battavia blijven maer sent hem metter haest wederom naer Jambe, opdat den pangeran in den haest mach resoveren met den capiteijn Rijckloff van Goens van wegens de negatie van den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn.

Vorders laet den pangoran weten aen den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn, hoe dat den pangeran genegen is mede de riviere op te varen om bij Radin Tommagon te mogen comen als mede bij den Tommagon Radja Arria Natacas Souma, dien den oorloch voere tegens het volcq van Sitte. Ende de plaetsen, die Radin verovert heeft, sijn de plaetsen genaemt Hampalou ende het landt van Rantou Salack, dese twee nieuwe casteelen hebben sij veroverd. Daerom sal den pangoran selfs naer hoven varen om een endt van desen oorloch te maecken, ende alle luijden op de riviere wederom sien in rust te brengen, twelck sal strecken naer gissingh van den pangeran om Jambe te doen floreren ende dat oock alle coopmanschappen van den Gouverneur Cornelis van der Lijn mogen werden vercocht, die in Jambe sijn. Ende ingeval dat den Gouverneur Generael mijnen geliefst vrientschap te doen, soo versoeckt den pangoran dat mij wilt assisteren met buscruijt, met mortiers met haer coegels die selfs branden, musquetten, harnassen met haer stormhoeden ende coegels

tot geschut, 't sal wesen tot een teijeken van een oprecht broederlycke vrunt-schap met den pangeran ende den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn, dat's oock d'voorsaeq dat den pangeran sulcx versoeckt. Ende ingeval off den Gouverneur Generael een goet paert hadt, den pangeran versoeckt dat het hem mach toegesonden werden.

Vorders de vereeringe van den pangeran is een gesneden speel praeuw[k]jen, dat den pangoran met sijn handen selfs heeft gemaect, neffens eliphantstanden, 't is niet anders als een teijeken van oprechtheijt.

Van dage varen uijt dese haven twee tingangs na Crawangh metten anderen uijtvoerende 121 realen aen cleeden. Ende arriveert van Palembangh een jonque met 36 personen, ter merct brengende 2 a 300 picol peper.

Bij perfecte opneminge is bevonden dat alhier ter stede in de gepasseerde maendt sijn overleden 63 personen, te weten: 39 Comp^e dienaers, 15 vrije luijden ende 9 soo slaven als slaviunen.

Primo Meert a^r 1648 comt alhier ter haven een gijlon van Palembang gemant sijnde met 20 coppen en inhebbende 250 picol peper, en verscijlt in contra van hier een tingangh nae 't Cherrebon, item een gijlon naer Macassar, te samen wechslepende 1151½ realen aen diverseche cleeden.

2^e d^r. Heden vertreken weder van hier drie gijjons na Maccassar ende een wanckan naer Palembang, gesamentlijck vervoerende 8262½ R^a aan verscheijde cleeden.

Tegens den avondt sijn d'Atchinse gesanten, met eenige Comp^e dienaren van qualiteit g'accompagneert, ter woninge van d'Edele heer Generael verscheenen en aldaer van sijn Edelh^t als de heeren Raaden eenigen tijt vrundelijcken ge-trackteert geworden.

3 d^r. Op dato comen hier ter reede een cleijn gijjontje nevens een tingangh beijde van Johoor, geladen met eenige cadjangs, ophebbende ijder 12 man en versouckende onse passen om te mogen varen na de Oost van Java. Item van Cota Tenga een gijlon met 20 ende van Palembangh een tingangh met 15 coppen, te samen hier ter merct brengende ongeveer 380 picol peper.

Dacentegen loopen uijt dese haven 2 gijjons nevens een tingangh nae 't Cerrebon ende een gijlon naer Maccassar, alle met malcanderen uijtvoerende 3713 R^a aen cleeden van diverse sorteringen.

4 d^r gewert ons per Javaens vaertuijgh in handen van Wierabaija en sabandhar Cillebhaer een missive van onsen Bantamsen resident Petrus Ceporinus, gedateert op gisteren, waerbij ons wijtloopich te verstaen geeft hem door Keeij Nebeij Intanda aengedient te wesen dat niettegenstaende d'ahier afgecondichde mandaten alsnoch des sulthans loode pitgens alhier valscherlijck wierden nae-gemaect door den Chinees Conjonck, van wiens voleq de Bantammers (expres

met een praeuw om de waerheit te vernemen afgeveerdicht in seecker huijsken staende omtrent de reviere Aneke, alwaer voorseijden Conjoeq slaven niet alleen de Bantamse maer oock Japaerse en andere pitjes naebotsen) 80000 stucx gecocht hadden, welcke aen onsen resident verhoont waeren, versocht derhalven dat daer in mocht werden versien. Wijders hadde d^e Keeij verhaelt dat den sulthan seer vergramt was op de gewesen sabandaer van Sillebaer overmits hij den coopman Baert in sijnen peperhandel verhindert hadde, doch was door denselven om sich schoon te maecken den sulthans aengebracht dat eenige van 's Comp^r dienaren diverse Maleijse praeuwen met 50 bharen peper den sulthan toebehoorende gedwongen hadden nae Battavia te varen, sulex soo wesende wilde sich de sulthan met de betalinge vergenoegd houden maer bij 't contrarie hem verstooten, alles affnemen, nae 't bosch verjagen ofte wel dooden, verstaende wijders dat de sabandaers haer in den peperhandel moeten neutrael houden.

Den 2de deses was aldaer gearriveert het Engelsche jacht St Franciscus, comende over Cormandel uijt Souratte, doch vrij wanladen. Den praeresident hadde aen Sr Ceporino verhaelt dat de Deenen met een schip, een jacht ende 3 chaloupen voor Bellesoor een Moors vaertuigh met 5 elephanten genomen en aldaer groote schade gedaen hadden, weshalven d'inwoonders d'Hollantsche en Engelse residenten hadden willen dwingen met hun scheepen en vaertuigen uijt te loopen en de Denen te verjagen ofte binnen te brengen, ofte bij weijgeringe van dien de geleden schade te vergoeden, vermits mede Christenen waren, doch hadden d'onse 12 stukken canon uijt de scheepen tot haer diffencie in de logie gebracht.

Tot Bantam wiert door d'Engelse vrunden voorgegeven dat met haer schip 't Hart over de 40.000 realen comptant soude gesprongen ende oock weder geeregen sijn, daer echter onder de Javanen niet meer als 350.000 wert gerucht, waer van neffens 't particulier (dat mede een goede somme bedraeght) noch omtrent 5000 soude wech wesen.

Op gisteren arriveerde aldaer van Jambij het jacht de Michiel, sijnde den 24de passato van daer verseijlt, bij sich hebbende de boot neffens 5 man van ons schip den Lupaert, welcke morgen avondt herwaerts soude opsenden.

Soo quam oock alsnu op seecker slae, toebehoorende den meester enijper alhier, welcq (als voor desen g'adviseert) bij Keeij Nebeij Intanda geweest was.

Van dage heeft seeckere slavinne, (toebehoorende den vrijborger Pieter de Wasser), die op eijgen confessie dat se haer eijgen meester over twee jaren vergeven hadde int gevangen huijs gebracht was, sich selven aldaer verworcht, is oversalex bij den hals daer uijt gesleept ende buijten op de stats gerechtplaetse aen een mick vast gemaeckt.

5de d^e. Heden verschint Saraprana, alhier van t'Cerrebon met 4 countings,

seggende van den conineq herwaerts gesonden te wesen omme te vernemen hoe de saecken alhier stonden, overmits aldaer bericht was dat die van Bantam eenige Nederlantsche vaertuijgen hadden afgeloopen ende met de Hollanders datelijck wilden oorlogen, tweleq indien waer was souden terstont om de tijdinge te brengen wederkeeren, maer indien hier in alles weilstont souden eenelijck 3 vaertuijgen derwaerts retourneren ende 't vierde naer Bantam varen omme 't onderstaen hoe bet aldaer toeginck.

Comt mede een tingangh van Losarij met 7 man, niet anders ter meret brengende als $1\frac{1}{2}$ last rijs nevens 30 bosken padij.

Desen morgen verseijlen in compagnie naer Banda de slijtscheepen Swarten Beer ende Maeslandt, te samen ingeladen hebbende (aen comp-tanten, diverse cleeden, slaven, 231 lasten rijs, andere provisien en veelder-hande gereetschappen) een capitaal van f 46828.4.4, waer mede de petitie voor dat quartier ten principalen wert voldaen, 50 soldaten tot recreate van Banda's garnisoen varen per gemelte scheepen mede derwaerts, nevens soodanige advijzen aen den vice-gouverneur Cornelis Willemse van Outshoorn als in 't copieboecq der afgesonden missiven onder 14^{en} deses can beooght werden.

6 d^e. Heden navigeert van hier naer Amboina 't slijtschip Heemstede, niets anders derwaerts voerende als 120 vadem langh verwachten Siamsen ende 31 lasten alhier ingevochten witten rijs tot voldoeninge van gemelte quartier, monterende incoops f 8562. Waermee eenelijck tot geleijde afsonden een eleen advisbriefken aen de vice-gouverneur Arnold de Vlamingh nevens 't afschrift der missive, jonghst op 21^{en} passado per 't schip Middelburgh aen sijn E. voornoemt gedepescheert.

Per de boot van ons schip den Luijpaert recipieren een eleen briefken van Sr Ceporinus, gedateert op gisteren, uit Bantam, dienende eenelijck tot geleijde van d^e vaertuijgh, welck met twee musquets, twee gevulde bandoaliers en 2 halve picken mitsgaders een matroos (aldaer bescheijden om den wech te wijsen), hadde versien, derhalven oock versocht hem met d'eerste gelegenheit wederom mocht toegesonden werden.

7 d^e. Van dage verseijlen, uit dese haven 2 gijjons naer Grissick, een talamba na Maccassar mitsgaders een conting ende een tingangh naer Bantam, alle met den anderen vervoerende 1535½ realen aen diverse cleeden, 32 realen in groff aerdewerck, 60 stucx verlackte tabaexdoosen, 1000 stregenkens goudraet ende 150 ledige Siamse potten.

8 d^e arriveert alhier ter haven een gijjon van Priaman met 14 man, hebbende ingeladen 60 picol peper.

Soo verschijnt oocq voor dese stadt van de Mallabaerse enst en Ceijlon het schip Banda, medebrengende een capitaal van 64126.17.12, bestaende in 439.298 ponden Malabaeerse peper, waernevens op Oruex de Gale door ordre van den vicegouverneur Johau Maetsuijcker oocq ingenomen hadden 317 balen

caneel van 120 pont ijder. 't Passerende op beide plaatzen werdt te sijner tijt nijt d'advisen, soo van den oppercoopman Sr Dirck Schoorl als d'Ed. H^r Maetsnijcker voornoemt als nu becomen, bij aparte verbalen gecocontraheert, oversulex daervan alhier geen extensie gemaeckt werdt.

Insgelijcx paresceert te deser reede 't fluytschip de Witte Duijve, bij de Camer Amsterdam g'equipeert en (in comp^r) van 't groote nieuwe schip la Princesse Roijale) nijt Texel tzee gelopen den 16 September passato, eenelijck met 49 coppen daer onder geen soldaten, welcke al tsamen in goede dispositie alhier aenquamen. Sijne cargo (bedragende een somme van f 25678.11 stuivers) consisteerde eenelijck in verscheijden provisien, gereetschappen en andere nootwendicheden. Was van de Cabo de Boa Esperance (nadat aldaer 12 dagen gelegen, redelijck ververscht en sich van water versien hadden) op 15 Januarij t'seijl gegaen, sijnde 't voornoemde retourschip eenen dach te voren insgelijcx aldaer aengecomen hebbende reets 26 dooden en wel 70 siecken, derhalven wel 12 a 15 dagen soude nodich hebben om provisie van water op te doen als het scheepsvoeq na behooren te refraiseheren.

Het aldaer overgebleven volck van 't verongeluckte schip N. Haerlem was (na 't rapoort van de schipper Pieter Pieterse) voortaen soo vreedsaem noch gehoorsaem niet als wel voerhenen, commende haere opperhoofden de selve naauwelijs langer tot hun devoir houden, van welcke inobedientie eenige personen de principale voorgangers ende belhamels waeren. Uit het schrijven van den ondercoopman Leendert Janssen, gedateert 15 Januarij laestleden, als de bijgewongde papieren vernamen wij ('t onser genougen) omstandelijck dat 's Comp^r geberghde goederen aldaer in goede bewaringe ende versecckeringe bleven berusten, wesende 't voleq gesamentlijck alsnoch in redeijke gestalte ende, dewijle noch van hier noch nijt Nederlandt tot dien tijt geen expres secours noch ordre om te deslogieren becomen hadden, dapper verlangende naer de compste van de jonghst afgeverdichde retourvloote. Onderwijlen maeckten soo veel proeparatie als conden omme op de verschijninge der Battavise scheepen 's Comp^r coopmanschappen in der ijl te mogen embarqueren. Bequamen aldaer doorgaens veel visch en beestiael sulex dat beide de vaderlantsche scheepen tamelijck met versch vlees gesecondeert wierden. Hadden wijsers, naer eijsch van bare behoefticheijt en ordre onser principalen, nijt de Duijve eenige provisien en gereetschappen gelicht en dierwegen behoorlycke recipissie gepasseert.

Soo verstanden alsnu mede, nijt het schrijven van de heeren bewint-bebberen, dat de 9 retourschepen onder commando van de beer Jeremias van Vliet (den Almogende sij dierwegen gelooft) op 8 en 10 Augustij voorleden jaers behouden in de havenen onses vaderlants g'arriveert waren.

9de d^e. Heden verseijlen nijt dese reviere 8 distinete vaertuijgen, gesamentlijck wechslepende 2769 realen in verscheijden cleeden, 24 realen aen groff

aerdewerck ende 25 picol swavel, sijnde deselve gedistineert naer d'onderstaende gewesten, namentlijck: een joneque nevens een giljon nae 't Oberrebon, een d^e naer Japara, een tingangh nae Tschillemaijo, een d^e naer Bantam, een d^e naer Macassar, een giljon nae Grissick ende een d^e naer Biema, sijnde hier eenelijcken aengecomen om een pas.

Daerentegen comen hier ter reede van Sumatra's Westeust de 4 naevolgende, te weten: een giljon met 16 coppen van Sillebaer, ingeladen hebbende 60 bharen peper, item twee d^e ende een joneque van Tico en Priaman, tesamen gemant met 108 personen ende voor hun eijgen reeckeninge aeu de merct brengende 800 picol peper, ende 6 picol benzui.

Soo arriveerde insgelycx met 's Comp^t chaloup [van] Tico [en] Priaman den coopman Hendrick Craijer, hebbende (naer gedane negotie in beijde voornoemde plaetsen) de geprocureerde peper in gemelte 3 vaertuijgen op vracht geladen, wesende juist 546 bhaer ende 136 cattijs, monterende incoops f 32595 4.4, terngge brengende aen eenige weijnich onversette restanten, als mede daer ter plaetsen latende onder diverse personen aen uijtstaende schulden, te samen noch een somme van f 16185.8.12.

Waermede bequamen verscheijden Maleijtse brieven van de groten aldaer, daervan de oversettingen in supstantie luiden als volgt:

Translaet van de missive van Sirij Paducka
Maradja, panglima van de bandhaer Galiffa, aen
d'Ed. H^r Gouverneur Generael per nachoda Kansou.

Int Godt almachtich gelieft, dat eenich briefken is een teijken van wegens een oprecht slijver hart van wegens den orangkaja Sirij Paducka, panglima van de bandhaer Galiffa, gaet aen mijnen broeder den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn ende alle de groote heeren woonachtich in Battavia, versoeckende dat Godt den Generael een langh leven wilt verleenen benefens dat veel rijckdommen mocht becomen, alsmede naer wat quartieren den Gouverneur Generael sijne scheepen op negotie is versendende dat deselve behouden rejse mogen doen soo in 't gaen als in 't wederkeeren, dien oock seer vermaert is van boven tot beneden wints, dien oocq alle coopluijden veel goets doet die comen handelen op Battavia.

Vorders gelieft mijn broeder den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn te weten, wegens de saecken van dien brieff die van Priaman gesonden is aen den Gouverneur Generael seggende dat capiteijn Hendrick niet en doch, ende seggen sij noch dat het mede door ons toedoen is geweest ende gebruiken oock onse namen doch ick verclaer van dien brieff niet te weten, dien brieff en street niet anders als tot valseche achterlap van capiteijn Hendrick, want ick verclaer dat capiteijn Hendrick geen goet noch oock geen quaet vrunt van mij en is niet anders als de costuijmen van de coopluijden toccomt, die comen

om te handelen, om wat reden soude ick dan commen seggen dat hij goet ofte quaet is? doch hij is alsoo een weijnich met mij gewent en hij is oock alle mijne costijnen wel bekent, tweleq seer goet voor mij comt. Ende ingeval dat mijn broeder Cornelis van der Lijn mij gelieft vrantschap te doen, soo versoeck ick dat mij geliefst te senden een coopmanschappen de waerdie van honderd bhaer peper, die aengenomen mogen om te coopen, die luyden van de bandhaer Galiffa, namentlijck swarte breedte baftas voor 50 bhaer, swarte baftas, talangingh, ofte gevonden sonder pampier, mede voor 50 bhaer.

Ick ben sendende met capiteijn Hendrick 6 bhaer peper, ick versoeck dat daer voor mach werden gecost sout, hetselfe can met de hulpe van den Gouverneur Generael seer wel geschieden, 't sal toch nergens anders toe streeken als tot ballast van 't schip.

Noch versoecke een ander aan den Gouverneur Generael ende laet weten dat alle de coopluyden, die comen handelen in bandhaer Galiffa, sijn altsamen seer gediscontenteert, dat de coopmanschappen op veer naer soo goet niet en sijn als voor desen sijn geweest, namentlijck de witte salempouris sijn mede veel corter als voor desen siju geweest, ende sent mede geen Guinees lijwaet, dit's 'tgeen dat ick versoeck aan den Gouverneur Generael opdat de bandhaer van den Gouverneur Generael mach floreren.

Mijn vereeringe aan den Gouverneur Generael, is een tafta Suasse eleet, in Atchin gemaeckt, een doerij niembongh contecamera, siet niet naer de waerdie van dien als sijnde maer een bloemken.

Translaet van de missive van radja Tanckans

aen de Ed. h^e Generael, per nachoda Cansou.

Desen brieff is van radja Tanckans, gaet aan den capiteijn moor, die seer vermaert is soo ter zee als te lande ende die alle coopluyden seer voorstaet en helpt die verougelijkt werden.

Vorders versoecq ick aen den capiteijn moor dat mij geliefst te helpen wegens de schulden, die nachoda Tiek aan mijne ten achteren is, namentlijck 22 bhaer ende 180 cattij peper, verleden nu acht mousson, noch ten anderen 5 bhaer 77 cattij als mede van mijnen peper, die in Padangh ingenomen heeft, 28 bhaer peper, ende was g'accordeert met mij dat ditto peper aan Poulou 't Chincke soude ontfangen, maer hij en is niet eens aan Poulou 't Chincke aengeweest maer heeft den peper wech gevoert naer Jacatra, ende daer naer is radja Bangsoe en radja Mongsor naer Jacatra vertrocken ende, als wan-neer sij op Jacatra quamen, hadden sij mijnen peper veroeft, ende hebben radja Bongsoe, ende radja Mangsor, hem het procedido van den peper aff-geijscht, maer hij heeft haer luyden g'antwoordt 't was wei, sij souden hem 4 a 5 dagen nijstel verlenen, hij wilde haerluyden betalen, ende als wan-neer den tijt verstreecken was hebben sij hem andermael aengesprocken, ende hij

heeft wederom nijtstel versocht ende eenigen tijt daernaer is hij naer Japara gevlycht, dit's de queste van Nachoda Tiek met mij, dat den capiteijn moor geliefet te weten, alsoo ick alles stel in handen van den capiteijn moor om daerover reecht te doen volgens de wetten ende costuijmen van Jacatra, den capiteijn weet seer wel de wetten ende costuijmen om sulex te pitsjaren. Ende ick soude de Chinesen, die in Priaman aenquamen, aengehouden hebben maer ick ben bevreesd geweest voor den capiteijn moor, omdat ick mijn clachten noch noijt en hadde gedaen aan den capiteijn moor en het sonde schijnen gelijck off ick mij niet en dorst vertrouwen op den capiteijn moor. In 't Godt almachtieh geliefet soo sal ick radja Bangsoe senden, om den capiteijn moor te comen groeten, om mijne clachten te doen, ende mijne jonek ende radja Bangsoe intregere ick aan den capiteijn moor 'tsij int goet ofte quaet, alles alleenelijck in handen van den capiteijn moor. Ende in 't Godt geliefet als de schepen naer Priaman comen, soo versoecke ick radja ¹⁾ Bengsoe gelief't accomoderen dat met de schepen naer Priaman overcomen mach.

Translaet van de missive van den orangkajja
Maradja Deessa pangliema van Priaman, aan
d'Ed. H^r Gouverneur Generael.

Desen brief is van den orangkajja Maradja Deessa, panglima van Priaman, gaet aan den Generael int landt van Jacatra.

Den Generael geliefet te weten mijn 10 bhaer peper, die nachoda Tiek medegenomen heeft, mede hebbe ick noch met Possia Laba in de joneq van Baros mede gegeven 18 bhaer peper omme daer vooren te coopen een joneq ende sout, doch ick hebbe verstaen dat ditto onder het gebiet van Jacatra op een steen resiff is verseijlt, doch den Generael heeft deselve geassisteert ende is den capiteijn Hendrick aen lant gegaen, ende seijden de Chinesen datse daer onder hadden 60 bhaer, doch desen Chinees hadden haren handel op Bantam gedaen, ende dese 60 bhaer peper, die de Chinesen seijde de hare te sijn, was den peper voor de maij^t Maradja ende van mijn onderdanen van Priaman, daer over heeft capiteijn Timo recht gedaen ende den selven peper pro rato verdeelt, ende naer reecqueninghe heeft Poelaba onffangen voor sijn part 125 R^t maer de de ander 10 bhaer peper van nachoda Tiek, daer van heeft Palaba het gelt van nachoda Tiek geijst om een joneq ende sout te coopen, doch nachoda Tiek gaff ten antwoort: ick sal u op morgen betalen, doch is d^e smorgens vroegh t'zeijl gegaen, daerom en heeft hij noch jonek ofte sout connen coopen, ende den peper die Palaba mede genomen heeft die was verongeluct, ende daerom hebbe ick nu de jonek van nachoda Sicko aengehonden, ende ick hebbe sijn joneq laten visiteren ende daer in beyonden peper, die bij steelswijs gehandelt heeft, ende ick hebbe die peper verbeurt gemaeckt alsoo 't tolvrij schip noch

¹⁾ Het HS. heeft: ma rafja.

niet volladen en was, ende ick meende de joneq peper ende den nachoda te Sonebabam ¹⁾, doch capiteijn Hendrick ende den coopnian de Gens hebben hem van mij versocht, ende ick hebbe hun sijn peper wederom gegeven ende bevonden int overwegen datter was 32 bhaer peper, daer van ick den tol hebbe genomen. Alsoo d^e Chinees een onderdaen van den Generael was, daerom ben ick beschaeft geweest capiteijn Hendrick ende coopman de Geus, ende ick hebbe van hem genomen volgens costumen wegens de 10 bhaer van mijn peper van nachoda Tick aen zout, te weten 16 coijangh, daermede hebbe ick nachoda Hiecko niet vercoert, ende het zout heeft nu in Priaman vercocht geweest 26 R^e de coijangh, ende desen 16th coijangh sondt die ick genomen hebbe volgens costende prijs van Jacattra tegens 11 R^e per cojangh, ende den prijs daer op heeft het capiteijo Hendrick ende den capiteijn de Geus gestelt maer volgens costuijme van de Maleijers, als sondt in Jacattra opeopen, is tegens 8 a 10 R^e per coijangh, ende soo ick het sout aengeslagen hadde volgens het de Maleijer in Jacattra opeopen soo souw het geweest hebben gelijek off ick den nachoda hadde willen verongelijcken ende niet luysteren naer 't seggen van den capiteijn ende den coopman de Geus, ende uijtwijzen de reecqueninge van 't zout ²⁾ dat ick genomen hebbe bedraeght 176 R^e, ende mij was competierende volgens costummen van de 10 bhaer peper 300 R^e Jacatras munt; dit gelieft den Generael eens te overwegen off ick daer wel off qualijek aen hebbe gedaen, ende nachoda Tick hebbe ick alhier den tol ende anckeragie gelt geschoencken ende noch daerenboven aen hem een vereeringh toegevoeght volgens de Maleijse costumen, doch ick hebbe seer verlangt naer de wederomeoonste van mijn joneq, doch mijn volcq sijn slechs wederom gecomen ende en hebben niet een kist goudraet connen coopen, alsoo den peper diese medegenomen hadden gebleven was, ende sijn sijhijden met de joneq van radja Tanckas, wederom op Priamon gecomen.

Vorders gelieft den Generael te weten ende uijt te helpen dat capiteijn Hendrick aen landt heeft gebracht sonder te seggen wat, ende de Chinesen seijden dat haer sijhijden peper was vermengt, maer de Chinesen hadden haren peper ende banjewijn tot Bantam eerst vercoert, ende daernaer hebben zij verelaringh gedaen dat mijn peper haerlijden toe quam, dit gelieft den Generael mede te weten.

Mijn vereeringe is een zijde cleet genaemt eatsia miloor, is niet anders als een cnop van een blomeken, die desen brieff brengt is capiteijn Hendrieq.

Translaet van de missive van den orangkaija Swarra
radja, aen d'Ed. heer Gouverneur Generael.

Met hulp van Godt almachtich van de orangkaija Swarra radja, die het lant ende de bandhaer Galiffa toe compt, doet veel tabe aen den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn.

¹⁾ Hier schijnen een paar woorden in de pen gebleven te zijn.

²⁾ Het HS. heeft: *Aout*.

Vorders geliefet den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn te weten van wegens de saecken van capiteijn Hendrick dat sij alle goede ende quade menschen in de bandhar Galiffa altsamen seer welbekent, ende aengaende de negotie soo in 't coopen als veroopen daer verstaet hij hem oock wel op, doch wat weet men offer ijmant mocht wesen die hem eenich leet willen aendoen? den Gouverneur Generael heeft deselue niet te hooren ofte baer seggen aennemen alsoo 't menschen sijn die niet als achterclap en soeken te doen, ende soo den capiteijn moor die van de bandhaer Galiffa altsamen vrient-schap wilt doen, laet dan doch geen ander capiteijn in de bandhaer Galiffa comen als den capiteijn Hendrick alsoo hij met ons gewent is om te gaen, daerom is hij ons seer aengenaem alsoo bij noch aen niemandt van de onse eenich leet gedaen heeft.

Vorders ick orangkaja Swarra radja laet aen den capiteijn moor weten myn swaricheden, ende ingeval dat den capiteijn myn gunstigh wilt sijn, soo versoecq ick dat den capiteijn moor mij wilt helpen ende dat den capiteijn moor geliefet te ordoneren aen den capiteijn datter altijt onder mij mogen berusten blijven de waerdie van 100 bhaer peper in coopmanschappen, pressis alle monsson als vertreken ende als wederom comen soo sal ick het betalen gelijck het de costumen in Indrapoura is, daerover sal den capiteijn eenen loffelijcken naem becomen over alle landen dat mij behulpsaem is, alsoo ick veele swaricheden ende verliesen hebben gehad. Ende in 't Godt almachtich geliefet dat den capiteijn moor wederom in de bandhaer Galiffa sent den capiteijn Hendrick om te handelen, alles wat dat hij te doen sal hebben sullen tselve met maleanderen tsamen doen, dan soo daer ¹⁾ een hander als Hendricq in de bandhaer Galiffa comt, soo salt seecker sijn dat den capiteijn moor capitale schade lijden sal alsoo andere met mij niet bekent en sijn.

Ik en hebbe niets om tot vereeringh te connen senden als eeu cleet, genaemt dewangka barbarrenta, neffens een geel schilt ende een cort mattien ende 14 stucx pangaijen in Mantawe gemaectt.

Van dage sijn de gesanten van Atchin wederom binnen 't casteel geweest ende (nae vorige wijse) door d'heer Generael beleefdelijck onthaelt ende getracteert geworden.

10 d^e. Op heden comt alhier ter rheede een fregat met 20 coppen van Padangh na de meret brengende 100 bhaer peper, en verseijlt in contra een tingangh naer Maccassar nijtvoerende 2380 realen in cleeden van diverse sorteringe.

11 d^e. Van dage vaert weder een tingangh nae Maccassar ende sleepet van hier een goede partie verscheijden doncken ofte cleeden, monterende ter somme van 2980 realen.

¹⁾ Het HS. heeft: den.

12 d^e. Desen morgen is den Portugesen ambassadeur Francisco Viero de Figuredo, sijne respective commissien van den vicereij in Goa als den Macassersen conincq ende prince alhier verricht hebbende, binnen het casteel verschenen omme aan de h^r Gouverneur Generael, de heeren Raaden van India (dewijle voornemens was op beden weder naer Macassar te vertreken) eerbiedelijck sijn afscheijt te nemen, solex naer eenich vrundelijck tractement geschiert wesende is sijn E. (tusschen twee rijen onser erijgslijnden in de wapen gestelt) weder uitgetreden, ende wijders in compagnie van den ontfanger generael Sebalt Wonderer ende andere Nederlanderen van qualiteit in een toebereijde Comp^a chaloup geembarequeert mitsgaders voorts naer de reede aan sijn boort gevaren, gaende vandaer omtrent den middach met sijne twee jachten (waervan het een in Goa gecocht ende 't andere, geduijrende sijn aenwesen alhier hadde laten vertimmeren), genaemt ¹⁾ wesende Nostra Seignora Pinje de France ende Nostra Seignora de Nazaret, eijndelinge onder seijl gegaen, medevoerende onse brieven aan den majoor Willem Verheeq nae Soloor, den ondercoopman Evert Janssen Bnis als den conincq en de prince van Macassar, alle van soodanigen conteneue als de afschriften der selver, onder desen dato in 't copieboucq der affgesondene papieren g'insereert, largo aenwijzen.

13de d^e. Op dato is alhier niet beschrijvensweerdich voorgevallen.

14de d^e. Huijden vaert van hier wederom een tingangh naer Macassar met 2978 R^a in verscheijden cleeden, ende comt van Palembaugh een gijon met 8 persooneu bier ter haven aan de merekt brengende 50 picol peper, mitsgaders een tingangh van Maratsiangh met 10 coppen inhebbende $\frac{1}{2}$ last rijs, 50 hoenders en 300 bossen padij.

Soo gewerdt ons oock per vrijmans prauw een briefken uijt Bantam, op gisteren gdateert, van den resident Ceporinus, waerbij ons verstandicht dat het Engelse jaecht de Zeebloem den 10 deses met 30 packen cleeden en 4 kisten geldt na Macassar genavigeert was.

Den jongen sulthan heeft een van de grooten Oudjontacue genaemt heijmelijk doen crissen, omdat hij gebouden hadde bij een sijner wijven, de dochter van den gewesen conincq van Jacattra, deweleke insgelijcx op 8 stantij is gekrist hoewel den ouden sulthan en andere tselve geern hadde belet.

Door Keeij Nebeij Intanda waren t' onser logie gesonden 300 Spaense R^a voor weleke bij loot van d'E. Comp^a begeerde, waeraen hem vrientschap soude geworden, solex nochtans niet connende geschieden versocht Sr Ceporinus van hier comptanten (waervan hij teenemael onthloot was) om geseijde sommate conuen restituereun mitsgaders enige provisie van boter, vleesch, speck ende asijn voor 't comptoijr.

¹⁾ Het IIS. heeft: genaamt.

15^{en} d^e. Desen morgenstont vertreckt van dese reede naer het eijlant Mouritius de fluyt het Witte Peert, medevoerende een cargasoen tot voldoeninge der petitie voor d^e plactse gedaen, beloopende ter somma van f 10482.6.—, en bestaende ten principalen in diverse cleeden voor het gnarnisoen en veelderleij gereetschappen. Ende navigeert nu met sijn familie mede derwaerts den coopman Reijnier Por, geordinneert om aldaer in qualite van opperhoofd 's Comp^a saecken nae 't vertreck van S^r van der Meerschen (die sijn dimissie aen ons versocht heeft) voortaan waer te nemen.

Op dato verschijnt binnen dese haven een contingh van Japara, behalven $\frac{1}{2}$ last rijs niet anders medebrengende als een briefken van Angapraija aen den ontflanger Wonderer, daermede expres was aangevoerdicht, ende hadde een geheele maandt onder wege geweest.

Bovendien comen noch op heden van diverse quartieren dese reviere ingeseijlt 17 stucx Indiaense vaertuijgen, alle met den anderen gemant met 143 koppen en aen de merct brengende 'tgene volght:

200 picol peper, $7\frac{1}{2}$ lasten rijs,
234 d^e swart suijcker, 100 stucx hoenders,
2100 bondels suijcker, 550 bossen padij,
20 potten olie, 6 sacken tabacq,

nevens veelderhande snijsteringe van weijnich valeur. Ende quamen gemelte 17 vaertuijgen van d'onderstaende platsen, namentlijck: 4 contings ende 5 tingangs van Teerrebon, 1 gijlon ende een tingangh van Palembangh, 3 contings van Japara, Paecalongen ende Tegael ende 1 lamboe van 't Siassem, mitgaders 2 tingangs van Caliwongan ende Berbas.

16 d^e. Van dage comen wederom hier binnengeseijlt 6 distinete vaertuijgen met 46 personen, te samen ingeladen hebbende raijm 223 picol swart suijcker, $6\frac{1}{2}$ lasten rijs, 20 stucx hoenders, 32 sacken tabaek, 20 potten olie, 100 bossen padij, 900 d^e loocq, 700 bondels suijcker ende 200 stucx Cambodische gorgaletten. D^e vaertuijgen verscheenen hier van de volgende quartieren, te weten: een tingangh van Dermajo, 2 d^e nevens een contingh van 't Cherrebon, een contingh van Tegael ende een cleijn gijlontje van Grissick, tijdinge brengende, dat in 't Cerrebon een fregat was aengecomen van Cambodia, van waer 10 gorabs tot assistentie na Sangora gesonden waren.

17^{en} d^e. Heden vaert een tingangh nae Japara, sijnde hier eenelijck aengeweest om een pas. Ende arriveert een tingangh in contra binnen dese baven, 20 inlantse vaertuijgen met 242 man, comende van verscheijden contreijen, namentlijck: een gijlon van Johoor, 1 d^e van Tegael, 1 d^e van Lampon omtrent Benjermassingh, 1 cleen vaertuijgh van Succadana, 2 lamboes van Grissick, 1 d^e van Damack, 1 chaloup van Palembangh, 1 contingh, 2 lamboes ende 1 champan van Japara. Item twee tingangs, 1 gijlon, 1 lamboe, 1 joneque,

1 contingh, 1 chaman ende 1 schnijt van ¹⁾ tCerrebon, alle met maleanderen
aen de merckt brengende 'tgene volght:

ongeveer 220 picol peper,
 52½ last rijs,
 1450 bossen padij,
 4 last witte boontjes,
 2000 stucx Johorse cuitjen,
 59 potten olie,
 2300 gedrooghde visch,
 150 bondels suijcker,
 800 bossen tamarinde,
 508 picol, ende 410 corven swart suijcker, partijcadjangh ende
andere cleuicheden.

18 d^e. Van dage comen alhier weder aen van diverse gewesten 9 Indische vaertuijgen, sijnde tsamen gemant met 81 personen, te weten: 1 tingangh van Palembangh, 2 d^e van daer over 't Cherbon, 1 d^e nevens een tingangh van Tegael, 1 lamboe van Japara, 1 lamba van Pacalongan, 1 d^e van Jeleij ende 1 contingh van Samarangh, gesamentlijck hier te coop brengende d'onderstaende goederen, te weten:

900 bossen padij,	97 picol peper,
24½ lasten rijs,	50 bondels suijcker,
140 stucx hoenders,	16 sacken taback,
40 picol swart suijcker ende andere snuijsteringe meer.	

19^{en} d^e ontfangen uijt Bantam een briefken van den resident Petrus Ceporinus, gedateert op gisteren, waerbij den selven ons is adverteerde dat de Engelsche fluyt de Henne in ladinge lagh om metten eersten naer Cillebaer te vaeren, ende soude Mr Palingh als opperhoofd ende Saridonta voor sabandaer weder derwaerts vertreken. De Michiel hadde jongst van Jambij omrent 60 lasten peper, mitsgaders voorseijden Henne benevens partie poetsjocq 100 packen cleeden voor hun Comp^e ende 150 d^{en} voor particulieren uijt Suratje medegebracht.

Dagelijcx quamen tot Bantam vaertuijgen met peper, die alle door d'Engelse vrunden met 's conincx gerechticheijt tot realen 22 R^a de bhaer wier aengenomen, soodat dese jare goede menichte souden opdoen.

Het Cheribons vaertuijgh, ongetwiffelt daer van op 5^{en} couranti hebben aengeroert, was aldaer gearriveert omme te vernemen wat gereetschap de sulthans tot den oorlog e maecken mitsgaders watter dagelijcx voorviel.

Heien paresceerden binnen dese reviere weder 25 stucx separate inlandse vaertuijgen alle tsamen ophebbende 179 personen, namentlijck: 1 gijjon van

1) Het HS. heeft: nae.

Palembangh, 1 lanangh van Dermaijo, 1 contingh van Samarangh, 2 tingangs van Cheribon, 5 d^e nevens een contingh van Japara, mitsgaders 1 d^e, 2 lanangs ende 11 contings van Tegael, int generael alhier ter meret brengende tgene hieronder wert gespecificeert, namentlijek:

51½ lasten rjs,
2260 bossen padij,
450 d^e loocq,
610 stnux hoenders,
12 picool hertevleesch,
170 d^e peper,
18 d^e swart sijeker,
 { last sout,
18 sacken tabaeq,
10 stnux jaitijplancken, ende veelderhande cleenicheden van weijnich importance.

Bovendien arriveren noch alhier ter reede 3 gijontjes van Johor, door den coninc van dat rijeq aangevoerdicht, waermede verschenen 2 ambassadeurs met een missive en bijgevoude schenkagie aan d'Ed^e heer Gouverneur Generael, welcke op morgen naer gewoonte sullen werden ingehaelt.

20 d^e. Heden sijn de voorgemelte Johorse gesanten (genaemt radja Lella-wangssa ende Tunella Palawan) door den ontfanger-generael, fiscael van India, den balliu deser stede ende meer andere gequalificeerde personen van hun boort aan lant gebracht, ende wijders met den coninecx brieff en geschenken binnen het casteel (een comp^e soldaten in de wapenen staende) met ordinarie ceremonien geintroduceert, alwaer de selve in volle vergaderinge van rade voorschreven missive aan d'heer Generael met eerbiedicheit hebben overhandicht, die gelesen en bevonden wiert te wesen van inhoudt als volgh:

Translaet van de missive van den coninck van Johor
aan d'Ed^e heer Gouverneur Generael.

Desen brieff comt vijf een oprecht sijver gemoet, tweeq onverbreekelick moet blijven soo langh sou ende maen schijnen sullen, van wegens Jan de^r Portuan, die den troon van Johor ende Pahangh gouverneert, gaet aan den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn van het casteel ende het lant van Battavia, dien seer vermaert is wegens gouvernement vant lant ende casteel Battavia, die oock alle capitejns gouverneert¹⁾ alhier benedens wints soo ter zee als te lande, die oocq overgrootre vrantschap is onderhoudende met sijne vrunden en bontgenooten.

¹⁾ Het HS heeft: *gescreft*.

Vorders laet ick aen den Gouverneur Generael weten dat ick ben sendende radja Lellawangsa ende Tunlella Palawan om desen mijnen sijveren brieff te breugen, omdat ick nieuws hebbe verstaen dat Cornelis van der Lijn is geworden Gouverneur Generael vant laudt ende casteel van Battavia, daerover ick van herten seer ben verblijt geweest om sulcke tijdinge te mogen hooren.

Vorders laet ick mede aen den Gouverneur Generael weeten hoe dat den coninck in den Mattaram van harten seer verlegen is om ons leet te doen, doch naer minder resolutie, soo den Mattaram ons wilt comen beschadigen, wij sullen ons tegens hem ter weer stellen met alle macht, die wij bij malcanderen connen brengen, alsoo ick int minste niet aen den coninck van den Mattaram hebben misdaen, alleenlijck dat ick van gantscher herten genegen ben om met alle coningen van vrantschap ende vrede te blijven, in dier voegen blijff ick oock genegen om te blijven met den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn als met den gouverneur van Malacca ende alle Nederlanders int generael, en soo nu den coninck van den Mattaram mij wilt verdeelen, wat can ick het gebeteren? Doch ick sal met alle mijn macht mij tegens hem stellen ende daerom laet ick het selve weten aan den Gouverneur Generael uijt een oprecht sijver gemoet, alsoo den Gouverneur Generael een vrant van mij is die mij veel goets doet.

Vorders soo ben ick uijt een oprecht sijver hert spreeckende aen den Gouverneur Generael hoe dat met d'aenstaende mousson van meeninge ben naer de cust Cormandel te senden een vaertnijgh, ende ingeval den Gouverneur Generael mij gelief vrientschap te doen, soo versoecq ick dat dit mij een naer de cust mach senden ende dat het selve tolyrij wesen mach, mede dat het oock niet en behoeft Malacca aan te doen ende, ingeval dat het Malacca quam aen te doen, soo versoecq ick neo den Gouverneur Generael dat geenen tol behoeft te geven ende, ingeval den Gouverneur Generael van harten tot sulcx genegen is, soo versoek dat mij daervan een pas gelief te verleenen aen den gouverneur van Malacca op dat het blijken mach dat den Gouverneur Generael mij veel goeds geeft.

Desen radja Lellawangsa ende Tunlella Palawan, deselve intregere in handen van den Gouverneur Generael in alle beteigen dat haer luijden mocht overeomen, ende datse oock met den aldereersten wederom mogen werden gesonden opdat in der haest goede tijdinge mach becomen van den Gouverneur Generael.

Iek versoecq dat den Gouverneur Generael mij gelief te vercoopen buserijnt ende, ingeval dat geen buserijnt en cont missen, soo gelief mij dan salpeter te vercoopen, ick stel mijn hoop ende vertrouwen vast op den Gouverneur Generael dat hij mij sal helpen.

Wijders mijn vereeringe aen den Gouverneur Generael sijn: twee bhaer

peper ende een bhaer thin ende een cattij campher barns ende twee stucx besarsteen, t'is niet anders als tot een teijcken van een oprecht hart.

Naer lecture deses sijn voornoemde gesanten wijders door sijn Ed^e als de verdere heeren eenigen tijt met vriendelijcke discourses onderhouden. item met een sirij pinnangh ende andere versnaperingen getracteert, waermede welvernougt wederom vertroekēn sijn.

Van Japara arriveren op heden alhier in de haven 4 contings, 1 tingangh, 1 lamboe ende een talamba, te samen gemant wesende met 54 personen ende aen de meret brengende 21½ lasten rijs, 4 d^e groene erten, 20 stucx hoenders en andere cleenicheden meer.

Soo verschijnen oock van Samarangh 2 tingangs niet anders [te] bestellen hebbende als een brieff aen d'Ed. H' Generael, comende van Kieij Angapraijs ende Keeij Soeta, van ¹⁾ teneur wesende als volgh:

Translaet van de missive van Keaij Angapraijs ende
Keaij Soeta aen d'Ed. heer Gouverneur Generael.

Desen brieff is uijt een oprecht sijver hart, tweleq onverbreekelijck sal blijven bij daeh ende bij nacht, wegens Keaij Angapraijs en Keaij Soeta, gaet aen onsen broeder den Gouverneur Generael, die alle de Hollanders gouverneert int landt van Battavia als mede alle den Nederlanders benedens wints, denwelcken grooter ende machtiger moet werden tot allen tijden.

Vorders wij twee gebroeders laten aan den Generael weten, als wanneer wij in den Mattaram waeren, hoe menich mael heeft den Sousounangh gevraecht naer den gesant van den Generael, alsoo den Sousonangh hem verlaet dat het sal geschieden naer luit van dien brieff, ende nu gegenwoordich sijn wij sendende Augapatra Intche Moeda ende Kee Bradja Wadanne om desen eenigen brieff te brengen aen den Generael, ende den Generael geliefst alles met een goede resolutie te resolveren opdat den Generael als eenen oprechten broeder hem tot mij genegeu vertoont, alsoo U.E. hebt versocht aen den Sousounangh dat wij in Japara mocht resideren, opdat het een goede plaets wesen mocht voor gaende ende comende Nederlanders om haerlijden in alle ongelegenheden te helpen ende assisteeren, ende soo seeckerlijck de genegentheden van uwen broeder geliefst te voldoen, soo geliefst onsen broeder doch besendingh met den aldereersten te doen naer den Mattaram, ende ingeval datter geen geschiet van den Generael soo sal 't wesen gelijck off onsen broeder ons met ons twee uijt Japara wilde verstooten, ende wij sijn oock seer beschaeft voor den Sousounangh alsoo het schijnt off den Generael ons beide wilde laten om 't leven brengen.

¹⁾ Het HS. heeft: *mitgaders van enz.*

Vorders laat ick een mijnen broeder weten dat den Sousounangh altijt vereisch doet naer de paerden, alsoo ick hem den pitchjaringh in Battavia reverentelijck hebbe verhselt, ende daerom heeft den Sousounangh oocq geseijt dat mede wel wenste dat een merrijepeert mocht becomen; so sulex met de resolutie van onsen broeder overeen mochte comen, sal seer goedt wesen dat mede een merrijpaert geeft, ende ingeval datter geen beeter en sijn alsser voor desen in Battavia waren, met die selve sal 't wel wesen, alsoo den Sousounangh daer seer naer is verlangende.

Vorders is mijn belast aan mijnen broeder t'adviseren dat den Sousounangh seer genegen is naer alle ruijkgoderen, te weten: calembacq, muscus, amber en sevet, dat heeft den Sousounangh mij selfs belast om aan mijn broeder te adviseren, ick versoek seer ernstelijck aan den Generael dat doch met den aldereersten besendingh te comen doen, opdat mijn beschemtheijt, die voor den Sousounangh ende andere groote beeren in dien Mattaram [heb], afgewassen mogen blijven.

Wij met ons bijde versoecke aan den Gouverneur Generael dat ons geliefst t'excuseren dat gegenwoordich niet tot vereeringe sijn sendende, alsoo desen brieff met lege prauwen sijn sendende opdat desen brieff te heerder mach werden overhandicht aan den Generael. Geschreven den 12^{en} dach van de maen Saffaer op den saterdach.

Heden ontvingen mede per Javaens vaertuijgh een briefken van de vice-gouverneur Jan Thijssen uit Malacea, geschreven den 23^{en} December laestleden, waerbij onderanderen vernemen dat de costelijck geladen scheepen Coninck Davydt ende Drommedaris op 14 d^e aldaer van Taijouan behouden waren aengelandt met een rijk capitaal, ten principalen consistende in f 883898,— een Chinees goudt voor Cormandel, werwaerts soo haest mogelijck soude voorts gesonden werden. 't Gene meer van daer geadviseert werdt can bij Malaccas verbael op sijnen behoorlijcken dato largo werden naegesien.

21^{en} d^e. Desen morgen is d^r H^r Gouverneur Generael, vergeselschapt wesende met eenige der heeren Raaden als meer andere gequalificeerde Comp^r dienaers en voornaemste borgeren deser stede, met diverse vaertuijgen naer het eijlandt Onrust getrocken, soo om oculaire inspectie van 's Comp^r timmeragien en verderen omslach te nemen alsmede om de respective gesanten van Atchin ende Johor eenich tractement en recreatie aen te doen, sulex met sonderlingh contentement der selver geschiet sijnde is sijn Ed^e met de gantse compagnie alhier op den avont wederom geretourneert.

Soo verschijnen oock binnen Battavia's reviere drie inlantsche vaertuijgen, te weten: een gijlon van Lampawa benoorden Succadana, een contin van Japara, ende een halou van der Maijo, te samen gemant met 22 koppen en alhier

te coop brengende 15 lasten rijs, 200 bossen padie, 5 picol swart slijcker ende 40 hoenders.

22 d^e comt alhier ter reede een wanckan van Palembangh, gemant met 50 personen ende inhebbende 300 picol peper, item een contin met 11 man van Damacq, niet anders ter merct brengende als 3½ lasten rijs nevens eenige snuijsteringe.

23 d^e. Op dato verscijlt nae Macassar een giljon met 1784 ende een tingangh nae der Maijo met 40½ realen aan verscheijde cleeden.

Daerentegen comen [in] dese reviere geseijlt een talamba, lamboe ende chaman van Palembangh en Bancka, te samen ophebbende 29 coppen ende geladen wesende met 10 bhaer peper, 6 lasten padie, 2 potten olie, 4 corgie grove matten, 30 catijs vogelnestjes ende partie gesoutne pruimen.

24 d^e. Heden arriveert van diverse gewesten 5 Indische vaertuijgeu, namentlijck: een jonckje van 't Cherbon met 39, een giljon van Palembangh met 20, een contin van Songenap met 10, een d^e van Chillebaer met 9, ende een d^e van Crawangh met 4 personen, alle met maleanderen aan de merct brengende tgene volgh:

200 picol peper,	100 bossen padij,
3 a 400 d ^e slijcker,	1 koebeest,
3½ lasten groene erten	20 hoenders, ende
25 bossen pisangh.	

Ende vertrecken weder een contingh ende tingangh naer Bantam, niet anders uitvoerende als 125 R^a aan cleeden, nevens 58 R^a aan Chinese waren.

25 d^e. Van dage varen van hier naer Tcherbon een contin ende tingangh nevens een giljon nae Grissicq, te samen wechslepende 553½ R^a in verscheijden cleeden, in contra verschint alhier een giljon met 33 coppen van Palembangh, hebbende tot sijn cargo 100 picol peper.

Ende gewerdt ons per expres vaertuijgh 1 briefken uijt de Mattaram, comende van een der grooten aldaer, wel[ek] getranslateert wesenden van navolgende inhoudt bevonden is:

Translaet van de missive van Keaij Nebeij Wierapatra
aan d'Ed. heer Gouverneur Generael.

Desen brieff is van uwen broeder Keaij Nebeij Wierapatra ende gaet aan den capiteijn moor. Vorders den broeder van UE. Keeij Nebeij Wierapatra is sendende sijne groetenisse aan UE. capiteijn moor, wijders is uwen broeder Keaij Nebeij sendende een vereeringe van een cojangh rijs, die den capitein moor als een geringh geschenk geliefst aan te nemen alsoo het alleenlyck maer geschiet om met UE. vrientschap te maecken, ende mede geliefst te weten dat uwen broeder Keaij Nebeij al sijn hoop ende vertrouwen alleenlyck op UE.

capiteijn moor is stellende vermits dat het nu met Battavia ende den Mattaram in goede vrede is, ende U.E. mocht hem mede op mij wel betronwen alsoo ick veel¹⁾ vermach bij den Sousounaugh want den Sousounangh noemt mij sijnen ontsten broeder.

Vorders die desen mijnen brieff brengen sijn Soeta Gattij ende Marten Tacca, vorders versoek ick aan mijn broeder den capiteijn moor dat doch Soeta Gattij ende Marten Tacca met den aldereersten gelieft wederom te senden, alsoo hier gegenwoordich in den Mattaram veel te doen is in het versetten van 't huis van den Sousounangh.

26 d^e. Van dage seijt van hier een contingh naer 't Cherbon ende een tingangh naer Caliwongan, metten anderen wechvoerende 127 realen aan cleeden, ende arriveert alhier van Bunkalis een gijontje met 13 man ende 5 lasten rijs.

Unt Bantam becomen per Maleijts vaertuijgh van onsen resident Ceporino een brieffken van den 23 deses, waerbij adviseert dat het Engelse jacht de Michiel op 19me stanti over Japara nae Benjarmassingh en de Henne dienselven avout met een goet cargasoen nae Chillebaer vertrooken was, sullende aldaer partie volk en coopmanschappen onder opsicht van een coopman aan landt geleijt werden; Mr Palingh soude voorts naer Indrapoura verseijlen, om den gereeden peper voor de compste onser scheepen aldaer op te coopen, de fluyt mogelyck sijnde in der haest vol te crigen ende weder op te senden, vermits naer Suratte geprojecteert sij.

Den president hadde onlangs wederom schenckagie aan den sulthan gedaen, maer off eenich versoek daer bij gevougt sij was hem Ceporino onbekend.

Saridouta was't sabandaerschap van Chillebhaer quijt omdat sijn schult aan den sulthan niet betalen conde, in desselfs plaatse gingh derwaerts Abdulgani, sijnde een geschooren Chinees, sullende hij door ordre van ijder bbaer peper bij de Maleijers vereocht werdende een halve reael (boven d'oude tollen) afnemen.

De geruchten liepen op Bantam weder seer sterck dat den Mattaram die stadt, van d'onse g'assisteert werdende, soude comen beoorlogen, waertoe hier alreede over de 80 Mattaramsc prauwen waren, den coninck van Palembang wilde insgelijex Siring en d'omliggende plaatzen aentasten, doch waren eenige grooten aldaer van opinie dat den Mattaram door d'onruste in sijn eijgen landt Bantam dese jare niet en soude molesteren bijaldien van ons niet gesconcreet wierdt, daer grootelijex voor bevrest sijn.

27 d^e. Op dato verseijlen uijt Battavia's riviere 3 tingans ende een gijon na Samarangh, item een jongekje na Japara, te samen vervoerende 1047½ R^o aan diversche cleeden, een vergulde Hollantse spiegel, 70 cattij poetsjock ende

¹⁾ Het HS. heeft: veel.

2½ picol galnoten. Daarentegen comt alhier ter haven een tingangh van Dermaio ende een contingh van Tegael, gemant sijnde met 12 koppēn ende aen de merct brengende 5½ lasten rijs nevens eenige snuijstering.

Ontfangen een briefken van den Bantamseu resident Ceporino gescreven op gisteren, waernijt verstaen dat de Engelse Henne 2 kisten comptant nevens 58 a 60 packen cleeden nae Cillebaer ende den Michiel 3 d^e kisten en 30 packen nae Benjar vervoert hadde, waren van voornemen voor het geldt, meest partienlier wesende soo gesecht wierdt, noten, foelij ende nagelen te procureren. Het jacht Sr Franciscus soude binnen 2 dagen na Jambij varen en alsdan met een schip aldaer resteren, werdende tegen Maijs begin de Vaerwel van Cormandel ende 't Zeepaert uijt Suratte verwacht.

Den Engelsen praesident hadde aan den anlthan onlangs versocht dat de onse op Cillebaer verschijnende niet en souden mogen handelen voor en aleer hun slijt soude volladen sijn, doch was sijn E. sulex geweijgert ende de Maleijers vrij gestelt met d'een off d'ander te negotieren naer hun believen.

Tot Bantam wierdt uijtgestroijt d'heer Generael aan den Sousounangh 2 cleene jachten hadde vereocht en de Mattaranse prauwen alhier van 80 op 150 gewassen waren. Om de waerheit hier van te weeten hadden diverse grooten bij Ceporino doen vernemen, van wien contrarie bescheijt becomende wildent echter niet geloven, schijnende vreese en jalousie die menschen seer te quellen alhoewel het selve bedecken ende sich noch even trots houden, ende wierden oock geen groote oorlogspraeparation gemaeckt om den vijhandt te resisteren.

28 d^e comt alhier ter haven een lamboe van tCherbon met 8 coppēn, te coop brengende 1½ last rijs en eenige snuijsteringe, in contra vertreckt een tingan nae Grissick en een chaloup na Japara, te samen uijtvoerende 218½ realen aen diversche cleeden.

29 d^e is alhier niet anders voorgevallen als dat van Palembangh een giljon met 10 personen arriverende, aen de merct brengende 40 picol peper en eenige cleenicheden meer.

30 d^e verscijlen van hier na tCherrebon een tingan ende een chaman, mitsgaders een jacht naer Benjermassingh, alle met den anderen uitvoerende 3705½ reael aen verscijden cleeden; vaert oock een tingangh na Japara, sijnde eenelijck alhier aengeweest om een pas.

Daerentegen comt alhier binuen een contin van Battangh, een d^e van tCherbon ende een balouw van Johoor, alle met maleanderen ophebbende 23 personen en medebrengende 'tgene volgt:

250 bossen padij,	50 mandekens sagou,
1½ last rijs,	1 picol slecht garou,
800 staex parrangs,	2800 groote bondels suijcker,
600 bilions,	ende andere cleenicheden
8 picol arpuis,	meer.

Soo verschijnt mede voor dese stadt het fuitship Berckhout, comende met de jongste advisen, a droiture uijt Taijouan, van waer op 25^{en} der voorleden maendt herwaerts affgeveerdicht was met een rijek cargasoen, beloopende t 376118,7,4 en bestaende uijt 8068 teijl, 2 maes swaerte Chinces schuijtgout, 76281½ eattijs Japanse campher, 1946 d^e Chinese thee, 93 d^e naeij-sijde en andere eenicheden.

Uut de brieven en bijgevougbde papieren van de Taijonansen raadt vernamen wij largo den welstant van s'Comp^r saecken op geheel Formosa, item dat den Chinesen handel aldaer excepto in toevoer van goudt noch slechter was als oijt, sijnde (onder anderen) voor Japan niet meer ingecocht als 56 stuex roode siteleden, sijnde dat al (behalven Taijonanse hertevellen) 'tgene in voorraadt hadden off verwachteden. Breeder staadt van dese materie getraeteert in 't besonder Formosas verbael, derhalven in desen geen extensie gemaeckt werdt.

31 d^e. Op dato verscijlen na diverse gewesten ses Indiaense vaertuigen, te weten: 2 contings na Tegael, een d^e na Japara, een d^e na Samarangh, een tingen nae Cherrebom ende een lamboe naer Grissicq, alle met maleanderen van hier voerende 677 realen aan verscheijden cleeden nevens 300 grove pierings.

Dese gepasseerde maandt sijn alhier ter stede gestorven, volgens supputatie van den dootgraver, 34 Comp^r dienaers, 27 vrije luiden ende 500 slaven als slavinnen.

April 1648. Heden depescheren een briefken na de Mattaram aen een van de groote, genaemt Keeij Nebeij Wierapatra, ende dat door sijne gesanten Soetagatti ende Marten Tacca, dienende tot antwoordt op desselfs schrijven den 25^{en} passato alhier ontfangen als tot conservatie van onderlinge vriendschap en goede correspondentie, waeraen ons laten gelegen wesen vermits gemelten persoon veel bij den Sousonnangh vermach; sonden hem daernevens een vaetje wijn ende 3 stuex comiters tot vereeringe.

Uit Bantam gewert ons een briefken van den resident, gedateert op gisteren ende adviserende dat het Engelse jacht S^t. Franciscus drij dagen te voren met 30 packen cleeden nevens 4 à 5000 realen comptant na Jambij genavigeert was, waermede nu geen scheepen meer bij de hand hadden.

Ceporinus was aldaer bericht dat seeckere Battavise Chinesen omtrent 't eilandt Candangh souden opgedoocken en aldaer aen de sulthans vercocht hebben, à 60 realen ijder, bij de 40 stucken geschuts, sijnde met 't verongelucken van eenich Hollants schip, apparent aldaer verbleven.

Wijders seght hij dat van Bantam dagelijcx bespieders herwaerts en oock wel na de Oost gesonden werden, die dan diekwijs met eenige straat-praetjes 'thuijs comen, ende stont aldaer in corten groote verhanderinge in de

regeringe te geschieden door diverse onlusten en verschanssinghen, aldaer onder de grooten voorvallende etc.

Heden vaert van hier na Japara een gijon, item nae Bantam een tingangh, metten anderen vervoerende 80 $\frac{1}{2}$ realen aan cleeden nevens 4 picol cubeben.

Daerentegen comen hier ter haven 2 tingans over 't Cherbon nijt Cambodia, een chiampan van Grissick, een contin van Tegael, item een wanckan van Palembangh, sijnde alle tsamen gemant met 75 personen ende alhier ter merckt brengende tgene volgh:

18 $\frac{1}{2}$ lasten rijs,	220 picol peper,
14 $\frac{1}{2}$ picol buffelshoorns,	3 picol gele verwe,
7 picol gommelacq,	750 gorgaletten,
30 swart verlackte doosen,	10 roode d ^a ,

ende diversee cleenicheden meer.

Soo verschijnt oock van Palembangh een gijon medebrengende eenen gesant met een brieff en geschencken van den pangoran, welck op morgen behoorlijck sal werden ingehaelt.

2 d^e verscheijden uit dese reviere naer 't Cherbon Tegael ende Tjassen, een groote champan en 2 contings, 2 tingans, metten anderen wechvoerende 434 R^a aan verscheijden cleeden ende 4 realen comptant.

In contra arriveren alhier nijt diverse gewesten 9 stucx vaertuijgen, namentlijck 5 contings, 2 tingans ende 2 gijjons van Losarij, Battangh, Pamanoekan, Coekandanna ende Toebam, alle met den anderen ophebbende 83 koppen mitsgaders hier te coop brengende 42 lasten rijs, 430 bosken padij nevens 170 hoenders.

Tegens den middach wert den Palembangsen gesant (op gisteren aengecomen) met een chaloup van sijn boort gehaelt, ende met den pangerans schenckagie ende missive (onder gewoonlijcke charges van musquetten ende cannonnaden) met behoorlikeke eere voor den heere Generael en d'beeren Raaden van India gebracht, alwaer d^e brieff gelesen ende van teneur bevonden is te weesen als volgh:

Translaet van den inhoudt der missive van
den pangeran van Palembangh aan den Ed^a Heer
Gouverneur Generael.

Desen brieff is van den pangoran uit een oprecht suijver hart, die den throon ende 't landt van Palembangh gouverneert, gaet aan Sr Cap^a Generael heer van der Lijn etc.

Desen nachoda 'tChilij ben ick sendende aan S^r capiteijn om desen mijnen suijveren brieff te brengen, welcken inhoudt luydt om wat redenen dat

den capiteijn niet een of twee schepen en hebt gesonden naer Palembangh naer mijnder cirracira, volgens houde costumen heeft het nummermeer ontbrooken of daer quam jaerlijcx een schip of twee in Palembangh om peper te coopen, doch van wegens den prijs van dien sijn de coopers ende vercoopers alijt samen veraccoerdeert geweest volgens costumen, ende nu ten tijden van UE. Capiteijn en isser noch niet een schip naer Palembangh gesonden, ingeval datter eenige valseche achterclappers sijn die 't volk van Battavia gehoor moeten hebben gegeven. 't sal seer goedt wesen dat Sr Capiteijn mij sulex laet weten, opdat ick mijn hert gerust mach stellen wanneer sulex sal verstaen.

Vorders, ingeval dat Sr Capiteijn mij geliefst gunstich te sijn, soo versoek ick goet metale geschut, iek sal mijn betrouwien vaststellen op den capiteijn dat hij mij sulex sal geven, ende ingeval dat ick mijn versoneq van 't bovenstaende niets comen en kan, soo geliefst Sr Capiteijn mij tot een vereeringe toe te senden boscruyt, roers met haer handeliers. Dat ick zulex derif versoucken is om, off Godt geliefste datter eenige quade menschen, mochten te voorschijn comen om Palembangh te beschadigen, hoedanich sout dan met mij wesen om mijn onderdanen te weer te connen stellen tegen haer luijden. Dan iek hoope dat Sr Capiteijn mij sulex sal geven, daer stel ik al mijne vertrouwen vastelijck in mijn hart dat d'onderdaven van Battavia sullen comen om te assisteren, doch dat swaerste [is]¹ dat men soo veer over zee varen moet, hoe sout mogelijck wesen dat men soo haest soude comen op Palembangh? Godt almachtich is alle mijne swaricheden bekent.

Vorders laet ick aen Sr Capiteijn weten dat ick eenen Chinees met mijn vaertnijgh naar Coetchie hebbe gesonden doch en heeft d^e de groote winden niet connen wederstaen, daerom is naer Cambodia geloopen ende is aldaer van de Hollanders verovert, ende ingeval het mogelijck wesen can ende dat S^r capiteijn mij gonstigh wilt wesen, soo versoek ick op S^r capiteijn dat mij de selve joneq, volcq ende goederen wederom wilt laaten toccomen, ende ingeval dat die luijden qualijck hebben gedaen soo versoek dat S^r capiteijn haerluijden sulex wilt vergeven, ick vertrouw vastelijck op S^r capitein dat bij 't mij wederom geven sal. Hoe veel personen dat sij sijn geweest ende wat goederen dat sij hebben gehad, hebbe nachoda tChillij geseijt.

Mijn vereeringe is een cleen wijfs elephantjen neffens acht picol peper, geliefst het niet anders aen te nemen [dan] als een blomcken sonder reuck, het is niet anders als tot een teijcken dat wij twee landen alijt een lant sijn geweest tot heden toe.

Naer lesen van welcke missive den gesant een weijnich tijts met pinangh etc. getracteert ende voorts wel vernought uijt het casteel vertrooken is.

¹) Het HS. heeft: doch datz meester dat men enz.

3 d^e. Heden verseltijt uijt dese haven een contingh naer Tjassem, een lamboe na Damack, een tingan naer 't Cherbon ende een d^e naer Kandael, alle met malcanderen uijtvoerende 213 realen aen cleden nevens 90 R^t greeet. Ende weder van 't Cerbon een tronsee, 2 tingans, te samen gemant met 17 personen en alhier te coop bringende 100 corven swart slijcker, 2½ lasten rijs, item 10 hoenders ende 6 stuex gansen.

Soo verschijnen mede alhier voor¹⁾ de stadt de oorlochsjachten Holst en Popkensburgh, comende uijt het vaerwater van Manilha, van waer op 29de van Februario waren opgebroocken sonder dat sedert 'tweleq van den comman-deur Pieter de Gojer ijets tot ofbreuck van den Spaensen vijhandt als voor-deel der E. Comp^e hadden connen verrichten, wesende aldaer niet handers dat aenteijckenens weerdich sij voorgevallen als het onderstaende:

Nadat sij nevens tjaecht de Waterhont op 3 December waren affgeveerdicht, omme 's vijandts constitutie in Manilhas baaij te gaen besichtigen ende dan aen voorseijden de Goijer daervan bescheijt te brengen, soo hadden sij eerst acht dagen daer na met veel moijten tot hun ooghwit connen comen, alswanneer sij 3 Spaense schepen bij Cavita met de raas int cruijs en de scijlen aengeslagen sagen veerdich leggen, wesende den cleensten noch met de marseijs doende en den vice-admiraal al buiten gecort, wel geresloveert sijnde de onse bij te comen, gelijck op den selven dato uijt eenen over-loopenden slaeff (waervan in dit dachregister op 11 Januarij passato vermaandt hebben) seeckerlijck bericht wierden: seggende den selven daerbij datse daerom den vice-admiraal des nachts hadden buijten geholpen ende met d'andere insgelijcx doende waren. Dit aldus gesien en vernomen hebbende vonden sij met den anderen goet (dewijle geenen voorderen last hadden) weder naer de vloote te scijlen om van haer verrichten en ervaringe rapport te doen, maer alsoo se buijten Manilhas baaij gecomen wesende geen van onse schepen gewaer wierden, resolveerden den Waterhont met voorseijden fugitijs naer Mindora aff te senden, alwaer vertrouweden de vloote soude te beloopen sijn, mitsgaders met Hulst ende Popkensburgh naer hun gedistineerde cruijsplaatse omtrent de Cabo Boelinao te vertrecken als geschiede, doch met geen ofte weijnich effect, want sij sedert gemelten tijt tot Februarij ejnde toe in het vaerwater bij de Caep Boelinao, d'eilanden van Iloco ende omtrent Muisers-baaij geduijrich aff en aenhondende niet meer als een vaertuigh gewaer wierden, sijnde een cleene wanckan met cramerij en groote potten geladen, tweleq door de boots aen de wal gejaecht werdt sonder datter ijets uijt te bergen was. Somwijlen waren oocq de cleene vaertuigen wel gemonteert ende gemant op diverse plaetsen (om water, branthout en insonderheit ververschinge te halen) aen landt geweest doch mede met weijnich succes, in welcke occasien 3 a 4

¹⁾ Het HS. heeft: vns.

dorpen, 1 kerck en sommige huijsingen verbrandt doeh veel tijts resistencie van de inwoonderen gehadt hebben, soo dat oocq op 5 en 6^e Januarij '4 gequetsten bequamen bij Muisersbaajj waervan twee personen, namelijck den provisioneelen luyttenant Joan Croonest ende veendrich Pieter van Horick (met vergiftige pijlen getroffen wesende) cors daer aen gestorven sijn.

Tegens den avondt qnamen de Atchinse gesanten, met eenige gequalificeerde Nederlanders g'accompagneert, wesende de heer Generael ende heeren Raaden van India binnen het casteel besoucken ende wierden van haer Ed^e eenigen tijt vrundelijck onthaelt.

4^{en} d^e arriveren alhier 2 tingans van Palembangh ende Pahangh, gemant wesende met 50 coppen en tesamen aen de merckt brengende 160 picol peper ende vijf d^e thin.

Soo verschijnen mede voor de stadt 7, soo contings als tingans van Battangh, niet anders inhebbende als enige rijs nevens eenige provisie met een cleen geschenck, aen de heer Gouverneur Generael afgesonden door de moeder van den Sousounangh Mattaram, wesende den teneur van gemelte schrijvens als volgh:

Translaet van de missive van Ratou Ibouw, (die naer seggen van de gesanten moeder is van den gegenwoordigen Sousounangh Mattaram) aen d'Ed^e H^e Gouverneur Generael.

Weet mijn broeder den capiteijn van Battavia mijn vereeringe, die ick ben sendende aen u E., is een last rijs, 4 boeken ende 34 hoenders, die het selve brengen sijn mijn gesanten genaemt Malagatty Pouraga Pousarananga Poumalipat, Pouwangsacarti, dat mijnen broeder van Battavia in danck [gelief] te aenvaerden. alboewel het niet naer behooren en is.

Op den avondt sijn de gesanten van Johoor met haer gevolgh, in comp^e van eenige aensielenlycke Comp^e dienaers, ten huijse van de h^r Generael verschenen en aldaer door sijn Ed^e als de heeren Raaden een tijt lanck met discoursen, piuagh en andere versnaperinge vrundelijck onderhouden, en versochten de selve dat hoe eer hoe liever weder naer hun landt mochten gedimitteert werden, 't welck hem toegeseijt wesende begaven sich (met goet genougen) weder naer huu logiemant.

5 d^e verseijlen uijt dese reviere na Berbas, Tiassem, Tegael en 't Cherrebon een tingangh, twee contings ende een lamboe, alle met maleanderen uitvoerende 175 R^e aen cleeden ende 25 [R^e] in specie.

Daerentegen comen weder alhier aen van Cottatenga, Jortangh ende tCherbon een gijlon, chaman ende contingh, te samen ophebbende 46 per-

soonen en aan de merckt voerende 70 bharen peper, $11\frac{1}{2}$ lasten rijs, 3400 groote bondels suijcker ende andere snuijsteringe meer.

6 d^e. Van Tjassem, t Cherbon ende Grissick paresceert binnen dese reviere een lamboe, 2 tingans, een contin, een chiampen ende een giljon, gesamentlijck gemant met 58 coppen, alhier te coop brengende $29\frac{1}{2}$ lasten rijs, 700 groote bondels suijker, 600 stucx Cambodische gorgaletten, 50 swarte verlackte dooschen 8 pieol buffelshoorns, 6 d^e gommelack en eenige elenicheden meer.

Soo arriveert mede alhier voor de stadt met sijn giljontje den burger Sivert Janssen alias Buisman, comende van Malacea, werwaerts door den vrijcoopman Hendrick van Gent gesonden was om eenige slaven te halen en dan voorts bij hem in Palembangh te comen, alwaer deselve niet vindende was met sijn ledich vaertuijgh herwaerts gekeert, rapporterende wijders dat 18 etmalen van Malacea mitsgaders [t] fluytschip de Zaijer eenen dach voor hem van daer nae Battavia genavigeert was.

Van dage varen oock uijt dese haven na Tegael een contingh, een tingangh ende een lanangh, niet anders met maleanderen uijtvoerende als 247 realen aan cleden.

7 d^e vertreken wederom van hier na Tegael 3 contings, te samen wechslepende $212\frac{1}{2}$ realen in diverse doncken, ende comt in contra van Japara alhier binnen een contingh met 8 personen, 2 lasten rijs en eenige snuijsteringe.

8 d^e. Heden verseijlen weder uit Battavias reviere na Tegael 3 contings, item een tingangh na Samarangh, alle met den anderen ingeladen hebbende $174\frac{1}{2}$ realen aan cleden, beseijde 30 realen in comptant.

Daerentegen comen hier ter haven een schuijt, een lamboe ende een giljontje van t Cherbon ende Grissieq, te samen gemant met 24 coppen en aan de merckt brengende 46 a 47 pieol swart suijcker, 1 d^e gerneelen, 1 d^e tabacq, 6 lasten rijs, 2 a 3 d^e sont ende partij aerde potten.

9 d^e arriveert een joneque met 38 coppen van Japara, hebbende aldaer ingeladen 200 korven swart suijcker ende ses coijangh rijs.

Ende varen uijt dese reviere na t Cherbon, Maraetsiangh ende Tegael 3 tingans, 1 giljon ende een contingh, gesamentlijck van hier voerende 525 realen aan cleeden, 66 R^a comptant ende 18 cattijs candijsuijcker.

Werdt mede op dato binnen het casteel gebracht eenen jongen caijman, sijnde weijnich buijten de stadt inde groote reviere door de swarten met een vischnet gevangen.

10 d^e. Naer Bantam, Tjassem en Japara navigeren op dato 4 tingans, 1 talamba ende twee gijjons, alle met den anderen van hier vervocrende $1017\frac{1}{2}$ realeu aan verscheijden cleeden nevens 135 realen aan Chinese waaren.

Soo vertrekken oock noch 17 vaertuijgen na Samarangh, dewelcke geenen tol betalen, overmits wegens de gesanten van Angapraijsa ende Keeij Soeta met rijs etc. alhier sijn aengecomen. In contra arriveren hier van Grissieq

ende Samarangh 1 lamboe ende contingh, beijde met 24 koppen gemant en te coop bringende 10 lasten rijs, 60 hoenders ende twee sacken tabacq.

11 d^e verseijlen wederom uijt dese reviere drij inlantse vaertuijgen, te weten: een joneque, 1 lamboe en talamba, naer 't Cherbon ende Grissick, met maleanderen van hier voerende 463½ realen aan diverse cleeden.

Daerentegen comen hier ter haven van Cangeangh, Panarockan en Malacea een contingh, tingan ende giljon, te samen ophebbende 31 mannen ende aan de merckt bringende 5½ lasten rijs, 25 hoenders, 20 a 30 picol peper nevens diverse cleeden, wesende door den lactsten van het sijne behoorlijck tol in Malacea betaelt.

Soo paresceert insgelijcx van Malacea te deeser reede het fluytschip den Jongen Saijer, sijnde op 20th der voorleden maendt van daer herwaerts affgeveerdicht, met een cargasoen bedragende de somme van f 58860,9,10 ende consisterende in 4 schnijten en 89½ realen swaerte verscheijden gout, 142489 ponden thin, 36164 cattijis peper, een pack sarassen leije de Coutchin nevens eenige cleenieheden van cleen valeur. Uijt het schrijven van den gouverneur Jan Thijssen bemerkten dat de jachten Delfshaven, Limmen, Grijpskercke ende Welsingen noch tot Malacea niet en waren aengelandt, en dat wijders's Comp^a affairen derwaerts over in goede terminis stonden, als breeder bij 't besonder verbael van dat quartier gehouden te beoogen is.

12 d^e. Van dage seijlen van hier naar Tanara, Grissick ende 't Cherbon een vlieger, lamboe ende contingh, te samen vervoerende 270 realen in cleeden. En verschijnen daerentegen te deser reede 2 gillions comende van Palembangh, doch het een bevorens uijt Andragirij, metten anderen aan de merckt bringende omtrent 150 picol peper en gemant wesende met 35 coppen.

Soo arriveert mede van Aimij uijt China voor dese stadt een joneque ofte groote wanckan met 450 man, hebbende 53 dagen op de rejse geweest en tot cargo medebrengende niet anders dan alderhande grove Chinese cooppmanschappen van cleen valeur.

13 d^e. Heden verseijlen uijt dese haven naer Tegael, Tiassem, Samarangh, Japara, 't Cherbon, Bantam, Damacq ende Grissicq veertien inlantsche vaertuijgen, te weten: een talamba, een lamboe, 5 continghs, 2 joneken, 4 tingangs ende een bhalouw, alle met maleanderen van hier uitvoerende 2372 R^a aan verscheijde cleeden, 8 gantangh comijn, ¼ picol benzuin en 67½ realen aan Chinese waaren.

Van Johoor arriveert een gijontje met 8 personen, niet anders medebrengende als 800 stucx cadjangs nevens eenige snuijsteringe van cleene valeur.

14 d^e. Op dato vertreken wederom van hier naer 't Cherbon, Grissick, Lossarij, Bantam, 't Chillemaijo, Tiassem, Tegael, Samarangh en Japara vijfthien Indische vaertuijgen, namentlijck: een lamboe, 8 continghs, een joneq ende een balou, gesamentlijck wechslepende 3277 realen in cleeden van diverse

sorteringen, 96½ reael aan Chinese waaren nevens 500 stucx kommen ende schotteis.

Daerentegen comen weder alhier binnen van Banca, Panaroebang, Japara ende Cojangh een champantje, gijlontje, contingh, tingangh ende lamboe, alle met den anderen gemant wesende met 37 koppen ende aan de merckt brengende niet anders als 13½ lasten rijs.

15 d^e wert alhier wederom een keijman van middelbare groote binnen 't easteel gebracht, sijnde door de Javanen in de riviere gevangen.

Van Grissick comt een contingh met 6 personen, alhier te coop brennende 600 bossen thammarinde, 30 bossen padij ende ½ last rijs.

Soo arriveert insgelijex voor dese stadt ter reede het nienwe schip de Prinsesse Roijale, sijnde op 16 September voorleden jaers (nevens 'tfluytschip de Witte Duive) uijt Tessel met 367 koppen 'tsejil gegaen, 14 Januarij met omtrent 70 siecken ende 26 dooden aan de Caeb de boa Esperance gecomen ende den 28 d^e werom van daer gescheijden, tsedert wanneer noch 106 personen (daeronder een vrouw) waren overleden, sulex dat gemelte schip op de reijse in alles 132 menschen heeft verlooren en niet meer int landt brengt als 75 soldaten ende 161 varende liijden, van dewelcke weijnige ofte geene gesont sijn.

Bequamen met dese gelegenheit wederom een briefken van den onder-cooptman Leendert Jansen, opperhoofd van het overgebleven volk vant gesneuvelde schip N. Haerlem, waernijt den continnerenden welstandt desselfs als der gesalveerde goederen vernamen mitgaders dat hij aan de opperhoofden van de Prinsesse Royale distincke reijsen hadde versocht, dat aldaer tot de compste der retourvloote wilden verblijven om ondertusschen (alsoo niet mogelyck sij vermits de dagelijcxe stercke suidewinden ende harde brandingen ijets te water of te scheepe) van 'tfort Zandenburgh tot aen de Zoute riviere, wesende 2 mijlen weechs, de voorseijde goederen met karren te helpen overbrengen, opdat gemelte vloote hare reijse na Nederlandt te eer mochte spoedigen, maer hadden geseijde vrunden doordien hun handeren last mede gegeven en haer volk seer swacq was daertoe niet connen verstaen, ende eenelijck in dien corten tijt metten anderen vier metale stukken uijt N. Haerlems romp met excessive moijte op de straat gecregen, waervan niet meer als een aen de logie bij de Zoute riviere tot de defencie gebracht was, blijvende de andere 3 door gebreck aen tijt en voleq noch aen den over leggen.

16 d^e comt alhier ter haven van Grissick een lamboe met 15 koppen, inhebbende 10 caijangh rijs nevens eenige sunijsteringe.

Soo arriveert mede met een tingangh van Palembangh Sr Moeda ofte Pasquacl Rodrigo Parnigees, comende in qualite van gesant en medebrengende eenen brieff ende geschenek van den pangeran aldaer aen d'Ed^r Heer Generael.

Op dato is Pieter Janssen van Amsterdam, schipper op tjacht Hulst

(waermede aent eijlandt Oarnst te vertimmeren lach), door sijnen scheeps-corporael seer schandelijck omgebracht.

Tegens den avondt sijn de Johoorse gesantten, item die van Keeij Angaprija ende Keeij Soeta, binnen 't casteel met eenige Nederlanderen van aensiën vergeselschap gecomen, een tijt lanck ten huijse van de heer Gouverneur Generael door sijn Ed. als d'heeren Raden vrundelijck getrakteert, en eijndelinge met goedt genoegen afscheijt gegeven omme weder naer hun landt respectivelijk te retourneren, ende werdt dien van Johoor benevens 10 vaten boscrut noch ter handt gestelt eeu missive aen haren coonieck, soodanich tot maintenue van onderlinge vruntschap ingestelt als int briefboecq onder dato deses can werden nagesien.

Aen Angaprija ende Soeta mitsgaders aen den Tommagon werdt insgelijcx een briefken ijder apart gesonden, waerbij aen deseelve ten principalen versekeringe deden dat met den eersten een aensiënelyke besendinge aen den Sonsounangh (gelijck al over 6 maenden aen sijne Maij^e ambassadeurs hebben toegeseijt) souden doen, tweleck tot nu ('t onser leetwesen) niet en was geschiet vermits de non paresce onser scheepen uijt Hollandt ende Cormandel, waermede diverse rariteijten en cleeden voor den Sousounangh waren verwachtende etc. Drij stucx comiters ende sooveel tapesarassen gingen daer nevens tot conservatie van vrundtschap en goede correspondentie aen den Tommagon Mataram, aen wiens gunst en hulpe omtrent den Sousounangh d'E. Comp^e sonderling gelegen is.

17 d^e 'smorgens sijn de Johoorse legaten met 3 vaertuigen van dese reede naer hun plactse verseijt, wesende tolvrij van de goederen die se uitvoerden, ten respecte van de alliantie tusschen de Comp^e ende haren coonieck.

Omtrent den middach is den Palembangsen gesant Pasquael Rodrigo, met redelijck geselschap van gequalificeerde Nederlanderen, binnen't casteel met gewoonlycke sermonie van musquetten en canonschooten verschenen ende voorts ten huijse van d' heer Generael geintroduceert, alwaer des pangerangs brieff en bijgevoechde schenkagie overleverde, welck van teneur bevonden wierdt te wesen als volgt:

Translaet van den inhoudt der missive van den
pangeran van Palembangh aen d'E. Heer Gouverneur
Generael, per Sr Pasquael Rodrigus.

Vorders ben ick sendende Sr Moeda aen den capiteijn om desen mijnen seer goeden brieff te brengen, ende ingeval S^r capiteijn mij geliefst vruntschap te doen, hebbe ick verstaen van de Battavise coopliden datter vrouwen doctoors sijn, die raadt weten voor alle sieckte; ick hebbe mede verstaen dat 2 vrouwen sijn, die daer beijde goede kennisse van sijn hebbende, ende

ingeval den capiteijn mij gelieft vruntchap te doen, soo versoek ick seer minnelijck de selve persoonen. d'Oorsaeck dat ick mij derff verstouten aan S^r capiteijn is om datter noijt van sijn leven eenich miscontentement en is ge-weest tot afskeer van beijde onse landen, dat oock hoope niet geschieden en sal soo langh maen en son sullen schijnen, alsoo het landt van Palembangh, Jambij ende Battavia te saem als een landt sijn, ende ingeval ofte ick gesont ofte niet gesont en worde, in 't Godt almachtich gelieft, soo sal ick se in Battavia bestellen. Ick sal seer hartelijck hopen dat den capiteijn mij desen vruntchap [gelieft] te doen omme oft mocht wesen dat ick van dese mijne sieckte genesen werden mocht.

Vorders ingeval dat den capiteijn mij gelieft vruntchap te doen ende dat den capiteijn enige goede cleeden hadde bewaert, soo hebbe ick belast aen Sr. Moeda dat hij deselve sal coopen.

Vorders en hebbe ick niets om aen den capiteijn tot vereeringe te mogen senden als een cris met een goude hecht, met een silver schee, nevens 2 picol peper: ziet niet naer de waerdie van dien, als sijnde maer een bloemken ende tot een teijcken dat ick noch int leven bin.

Naar lecture der missive is den gesant een tijt lanck door haer Ed^e met wijn, pinangh en enige versnaperingen (onder diverse discoursen) getraeteert, ende voorts brijten 't casteel vertrocken.

18 d^e. Heden verscijlen uijt dese haven nae Grissicq ende 't Cherbon twee gillions, een tingangh ende een schuijt metten anderen vervoerende 424^{1/2} realen en verscheijden cleeden nevens 50 R^e comptant.

In contra comen alhier van Grissick, Japara, Gembongh ende 't Chillemajjo te arriveren, 1 jonecq, 3 contings en 1 tingangh, gesamentlijck ophebbende 49 persoonen en te coop brengende 't gene volgh:

72 lasten rijs,	5500 bossen suijcker,
1100 bossen padij,	250 d ^e thamarindi,
10 lasten sout,	15 zacken capock,
2 picol drooge gerneelen,	6000 jagongh,
4000 cleene kneppel snijcker en de 60 stucx boenders.	

19th d^e. Desen morgen varen uijt dese riviere naer Bantam ende Pama-langh 2 tingangs en 1 conting, te samen van hier voerende 86^{1/2} R^e aan cleeden, 12^{1/2} R^e comptant, 50 picol zwavel, 1 d^e thee, 15 realen aen aerdewerck ende 3 realen aen zoute cost.

Ende comen a l'encotre wederom van 't Cherbon ende Balliton alhier binnen een jonegje ende lamboe, alle met malcanderen gemant met 86 koppen mitgaders aen de meret brengende tnaervolgende:

340 korven swart suijcker,	7000 stucx parringhs,
6 lasten rijs,	100 allions ende
300 zacken capock [met] eenige andere cleenicheden.	

20 d^e. Van dage vertrekt een contingt naer Palembangh, niet anders uitvoerende als 44½ R^a aan ledien.

Daerentegen arriveren alhier van Palembangh, Japara, Berbas, 't Cherbon ende Siassem een gijjontje, setia, lanangh, contingt en twee tingangs, al te samen ophebbende 58 koppen en te coop brengende 33 picol peper, 6 lasten rijs, 500 bossen padij, 1300 d^e suijker, 22 picol bruijne d^e, 250 stucx steenbraessem, 20 hoenders nevens een weijnieb eadjangh ende arpuujs.

Tegens den avondt sijn de Atchinse gesanten, met eenige Nederlanderen van qualiteit geaccompagneert wesende, binnen 't casteel verschenen om den heere Generael (naer hun oude gewoonte) te besoucken, ende is henlieden bij sijn Ed. als de heeren Raaden een wijle tijds goet ende vrundelijck ontbaelt aengedaen, soodat sij enfin seer wel gecontenteert naer hun logement vertrocken.

21 d^e. Des morgens in de coelte sijn de voorgemelte ambassadeurs, in geselschap van den ontfanger-generael Sebalt Wonderer en andere Comp' dienaren naer de reede en aan boort van het nieuwe schip la Princesse Roijale gevaren, alwaer de selve na gelegentheit vrundelijck tractement genoten en met besichtigen van dat schoone schip hare curieusheit voldaan hebben.

's Voormiddachs wert alhier een cleene kajman binnen het casteel gebracht, dewelcke door de Chinesen in Battavia's riviere gevangen was.

Van Surbaija compt op beden alhier binnen een lamboe ende van Grissick een contingt met den anderen gemand met 25 personen ende inhebbende 7½ last rijs, 60 picol suijker en andere kleenicheeden.

22 d^e. Op dato verscijlt uyt dese haven een wanekantje naer Palembangh, en een chaman naer Grissicq, te samen van hier wechvoerende 743 R^a aan verscheijden doucken ende een picol poetsjocq.

Ende arriveren weder hier binnen van diversche gewesten 8 stucx Indiaense vaertuijgen, te weten: een balouw, 4 tingans, een joncq, een contingt ende een lamboe van Palembangh, 't Chillemajo, 't Cheassem, Japara, Jortangh ende Billitongh, alle met malcanderen ophebbende 108 personen en geladen wesende met de onderstaende goederen, te weten:

270 picol peper,	700 stucx parrings,
40 d ^e cattoen,	150 biljons,
8½ lasten rijs,	710 stucx hoenders,
1450 bossen padij,	2 potten olie, nevens
1800 d ^e suijcker,	1 picol garouw.

Depescheerde oocq op heden aan Raton Iboe, moeder van den Sousounangh Mattaram, door hare gesanten een briefken dienende eigentlijck tot antwoort op het schrijven van 4de courantij, van daer becomen, ende nevens dien oock streckende tot honderhondinge van hare Hooch^{te} goede genegentheit 't onswaerts, tot welcken ejnde dan als in recompense der genoteu schenckagie

bij het schrijven een vereeringe gevougt wierdt van een Mattaramse gobar, twee committers ende twee stuex tapesarassen.

23 d^e. Van Grissicq ende Caliwougen arriveren huiden drie inlantsche vaertuijgen, namentlijck een talamba, contingh ende tingangh, te samen gemant wesende met 20 koppen en alhier ter merct breugeude niet anders als 3 lasten rījs ende eenige geringe snijsteringe.

In contra verseijlen unt dese haven na Grissick, 't Cherbon ende Palembangh 1 gijon, tingangh ende lamboe, gesamentlijck uytvoerende 169 realen aen cleden, 56½ R^a comptant, 12½ realen aen groff aerdewerck, nevens een picol comijn.

Vertrecken op dato mede van hier naer Siam voor d'eerste besendinge, de fluytschepen Berekhout, Gecroonde Liefde en de Witte Duijve, wesende in de twee eerste geladen een wel geassorteert cargasoeu, bedragende een somme van f 60644,8,6 en bestaende in 15000 teijlen Japans schuylsilver, 513 picol lichten Jambijsen peper, veelderleij doucken benefens eenige provisien en andere nootsakelijckheden, sijnde deselve fluyten gedestineert omme voorts op 't spoedichste de geprocureerde Japanse coopmanschappen naer Nangasackij, en de Duijve, om vandaer het timmer- en sappanhout etc. naer Taijonan te voeren, voor welcke plactse alhier daerin oock hebben gescheept 91524 ponden van het jongst becomen Malaexe tin, item daermede laaten overgaen 40 soldaten tot versterckinge van Taijonans guarnisoen.

Nevens de vereischte adviisen en verdere papieren aen het opperhoofd van 't Siamse comptoir, Jan van Muiden, sonden insgelijcx eenen brief g'accompagneert met een goude kettingh en 4 picol sandelhout, te samen weerdich f 525,6 strs, tot vereeringe aen den Oija Bercquelangh, waerbij ten principalen sijn faveur en hulpe over 's Comp^a affairen aan dien eant versochten en met eenen adverteerden dat als nu het schrijven aen den coninck excuseerde, vermits alsnoch 3 schepen van daer waren verwachtende, dewelcke verschenen wesende souden alsdan des Maijs missive punctueel beantwoorden.

Des middachs is den scheepscorporael (genaemt Coenraadt Bock van Boxtethoede), die op 16 stantij sijnen schipper Pieter Jansen soo schandelyck heeft neergeleijt, volgens sentensie van den achtbaren Raadt van Justitie naer mutulatie sijner rechterhant (waermede dat enorme feijt geperpetreert heeft) voorts outhalst mitsgaders 't hooft op een penne ende den romp (tot een proije der vogelen) op een radt geleijt.

24 d^e is alhier niet voorgevalLEN, dat aenteijckeninge in desen weerdich sij.

25 d^e. Van dage seijlen uyt dese riviere naer Bantam, Grissick en Japara een talamba, contingh ende contingh, te samen niet anders wechvoerende als 243½ realen in diversele kleeden.

Ende arriveren voor de stadt 2 contings van Samarangh niet vercoopelijcks medebrengende, alsoo met eenen expressen door de keejs Angapraja ende

Soeta waren afgeveerdicht om een briefken van weijnich supstantie aen d'Hr. directeur Francois Caron te bestellen, mitsgaders alhier te onderstaen of den gesant van d'Ed. heer Generael haest soude comen, waernaer in den Mattaram seer verlangt wierdt.

Ons gewerdt mede op heden per Javaens vaertuigh over Japara een briefken van den coopman Jan Sas uit Atchin gedateert 3rd van December passato, nevens copie eener missive twee maenden te voren aen voorseijden Sas door onsen Perhasen resident gesonden, waernit (met misouugen) vernamen dat des Comp^{ns} [negotie] in Atchin seer sober, item den tinhandel in Pera door de stercke vaert der Mooren en Atchinders van weijnich emporte jae genoechsaem geen was, alle 't welcq mitsgaders tgene meer in geroerde brieven g'adviseert werdt staet wijllopiger bij besonder verbael van dat geweste aengteekent.

26 d^r. Heden varen van hier naar Paradisje, Palembangh ende 't Cherbon een wanckan, tingangh ende gillion, metten anderen uitvoerende 2880 realen in diverseche cleeden.

27 d^r. Desen morgen vertrekken wederom naer Bantam drij distinckte tingangs, te samen derwaerts brengende 120 R^r aen cleden, 500 R^r comptant, 2 picol coperdraet, 99 R^r aen aerdewerek ende 18½ R^r aen verscheijde Chinese waaren.

Daerentegen eomen hier ter haven van Japara, Succeadana eude Tamalangh een champan, gilliontje ende barangen, gesamentlijck gemant met 39 copperen en aen d'ingesetenen te coop brengende 70 corven zwarte slijcker, 6 coijangh rijs, 30 bhaer peper, 1 picol was ende 2000 stucx parrings.

Paresceert mede voor dese stadt een der lang verwachte Siamvaerders, het fluytschip Hillegaersberch, sijnde benevens de schepen Nieu Amsterdam ende Zantdijck op 24th Februarij in compⁿ afgeveerdicht met een cargo, beloopende int geheel ter somme van f 18864,4,6 en consistende in:

- 75 lasten rijs,
- 951 stucx plancken en swalpen,
- 100 stucx boeeken,
- 107 stucx kromhouten,
- 433 cattijs aguil ende
- 3000 picol sappanhout.

Hoedanich het aldaer met de negotie, procureren der noodige coopmanschappen als behoesten voor Japan ende Taijouan ende andere Compⁿ affairen standt werdt bij 't particulier verbael van Siam largo aengewesen, derhalven geen verder uitbreidinge in desen wert gemaect, eenelijcq dient alhier noch bijgevoeght dat alsnu van den conincq een missive met 3 stucx elephanten tot vereeringe aen d'Ed^e h^r Generael gesonden wierdt, welck met den eersten behoorlijcq sal werden ingehaelt.

28 d^e verschijnt alhier met het jacht de Michiel de Engelse vicepresident Mr Henrij Greenhil van Bantam, comende (soo voorgaff) eenelijck en expres omme dese stadt en fortressen, weleq noijt gesien hadde, te besichtigen mitgaders sich alhier een weijnich te vermaecken.

Soo comt alhier ter haven 1 lamboe met 9 van Grissicq en een tingangh van 't Cerbon met 5 personen, te samen aan de merckt bringende 6½ lasten rijs nevens andere snuijsteringe van cleender waerden.

Ende vaert van hier naer Bantam een contingh met 50 realen aen cleden ende soo veel in comptant.

29 d^e. Desen morgenstondt nigheren van dese reede voor d'eerste depesche naer Taijouan de fluytschepen Patientie ende Os, met een kapitaal van f 884933,18,2, bestaende in f 669193,6,4 comptant, 142393 daer van in de Witte Duijve over Siam, 91524 ponden thin, 5466 picol peper, 950 stuex calituers bout, 10089 stuex Chinese cangans tot cleedinge voor 't guarnisoen en andere cleenicheden meer; den Almogenden woude dese schepen als die noch te volgen staen spoedich en behouden tot haer gedestineerde plactsen overbrengen, amen.

Als nu sonden (benevens de nodige adviisen aen den Formosaensen raadt) mede derwaerts noch 80 crijghslajden tot versterkinge van de besettinge aldaer.

Naer 't Cheassem, Grissicq ende 't Cherbon varen van dage drij Indiaense vaertuijgen, te weten: een lamboe, champan ende gijlon, met malcanderen wechvoerende 1820 realen in cleden van diverseche slach.

In contra arriveert van 't Cherbon een tingangh met ses personen, geladen sijnde met 116 picol swart zuijcker.

30 d^e. Heden voor den middach is de missive van den Siamsen conincq (op 27 deses nevens drie elephanten tot vereeringe van daer becomen), met displosie van diverseche canonschooten als 3 charges van musquetten en andere solemniteijten, van boort binnen het casteel gebracht ende aen den Gouverneur Generael ter haut gestelt, werdende bevonden van soodanigen conteneur als het onderstaande translaet dicteert.

Translaet van den inhoudt der missive van Oja
Berequelang uijt den naem van den conincq van Siam
geschreven aen d'Ed^r Heer Gouverneur Generael.

Den capiteijn van Jacattra heeft getoont teecken van oprech te genegentheden aen Nilaradel, Prabata, Sandijck, Jackata, Sarrata, Isuar, Bermanata, Brem, Bastaer, Priapoo, Siouhowa, Pratchaouchaja, Poeuwa, Pachau, Prachata, Tongh, Trongtus, Padi, Radja, Darma. Imperfect, dit sijn de titels van sijne Maij^r.

Den brieff, die den capiteijn van Jacatra voor desen gesonden heeft, vermeldt dat, ingeval sijne Maij^t van Sirij Indra iets overquam, dat als dan alle de Nederlanders int landt van Sirij Indra woonende alsmede alle de Nederlanders, die gaan en comen om de brieven te brengen ende haelen, alsmede alle negotianten dat se ons in alles souden helpen, dat van nooden wesen mocht, tselve laet Ul. weten aan den capiteijn van Jacatra, noch ten anderen den brieff en alle de geschenken van den capiteijn van Jaccatra, het welke heeft gebracht den commandeur Abel Jansen Tasman. Utwijsende dien brieff is den capiteijn van Jacatra wel bekent die verraderie, wecq die van Queda hebben begaan, daer over hebt licentie versocht om u schepen te mogen senden om naer Queda te nemen, dit reverentijck versoeq staet sijn E. toe, daerover heeft sijne Maij^t den commandeur voor desen gesonden met eenen brieff aan den capiteijn van Jacatra, op den Saterdach 15^{en} daer van den maendt te ant (*sic!*) apenjaer, den selven brieff was lijdende dat hadde gesonden Oekja Nakora, Sirij Derma Roeija, die panglima gemaectk is over 10,000 personen al 'tsamen welgewapent, ende noch een ander macht met Oekja A piensangh Crangh, den selven is mede gegeven met een macht van 10,000 gewapende personen, omme het landt van Sangora te winnen ende, als wanner Sangora gewonnen wesen sal, dan sal de selve macht mede voortgaen om Queda mede te winnen ende ingeval datter een oprechte snijvere genegentheit is tot sijne Maij^t dat dan den capitain van Jacatra gelieft sijne schepen gereet te maecken ende ordonneren dat se Queda helpen winnen, mede dat den capitain van Jacatra mede eenige scheepen sent met eenen commandeur omme in comp^e van de slaven van sijne Maij^t Sangora te helpen winnen, ende als wanner Sangora gewonnen hebben, dan sal men mede Queda gaan veroveren, volgens rechte costnime opdat het wereq van den capiteijn van Jacatra oprochtelijck blijeken mach.

Dese twee armados die vertrocken sijn, deselve en hadde geen groff geschut mede genomen, ende nu is sijne Maij^t zendende Ackou Tsiong Tsioocq ende Mansoet Serlingh met 17 dienaers omme 12 stucken groff geschut met baer earuigt ende coegels, de weleke in galeijen was gescheept, omme het selve te brengen naer mijn leger. Maar naer 't hun liet aensien soude het lange dajren eer 't selve daer comen soude, daerom is geresloveert dat het met een Hollandts schip haest aldaer soude connen gebracht werden, daerom is het selve geschut met het eruigt ende coegels en vernoemde personen over gescheept in 't Hollandts schip, dat uit Japan gecomen is, omme naer Sangora te brengen, ende soo haest als het selve schip in Sangora g'arriveert sal wesen soo sal 't selve dadelyk sijn reijs naer Jaccatra vervorderen. Noch gelast sijn Maij^t seggen hoe Ouloang Assouw, Ranat, Ranwie, Sirij Wammadangh voor desen in geen spraecq ofte lantscostuimen ervaren en was, maer gegenwoordich can hij de spraeck ende costuimen wel ende achtervolght oock alles wat de tolcken hem leeren, daerom is hij bequaem omme als capiteijn te resideren in Cron,

Dewa Praa, Maakamagora, Sirij Judia omme aldaer alles te regeren neffens Ockon Sorasien Petaraga en den coopman, 'geen voor desen is geschiet geweest van sijnen dienst daarvan was sijne Maij^t niet wel g'informeert.

Sijne Maij^t is tot vereeringe sendende 3 stucx eliphanten, den eenen hooch 4 asta ende 3 vingeren, d'ander 4 asta en 2 vingeren ende den derden 4 asta, die den capiteijn van Jaceattra geschoncken sijn, het is tot een teeken dat sijne Maij^t in vrientschap is met den coninck van Hollandt ende dat van houde tijden tot heden toe, mede met de goede resoluijtien van den capiteijn van Jaceattra; laeter doch geen differenten coomen maer dat alles mach werden verbetert door toedoen van den capiteijn van Jaceattra in alle dingen, die tusschen ons bijden zoudt mogen voorvallen.

Den brieft is geschreven op den Saterdach van de derde maandt den 6 dach, naer de doenckere ofte volle maen, int apenjaer.

Uijt welcq schrijven van den Siamsen vorst wij dan onder anderen sien dat de fluyt Sandijcq (waervan den coopman Jan van Muijden geen gewach maeckt) en passant eenich geschut, ammonitie van oorloge en volk souden naer Sangora voeren ten behoeve van des coninck leger, ende van daer voorts sijn rejse herwaerdts performeren.

In dese voorleden maandt sijn alhier ter stede (volgens ophrengen van den dootgraaff) gestorven 45 Comp^t dienaren, 28 vrije luijden ende 2 slaven.

Op dato vaaren van hier naar Bantam, Crawangh, Jortangh en Japara, 4 distinete inlantsche vaertuijgen, te weten: 2 tingans, een lamboe ende een giljon, gesamentlijcq wechvoerende 2292 R^t in diversche doucken, 25 R^t contant, nevens 12½ R^t aen aerderwerck.

Primo Maijus a^r 1648. Van dage verscijlen uijt dese haven twee contings naer Japara ende Gembong, met den anderen vervoerende niet anders als 107 R^t aen cleeden.

Daerentegen arriveert van Banca een giljon met 16 persoonen, mede brengende 1000 corgie groote matten, 50 stucx coejangs ende vijfendertich picol arpuis.

Soo verschijnt mede alhier ter reede 'tjacht den Drommedaris van Masulipatnam op 29de Februario harwaerts affgeveerdicht, met een welgeassorteert en aldaar ingeladen cargasoen, monterende met de ongelden daerop gevallen ter somme van f 116815,1,14 penningen ende bestaende uijt 540 packen verscheijde cleeden, soo rouwe gebleekte als getwernde doecken, 94470 ponden Bengaelse tarwe, 17680 t^c witte commijn, 14050 t^c gerafineerde salpeter, 60000 ponden rijs, 1000 pont zeijlgaren, 2000 p^t goenijjs ende 3000 p^t goenij sacken. Wat de opperhoofden van 't comptoir Masulipatnam wegens Comp^t

negotie ende vorder offaiceren bij hare missive adviseren wert int Cormandelse verbael pertinent en largo aengewesen.

2 d^e. Heden varen nut Battavia's riviere naer Caliwongan, 't Chiassum, 't Chillemajo ende Japara 2 tingangs, 1 contingh ende een gijon, alle met den anderen wechslepende 668½ R^o in cleeden van verscheijde slach.

Ten selven dage paresseert alhier van Pipelij in Bengalen tfluitschip de Koe, sijnde door ordre van den vicegouverneur Arnold Heusdens van daer herwaerts gedepeschert op 10th Meert passato met een cargasoentje van f 22142.18.13. 't Consisteerde in 10 packen socktas, 5 d^e gestickte deeckens, 10 d^e diverse sorteringe cleeden, 2 d^e aleativen, 120134 ƒ geraffineerden salpeter, 99357 ƒ tarwe, 381000 gemeene en 20400 ƒ riecken rijs, nevens 2720 ƒ was. 't Gene volgen schrijven van de opperoopluijden Martinus de Vroede ende Jan van Elbingh aen dien eant in Compst commertie als andere saecken omgingh, werdt mede in voormelt Cormandels verbael punctueel geaunnoteert, derhalven in desen niet en werdt gedediceert.

3 d^e vertrecken weder van hier twee contings ende een tingangh naer Caliwongan, Berbas en Panarockan, te samen uytvoerende niet anders als 237½ realen aan diversche doucken ende een musqueljaetcat.

Op dato arriveert te deser reede het jacht Lis comende buijten Sumatra's westcuest om directelijck van Paliacatte, vanwaer den derden Martij laestleden door de heer Arnold Heussen afgesonden was, met een kapitaal incoops, met de ongelden beloopende ter somme van f 132883.17.4, bestaende uyt 410 packen geschilderde als andere doucken van verscheijde sorteringe, 12 d^e rochevellen, 1200 parren rijs ende 22 sinex soo slave als slavinnen. Wat gemelten gouverneur wegens de constitutie van 's Compst affairen derwaerts over int breedte adviseert, wert al mede in meer gerepeteerde verbael van Cormandel succinctelijck verhandelt, alwaer het selve onder desen dato cau werden nagesien.

Soo anckert mede alhier voor de stadt met een jacht ende tingangh den vrijcoopman Sr Hendrick van Gent comende van Malacca over Palenbangh, vanwaer tot cargasoen in beide sijne vaertuigen medebrengt hetgene hier onder volghet, te weten:

12 picol garou,	1 d ^e cleene oliphantstanden,
5 d ^e wasch,	4 d ^e guittrij ende
	895 picol peper.

Geroerden S^r van Gent bracht mede van den Palembangchen pangoran een briefken van weijnich substantie, welcq vertaelt wesende bevonden werdt te sijn van den volgenden inhoudt.

Translaet van den inhoudt der missive van den
pangeran van Palembangh aen d'Ed^e beer Gouverneur
Generael p^r s^r Hendrick van Gent geschreven.

Vorders hebbe ick Sr Hendrick van Gent, die van Indragirij in Palembangh gecomen is ende is voor mij verscheen, ende alles wat dat ick te seggen hebbe gehadt, soo wel tot mijnder contentement het sij oock goet ofte quaet, alles hebbe ick aan dito capiteijn te kennen gegeven.

ICK hebbe voor desen een prauw om te gaen negotieren naer Coetchin gesonden ende is d'selve praeuw germijneert door de ingesetenen van Battavia, 'tselve hebbe ick oocq mede aan den capiteijn te kennen gegeven, d'oorsaeq dat ick mij tot sulex durve verstouten is omme, off mij den capiteijn soude gelieuen eenige vruntschap te doen ende ingeval den capiteijn genegen is mij 'tselve weder om te geven ende ingeval dat bei selve noch niet en hebt gegeven aan nachoda Chilij, soo gelieft den capiteijn deselve waerdie van dien te geven aan den capiteijn Hendrick van Gent, d'oorsaeck dat ick mij derself verstouten is dat ick alles aan capiteijn Hendrick van Gent te kennen gegeven hebben.

4^{en} d^e loopen uijt dese haven naer Gembongh, Grissieq ende Caliwongan twee stuex lamboes ende een tingangh, gesamentlijck vervoerende 342½ realen in cleeden, ende compt van Japara alhier een tingangh binnen met 8 persooneu ende 5 lasten rjs.

5^{en} d^e verseijlen wederom van hier 3 inlantsche vaertnijgen, te weten: een contingh, jonecqje ende tingangh naer Paccalongen, Japara ende Tjassem, met maleanderen wechvoerende 578½ realen in diversche doucken, 22 R^e in groff aerdewerck, een kiste met cleijn bosgondtdraedt ende 1 muskeljaetkat.

In contra arriveert op dese reede van Palembangh een inlandtsjacht met 20 personen alhier te coop brengende 627 picol peper.

6 d^e vaaren uijt Battavias reede naer Grissieq en Japara 2 gijjons, niet anders met den handeren van hier voerende als 300½ R^e in verscheijden cleeden, nevens een picol galnooten.

7^{en} d^e. Huijden morgen vertrekt den vicepresident der Engelse Comp^r Mr Henri Greenhil weder (met het jacht de Michiel) naer Bantam medenemende van d'E. heer Gouverneur ende Raaden van India een courtois briefken aan sijn opperhoofd de heer Aron Backer, eenelijcq en expres dienende tot antwoort op 3 van sijn E^r missiven, sedert de maandt October van daer successive ontfangen, ende wierdt dit ons schrijven (in wedergeldinge van twee pijpen Engels bier ende 2 stuex casen) geaccompagneert met een vaetje Franse en een d^e Spaense wijn beneficē een d^e booter, om gemelte natie alsoo in beleeftheijt niet te wijcken.

Vaert oock een lamboe nae Japara van hier voerende 233½ realen aan cleeden.

Daerentegen arriveren alhier uijt verscheijden gewesten seven besonder

Indiaense vaertuijgen, namelijcq twee gijjons, een joncque, een tingangh, een talamba ende 2 coutings comende van Cotta Tenga, Japara, 't Cherbon, Grissicq ende Atchin over Sumatras westkust, alle met den anderen ophebbende 130 personen en neu dese merckt te coop brengende, 'tgene hier onder volgt namentlijek:

190 picol peper,	3400 bossen suijcker,
260 korven swart snijcker,	200 stucx dunne planekken,
12 lasten rijs,	22 last sout,

340 soo hoenders als eenden, en andere snijsteringen meer van weijnich valeur.

Heden sijn d'Atchinse gesanten, dewijle op morgen (volgens hun versoucq) per tjacht de Zeerobbe naer Atchin te vertreken staen, in Comp^e thuijn aan de westzijde der stadt met een eerlijcq maelijdt door de heer Generael vriendelijck getrackteert, ende soo door sijn Ed^e als de heeren Raaden van India en andere Nederlanders tot den avondt toe met aengename discoursen onderhonden.

Verschijnt binnen dese reviere een gijjon van Chillebaer met 8 ende 1 baloutje met 11 personen, met maleanderen hier te coop brengende 40 a 50 bharen peper en eenige cleenicheden van geringe weerde.

Soo seijlen ooeq van hier nae Samarangh ende Tjassem een gijjon ende tingangh, gesamentlijck uijtvoerende 1557 R^e in diversche doucken neffens 240 R^e in specie.

Tegens den avondt sijn de ambassadeurs der Atchinse coninginne met hare suite en geselschap van versechijden gequalificeerde Nederlanderen ten huijse van den Ed^e beer Gouverneur Generael op sijn Ed^e ontbieden verschenen, alwaer eenigen tijdt met pinangh en andere versnaperinge door gemelte sijn Ed^e als de heeren Raaden van India onthaelt, wijders elck met een gonde kettingh ider naer sijne qualiteit en weerdicheit beschoencken, en ten laetsten naer genoemde vrundelijcke afscheijt van weder zijden uijt het casteel door de waaterpoorte vertrocken sijn, passerende tusschen 2 rijen gewapende soldaten door tot aen de chaloupen toe, en andere vaertuijgen voor haer gepraepareert, waermede even voor sonnenonderganeq (op 't afsteecken met displosie van diversche canons ende 3 charges van musquetten gevalediceert werdende) naer de reede en aen boort van tjacht de Zeerobbe gevoerdt wierden. Omme nu dese gesanten ten respecte der Atchinse vorstinne op de reijse t' accompagneren, soo is den oppercoopman Sr Hubrecht van den Broecq nevens haer mee scheep gegaeen, expres gecommitteert wesende om deselve 'thuijswaerdt te geleiden, onse missive en geschenken die nu mede sonden aen de Coninginne over te leveren, mitsgaders na verrichtinge van andere nodige dingen meer 's Comp^e comptoir en residenten van daer te lichten en deselve tot Malacca over te brengen.

Tusschen 8 en 9 urens is meergeuoemde Zeerobbe nevens 'tfliujschip den Zajer ende tjacht Cleen Battavia met een favorabel landtwindt onder seijl

gegaen om te samen hare reijse te vorderen naer Malacca, werwaerts aan de vicegouverneur Jan Thijssen, benevens onse nodige advisen tot ordre over diverse saacken, alsnu consigneerden een cargasoen van f 142284.13.12, bestaende ten principalen in 12000 teijl Japans schuijtsilver tot den handel op Ligoor, 24000 rijexdaelders, nevens goede quantiteijt diverse sorteringe cleeden, provisien ende andere behoeften meer.

9 d^e. Heden comt alhier van Japara binnen dese haven een conting met 6 personen, 3500 bosken suijcker ende 100 rijswannen. Item een jonegje van Indrapoera met 14 koppen, ingeladen hebbende 1800 Palembangse gantangh peper.

Soo varen daerentegen nijt dese riviere naer Grissick, Bantam ende Canjangh 1 lamboe, tingangh ende conting, te samen van hier voerende 193½ R^a aan cleeden, 35 R^a aan Chinese waaren, ½ picol poetsjocq ende even veel galnoten.

10 d^e. Van dage arriveren alhier van Priaman twee gijjous, met den anderen ophebbende 43 personen en tot ladinge medebrengende ongeveer 120 bharen peper. Verschijnt mede te deser rheede van Palembangh een jacht van den vrijborger Jean Ferman geladen sijnde met 8 lasten rijs ende 20 d^e padij.

Soo is oocq huijden morgen vermits de lange tardance van het oude schip Amsterdam, 24^{en} Februarij nevens Sandijcq ende Hillegaersberch van Siam gescheijden, van hier nijtgesonden tfluijtschip de Noordsterre om geroerde schip te gaen opsoeken ende noodich sijnde te secondeeren, maer siet tegens den avondt comen sij beide, malcanderen 't allen geluck bij de eijlanden gemoet wesende, alhier ter reede 't arriveren, werdende 't schip Amsterdam 't eenemaal onbequaem bevonden en geoordeelt om meer over zee te connen vaaren, derhalven eerstdaechs van sijne ingelaaden houtwercken en verdere cargo sal ontlost en alhier aan de wal geleijt werden.

11 d^e. Op dato comen hier ter haven van Dermajo ende Grissiq 1 conting, tingangh ende jonckjen, alle met den anderen gemant wesende met 35 koppen en aan dese merct te coop brengende 15½ lasten rijs, goede quantiteijt padi, 4 lasten sout nevens 90 stucx hoenders.

12 d^e verseijlen nijt onse riviere naer Panaroekan en Japara twee contings ende een lanangh, niet anders met malcanderen vervroerende als 184½ realen in diversche cleeden.

13^{en} d^e. Desen morgen verseijlen 2 tingangs naer Bantam, te samen nijt voerende 236½ realen aan diversche waaren.

In contra comen hier ter haven van 't Cerbon en Japara een conting, chaman ende tingangh met den anderen ophebbende 21 coppen en te coop brengende 110 picol swarte suijcker, 2 lasten rijs en verscheijde snuijsteringe van weijnich valeur.

Voor den middach sijn de 250 soldaten, tot de Manilhase expeditie geordineert wesende, in de wapenen op het pleijn vant casteel verschenen mitsgaders over de acht scheepen der vloote behoorlijck verdeelt.

14de d^e. Naer Chillemaijs, Pamanockan ende 't Carbon vaaren van dage 2 tingangs ende een contingt te samen bevracht wesende met 108½ realen in cleden ende 43½ realen comptant.

Omtrent 9 uren sijn de bovengenoemde erijghslijnden andermael in de volle wapenen ter voorschreven plaetse gecomen mitsgaders de g'eligeerde officieren door den heer Gouverneur Generael over de 5 compagnien geauthoriseert, ende aan een ijder voort gelast sigh van dage aan ofte op sijn bescheijden schip te vervoegen.

Des middachs is ten huijse van d'heer Generael een eerlijck afscheijt machteit gebouden, op welcke den commandeur en de principaelste officieren der Manilhase vloote nevens enige gequalificeerde Comp^{re} dienaaren (volgens invitatie) gecompareert sijn, sullende de selve op morgen vertrekken, tot welcken ejnde d'instructie en andere noodige papieren voor den raadt der vloote werden veerdich gemaeckt.

15 d^e. Heden arriveren alhier van Currebaija, Succadana ende Japara twee lamboes, een gillioen ende een tingangh, alle met maleanderen ter merkt brengende tgene volght:

15 lasten rijs,	150 stucx steenbrasems,
3½ d ^e sout,	1000 sounte eijeren,
5 picol was,	2400 bossen snijcker,
4 d ^e blauwe veruwe,	24 corven swarte ditto,
2 d ^e taback,	eenijge biljons en parrings,
460 stucx kistplancken, weijnich garouw ende andere snijsteringe van weijnich emportantie.	

Ende was de ecne lamboe van Surrebaja hier ten principalen gecomen om mit onse passe te mogen vaaren nae Malacca.

's Morgens tijdelijcq is de heer Gouverneur Generael in comp^{re} van eenige der heeren Raaden en andere gequalificeerde personen naer de rheede aent commandeurs schip Banda gevaren, op 'twelcke de voornaemste officieren der Manilhase offentsie-vloote door ordre van sijn Ed^e vergadert wesende, soo is den E. Abel Jansen Tasman in aller tegenwoordicheit met publieke lecture sijner commissie tot commandeur over de voorseijde vloote (bestaende in de schepen Banda, Jonge Prins, Reijnsburgh, Snouck, Arent, Arnemuiden, Luijpaert ende Popkenburgh) geauthoriseert, werdende den schipper Dirck Jansen Ogel tot vice-commandeur ende den coopman Johan Truijtman, die (als voor deseun twee mael) 't viscaelsampt weder soude bedienen, tot schout bij nacht gestelt.

Half voormiddach is gemelte vloot met een labber coelte uijt de wal onder seijl gegaeen, de Heere geve dat onse dessinen omtrent de euste van Manilha daer mede geluckelijcq mogen werden uitgevoert tot voordeel der E. Comp^{re}, welstant onses lieuen vaderlandts ende afbreuck van den Spaengiaerdts onsen ouden erffvijhant, amen.

Corts daer aen heeft de heer Generael, nadat aen den commandeur Tasman de commissie behandicht, den selven als de verdere raedtspersoonen der vloote de nodige instructie voorgelesen, op diverse saken ordre gestelt en een ijder op de reijse des Heeren segen toegewenst hadde, wijders een vrundelijck afscheijt genomen ende is soo voorts met sijn Ed^e geselschap weder herwaerts geretourneert, comende omtrent den middach met goedt weder binnen het casteel.

16 d^e. Van dage seijlen uijt dese reviere naer Grissick, Palembaugh en Japara 2 balous ende een tingangh, te samen van hier voerende 470½ realen in diverse doucken, 75 realen comptant nevens 25 realen aen verscheijden cleenicheden.

Ende paresceert alhier ter reede uijt Siam het flijtschip Sanddijck, sijnde van daer op 24^{en} Februij laestleden nevens de schepen N. Amsterdam ende Hillegaersberch gescheijden, met tamelijcke quantiteijt sappan- en timmerhout als partie Japanse goederen, welck in comp^e van ditto Hillegontsbergh op haere g'ordineerde cruijsplaatse omtrent Sinquo 't Siagos in seeckere Chinese joneque, van Nangasackij naer Cambodia tenderende, hadde verovert. Volgens 'tschrijven van ons opperhoofst in Siam, dato voorseijd, was dese flijtje om twaelff metale stucken, 500 potten boscruyt en andere materialen voor des Siamsen coninex leger in Sangora te brengen omtrent die eust geweest, maer verstaende d'opperhoofden, dat de macht ten principalen afgetrocken ende naer Ligoor geweecken was, hadde sich mede derwaerts begeven en geroerde ammunitie van oorloge inder ijl gelost.

Bequamen mede bij dese gelegenheit een missive van 's Comp^e resident in Ligoor Aert Lamberise Cocq, die ons omstandelijck de welstandt van 's Comp^e saken derwaerts over aencundiehde, alle tweleq na desen int particuliere verbael van Malacea behoorlijck werdt geinsereert, waeraen ons in desen gedragen.

Soo adviseerde d^e resident ons mede dat de bovengenoemde veroverde joneque met 10 Nederlanders, 2 swarten ende 16 Chinesen (onder opsicht van den opperstierman Adriaen Bonillon) door sijne onbeseijltheijt, snelle contrarie-winden int varen naer Siam van de twee flijten was afgeraeckt, ende voorts niettegenstaende alle debvoir gestadich soo te rugge geset dat, aent gewinne der geintendeerde reijse despererende, genoodsaect waeren (als nu de provisie op 80 ponden rijs nae geconsumeert was) Ligoor als de naeste plaets wesende aen te doen, alwner den 25^{en} Januarij ter reede Tassongh 6 mijlen benoorden den riviere van Ligoor t'arriveren quam. Veertien Chinesen van de 16, die daer op hadden, waren ter eerster aencompste weebgelopen en naderhant ses personen (door hulpe der groten aldaer) weder geeregen, ende hadde den resident het vaertuijh met eenige provisien, touwerck en andere nootwendicheden monterende in alle f 287.7.11 aldaer wederom versien, mitsgaders op 11^{en} Februij met een briefken aen S^r van Muijden naer Siam gedimiteert.

17^{en} d^e. Van dage seijlt uijt dese haven een coutingh nae Japara, item

een gijlon nae Andragirij, met den anderen van hier voerende voor 1314 realen in verscheijden cleeden nevens 20000 papieren goutdraet.

18 d^e comt alhier ter haven een tingangh met 5 man van 't Cherbon ende 1 contingh met 8 personen van Japara, te samen aen de merckt bringende 2½ lasten rijs, 60 picol swart slijcker, 2 sacken tabacq en andere cleijnicheden.

In contra verseijlen uijt dese reviere naer Bantam en Japara 2 tingangs, een balou ende een gijlon, alle met den anderen uijtvoerende voor 476½ realen in verscheijden cleden, 69½ reael in diverse andere waren benefens 50 picol cattoen.

19th d^e. Heden varen van bier naer Pamanoecan, Japara, Grissicq twee lamboes ende een tingangh, gesamentlijk wech slepende 298 realen in cleeden, 125 realen comptant ende 10 cattijns amphioen.

Daerentegen comen twee lamboes van 't Cherbon en Passaroewangh, met maleanderen ophebbende 24 coppen en alhier te coop breugende 9½ lasten rijs, 20 groote kneppel slijcker ende partie bossljeker.

20 d^e. Van dage seijlt een gijlon naer Andragirij, een schuylt naer Samarangh ende een tingangh na 't Cherbon, gesamentlijk vervoerende 692 realen aen diverse doucken, 7 picol oudt ijser, 2 picol was, 25 realen comptant ende 5 realen in Chinese waaren.

Ende arriveren weder twee vaertuijgen (te weten een chaloup en een groote chaman) van Samarangh en 't Cherbon, te samen gemant met 28 coppen ende hier te coop breugende 16 lasten rijs, 160 corven swart slijcker, 80 picol lange peper ende een deel andere snuijsteringe van weijnich valeur.

21 d^e. Van Japara ende Grissicq verschijnen heden drie vaertuijgen, namelijck een jonckje, gijlon en balou, de 2 eerste gesamentlijk ingeladen hebbende 25 lasten rijs, 11 d^e sout, 100 bossen padij, partie swart slijcker nevens eenige cleeniebeden meer, het derde quam eenelijck volladen met sout en versocht een pas om naer Malacca te mogen varen.

22 d^e. Desen morgen verseijlen een contingh ende lamboe nae Japara, uijtvoerende als ander niet als 217½ realen aen cleden.

In contra verseijlen alhier van Paccalongen, Dermaijo, Japara, Champan, Grissick, Jortangh en 't Cherbon vier contings, een chaman, jonckje, lamboe en talamba, alle met den anderen ophebbende 84 personen en geladen wesende met hetgene volgft:

18½ lasten rijs.	3400 bossen slijcker,
18 d ^e sout,	4600 groote kneppel d ^e ,
rnijm 450 picol sappanhout,	3400 eleen ditto,
600 stuex drooge cabos,	17 picol swarte d ^e ,
100 d ^e steenbrasems,	3 sacken tabacq,
60 d ^e hoenders,	6 eorgie grove mattien.

Doch quam de talamba eenelijck met sout geladen om een pas te versoenken op Sillebhaer.

23^{en} d^o is alhier niet aentijckenensweerdich voorgevallen dan dat van Battangh een contingh aenquam, inhebbende 4400 groote kneppel sijeker ende 1 last rijs.

24^{en} d^o. Huiden varen uyt onse haven naer Grissick, Japara, 't Cherbon ende Bantam een contingh, talamba, lamboe ende twee tingans, alle 'tsamen van hier slepende 675 realen in diverse cleeden, 9 realen aan aerdewerk nevens 217 realen aan verscheijden andere cleene coopmanschappen.

Daerentegen comen bier ter haven van Banjermassingh ende Succadana 2 gillions, een wanckantje ende een chaman, gesamentlijk gemant wesende met 94 personen en te coop brengende 1000 picol peper, 20 Insten rijs, 2 picol garouw ende 100 eadjangs.

25 d^o. Van dage loopen uyt dese riviere naer 't Cerbon, Grissieq en Bantam 2 contings en een tingaugh, te samen uytvoerende 25 realen comptant, 61½ realen aan diverse waaren, 20 realen aan aerdewerek ende 1½ picol missou. Soo comen aan d'ander sijde van Paccalongen, Japara ende Succadana twee contings ende een gillion ophebbende 34 personen en te coop brengende 23 Insten rijs, 2 picol garouw, nevens diverse cleenicheden meer.

Tegens den avondt verschenen de twee Palembangse gesanten Nachoda Chillij ende Pasquel Rodrigues binnen 't casteel ten huijse van d'h^r Gouverneur Generael, alwaer door sijn Ed^r als de heeren Raaden van India eenigen tijt met pinangh, wijn en andere versnaperingen als verscheijde disconrsen wierden onderhouden mitgaders eijudelinge gelicentiert weder na Palembangh te keeren, des hun daer benevens ter hant stelden een missive aan den pangoran dier plactse dienende eijgenlijck tot antwoort op desselfs 3 ontfangene brieven, gelijckerwijs int boecq der afgesondene brieven onder dato 23^{en} deses wijtloopich can werden nagesien. Bij gemelte schrijven voughden noch in teijcken onser sijvere genegentheit, tot continuatie van oprechte vrientschap als recompense der ontfangen schenckagie, een vereeringe aan d^o pangoran van vijf vaetjes boscruijt, 9 stuex comiters, 9 gobers ende 15 p^r caingoelongs.

26 d^o. Desen morgen verseijlen de voorgenomineerde gesanten met twee gillions (hacre goederen te dien respecte tolvrij uytvoerende) naer Palembangh. Soo vertrekken oocq 3 tingangs en een lamboe naer Bantam, Surhaja, Samarangh en Tjassem, gesamentlijk wechslepende 127½ realen aan cleden, 30 realen comptant, 128 realen in diverse andere waaren, 2 stuex smalle schits ende 15 picol aluin.

In contra arriveren alhier van Jortangh, Banjermassingh ende Grissieq 2 lamboes ende een jonckje, die metten anderen gemant sijn met 70 personen ende te coop brengen 27 cojangh rijs, 80 picol sappanhout, 20 potten soute cost nevens 4000 gantangh peper.

Voor den middach wiert hier binnen 't casteel een kajman ofte crocodijl van middeilbare groote door Chinese visschers gebracht, die den selven gevangen hadde in de riviere van Anke.

27 d^e. Heden loopen uijt Battavia's riviere naer Malacca, Japara, 't Cerbon, Tanara ende Palembangh 7 Indiaense vaertuijgen, namelijck 2 lamboes, een contingh, tingangh, gillion, vlieger ende wanckan, alle 'tsamen van hier voerende tgene volgh:

82½ realen comptant, 1841½ d^e in diverse cleeden, 200 stuex grove kommen ende 88 R^a aen Chinese waren.

Daerentegen verschijnen alhier uijt diverse gewesten 22 stuex inlandise vaertuijgen van verscheijden slach, comende met 10 van de selve (wesende alle contings ende tingangs) twee gesanten van den 't Cerbosen coninck, medebrugende een briefken en geschenck aen d'Ed^e heer Gouverneur Generael welck ter eerster gelegenheit sal werden ingehaelt.

De resterende 12 vaertuijgen (sijnde 3 gillions, 3 contings, 5 lamboes en 1 chaman) quamen van Banjermassingh, 't Cheassem, Damack, Japara, Grissicq ende Jortangh, waaren 'tsamen gemant met 151 koppen ende brachten hier ter merct 500 picol ende 2000 gantangh peper, 200 picol sappanhout, 34 lasten rijs, 4 d^e sout, 10 picol cattoen, 40 corven swart slijcker ende veelderhande snuijsteringe van weijnich valeur.

In de voornacht paresceerde voor de stadt het fluytschip Maeslandt, sijnde in comp^a van den Swarten Beer (welck om sijn wanladinge te suppleren Amboina aengelopen was) van daer gescheijden op 24 April laestleden, en hebbende ingeladen een treflijeq Bandas retour van:

10391 cattijs Banda slijvere macis,

61570 d^e goede noten, als rompen,

200 pont olie van noten in coucken,

2 leggers gepeekelde noten,

item 8000 stuex Battavise realen, monterende gesamentlijek met de ongelden op 't een en 't ander gevallen ter somme van f 65808.14 stijvers. Den continueringen welstandt van 's Comp^a affairen over dat gantsche gouvernement vernamen wij uijt de overgesondene advisen en appenderende papieren van de heer Cornelis Willemse van Onthoorn, waervan de principale substantie bij expres verbael van dat geweste can werden nagesien.

Op beden ontlingen mede per Maleijs vaertuijgh een briefken van den gouverneur panglima van Cilliida, tweleq in onse tale overgeset wesende van dusdanigen inhoudt bevonden is, te weten:

Translaet van den inhoudt der missive van den
panglima van Sileda aen d'Ed^e heer Gouverneur
Generael.

Vorders ben ick sendende mijnen broeder Radja Magat ende Maradja

Datoe om den Goeserouwan Gambot te nemen alsoo hij weehgeloopen is van Atchin Darondonja Daron Salem, daerom doen ick veel tabee seggen aan den Generael dat mij doch gelieeft te laten helpen, opdat den selven bij den cop mach werden gecregen, ende gelieft hem [te stellen] in handen van den capitein ofte den coopman, die naer Priaman gaen sal.

Vorders mijn broeder Radja Magat ende Maradja Datoe den Generael gelief se te helpen int een ende tander dat sij luijden soude mogen versoucken, die hulpe die den Generael aan mijn broeder sal doen 't sal wesen gelijek off aan den panglima van Sileda selfs deet.

Noch ten anderen van wegens den ponoulow dat hier ende den schrijver ende den pangoulouw Cawol, de selve hebbe ick naer Battavia gesonden, dat nu al langen tijt is geleden, ende ingeval dat den Generael mij vruntschap wilt doen, dat den Generael doch in der baest sendt den capiteijn Baart ende den coopman Abraham om in Sileda te comen handelen, alsoo sij de tael seer wel verstaen, vermits mijn landt een nienwe plaets is, laet se comen met een schip dat 1200 bhaer laden can, alsoo den peper gereet leijt ende wacht naer de compste van het schip.

Mijn vereeringe is een cleedt sonckit om hier ofte daer toe te gebruiken.

28 d^e. Van dage varen van hier naer Japara twee gillions ende een lamboe, met maleanderen wechslepende voor 1208½ realen aan diverse cleeden nevens 165 realen comptant.

Desen morgen omtrent ten half achten ontstont eenen grooten brandt aan de oostzijde der stadt, die door den sterck doorwajjende lantwint soo geweldich in corten tijt voortginck, dat niet geslist nocte gestut conde werden voor en aleer bijna het gantsche Taijolis quartier (daer 's Comp^t ijfeijgenen alle bij den anderen woonen) in d'assche lach tot dicht bij d'oude redout Gelderland, sijnde 't logiment van den capiteijn Johannes Philippus Silvernagel, blijvende in gemelten brandt veel van dier arme menschen verckens, ander cleijn¹⁾ ende plunderagie, dat lamentabel om sien was. Godt de Heere wilt ons voortnaen genadelijk voor diergelijke swaricheden behoeden, amen.

Tegens den middach siju de op gisteren g'arriveerde 't Cherbonse gesanten statelijck van hun boort aan landt gehaelt, mitsgaders binnen het castel met alle gewoonelijcke solemnitijten voor d'Ed^r H^r Gouverneur Generael als de heeren Raaden van India nevens hares coninex missive en geschenck geintroduceert, als wanner geroerde schrijvens aan sijn Ed^r behandicht en terstont gelezen wierdt, wesende van contentie als volgt:

¹⁾ Hier schijnt het woord *oor* of iets dergelijks in de pen te zijn gebleven.

Translaet van den inhout der missive van den Coninek
van 't Cherrebon aan d'Ed^e H^r Gouverneur Generael.

Vorders ben iek sendende Agus Barap ende Oedjoow om desen mijnen brief te brengen aan den capiteijn alsoo iek mij seer vastelijck ben vertrouwende dat mij den capiteijn gunstich wesen sal, daerom versoek iek dat den capiteijn voor mij gelieft op te laten soecken diamanten waerdich ider honderd realen ende 50 realen, verlaakte ingeloijde Japanse kisten ende, ingeval dat mijn genegentheiden cont becomen, soo gelieft hetselve te intregeren aan Agus Barap omdat iek het fatsoen eerst eens sonde moge sien, ende ingeval soo de selve mij aenstaen dan sal iek daer voren de betalinge doen brengen.

Wijders hebbe iek niets om tot vereeringe te connen senden als alleenlijck 12 picol peper, 't is niet anders als tot een teecken van een oprechte vrantschap.

Vorders ende ingeval dat den capiteijn mij wilt gheven gobhaer ende tapis, gelijk voor desen is geschiet, soo 't wesen mach laet suler geschieden.

Naer genomen lecture deser missive sijn de voorseijde gesanten een weijnich tijts met sirij pinangh en bijgevoegde discoursen onderhonden, ende voorts met contentement geschieden.

Op den avoudt is den ontfanger Generael Sebalt Wonderer door d'H^r Gouverneur Generael en d'heeren Raaden van India afgeveerdicht om in qualite van ambassadeur (geaccompagneert met den opperoopman Rijckloff van Goens, als den capiteijn der Maleijers alhier Intebe Amat) te reijsen na de Mattaram, aldaer de brieven van gemelte haer Ed. heeren aan den Sousounangh ende Tommagon nevens treflijcke schenckagie over te leveren, mitsgaders voorder te verrichten 'tgeen den dienst der E. Comp^e omtrent de Maj^t ende sijne grooten requireren sal. Ende is voornoemde ontfanger des avonts laet met tjacht Lisen eijude als geseght van dese reede nae de Oost van Java afgevaren.

29de d^r. Heden loopen uyt dese riviere naer Lampon, Dermajjo, Japara ende 't Cherbon 2 contings, een lamboe ende champan, te samen vervoerende 300⁰ R^s in cleeden nevens 1000 stucx soo kommen als schootels.

Ende arriveren in contras uyt verscheijde quartieren seven Javaensche vaertnijgen, namelijck 2 jonequen, 2 gillions, 2 tingangs ende een contingh, te samen ophebbende 142 koppen, comende van Benjarmassingh, Passir, Japara, 't Carbon en Jortangh item hier te coop brengende 'tgene volght:

650 picol peper,	500 bossen rottangh,
10 lasten rijs,	11800 d ^e swart suijcker,
7 d ^e padie,	parthie gedrooghde vis,
16 d ^e sout, ende andere eenricheden meer.	

Voor den middach wiert een groote kaijman door Javaense viisschers binnen 't casteel gebracht, hebbende den selven aan een houeq in de reviere van Anke gevangen.

Omtrent de noene is door ordre van d'Ed^e H^r Generael en de Raaden van India voor 't stadhuijs publyckelyk afgecondicht, dat op morghen (volgens jaerlijexe costume) gedaen en gehouden sal werden een algemeijne danck- en bededach; ende dat wegens de veroveringe deses conincrijex Jacealra, op 30th Meij A^r 1619 door des Heeren genade geschiet.

Des avondts is door de heer Carel Reniers, Raadt van India ende praeisident van 't eersame collegie van schepen deser stede, na jaerlijexe gewoonte in Raade van India schriftelijk overgegeven een dobbel getal van Comp^r dienaren en Battavia's fatsoenelijcke borgeren, waeruit (naer accuraet overlegh) de verkiesinge en continuatie van soodanige personen tot nieuwe schepen is gedaen als bij resolutie onder dato deses can werden nagesien.

30th d^r. Desen morgen vaert van hier een tingangh naer Bantam, een chaloup naer Japara, een contingh naer Grissiq ende een balou naer Malacea, de 3 eerste met den anderen wechvoerende 52¹ R^r aan creden, 25 R^r comptant, item 141 $\frac{1}{2}$ R^r aan diversche andere waren, doch voerde de laetsie gantsch niet uit, sijnde hier eenelijck aengeweest om een pas.

Volgens de publycke insinniatie, op gisteren als geseght voor 't stadhuijs gedaen, is desen ganschen dach soo wel int casteel als de stadt den Heere gevierd, ende sijn tegens den avondt de schepenen, die nu afgaan als mede de aencomende, binnen het casteel (op gedane citatie) gecomen ende voor den completen Raade van India ordentlijk verscheenen, als wanneer de onde door d'h^r Generael voor gepraesteerde diensten bedankt en van gedane jurament out-slaagen, daerentegen de nieuw vercoorne (onder deu daertoe staenden eedt) weder in hare ampten met geluckwenschinge bevesticht wierden.

Onderwijlen sach men drie schepen van de Oost comen aenscijlen, van de weleke een stuk in den avondt noch twee voor de stadt gearriveert sijn, wesende 't schip den Griffioen ende de fluyt Heemstede nijt Molucco en Amboina herwaerts afgesonden, in vougen als hier onder perfectelijck sullen acnteijcken.

Noch arriveerde alhier op dato een joneqne (met 12 man) van Maccassar, ingeladen hebbende 7 lasten rijs ende 65 picol buffelshoorns, ende leverde den nachoda (genaemt Lianjock) aan de heer Generael een missive van 's Comp^r resident Evert Jansen Buijs, gedateert 30th April passato, waernijt wij 't naervolgende 's Comp^r affairen aldaer betreffende verstanden, namentlijck:

Dat hij resident aldaer op 15th Februari passato met Castricum behouden gearriveert, mitsgaders dito fluytschip soo haest moegelijck gelost en den 24th daeraen naer Amsterdam gedepescheert was.

Dat 18th van geroerde maendt wiert hij Buijs te hove ontboden om de brieven en geschenken (van d'Ed^e heer Generael aan den coninck ende prince

Crain Patengalo gesonden) over te leveren, alle tweleq met behoorlike solemniteten geschiedde. De stucken tot schenckagie gekomen waren de Maij³ ende sijne hoochheit sonderlinge aengenaem en bethoonden deselve 'tgroot contentement dat schepten nijt onse oprechte genegentheijt tot d'ouverbreeckelijcke onderhondinge van vrede, behagende onder anderen hare hoocheden uijtermaten wel dat wij op haer instantie wegens tjacht, in Manilhas vaerwater A° 1646 verovert en tot Taijouan opgebracht, aen hun gesant Francisco Viera de Figuredo, die in corten van Goa stont te comen, behoorlike restitutie sonden doen, maer wenschte sijn hoochheit dat alsnu sijn volck met voorseijde galeije genomen weder becomen hadde, salex niet geschiet wesende versocht deselve met d'eerste gelegenheit nijt Taijouan ontboden ende naer Maccassar gesonden mochten worden.

Op ons versoecq, dat hare hoocheden die van Manilha niet en wilden assisteren met ammunitié van oorloge ofte vivres ofte dat voor goeden huijt souden aengehaelt werden, bequam Sr Buijs tot antwoordt tselve noijt gepleecht noch daer toe oocq sin off voornemen hadden, soo dat het immers schijnt onse alliantie en vrantschap dese pricen ter herten gaet en haerersijden ernst sij, blijkende noch te meer hier nijt dat se soo ter eerster acneompste van onsen resident aen den selven ter bandt stelden seecker Comp^a matroos, die op 't vertrecq van tjacht Arnemuijden sich naer landt begeven, aldaer wel veel moetwilligheden gepleecht en diverse malen 't Moors gheloove aen te nemen versocht hadde, 'twelek hem noijt en was geconsenteert.

Wijders was de negotie aldaer maer redelijck, ende dat door de frequenten van andere natien die dapper de cladde in alle coopmanschappen brachten, sijnde door de Engelsen aldaer (met hun jachten d'Adviso ende Zeevloo) ruijm 300 packen (meest Gusaratse) eleeden aengebracht, waer van het proeven niet en souden in andere waren connen omsetten, des goede partij tegens dnur Andragirijs en Manilhas goat, oocq wel 12000 masen onder Portugesen (onder seeckere conditien) badden uijtgeseth. Dito vrunden gaven aldaer voor dat noch een schip te comen stondt met den praesident van Bantam, die de Maleijers ende Maccassaren souden trachten te bewegen tot de vaert naer Amboina en Molucco, waerin Sr Buijs vertrouwde weinich soude uijtrecthen, dewijle hun de lust van Amboina apparent nu al vergaen mitgaders 't navigeren op Molucco jaerlijcx afnemende was, sijnde tot dato van hun voorjarige jonequen niet vernomen, derhalven voor eenich ongeval beducht waren.

Twee jachten waren aldaer uijt Maccau verschenen met partieij Bengaelse eleeden, 300 potten geconfijtte gember, weinich suijker, Chinees schnijtgoudt (dat tegens 25 a 26 masen den teijl vercocht hebben) en andere cleenicheden. Van Negepatnam haddeu in December voorleden een Portugees jacht daer aen de meret gebracht 180 packen eleeden, ende die tot goeden prijs (hun niemandt in de wech wesende) gevent, haer retour soude meest bestaen in Manilhas gondt.

Met onse negotie stondt het aldus: de meeste coopmanschappen waren al vercocht ende dat voor de volgende prijzen.

Guinees lijwaet	110	
witte salem poerijjs	60	
33 blaeuwe d*.	65	70
witte paneallen	30	
roode betillies de 40 asta	110	120
d* de 32 asta	90	95
33 blaeuwe bebilles de 32 asta	60	
cassa Bengale	70	
gebleeckte sanen	42	
tape sarassen	25	
nequanido	38	
breede Suratse sits	45	
roode chelas, aste caricans	30	
swarte kannekijns	10	12
swarte smalle baftas	45	
petholen de 8 asta	160	
d* de 7 asta	140	
d* de 5 "	100	
d* de 4 "	80	

masen
de corgie.

Noch eenige doecken lagen onvercocht, die hoopten mede haest stonden aan de man te raken.

Aengaande den incoop van andere waren, daermede was 't maer redelijck gestelt, geen geconfijte gember noch benzijn hadde onsen resident connen negotieren, sijnde al door d'Engelsen, Portugesen en andere wel hoogh en duir aengeslagen. 425 picol benzuin met 3 vaertuijgen van Cambodia gecomen was ten meerderen deele bij d'Engelsen en de rest, tot groot discontentement der selver die daer over hardt doleerden, door den prince opgedaen voor Viera, die (op sijn arrive alhier van Goa) sijn hoocheijt inder ijl advijs toegesonden en 't versamelen dier specie hoogh gerecommandeert hadde soo dat ic de ordre van Battavia onsen resident te spade geworden was. Enfijn de onse hadden tot dat niet meer connen bemachtigen als 't onderstaende:

omtrent 81 bharen wasch, tot 85, 90 ende 95 masen de bhaer,

9 bharen schildpadshoorn a 350 ende 40 masen,

75 picol suijcker, tot 8 maes.

Sandelhout wasser niet meer onvercocht, radix China gantsch niet aengebracht en 't Chinees goudt al te duur, gelijck oock de realen in specie dieder oocq weijnich waren, maer wasch en schildpatshoorn soude apparent noch wel ijets connen versamelt worden.

Francisco Viera was aldaer den 30^{en} Meert van hier gepareseeert, 16

daghen daeraen met twee scheppraeuen naer Soloor gevaren en 27de d^e weder onvolbrachter reijse op Maccassar gekeert, van waer (om de veelheijt sijner affairen) niet langer conde absenteren; des hadde d'ene praew en daermede onse brieven aan de majoor van der Beeck laten voortvaren, bevorens hadde Sr Buis aan den selven 3610 masen, op reeckeninge van 't gene wegens de genoemde galeije noch voldoen moesten, betaelt.

Den 2de van April wierden de missiven van d'Ed. H^r Generael als den Goasen vicereij (beijde door Viera overgevoert) aldaer te hove ingehaelt ende voor de Maij^t gelesen, wanneer des coninex geneegentheijt 't onswaert andermael bleeq, werdende onsen brieff voor die van den vicereij in lectnre geprefereert.

De Engelse vrinden hadden int geheel boven eenich gout, daer van hier voren geseght, connen bemachtigen d'onderstaende goederen, te weeten:

300 potten gekonfijte gember a 8 masen 'tpicol,

12 bharen schildpatshoorn tot 450, 400 en 300 masen de bhaer,

265 picol benzuin a 35 masen 'tpicol,

37½ bhaeren slecht sandelhout tot 38, ende 20 d^e boter a 50 masen de bhaer,

8 bharen wasch tot 85 en 90 masen de bhaer,

100 d^e swavel a 6½ maes de bhaer,

58 picol thin tot 14 maes 't picol, item

20 lasten rijs a 34 masen 't last, met alle tweleq de Zeevloo primo Maij naer Bantam soude 't zeijl gaen.

Op 3de Februarij was aldaer van Saboango en de quartieren daer omber den Portugees Johan Gomes (medebrengende, in retour sijner cleeden, gout en weijnich realen in specie) aengelandt; gelijk ooeq den 2de April een van des coninex ende prineen vaertuijgen uit Manilha, met wel 50 à 60,000 masen in gemaeckt als ander gout, durvende 't ander uit vreese onser scheepen sijne reijse naer Manilha niet voorderen. Onsen resident conde niet vernemen dat den Spaengiaerd Pedro de la Matta met deselve eenich secours becomen hadde, doch stroijde hij uit dat den Manilhasen gouverneur hem schrift dat een vaertuijgh wilde derwaerts senden, soo haest onse scheepen van sijn kusten vertrocken waren. La Mattas saecken stonden derhalven sober en was niet apparent hij dit saijsoen ijets besonders sonde connen uijtreden, gaff nochtans voor een schip naer Gamme Lamme met rijs te sullen senden, dat niet gelooft wierdt, maer tjacht van Gomes wierdt weder claer gemaeckt gelijk oock dat van den coninek ende 't Goase vaertuijgh van Viera, alle drij om met cleeden wech te varen, 't eerste naer Sonbou, d'andere naer Manilha, doch het laetste van daer voort naer Maccan; sullende geen van allen, soo immers gerucht wierdt, uit vreese van onse scheepen, ammonitie van oorloge innemen.

Aldaer was tijdinge becomen dat omtrent 50 Ternataense correcooren Gorontale aengetast en niet verricht, doch naderhant (door twee Hollantsche scheepen gescondeert wesende) de plactse vermeestert, wel 300 man soo gedoodt

als gevangen, jaē selfs den coninek nae Ternate gevoerdt hadden, waerover den Maccasser seer t' onvreden wesende, besonderlyck op Hamsia, vergaderde van alle canten volcq om die sterckte te recupereren. Ende soude sulck ons doen indien waer was weijnich vruntschap baren, vermits den Gorontaelschen coninek een onderdaen is van den Maccasser.

Den 28^{en} April was aldaer een chāmpān g'arriveert van Solor, waermēde Sr. Bois geen schrijven maer mondeling bescheijt bequām dat de heer majoor noch welvarende, tjacht de Zeemēuw (om sandelhout) naer Coupan, item ons fort Henriens door aerbevinge onder de voedt gevallen, een soontje van den coopman ter Horst met een slavinne daer onder doodt gebleven ende eenige provisien vernieticht waeren.

31 d^e arriveren hier 2 vaertnijgen van Benjarmassingh te weten een gijlon ende 1 contingh, te samen gemant wesende met 37 koppen mitsgaders aen de merckt brēngende 612 picol peper nevens 1½ last rijs.

Soo comt mede het derde van de schepen op gisteren gesien voor de stadt ten ancker, sijnde Middelbargh geladen met nagelen uit Amboina. Na de middach wierden wederom twee schepen ('t een oostwaerd en 't ander om de west) gewaer, welcke 's avondts noch op de rede quamen, ende was het eerste 't jacht de Leenwercq, eenelijck en expres door de heer Antonio Caen op 4^{en} couranti van Ternate afgeveerdicht met secrete advisen raeckende sijn E. verrichten in Molucco, alwaer soo mede niet dat schrijven vernamen naer een moejelijcke en penible reijse van thien weeken eerst den 18^{en} van April voor 't easteel Maleijen g'arriveert was. Het tweede schip was de fluyt den Swarten Beer, sijnde (als op 27^{en} deses hebben aengeteijckent) nevens Maeslandt van Banda geseijlt en om sijn wanladentheit te vervullen naer Amboina geloopen.

Voorschreven Griffioen hadde den 25 Februarij laestleden van den vice-gouverneur Wouter Seroijen uit Molucco, mitsgaders nevens Middeiburch en Heemstede van de heer Arnold de Vlamingh van Ootshoorn op ultimo April in Amboina, sijn diemissie erlangt, waerop den Beer 10 daghen daer nae gevolght was.

Met dese vier schepen beqnamen onder anderen soo extraordinairien quantiteijt nagelen dat van diergelijck in een jaer uit Amboina nooit gehoort sij, wesende met de selve alhier, de Heere sij gedanecht, behonden aengebracht hetgene volgh: uit Molucco:

per den Griffioen:

98215 ™ nagelen, costende met de ongelden als de 4000 realen aen coninek Hamsia (volgens gebruijck vereert) f 33406.18.4.

Uut Amboina:

met Middelburch	ponden	587895.—
Heemstede	™	268135.—
den Griffioen	™	313379.—
den Beer	™	92100.—
comt ponden		1261509.—

Monterende incoops, met alle de oneosten daer op gesupporteert nevens 4750 st^e Battavise realen, ter somme van f 438004.17.1 penninek.

Uit Banda:

met den Swarten Beer:

10872½ cattij snijvere Banda maeis,
27835 cattij harde nooten,
18700 cattij rompen,
95 cattij nagelen, item

52223½ reael in copere silvere Battavise munte, bedragende int geheel, met de ongelden daer op gevallen, f 55771.14.14 penningen, den Almogenden sij voor dese groote segen gedanckt.

Door Battavia's doodtgraver is ons naer gewoonte opgebracht 't getal der personen, weleke in de gepasseerde maent binnen dese stadt sijn overleeden, wesende 35 Comp^e dienaers, 17 vrijluijden en 3 lijffeijgenen.

Primo Junius a^r 1648 comen uijt diverse gewesten alhier ter haven 4 stuex inlantsche vaertuijgen, wesende een der selver een gijlon van Grissick met 14 koppen ende 6 last sout versoeckende eenelijck van ons een pas op de Sumatrase Westenust, d'andere drij (sijnde een lanangh, talamba ende contingh) waren samen gemandt met 25 personen, quamen van Singenap omtrent Madura en Benjarmassingh ende brachten aan dese merckt te coop 4 lasten groff sout, 1½ last rijs, 15 sacken kapock benefens 110 picol peper.

2de ditto verschijnen weder uijt verscheijden quartieren hier omber binnen Battavias riviere vijftien Indiaense vaertuijgen, te weten: 2 lamboes, 6 tinganghs, 2 champans, 2 contings, 2 lanangs ende een balou, alle met den anderen ophebbende 124 personen, comende van Jortangh, 't Cherbou, Japara, Dermaiyo, Trousse, Tegael, Madura, Grissick en Balliton en alhier te coop brengende tgene volgh:

36 lasten rijs,	4200 stuex parrings,
1 d ^e groene erijes,	100 korven en
13 d ^e sout,	3100 bossen swart snijcker,
12 picol peper,	1000 stuex oude clappus,
10 d ^e cattoen,	680 stuex hoenders,
20 cattijs schiltpadshoorn,	280 endvogels,
12 gansen, mitsgaders diverse andere cleenicheden meer.	

3de d^e. Heden vertrekken uijt dese haven naer Bantam, Japara ende Priaman 2 tingans, een gillioen ende een jachtje, te samen vervoerende 409 realen aan diverse cleeden, 10 R^e comptant ende drie picol blaeuwe verwe.

Vaert mede naer China een wanckan met 28955 cattijs peper ende 14 picol cattoen.

In contra arriveren alhier weder van Balij, Singenap, Japara, Rimbangh,

't Cherbon, Cangiangh en Candael 3 billions, 6 contings, een chaman ende een tingangh, met maleanderen ophebbende 116 personen en alhier ter merckt brengende 'tgene volghet:

12½ lasten rijs,	200 stucx drooge cabos,
32 d ^{or} sout,	5600 d ^o mastbancker,
5700 bossen snijcker,	200 d ^o steenbrasems,
900 d ^{or} ajuju,	200 d ^o hoenders,
100 d ^{or} padij,	28 verckens,
100 picol sappanhout,	10 slavinnen, nevens
9 d ^{or} blauwe verwe [ende] eenige andere snuijsteringe.	

Soo verschijnt mede hier ter reede van Soloor met het flijtschip de Wolff den majoer deses guarnisoens Willem van der Beeck, sijnde van daer gescheijden den 12de der voorleden maendt, 20de d^o tot Maccassar aengelandt ende den sexten dach daer aan weder herwaerts vertrocken, de ladinge van de respective comptoiren mede gebracht consisteerde int naervolgende, te weeten:

van Soloor:

2836 cattijs was,	
92 teijl, 7 maes swaerte gout,	
42 bhaer, 300 cattijs sandelhout,	
500 cattijs slangenhout,	
5½ reael swarte silverwerck,	
27 slaven en slavinnen, mitsgaders	
145 stucx schapen.	

item uijt Maccassaer:

579½ cattijs schiltpatshoorn,	
75 picol witte Macceaeuse poeijersuijcker.	
2488 cattijs sandelhout ende	
6643 d ^{or} was,	

bedragende dese cargasoenen gesamentlijck een somma van f 45068.19.4 stuivers.

't Verrichten van gemelte maijoor als de constitutie van 's Comp^{re} affairen op Solor verstonde wijtloopich uijt desselfs gehouden dachregister en bijgevoechde papieren, waervan 't besonderste kortelijck is het gene volghet:

Nae dat sijn E. met voornoemde Wolff ende tjacht de Zeemeeuw op 2de Januarij laestleden van hier vertrocken was, hadde doorgaens soo goede spoet dat den 13de daeraenvolgende voor 's Comp^{re} fort Henrius op Solor met beide scheepen behouden arriveerde, hebbende den 4de d^o een jongen (die overt boort viel) en 'snachis daeraen boot ende schuit insgelijcx met een matroos door den harden voortganck verlooren, item om de selve reden genootsaect geweest de straat Balij voorbij te loopen sonder des coninex gesanten met den brief en schenckagie van d'Ed^e H^r Generael daer te counnen uijtsetten, oversulex waren deselve mede naer Solor gevaren, sullende aldaer blijven tot in Augustij aen-

staende om alsdan (volgens d'aldaer gelaten ordre) met een van 's Comp^e vaertuijgen in 't Ooster mousson naer hun landt gedimitteert te werden.

Sedert dat de hr^e majoor A^o 1646 van daer gescheijden was hadde d'Ed^e Comp^e elf harer dienaren verlooren. De lieutenant Hendrick Hendriksen (sijnde opperhoofd) quijnden aan langduerige sieckten en quam den 20^{en} van meergeroerde maendt Januarijus te overlijden.

't Fort Henricus was 't noch vast in eenen standt als over 2 jaren, sijnde door de landisaten daeraen niets gerepareert, waertoe nu aengemaendt en ijveriger wierden.

Overmits voorleden jaer geen secours van hier becomen hadden, soo wast aldaer met onse residenten vrij sober gestelt, sijnde deselve genootsaeckt geweest padij van de omliggende plaetsen te gaen opdoen om hare hongerige buijeken te vullen, dewijle bijna van alle provisien destijdtijnt waren ende int laaste niet anders als gemelde padij bij te setten badden.

Door het overlijden van den ondercoopman Albert Puijt waren de negotie- als guarnisoensboecken heel ongeredderd, sijnde deselve (op 't hart aenhouden van den lieutenant) door den chirurgijn aenvaert doch sonder fatsoen vervolgh, ende wierden oock attestatien tegen d^e opperhoofd verleent, docerende dat den selven eenijge vnyje ontrouwicheeden gepleecht hadden. Op 2^{en} Februarij hadden aldaer naer eenige voorgaende middelmatige schaddingen soo swaren en formidabelen aertbevingen gehadt, dat die van de fluyt den Wolff perfect konden sien de fortressen instorten, comende 'tvoeq uijt de sterkte na de strandt vluchten en om vaertuijgh tot hulpe roepen, waerop d'heer majoor inderijl een landt varende bevont het fort seer desolaet ende gestelt te wesen in manieren als volght.

De puneten mitsgaders de gordijnen rontsom waren heel ingevallen, de muragie bij den afganck des forts, die over veele jaren ghebouwt ende diep onder d'aerde bemetselt was, wiert met groote cracht daeruigt geruckt, de stucken geschuts drijvende uijt de rampaerden gesmeten, 't geberchte achter 't casteel 't.eenemael van den anderen gescheurt en eenige groote clippen uijt de aerde wechgeworpen de provisien met den Wolff aldaer gebracht als mede eenige grove waren, te voren noch in de magasinen resterende, werden meest verplettert, sijnde de wijn, boter, olie, asijn, speck- en vleeschvaten meest geborsten, soo dat alles onder een liep en naderhant niet te separeren was exceptio weijnich vleesche en speck, dat weder in andere vaetwerck herpact doch (door gebreck van sout) niet goetgebouden maer door verrottinge en wormen voorts bedorven is.

Maer 't was een deerlijck spektakel dat onder de invallende muragien vier menschen doot ende 8 personen geuest bevonden sijn, wesende jammerlijck omgekommen een soontje van den coopman ter Horst nevens een van sijn slavinnen en 2 d^e van d'E. Comp^e, mitsgaders 4 slaven en 1 slavinne de Comp^e

toebehoorende, 2 soldaten, den chirurgijn van 't fort ende een Solources gewondt. En verlaerden de lantsaten eendrachtelijc dat aldaer bij menschen gedencken soodanigen aertbevinge niet en was geweest. De Portugesen op Larentoucque waren daer mede niet vrij van maer wierden bare woonplaetsen ende vasticheden mede seer gedestruoert en diverse groote cuilen in 't aerdtrijek gescheurt. Dese aertbevinge dnirde voorts doch niet seer hardt noch al eenige daghen, en wierden d'onse door een Solources bericht dat uyt dorp Corewato, achter 't casteel op 't geberchte gelegen, oock vijff personen door 't afroeren van groote steenen om hals gecomen waren.

Dus lach 's Comp^e fortresse genouchsaem gedemanteleert en open, echter heeft den E. Verbeeck door geduijrighe arbeit van ons volcq en halpe der inlanders (die bambousen, adap, hout etc. bestelden) soo veel te wege gebracht dat die sterckte voor ⁱ⁾ sijn vertreck weder redelijck in defencie, item de wooningen en paekhuijsen in bequame posture gebracht sijn.

Den handel was dit jaer voor d'E. Comp^e in die quartieren slechtjes uitgevallen, blijkende bij het cargasoentje dat alhier is aengebracht, in vongen als bier boven hebben aengeteijkent. Op Coupan hadde d'heer majoor geduijrende sijn aenwesen aldaer eenige cleene besendinge gedaen, ende soude nae sijn afscheijt 't jacht de Zeemeeuw, dat door gebreke van ervarene personen naer Timors binnencust, als wel van meijninge was, niet en conden senden, een tocht naer 't eijlant Sabo doen om slaven te gaen procureren, sullende interim, dewijle noch wel een maendt te vroegh was, palisaden en ander houtwerck tot bonwinge der fortresse nodich halen. Diverse natien als Portugesen, Maleijers, Maccassaren, Javanen en andere continueerde noch als voor hen den frequantatie van die quartieren, en wiert de beer majoor int begin van sijn E. arrive bericht dat de Portugesen een fort op Coupan maeckten, waernae vernomen en de plaatse expres besichticht werdende, soo bevondt men dat het maer een huijsinge was voor drie a 4 personen.

De landtsaten in gemeen waren als voor hen tot de onse noch reedelijck genegen. Op de iterative aenmaningen van den majoor beloofde Meij, de weduwe van den ouden Quitchil (die lange sieckelijck geweest doch nu wat beter gestelt was), dat metten eersten nevens haer volcq bij onse fortresse soude comen woonen volgens 't contract met d'Ed^e Comp^e aengegaen. Gaf oock ordre dat haer onderhoorige singuadjes van gelijcken doen sonden, dat mede te geschieden stont. Dit hadde dat oude bijjeans afgeleefde, sieckelijcke wijf liever te doen dan van de regeringe (als haer wiert voorghehonden) te desisteren.

Eijudelinge heeft meergenomineerden commissares van der Beeck op 11me Meij volgens d'ordre van d'Ed^e Heer Gouverneur Generael den coopman Hendrick ter Horst tot opperhoofd der fortresse Henricus en voorderen omslach

ⁱ⁾ Het HS. heeft: sun.

behoorlijck geautoriseert, met instructie (tsijver narichtinge) versien, mitgaders aan den selven laten opdracht doen van 's Comp^{te} effecten aldaer, bestaende in comptant, diverse cleeden, gerechtschappen, provisie, ammunitie van oorlog etc. en te samen monterende f 64611.14.10 penningen, te weten: aen vorige restanten, aldaer noch bevonden f 9597.11.8 't nieuwe cargasoen, per de Wolff ende Zeemeeuw metgebracht - 55014. 3.2

compt als boven f 64611.14.10.

Even 58 Duijtsche koppen bleven noch int gebeel op Solor, namelijck 44 in de sterkte ende 14 op de chaloupen Orangieboom ende Solor.

Alles dan aldaer bestelt wesende is den E. van der Beeek des anderen daechs medenemende een brieff van d'houde regente aen d'Ed^e heer Generael, van daer verseijlt, gemoetende int naew van Larantoucq een Portugees vaertuijgh. waermede ons schrijven van 11de Martij (door Francisco Viero na Maccassar gesonden) eerst bequam, sijnde nochtans den 14de van April door Sr Evert Jansen Buis derwaerts afgeveerdicht.

Tot Maccassar g'arriveert wesende werden bovenaengezogen (sijn voorraedt sijnde) goederen op 't spoedichste geembarqueert, waermede, naerdat de missiven van den coninek, prince en het opperhooft aldaer aen d'Ed. heer Generael gedirigeert ontfangen, voorts vertrocken is:

Uijt het schrijven van Sr Evert Buis, waermede ons 't voorgevallene aldaer sedert sijnen jonghsten van uit^e April laestleden aeneondichde, verstanden in substantie 'tgene volght.

Dat den Spaensen resident Pedro de La Matta op 13de Meij een schep-praeuw naer Manilha hadde afgesonden, soo vertrout wiert tot geenen anderen eijnde als om den gouverneur dier plaatse te verwittigen, wat novos van Battavia en andere quartieren beeomen hadde.

Juan Gomes volghde drie dagen daeraen, nemende omtrent 25000 realen (daervan wel 15000 d^e een Spaengiaert in Manilha competerende waren) in diversche cleeden nevens 14 bharen Maccause salpeter mede

Den 23de d^e voer noch derwaerts voor reeckeninge van den prins Patengalo het jacht door Francisco Viera in Goa gecocht, insgelijcx met cleden geladen, sijnde eer sijn last begon in te nemen bij d'onse gevisiteert, op de ladinge continueel gepast jaer de sleutels van de ruijmen in bewaringe van Sr Buijs geweest, die oock sijnen naem onder sijn hoochheit schiap gestelt hadde, opdat onse schepen rescontrerende niet soude aengehouden werden. Met sijn ander vaertuijgh soude Viero dit mousson naer Goa verseijlen.

In negotie passeeerde aldaer weijnich. De Engelse vrunden (apparent niet wetende waer in al hun masen soude besteden) hadde onlangs noch 5 à 6 bharen wasch tegens 100 masen de bhaer aengeslagen dat excessijf hooch is, en hadden d'onse sedert haer laetste schrijven noch verocht de blanwe chiavenijs tot 20, roode d^e a 40 en 44, de witte betilles, de 32 asta tegens

50 en 55, mitsgaders 1 pack witte chiavenijs voor 26 masen de eorgie, blijvende d'ander twee packen der laestgenoemde cleeden item de witte betillies de 40 asta noch ongevent.

Om den prince Patengalo volcomen contentement te doen hadde Sr Buijs aen desselfs factoer 50 masen meer betaelt dan van hier geordinneert hadden, overmits bevonden wierdt dat desselfs thien eorgies Guinees lijnwaet, in de liste der Maccassaerse praeftensie wegens 't genomen jacht in Manilhaes vaerwater begrepen, 5 maes per eorgie minder getaxeert was als 't selve van de Engelse hadde gecocht.

Driij Maleijtse joncken wierden aldaer g'equipeert om een maent daeraen met partij cleeden (tot procure van benzuin) naer Cambodia te vertrecken.

4ma ditto. Deseen morgēn vaeren uijt dese haven naer Tembolangh, Bantam, 't Cherbon en Japara vijff vaertuigen, te weten een talamba, tingangh, gillion ende twee contings, alle met den anderen wechvoerende voor 590 $\frac{1}{2}$ realen aen diverse cleeden, 10 realen comptant, 119 R^s aen Chinese waren ende vijff picol coperdraat.

Arriveren daerentegen van Samarangh, Paccalongen, Caliwongan ende 't Cherbon 4 tingangs ende een contingh, gesamentlijck ophebbende 38 personen en alhier te coop brengende tgene volgh:

5 $\frac{1}{2}$ lasten rijs,	120 picol swart suijcker,
2 d ^o sout,	partijne kneppel d ^o ,
$\frac{1}{2}$ d ^o swarte boonēn,	80 stuex kistepiancken ende
20 potten olie,	eenige snuijsteringe meer.

5 ditto. Van daghe seijlt van hier naer Japara 1 lamboe met 63 realen aen eleden, item een gillion naer Malacea, welck hier eenelijck was aengecomen om een pas.

In contra comen weder alhier ter haven 2 contings van Samarangh, een tingangh van Grissick, een talamba, balou ende lambou van Banjermassingh, een contingh van Crawangh ende een lamboe van Jawanna, alle te samen gemandt met 71 personen en te coop brengende de onderstaende goederen:

14 lasten rijs,	200 bossen padij,
2 d ^o sout,	380 d ^o rottangh,
230 picol peper,	2400 d ^o suijcker,
150 d ^o sappanhout	1300 stuex onde clappus

ende eenige andere cleenicheden.

Omtrent den middach sijn de missiven en geschenken van den Maccasaersen coninek ende prince Crain Patengalo, item den brief van de Soloorse regenten, de weduwe van den ouden Quitchil met behoorlycke ceremonien (als geleide van de heer maijoor Willem van der Beecq ende andere gequalificeerde Comp^r dienaren, driij charges met musquetten, displosie van groff canon) etc. van de reede binnen 't eastedl gebracht en in volle vergaderinge van den Raadt van

India aen d'Ed^e heer Gouverneur Generael overhandicht, werdende (na genomen leeture) respectivelijk van teneur bevonden als hier onder volgt.

Translaet van de missive van Craijen de Goa ofte coninek van Maccassar aen d'Ed^e heer Gouverneur Generael.

Desen brieff geeff ick Sirij sultan Goa Galijdulla Molkahout Wasultanna, gaet aen Cornelis van der Lijn, Gouverneur Generael, en d'E. heeren Raden van India, die het ghebiet sijn hebbende over alle landen, casteelen, schepen ende jachten ende alle Nederlanders benedens wints alhier, denwelcken seer magtigh sijn om te regeren soo te lande als ter zee, deweleke seer vermaert sijn om int velt te strijden, waerdoor alle hare vijanden doen vreesen, die oock seer rechtvaerdich sijn om met oprechticheit alles af te handelen.

Vorders den brieff ende geschenck van den Gouverneur Generael, die den coopman Evert Jansen Buijs heeft gebracht, hetselve heeft Craijen altsamen naer behooren wel ontvangen, neffens drie personen van den Boegissen die den Gouverneur Generael hadde gelargeert, als mede den brief die Francis Viero heeft gebracht neffens de restitutie van de goederen die in Manilha hadt genomen, de selve heeft Craijen mede wel ontfangen.

Den Gouverneur Generael is indachtigh de oude gemaecte contrackten, dat 's geene daer alle de gemeene menschen naer sijn wenschende.

Vorder den Sarangh ende d'ander bootsgesellen, die in de Manilhas mede gevangen geworden sijn, gelieff den Gouverneur Generael de gunste te doen aen Craijen ende geven deselue altsamen wederom, alsoo alle dese luijen altsamen vrouw en kinderen sijn hebbende in Maccassar ende daer onder oock eenige, die met schulden sijn beswaert.

Het schip en de prauwen, die Craijen naer de Manilhas heeft gesonden, daer van heeft Craijen Evert Jansen Buijs ondersoek van laten doen, 't is waer ick hebbe sulex gedaen maer het was alsoo niet gecontracteert int voorgaende gemaecte contract, doch Craijen isser seer wel mede tevreden om in vrantschap ende eenicheit te mogen continueren.

Vorders laet Craijen aen den Gouverneur Generael weten hoo dat Craijen is versoeckende een paer camelen namentlijck een manneken ende wijffken, 't geen deselue comen te costen sal Craijen aen den Gouverneur Generael daer voor betalen.

6de d^e comen alhier ter haven van Japara, 't Cheribon, Tchasseem ende 't Chillemaijs twee contings, 1 joucque ende tingangh, te samen gemant

wesende met 48 personen en te coop brengende 21 lasten rijs, 8 d^e sout, 260 picol swart slijcker, 12 d^e peper, 125 stucx hoenders, 8 bocken ende een hart.

Ende vertreken nae Japara een champaan ende gillion, met den anderen vervoerende 69 realen in cleeden ende 393 realen in Chinese waren.

Heden is in Raade van India resolutie genomen over de verkiesinge van nieuwe weesmeesteren, commissarissen van huijwelijcxse saecken, regenten van 't spinhuijs ende burgerlijcke crijghsofficieren.

7de d^e. Desen morgen seijlen van hier nae 't Cheribon, Battangh, Japara ende Paccalongen twee contings, een joneque ende een jacht, alle met den anderen vervoerende 217½ R^g in diversehe cleeden, 60 realen in specie, etc.

Nae de achtermiddachspraak sijn de alsnu afgaende weesmeesteren, commissarissen van huijwelijckse saecken, regenten van 't vrouwen-tuchtuijs ende burgerlijcke crijghsofficieren voor bare gepraesteerde diensten bedankt ende de nieuwvercoorne (onder gewonelijken eedt) weder aengenomen, waer van de resolutie onder 6de deses can werden naegesien.

Soo wierden ook de boedelmeesters alsnu wegens hare bedieninge bedankt ende dat collegie (in conformatie van ons arrest van den ¹⁾ passato) affgeschaft, mits dat d^e boedelmeesteren eerstdaeghs pertinente reeqneming ende staet harer administratie sullen overleveren, om dan wijders over 't emploij der overige comptanten gedisponeert te werden.

8de d^e arriveren binnen Battavia's reviere 4 contings ende een gijlon van Jawana, Japara, Grissieq, Damack ende Benjarmassingh, metten anderen ophebbende 48 koppen ende alhier te merkt brengende 7 lasten rijs, 12 d^e sout, 20 picol peper ende 100 bosken rottangh.

9de d^e vertreken van hier twee jonequen naer Aimaij in China ende Taijouan, alwaer respectivelijk thuijs hooren, hebbende te samen ingeladen hetgene volgt:

2586 picol peper,	14 picol buffels hoorns,
21 d ^e cattoen,	5 d ^e thin ende
6 d ^e poetsjock,	820 bosken rottangh.
524 d ^e sappanhout,	

Ende varen daerenboven noch 3 contings, 1 gijlon, lamboe en gijlon naer 't Cherbon, Paccalongen, Japara, Amboina, Jortangh ende Tiassem, gesamentlijck van hier slepende voor 2481½ realen aan diversehe cleeden nevens 300 compliant, item een gijlon naer Priaman niets van hier nijtvoerende maer eenelijck om een pas hier aengecomen wesende.

Soo compt oocq een lamboe van Japara met 8 personen ende soo veel lasten sout, hebbende slechts een pas (om naer Priaman te navigeren) te versoeken, mitsgaders noch een gijlon van d^e plaatse met 18 man geladen hebbende 11 lasten rijs ende drie ditto sout.

¹⁾ Niet ingevuld in het HS.

10de d^e des morgens is de Ed^e heer Gouverneur Generael, gesaccompagneert wesende met de heeren Raaden François Caron ende Gerard Demmer, na de reede gevaren om de scheepen voor de stadt vertimmert ende tot verscheijden voagien gepraepareert werdende te besichtigen, ende keerden baer Ed^e tegens den middach weder binnen het casteel.

11de d^e verscheijnen alhier ter haven van Grissick ende Cheribon, een gijlon, contingh ende tingangh, te samen ophebbende 27 koppen en aen dese merekt brengende 200 picol sappanhout, 10 d^e cattoen, 4½ lasten rijs, 2½ d^e sout, 4 Siamse potten olie, 1300 bossen ajuin, 2500 stuex soute visch, 600 bondels suijcker ende 4500 kneppel suijeker.

12de d^e des morgens is d'Ed^e h^r Generael, andermael vergeselschap met de heeren Caron ende Demmer, gevaren na het eijlandt Onrust om de scheepen aldaer in 't kielhalen ende vertimmeren leggende te visiteren, keerende voor den avont (nae verrichter saecken) alhier binnen het casteel.

Dito comen hier binnen de riviere ten aneker 3 vaertuijgen, te weten een contingh van Grissick met 7 man, te merekt brengende 3½ lasten rijs, 250 bossen loock, 200 bossen ajuinen ende 300 stuex gedroochde tagons, mitsgaders een lamboe van Troussen met 12 man, 4 lasten rijs, 68 p^s hoenders als gansen, ende een gillion van Parradijsie met 16 man, brengt 20 lasten sout mede, ende comen dese laeste principalijck een pasendulle (om naer Palimbangh te mogen varen) halen.

13de d^e. Voor de middach heeft d'Ed^e h^r Gouverneur Generael de Cheribonse gesanten met een briefken ende een proper geschenk aen haren coningh gedespoebeert, soo vertreken oock op dien dagh 12 andere vaertuijgen naer verscheijde om de Oost gelegene plactsen, voerende met maleanderen uijt 650½ reael aen verscheijde sorteringen cleeden, 80 R^s comptant ende 20 cattij amphioen.

14de d^e compt een vaertuigh van Grissiek met 4 man ende brengt 2 lasten witte rijs aen de merekt.

15de d^e verschijnen alhier binnen de haven een tingangh van 't Cheassem ende drie continghs van Damack, tsamen gemant met 55 coppen, brengende te coop 7½ last witte rijs, 540 p^s hoenders, 6 p^s boeken, 24 bossen ajuinen ende een weijnich bos suijeker.

16de d^e compt de groote prawn toebehoorende den Chinees Mocko van Palimbangh met 30 man ende 400 picol peper, brengende een brieffken ende geschenk van den Palimbangsen pangoran aen de Ed^e heer Gouverneur Generael mede.

Daerentegens vertrekken twee tingangs naer Bantam, d'eene voert uijt voor 48 ende d'andere voor 50 R^s aen diverse waaren ende twintigh realen comptant.

Desen achtermiddagh is door de Chinesen een middelbaren kaeijman binnen 't casteel te besichtigen gebracht, die deselve in de gracht omtrent 't Bandanees quartier gevangen hadden.

17^{ee} d^e comen drie lamboesen van Surrabaja met eenen Wiera Gattie als gesant van den coninck der selver plaetsen, brengende aan den Ed^e heer Gouverneur Generael eenen brief mitgaders een geschenek van 2 lasten rijs ende 2000 stucx (*sic!*) harteveleys mede, item 2 lanangs van Surrabaja voorschreven, sijnde gesonden uijtten Mattaram van Keij Nebeij Wiera Patra, brengende mede een brieff ende geschenek van 2 lasten rijs voor hare bovengenoemde Ed^e. Beijde dese brieven sijn omtrent de middach met gemeene statie sonder schieten ingehaelt, ende gelesen sijnde bevonden de selve in substantie te wesen als hier naer volght, die van de coninck van Surrabaja.

Translaet van de missive van den Adipatti Surrabaja, aen de Ed^e heer Gouverneur Generael.

Desen brieff is van den Adipattij Surrabaja, denwelcken brengt Wiera Gatti ende Poetoe ende gaet aan mijnen broeder den capiteijn moor in Battavia. Desen Wiera Gatti ende Poetoe send ick om UED. te comen begroeten. Soo het met U E. gelegen comt, soo versoek ick dat doch alles wederom mach gaen met ons gelijck het voor desen is geweest ten tijde van capiteijn moor Jan Coen ofte ten tijden van captein moor Carpentier, datter altijt vaert is geweest op Surrabaja, alsoo Battavia is als Surrabaja ende Surrabaja als Battavia. Eade alle hetgeen dat U E. van doen sout mogen hebben dat in Surrabaja te becomeu mocht wesen ofte op Jortangh ende Grissiek, ick sal alles voor U E. gereet laten maecken. De oorsaeck dat ick mij derff te verstouten om besendinge aan U E. te doen is alsoo ick groote genegentheit ben hebbende tot UE, alsoo het nu niet anders en is als 't was ten tijde van den capiteijn moor Jan Coen ende den capiteijn Carpentier, maer nu sout U E. noch veel meer connen doen alsoo alle Javanen seer tot U E. genegen sijn.

Capitain moor geliefst mij te excuseren dat niet anders tot vereeringh ben sendende als weijnich rijs, te weten 2 cojangh, ende 2000 stukjen gedroocht vleys, 't is niet naer behooren, daer d'orsaeck van is dat ick niet in Surrabaja maer in de stadt Mattaram bin, alle het geene ick vorders te seggen hebbe, sal Wiera Gattij ende Poetoe UE. verhalen.

Translaet van de missive van Keij Bebeij Wiera Patra aen d'Ed^e heer Gouverneur Generael.

Desen brieff is van Kieij Nebeij Wiera Patra aen mijnen broeder den capiteijn moor van Battavia, omdat ick met een oprechtigheit met UE. in broederschap mach comen, daerom derff ick mij verstouten om aen UE. besendingh

te doen, alsoo U.E. mij veel meerder vriendschap bewijst als mijnen eijgen coninek mij doet, ende indien U.E. genegen is om 't een off 't ander van mij te willen hebben, laet het in U.E. bart niet verborgen blijven, ick sal alles gereet laten maecken waer U.E. genegentheit mocht toe hebben, ende ingeval dat U.E. tot mij genegen sijt, soo versoek ick als U.E. een besendinge naer den Mattaram doet dat dan eens mij mede compt besoecken, 't sal streeken tot een teecken dat U.E. een broeder van mij is.

Wijders capiteijn moor dese mijn gesant genaemt Darpaitta sal U.E. mijn vereeringe overhandigen, 2 coijangs rijs, tot een teecken dat ick seergenegen ben om in broederschap met u te [mogen] treden, alle 't geen ick vorders te seggen hebbe is mijn gesant bekent.

Heden keeren weder thuijs een chiampan ende een lamboe naer Japara, mitgaders een talamba naer Benjarmassingh ende een contingh naer Cerribon, gesamentlijck wechslepende voor 1255½ realen aan diverse sortementen cleeden ende 10 realen aan contant.

18de d^e zijn wederom ses stuex separate vaertuijgen uit dese haven 't zeijl gegaen, medenemende 3365½ reael aan cleeden, 50 realen in comptant ende 58 realen aan Chinese cramerijen. Met voorseijde ses stuex vaertuijgen quamen oock te vertreken een talambo naer Priaman, een gillion naer Cillebaer ende een ander gillon naer Palembangh, hebbende eenelijck om een pas sedullen, dat wijders van daer elders mochten gaen handelen, te impetreren hier geweest.

19de d^e navigeert van hier naer Siam 't fluytschip Zandijk met een cargasoen van f 494745.4, consistende ten principalen in Japans schuijtsilver ende goede sorteeringe Choromandelse doecken, staende 't gemeite fluytschip van daer wijders naer Taijouan met het geeijscste voor die plaets te vertreken.

Soo keeren oock weder thuijs 2 contings naer Japara ende 1 lamboe na Cerrebon, tsamen uitvoerende voor 1189 realen aan diverse sorteeringe cleeden ende 20 R^e comptant.

Enecontra verschijnen tegens den avondt hier binnen de reviere vijf stuex vaertuijgen, te weten: drie van Damack en twee van Cerrebon met 40 personen ende brengen aan de merekt 't naervolgende.

30 pieol sijjeker,	500 p ^e eendeneijeren,
8100 bossen sijjeker,	1800 p ^e soute d ^e ,
2000 p ^e drooge caboes,	200 p ^e smalle kistplancken,
	3 lasten sout.

20de d^e arriveert 't fluytschip de Juffronw uijt Suratje en Persia met een cargasoen monterende volgens factura f 75817.1.11.

Soo comen oock binnen seven stuex Javaense vaertuijgen van verscheijde

quartieren sijnde gesamentlijck gemant met 72 koppen en brengen ter vente dese onderstaende goederen namentlijck:

400 picol peper,	1400 knepper snijcker,
10½ lasten rijs,	150 p ^e hoenders,
6½ d ^e sout,	50 p ^e eenden.

Daerentegen vertreckt een contingh naer Jawana ende een gijon naer Jortangh, medenemende 132 realen aen cleeden ende 65 realen aen Chinese waaren.

21ste d^e raeeken hier binnen ten ancker een gijon van Crasickan ende drie tingangs van Japarn, tsamen met 50 koppen gemant, ende brengen aen de merckt tnaervolgende:

14 lasten rijs,	3 picol waseh,
10½ d ^e groff sout,	400 bossen suijcker,
4 picol cubebe,	500 drooge cabos ende
4 d ^e toeback,	andere snuijsteringe meer.

22de d^e. Tegens den avondt passeert voor dese stadt 't schip Nassouw met den directeur Arent Barentsen uijt Suratte, brengende van daer een treffelijck vaderlants cargasoen ter monture van f 473649.—15 mede. Ende verstaen uijt de overgeleverde papieren, door den opperoopman Joost Dirck berwaerts gesonden, als uijt het mondelyck rapport bij voornoemde E. directeur gedaen dat Comp^e commerie in die quartieren allerwegen eenigen tijt berwaerts seer was comen te declineren, ontstaende ten principalen door der Mooren monopolie en de quade actitaten, die deselve dagelijcx tegens d'onse sochten int werck te stellen, sijn oock ejndelijck soo verre gekomen dat haer niet eens hebben ontsien jongst, tuschen den 19 ende 20ste April snachts, met meer als 150 gewapende mannen Compagnies logie in Suratte te beclimmen ende t'eenemael te spolieren, brekende ende slaende al in stukken wat niet mede weghslepen ofte brengen conden, waerbij niet alleen de Comp^e maer oocq particulieren merckelijke schade geleden hebben, sijnde in sulcken furie daerenboven drie ouser dienaren deerlijck genest geworden, soo datter daeghs daeraen een der selver is comen te overliden. Van dese openbare gewelden en andere onlijdelijke Moorse vexatien meer, mitgaders in wat coopmanschappen de voorseijde twee aengebrachte cargasoenen hebben bestaen, wert int Suratse verbael breder gesprooken ende claerlijck aengewesen

Soo verschijnt mede op dien dagh over de Sumatrase westeust 't fluytschip Postpaert van Cruex de Gale op Ceijlon met 600 packen off 150 bharen caseel, mitgaders 91 packen verscheijde sortementen van Caijlpnamse cleeden ende Spahaus leer, costende met alle de ongelden daer op gevallen volgens factura ter somme van f 18797,64. 't Geene d'E. heer gouverneur Joan Maetsuijcker wegens Comp^e stant ende gelegentheit op dat eijland bij sijne missive van 17me Maij laestleden daer benevens adviceert is bij appart verbael g'extenteert naer te sien.

Negentien stucx diversebe inlantsche vaertuijgen sijn desen dach hier binnen de reviere ten ancker gecomen, gesamentlijck gemant met 195 persoouen, ende brengen uijt verscheijde quartieren alhier aen de merckt dese onderstaende goederen, te weten:

50 stucx slaven als slavinnen,	8000 p ^a drooge vissen,
60½ lasten rijs,	1300 bossen ajuijnen,
540 p ^a hoenders,	11000 d ^a suijcker,
100 p ^a korte kistplaneken,	2500 kneppel suijcker,
4 lasten sout,	40000 p ^a onde pijnang.

Behalven de voornoemde 19 stucx vaertuijgen comen noch 5 andere van Brebes nevens twee gesanten van den tommagon Mattaram, brengende een brieff aen de Ed. heer Gouverneur Generael ende twee gevangene Javanen (die een onser Mardijcker omrent Battangh leelijck om den hals gebracht hadden) mede, waerbij den tommagon versoeckt deselve volgens onse costuijmen exemplariter mochten gestraft werden, gelijk uijt het subsequerende translaet der voorste missive te sien is.

Translaet van den inhout der missive van den tommagon Mattaram aen de Ed^e h^r Gouverneur Generael.

Vorders mijn broeder den capiteijn moor van Battavia, desen Penenga Naja Cartij ben ick sendende om UE. te comen begroeten, alsoo UE. Javanen inwoonders hebben van haerlijlder medegesellen een dootgesmeten, dese moordenaers sijn geweest 4 Javanen, ende sij hebben eenen swart vermoort, ende naer sijn doot hebben hem een pot aent lijff gebonden, ende daer hij vermoort was is in Baitang geweest, ende van de moordenaers sijn twee af gevangen geregzen ende d'ander twee sijnt ontloopen, daerom en is mijn hart niet gerust geweest voordat ick het selve reverentelijck den Sousounangh hadde te kennen gegeven ende den Sousounangh heeft deselve aan UE. doen leveren. De brengers van dien siju mijn gesanten Penenga ende Naijr Cartij. Broeder capiteijn moor van Battavia, den Sousounangh heeft gesecht dat UE. geliefste daer mede te doen soo als 't UE. geliest, 't geen ick vorders te seggen hebbe is Panēga ende Naija Cartij bekent.

Heden vertreken 2 eontings, d'eene naer Surrabaja ende d'ander naer Campan mitsgaders een gijon naer Dillij, tsamen wechvoerende 738 realen aen cleeden.

23de d^a anckert voor dese stadt het schip Maestricht, comende a droichture van de Malabaerse cust met 181 lasten peper. Den opperecoopman Dirck Schoorl sendt daermede een cleijn briefken geschreven aen Cabo Coelangh in dato 5^{de}

Maij, waerbij vernemen 't gemelte schip door een hart aendringende langdrijige storm aldaer niet langer houden conde maer mosten om alle perijckelen voor te comen nootwendich ancker lichten ende reijse herwaerts aen bevorderen, invoegen voor desselfs vertreck daer noch aen laadt omtrent de 100.000 R^e peper bleven bernsten, die om redenen boven geciteert niet hadden cunnen ingenomen ende dit saijsoen herwaerts gebracht werden.

Insgelycx van de selve enst, doch over Ceijlon, tjacht Aekersloot, medebrengende 44 lasten peper ende van Ceijlon 330 packen ofte 82½ baeren goede caneel, mitsgaders een ende deselve advijzen als per de fluyt de Post op gisteren van de E. heer gouverneur Joan Maetsuijcker gesonden sijn.

Heden vertrecken vijff vaertuijgen naer Bantam, Japara, Grissick ende Benjarmassingh, medenemende 1989½ R^e aen verscheijde sorteriuge cleeden, 40 p^s ijsere rijspannen, 27½ R^e aen groff aertwerk, 20.000 pampiertjes blatgout, 38½ reael in comptant ende 38½ R^e aen verscheijde Chinese cramerijen.

24^{en} d^e komt van Benjarmassingh een tingangh met 11 man geladea hebbende 100 picol peper, item van Grissick een chiampan met 6 man medebrengende 12 lasten rijs, ende een tingangh van Pamalangh met 8 man ende 13 lasten rijs.

Daerentegen vertrecken een gijjon naer Japara, is hier eenelijck om een pascedulle te halen geweest, mitsgaders een contingh naer Surrabaja ende een lamboe naer Grissick, bijde uitvoerende 73 R^e aen cleden ende 52 realen aen diversche cleene waren.

25^{en} d^e comen hier binnen de reviere ten ancker twaelf stuex vaertuijgen van diverse plaetsen, te weten: 4 contings, 2 talambas, 2 chiampans, een tingangh, een gijjon, een chialoup ende een galeij, tsanien gemant met 99 coppen, ende brengen aen de merekt dese naervolgende nootwendicheden, namentlijck:

46½ lasten rijs,	70 bossen rottangh,
2 d ^e sout,	1200 bossen zniijcker,
200 picol suijcker,	300 bossen alijuin,
60 d ^e peper,	3 p ^s harten,
25 p ^s slaven en slavinnen,	8 p ^s boeken,
290 p ^s hoenders,	50 p ^s eenden,
	3½ picol wasch.

Vertrekken daerentegen een tingangh naer Pacealongen met 38½ R^e ende een contingh naer Samarangh met vijftich realen aen cleden.

26^{en} d^e compt bier binnen ten ancker 1 jonckje van Japara met 16 man, inhebbende 14 lasten sout ende 2 lasten rijs, daerentegen keert weder naer Bantam een tingangh met 65 realen aen cleedeu ende 1000 p^s gedroochde caboes ofte vis.

Heden voor de middach heeft d'E. heere Franchoijs Caron den capitein Johannes Burgers over de comp^e van den afgesturven provisionelen capitain

Hendrick Man (guarnisoen houdende aan de westzijde deser stadt) in presentie van de E. heer Gerard Demmer ende den sergeant majoor deses guarnisoens gerauthoriseert en voorgestelt omme als formeel capitain (gelyk hij is) over de selve compagnie voortaan te commanderen.

27de d^e compt een jonekje van Japara met 40 man ende 30 lasten rijs, mitsgaders een somme (sic!) van d^e placts met 36 man, hebbende geladen 20 lasten rijs, 5 lasten sout ende 1400 planeken.

Daerentegen retourneren vier vaertuijgen, te weten: 2 lamboes, een contingh ende een tingangh naer Bantam, Trousse ende Pontangh, medenemende 526½ R^e aan diverse sorteringe cleden.

's Achtermiddags is een groeten tijger hier binnen het casteel te kieken gebracht, die secker Duits man dicht onder de stadsmau'ren aan de westzijde bij 't revierken Crocoot in een thuijn doodgeschoten hadde, werdende door ordre van de Ed. heer Generael daer voor uijt Compagnies cassa betaelt 20 R^e van achten.

28de d^e comt een contingh van Paecalongen met 7 man, 2 buffels, 75 p^r hoenders ende 1½ lasten rijs, item van Crawangh een tingangh met 4 man ende 1½ lasten rijs.

Vertrecken drie contings naer Japara ende een gillion naer Cherribon, voerende met maleander wech 1212½ realen aan cleden.

Soo seijlt oock voor de middach van dese reede tjacht de Leenwerck met 40 lasten rijs naer Banda, sijnde ten principalen geordonneert omme te ondersoeken off de gemelte eijlanden door een ongewone passagie, namentlijk door de Straadt Sunda langs de eust van Zuijtlandt, te seijlen sij, ten eijnde dit costelijcke Compagnies pant bij eenigh overcoment ongeval (des Gods verhoede) soo wel tegen als met het Wester mousson doorgaens van hier naer eisch can werden geassisteert.

29de d^e verschijnen seven stuex inlantse vaertuijgen hier binnen in de riviere, gesamentlijk gemant met 82 coppen, ende brengen aan de merkt 't naervolgende:

9½ lasten rijs,	500 bossen suijcker,
613 picol peper,	200 d ^e ajuijnen,
600 p ^r hoenders,	10000 p ^r onde pijnangen.

Encontra seijlen hier weder van daen 10 stuex separate vaertuijgen, meest alle naer Japara, hebbende alhier voor hun aengebrachte mainctementos ingecocht voor 4724 realen aan diverse sorteringh cleden, 40 picol cattoen 65 realen aan comptant, 2 picol injoe ofte duijvelsdreec ende 6 realen aan geringe Chinese waaren.

30de d^e comt Boedjangh met een gijön van Smeedana met 13 man brengende eenige rouwe diamanten te coop.

Twee gijjons naer Banjermassingh ende een jonekje naer Japara ver-

trecken naer de middagh, ende nemen mede wech 1176 R^p aan cleden, 420 realen aen diversele eleijne waaren, 4 picol dick cooperdraet ende 1000 strengen goutdraet.

In dese voorledene maent Junius zijn alhier op Battavia comen te overlijden 32 Compagnies dienaers, 22 vrije luijden ende drie lijfeliijgenen.

Primo Julius an^e 1648 comen hier binnen de reviere ten ancker 3 contings, drie giljons, twee lamboes, een tingangh ende een chiampan van Japara, Grissiek, Benjarmassingh, Succedana ende Jortangh met 120 man, brengende met malecanderen aen de merckt dese onderstaende Javaensche coopmanschappen, namentlyk:

608 picol peper,	240 p ^t hoeniers,
1700 stucx bultjes,	25 p ^t bocken,
190 staex parrings,	340 steenbrasems,
1 p ^t garon,	3500 bossen slijcker,
31 lasten rijs,	15000 p ^t oude pijnangh,
2 d ^t groff sout,	ende eenige rouwe diamantjes.

Daerentegen vertreken twee contings naer Japara, een tingangh naer Pammanoekan ende een talamba naer Grissiek, uitvoerende 253½ reael aen cleden, 55 realen in comptant ende 300 bossen ajuijnen.

2de d^t comt een gijlon ende een lamboe beijde van Geleij, d'eersto met 11 eude d'ander met 14 man, brengende 12 lasten witte rijs.

Tegens den avondt vertrekken weder 3 vaertuijgen, te weten: een wanckan naer Benjarmassingh, een tingangh naer Japara ende een tingangh naer Bantam, nemende van hier mede 755 realen aen cleden, 10 R^p comptant ende 3 p^t gebroockene pannen.

3de d^t. Desen morgen vroegh is den coopman Paulus Baerth per de fluyt de Noortstarre naer Cilleda op de Sumatrase Westcust tot procure van peper vertrocken.

Soo keeren ook drie stucx Javaense vaertuijgen jegens den avondt weder thuys, 't een naer Damack, tweede naer Cerribou ende 't derde naer Surrabaja, slepende met malecanderen wech 1553½ realen aen cleden ende een picol poetsjock.

4de d^t pareseeert hier binnen de reviere 6 stucx Javaensche vaertuijgen met 68 coppen ende brengen te coop 't naervolgende:

60 bharen peper,
30 stucx slaven en slavinnen,
12½ lasten rijs.

's Ochtens vroech is den coopman Hendrick Craijer nevens sijn geselschap per de fluyten Wolff ende Swarten Beer naer Ticeo en Priaman, mede op de Cust van Sumatra, tot bemachtingh van goede quantiteyt peper onder een wel g'extenteerde instructie vertrocken.

Heden retourneren oock twee contings, 1 lamboe ende een tingan naer Damack, Japara ende Chillemajo, uitvoerende 295½ reael aen cleden.

5de d^e verschijnen acht stucx verscheijde vaertuijgen hier binnen de reviere ten ancker, sijnde gemant met 64 coppen, ende brengen aen de merckt dese aenstaende goederen:

57 p ^l peper,	300 bossen ajuijnen,
11 lasten sijn sout,	130 p ^l hoenders,
41 $\frac{1}{2}$ d ^e rijs,	10 p ^l gansen,
100 bossen rottangh,	200 p ^l kiatij planeken,
30 stucx cadjangh,	6000 p ^l oude pijnangh.
10 sacken toehack,	

Daerentegen vertreckt een contingh naer Passorwan ende een lamboe nuer Grissick, beijde wechvoerende 166 realen aen cleden.

6de d^e is d'E. heere Anthonio Caen per tjacht Sluijs weder uijt sijn commissie uijt Ternaten gekeert, medebrengende 25156 R^o snijvere nageleu monterende met de ougelden daerop gevallen t' 5168.10.10, ende rapporteert sijn bovengemelte E. soo bij monde als ampele geschriften dat, gedurende den tijt aldaer domicilium gehouden heeft, dagelijcx met redresseren van vele ende verscheijde grove abnijsen ende misverstanden bij den gouverneur Wouter Serijken gecommitteert beesigh sij geweest, ende eijndelijck de saecken soodanich gestelt bevonden dat nootsaeckelijck (om Comp^r standt in die quartieren in geen meerder swaricheijt ende verwarringh te helpen) heeft veranderingen moeten doen, hebbende tot dien eijnde den gemelten gouverneur van daer gelicht ende gelast sich benevens sijn familie op 'tjacht Heemskercke te transporteren ende met den eersten herwaerts aen te vertrekken omme sijn bedrijff alhier voor den achibaren Raadt van Justitie te verantwoorden, surrogerende bij provisie in desselfs plaets den opperoopman ende alsoen presente opperhoofd op 't eijlant Macqian Sr Gaspert van den Boogaerd, mitsgaders in d^e Boogaerts plaets tot opperhoofd des gemelten eijlants den opperoopman Jacob Hustaert. Van alle dese veranderingen ende redressementen wert bij 't Moluese verbael claeerder ende naerder gesprooken.

Heden vertreckt Annom met een tingangh naer Crawan ende voert uijt 53½ realen aen cleden.

7de d^e verschijnen hier binnen de haven seven stucx diverse vaertuijgen van meest al op de Javise oostenst gelegene plaatzen, gesamentlijck ophubbende 75 coppen ende brengen aen de merckt dese onderstaende nootwendicheden:

8 lasten rijs,	2 p ^l harten,
5 d ^e groff sout,	120 p ^l hoenders,
5 sacken witte boonen,	700 bondel suijcker,
60 bharen peper,	1500 p ^l oude pijnangh,
200 pieol peper,	ende verscheijde snijsteringh.

Gevolghlijck vertreckt een tingangh naer Pamanouckan ende voert uijt 52 R^o aen diverse waren van geringh valeur.

8de d^e comen drie vaertuijgen van Japara, een van Timbaugh ende een van Cerebon. Van dese Japaerse vaertuijgen wasser een, daer de annachoda desselfs een pas (om naer de Sumatrase Westcusi te varen) alhier versochte, wesende met maleanderen gemaet met 80 personen ende brengen aen de merckt 't naervolgende:

10 lasten rijs,	20 p ^a groote planeken,
85 d ^e sout,	50 corven swarte slijcker ende andere mainclementos meer.

Vertrecken daerentegen een talamba naer Bantam met 52 R^e ende een contingh naer Japara met 60 realen aen cleden.

9de d^e is den oppereopman Pieter de Gojer per 'tschip Wesel naer de westenst van Somatra, namentlyk naer Indrapoura, tot procure van peper vertrocken, zijnde dese de laeste besendinge die dit jaer derwaerts gedaen zij.

Soo keeren oocq tegens den avondt weder 'thuijs 4 inlantsche vaertuijgen, hebbende alhier ingecocht 258 R^e aen cledingh ende verscheijde andere barring barringh.

10de d^e. Voor den middagh recipiert d'Ed^e H^r Generael een briesken van den onden sultan van Bantam, geaccompangeert met twee cleene diamantjes, welken brieff behoorlijck met soldaten in 't geweer, doch sonder chergies te doen, ingehaelt ende gelesen sijnde is deselve van dusdanige teneur bevonden:

Translaet van den inhout der missive van den onden
sultan van Bantam aen d'Ed^e H^r Gouverneur Generael.

Vorders heeft den sultan tijdingh becomen datter een sehip van de Oost op Battavia was gearriveert, daerom versoect den sultan aen den capiteijn Gouverneur Generael dat hem gelieft eenige tijdinge van de Oost te laten weten, alsoo de tijdinge die op Bantam hebben becomen is dat de vaertuijgen van de Oost gereet sijn om naer Bantam te comen, daerom heeft den sultan geordonneert dat alle personen in de dorpen buijten Bantam wonende met vrouw en kinders ende alle haerlijden padij binnen Bantam soude comen, maer nu hebben wij weder tijdinge becomen dat alle vaertuijgen die gereet waren geweest hier wederom naer sijn eijgen plaets vertrocken was, ende daer over versoect ick oprechte tijdinge van den capiteijn Generael.

Den sultan en heeft niets om tot vereeringh te counen senden aen den capiteijn Gouverneur Generael als eenelijck twee stucx diamantjes; geliefst niet te sien naer de waerde van dien alsoo 't niet naer behooren en was.

binnen de riviere ende haven ten ancker gecomen, 'tsamen gemant met 153 coppen, bringende aan de merckt dese onderstaende goederen:

156 p ^r peper,	130 corven zwarte suijcker,
39½ lasten rijs,	600 bondel suijcker,
3 d ^r boonen,	5 potten olijf,
300 p ^r hoenders,	10000 enckan Bantam,
7 p ^r bocken,	200 p ^r drooge vissen ende
100 p ^r eenden,	andere snuijsteringh.

Soo is oock naer de middach tjacht Heemskerck uijtte Moluccos met den gewesen gouverneur Wouter Seroijen alhier verschenen.

Tegens den avondt vertreckt een talamba naer Silichaer, een tingan naer Japara ende een giljon naer Grissick. d'Eerste neemt een pas ende de twee andere voor 198 realen aan creden mede.

11de d^r brengen twee contings van Japara ende een giljon van Majuta, gemant met 34 coppen, dese onderstaende lijftochten aan de merckt, te weten:

247 picol peper,	195 p ^r hoenders,
4 lasten rijs,	1100 p ^r drooge steenbrasems,
3 d ^r sout,	1100 p ^r drooge caboes,
800 bossen zuijcker,	1100 p ^r drooge masbaucker,
600 d ^r ajuijnen,	340 kneppel suijcker.

Daerentegen vertreckt een giljon naer Dillij met een pas ende een giljon naer Indrapoura met 623½ R^r aan creden, 20 gantangh comijn, 50 realen comptant, 28 lasten sout ende 2 slavinnen.

12de d^r 's ochtens gewert d'Ed^r Heer Gouverneur Generael een brieffken geschreven bij de opperhoofden van 't schip de Vogel Struys, dieterende ten principalen dat d^r opperhoofden met het voornoemde schip op 17 Januarij passato uijt Texel geloopen en behouden in de straat Sunda omtrent Auger geracekt waren, ende dat wijders alle debvoir souden aenwenden omme spoedich op Battavia's reede te comen. Omtrent de middach verschijnt alhier per seecker chialoup uijt de Mattaram de h^r ontfangen Sebalt Wonderer nevens den oppercoopman Rijckloff van Goens, hebbende tjacht Lis daermode derwaerts vertrocken waren omtrent Crawangh gelaten. Brengen een brieff van den Sonsounangh Mattaram aan den Ed^r heer Gouverneur Generael en eenige orangcajs mede, welcke tsijner tijt mette vereischte ceremonien staet ingehaelt ende gelesen te werden. Hoe beiijde de voornoemde heeren ontfangen ende oppercoopman met haer vorder aengewesen geselschap gedarende bare legatie in des Sousounangs lant onthaelt, bejegent ende getracteert, mitsgaders hoe en wanneer dan weder vandaer gedemiteert sijn, can den corieusen leser bij 't subsequerende dagbregister, bij voornoemde legaten ordentelijck gehouden, alles claerijck beeogen.

Daghregister gehouden bij den E. Sebalt Wouderer, ontfanger generael, gaende geaccompagnet met den oppercoopman Rijekloff van Goens ende den capiteijn van de Maleijers Intie Amath in ambassade aen den Sousounan Mattaram machtigste coniuck van 't eijlant Groot Java, afgesonden door d'Ed^e H^r Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn ende de EE. Heeren Raaden van India omme uijt de name van bare Ed^e dessels^e missive benevens de geordineerde vereeringe aen den Sousounangh genoemt over te leveren, ende wijders den inhoudt ten dienste van de generale Comp^e te bewerken, wat dien aengaande mitgaders op de reijse voorgevalleu is.

Adij 28^{en} d^e 's nachts omtrent den 11 uren sijn met het jacht Lis van Battavia's reede onder zeijl gegaen de wint N. O., stellende onsen cours naer de hoeck van Carrawaugh.

29^{en} d^e 'smorgens hadden Carrawangh op zij van ons, de wint ende coers gelijck vooren.

30^{en} d^e zagen de berch Z. O. van ons. Desen dach rescontreerden drie schepen, die oordeelcken uijt Amboijna quamen; s'achtermiddaeghs bejegende insgelijcx tjacht de Leeuwrick uijt de Moluccos, daer alles Godt loff wel stondt, 't savons settent op vijff vadem.

31^{en} d^e maeckten weder seijl, de wint variabel, bejegenen de fluyt de Wolff, daer op was den zergiant majoor Willem van der Beeck, comende over Maccassaer van Soloor, desen dach hebben 'savonts voor de tweede mael geankert op 8½ vadem.

Primo Junius. 's Morgens hebben weder ancker gelicht met een Z. O. Z. O. ten Z. wint ende setteut 't savonts omtrent Indermajonw.

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 en 11 d^e sijn naer verscheijde contrarie zijnde winden ende stilte omtrent Samarangh aengecomen op 7½ vadem. Op den 8^{en} deser verstanden uijt 2 Javanen, van den tommagon Mattaram naer Battavia afgesonden, hoe seeckere slaeff van d' h^r majoor genaemt Mathijs door vier Javanen, inwoondres van Battavia, moordadich was omgebracht voor de mondت van de riviere Brébes met een pot water, die aen sijn lichaem gebonden sijnde hem overt boort hebben geworpen, daervan 2 achterhaelt waren en d'ander wierden noch gesocht omme aen ons overgelevert ofte wel door haer selfs naer Battavia gebracht te werden. Heden werden mit de name van de gouverneur van Japara ende Samarangh versocht ider om aen sijne haven aen te comen, dat in consideratie genomen sijnde is Samarangh geprefereert omdat van daer moesten opreijsen, te meer omdat de paerden voor den Sousounangh al vrij gemagert waren, beloofde echter aen Wiera Sittia soo haest met lief van den Mattaram arriveerde op Japara bij hem mede aen te comen.

12de d^e. Heden maecken weder seijl tot voor Samarangh , alwaer op 3^e vadem anckerden. Aenstondt wierden [van] Queij Soeta, gouverneur van dese plaeise, gevolght met sijn vrouw verwilkomt, insgelijcx 'sachtermiddaeghs van den gouverneur van Japara, Wiera Sittia, mitsgaders Queij Angrepraja met sijn vrouw, die ijder na tijs gelegenheit so veel tracktement als doenlijck was aendededen, ende hun op den avondt afscheijt gegeven met uitstel, om 'sanderen daechs de paerden mitsgaders de vereeringe des Sousonnangs te comen lossen.

13de d^e zijn de paerden mitsgaders de resterende vereeringe van boort gehaelt, 'sachtermiddaechs is d'heer oufanger met den opperoopman van Goens naer landt gevaren op 't noodigen van Queij Soeta, doch s'avonts weder aan boort gecomen, met toesegginge om 's anderendaechs met onse particuliere meublen weder aan landt te comen; is onderwijlen ordre gestelt om des Sousonnangs goederen te prepareeren tot de opreijsen naer de stadt Mattaram.

14de d^e sijn met den brieff aan den Sousounan ende onse goederen (gevolght met redelijcke statie) aan lant gevaren, ende wierden door Queij Soeta ende Angapraja gebracht in een steene woningh die redelijck accomodabel was, alwaer maicanderen tot in den avondt geselschap hielden hebbende diverse discoursen. Onder anderen bespeurden in de 2 gemelte Queijs (naer nutterlijcke schijn) een besonderlijck teecken van blijdschap over onse comste, voorgevende dat als de laestemaal ten hove waren verscheijden grooten aan de comste van een ambassadeur, specialijck capiteijn Tiema, getwijffelt hadden, ja soodanich dat eenige grootse edelen hun pijck ende verdere eerteecken (volgens hare qualiteit) wilden afleggen sooder oijt besendingh van den Gouverneur Generael met Nederlanders verscheen, dat bij dese Queijs soo hevich was tegenstaen dat hun boofden daer voor te pande stelden, gevende tot bewaerheden van hunne redenen voor, dat den tommagon Mattaram haer seggen hadde gepatrocineert ende dese wantrouwende heeren gewaerschout haer selven voor diergelijke redenen moesten wachten, tensij (wanneer de Hollantsche gesanten quamen) van hare qualiteit wilden beroost zijn. De 2 gemelte Queijs hebben hun vertrouwen gesterct ende aengeseijt dat den Gouverneur Generael niet gewoon was aan groote heeren iets toe te seggen ofte tselve wiert punctuelijck achtervolght. Gednijrende onse tsamenkomsten verschenen op den avondt twee huijsdiencaers van den tommagon Mattaram met een briefken, daerinne bleek hoe den Sousounan reede van onse comste verwitticht was, ende wert daerinne aan Queij Soeta ende Angapraja g'ordineert ons soo haest als doenlijck was op te brengen, alsoo den Sousounangh gereet was omme voor eenige maenden op de jacht te gaen, ende dat om onse komste sijn reis gestaeckt hadde, sulcx gemelte Queijs op alles soodanige ordre stelden als hun mogelijck was, die naer een matige vereeringe genoten hadden ons daer lieten ende vertrocken.

15^{en} en 16^{en} d^e sijn alle de goederen, soo wel ons particulier als de vereeringe aen den Sousounangh, behoorlijck gepraepareert ende gepraeserveert voor de vochticheijt van 't aertrijck ende den regen van boven, soo dat daernede gereet waren omme 's anderent daechs onse rejse naer boven aen te vangen.

17^{en} d^e hebbhen een briefken met den burger Samsoen aen d'Ed^e Heer Generael afgesonden ende sijn omtrent ten negen uren voor de middach te paerde gegaen, rejsende dien dach over 't voorgeberchte, passerende verscheijden dorpen, ijder bewoont ongeveer van 50, 60 a 70 huijsgesinnen, hun alle met planten van padij ernerende, omtrent 4 uuren 's achtermiddachs arriveerden bijt dorp Maara om te rusten, hebbende dien dagh meest zuijdwaerts g'advaneert 6 mijlen.

18^{en} d^e voor dagh sijn weder met alle de bagagie, die ongeveer van 400 mannen gedragen wierde, voortgereijst over diverse geberchten, passerende dien dach ettelijke dorpen als gisteren. 's Achtermiddaechs quamen bij 't dorp Chiandij, daer om de lastdragende mannen in te wachten afsaten, slapende dien nacht op een heuvel bij 't gemelte dorp, alwaer het snachts soo koel bevonden dat 's morgens veel van d'onse ende vele inwoonders clappertanden. Onse mede genomen pot met booter was soo hart geworden dat de selve met mes sneden sonder dat de selve hijsonderlijck daer aen bleeff hechten, dien dach hadden zuijdwaerts ruijm g'advanceert 6 mijlen.

19^{en} d^e hebben voor daech weder wechgespoedicht, rejsende door heuvelich landt, langs 't hooge geberchte passerende veel dorpen ende rijsvelden. 's Avonts namen onse rustplaets in 't dorp Ambo, hebbende dien dach geadvanceert omtrent 7 mijlen zuijdwaerts.

20^{en} d^e sijn voor daech al voort gereijst, passerende omtrent de middach d'eerste poort Selimbij ende voorts niet als rijsvelden soo verre rondom 't gesicht toereijekte, des nachts onse rustplaetse in 't dorp Lonso hebbende, dien dach tuschen 't zuijden ende westen geadvanceert 6 mijlen.

21^{en} d^e Sondaeghs passeerden omtrent den 8 uren de tweede poort Tadil, ten 10 uren de 3^e poort Oupan, alwaer van 12 loeras ofte Javaense edele, door den tommagon Mattaram (door den last van den Sousouan afgesonden) te paerde wierden verwelcomt, die ons tot in de Mattaram verseschapten. Op de middach rejsde door de laetste poort of d' 1^e van den Mattaram genaemt Caliadjar en quamen omtrent ten 1 uren binnen de stadt in het daer toe gedestinceerde woohuijs, alwaer redelijck gelogeert waren, daer aenstont van eenige des copinex loeras werden versocht. De vereeringen wierden oock alle gepraepareert omme sanderendaechs voor den Sousouan te brengen. Desen dach waren ongelooflycke groote rijsvelden, die alle rondtsom den Mattaram wel een dach rejsens groot sijn, gepasseert, insgelijcx ontallijcke menichte van dorpen, ongeveer binnen de heuvels van voorseijde velden een groote musquetschoot van den anderent. Naer calculatié hebben dien dach tuschen 't westen

ende zuiden gereijst 5 mijlen, soodat den wech van Samarangh tot den coninck hoff aestimeren op ruij 30 mijlen weechs, dan in de rechte zuiden ende noorden van Samarangh wert getaxeert niet meer te wesen als 18 a 20 mijlen.

22de d^e sMaendachs was alles vroech gepraepareert omme voor den Sousounangh te verschijnen, daerop omtrent ten 8 uren de queis Soeta ende Angapraja bij ons verschenen, rapporterende dat den coninck ons op sijn suijtpleijn (sijnde sijn waerdichste audienceplaets) verwachtede, sulcx aenstonts met alle de vereeringen vooraengedragen te paerde gingen sitten ende quamen omtrent ten halff tienen voor 't hoff, daer g'ordonneert wiert dat alle de schenekagien ende onse suite soude brijten blijven, gaende alsoo gesamentijck binnen 't beheekte pleijn. Den heer ontfanger wiert een geel baentje om den hals gedaen ende g'ordinneert den brieff te dragen tot omtrent 18 a 20 treden van den coninck alwaer gesamentijck gekruijst op het zant nedersaten, wanneer Angapraja den brieff voor den Sousounan voortbracht ende wert aenstonts door hem gelezen ende int Javaens vertolckt. In 't lesen quamen de pangorans Porbaja en Sarbaja al kruijpende omtrent 5 voeten van den Sousounan op d'aerde bij hem nedersitten, den Sousounan geboot naer 't lesen van den brieff de vereeringe voor hem te brengen, dat met ongeloofelijken ijver achtervolght werdt, daerop de 3 paerden die op den wech wel gevoert ende in lange niet bereeden sijnde tot ons groot genoegen seer moedich ernst binnen quamen, makende op sommige placten onder d'edele, die daer in groote getal saten, lustigh ruij baen, alle d'andere schenekagie in de geel bekleet volghde ordentlijck daer aen ende wierde ter sijden den Sonsounangh nedergestelt. Den coninck sat onder een houten somerhuisken, omtrent 3 vadem¹⁾) met een steene voet van d'aerde verheven, op een viercant stoeltjen sonder leun, aen sijn rechter zijde zaten op d'aerde neder 3 jonge vrouwen ijder een pijck met het scherp voornijt vellende, achter hem insgelijcx 6 vrouwen eleq met een musquet, sonder dat op thien treden een manspersoon hem genaeckte. Den Sousounangh vraechde den H^r ontfanger oft brijten de brieff eenige last hadden ende wat den Gouverneur Generael van hem eischte, daer op de gemelte heer antwoorden: anders niet als 't gene in den brieff gemelt was ende dat d'H^r Gouverneur Generael niets en begeerde als eenlijck d'onderhouding ende continuatie van vrantschap ende gedenige preuven van een orecht en zuijver hert, gelijck het selve bij onsen Generael altoos soude achtervolght werden. Daer op den Sousounan replieerde dat Battavia ende Mattaram nu een lant was ende dat tselve altoos soude volherden, oock alles [wat] in zijn landt was stont voor den Gouverneur Generaal open, ende hadde sijn begeren maer te eijsschen als bij oock bij gelijcke occasie doen soude seijde verder wij mosten daer aen niet twijffelen, daerop hem

¹⁾ Het HS heeft: *maten*.

verseeckerden wij 't selve niet deden. Den Sousounan vraechde ofte op Bantam gesanten van Balij gecomen waren, d'heer ontfanger verseeckerde hem van neen; vraechde wijders wat handel wij op Balij dreven, daer op repliceerde geen handel van emportantie daer hadden als eenelijck onse ledige schepen, die naer inwaerts aen voeren, daer aenliepen heen ende weer om koebeesten te coopen, daer op een tijt langh stiltzweegh. Eindelijck seijde den Sonsounangh dat hij gereet was om op te reijsen naer de jacht, doch dat om onsent halven drie dagen vertoeven soude en telcken voor hem doen comen, dat wij dan sijn landt soude gebruijcken naer ons welgevallen, alsoo Battavia en dit landt nu een geworden was, daer voor hem bedankten, namen afscheijt ende vertrocken in onse wooninge, daer van verscheijde personen wierden versocht. 's Achtermiddaechs sont ons den Sousounangh groote quantiteit frenijten om te ververschen ende 6 koebeesten. 's Avonts gingen met den geconcipierden brieff van de Gouverneur Generael ende de vereeringe naer den tommagon Mattaram, die ons nijttermaten groote vruntchap bewees, comende d'heer ontfanger aen sijn binnensie deur inhalen met omhelsingh ende leijde hem verder met de hand tot op een alcatijff om neder te sitten, daer al sijn vrouwen ende sijn eijgen slaeplaets was. Angapraja las hem den brieff voor, die door hem verstaen zijnde verseeckerde ons van de versoekinge aen den Sousounan gedaen wegens 't varen van sijn volek naer Peera ende het overleveren van de Battavise wech-geloopene Chinesen, bewijsende ons verder groote teeckenen van vruntchap, begeerende op de Hollantse manier met ons vrolijck te zijn. De schenckagie van d'Ed^e heer Generael wiert soo besloten ongeopend wechgeleijt, daeruit oordeelden den selven den Sousounan te willen verthoonen, gelijk 't selfde 's anderen daechs vernamen dat den Sousounangh alles den tommagon weder sondt except het stuck laeckens ende het stuck Persiaens fluweel, 't weleк hij voor sich selven behield. Naer ongeveer ruijn middernacht was naemen affscheijt ende vertrocken seer vernoecht over 't onthael van desen man, die in waarheijt bethoonde een goet vrunt van d'Hollanders te zijn.

Adij 23^{en} d^e smorgens ten negen uren zijn weder voor den Sousounan ontbooden, daer terstont naer toe gingen, hem andermael op 't suijderpleijn reseontreerende. Wij wierden nu naerder geordineert te zitten als daechs te voren tot onder een zonnendaek, den Sousounang sat van sijn verheven huijsken omlaegh op 't gister gemelte stoeltjen met de selve ongemeene lijffwacht bewaert; sijn grooten saten op de selve maniere als gisteren, sijnde de naeste ten minsten 8 a 10 treden van hem, die dichtst bij saten waren de pangorans Parbaija, Sarbaija, Biliton ende andere onbekende grooten tot 10 a 12 in 't getal; den tommagon Mattaram was heden noch gisteren noch niet present. De vereeringe, van d'Ed^e H^s Generael aen voorseijden tommagon gedaen, lach in de selfde witte packskens in 't pleijn op d'aerde neder. Den Sousounan hadde op de wijs als gister eenige redenen van Balij, hoedanich tselve lach, waerin baer macht bestondt

ende diergelycke, daer op hem antwoorden dat het landt van Bali seer berchachtich en vol volck was, daerop den Sousounangh lange tijt stil sweegh, sonder dat echter conde bespuren tot onse adsistentie genegen te sijn tegens den Baelier. Den Sousounangh sach dat wij op haer ooste sijders manier neder-saten, beval ons te sitten naer ons believen alsoo wel wist dat het de Hollanders pinlijk viel. Hij vraechde oock off wij het Persiaens paert begeerden te sien, dat hem voorleden jaer van den Gouverneur Generael vereert was, daerop hem d'H^r ontfanger antwoorde, ingevalle het den Sousounangh beliefde, ons 't selve aengenaem soude sijn. Daerop beval hij het paert te brengen, dat in der waerheit schoon, yet ende sijn vorige gestalte onkenbaer geworden was, soo 't scheen wilde ons den coninck hier mede te kennen geven ofte wel berispen dat hij sijn paerden [beter] dan wij wisten te voeden, voegende bij sijn redenen dat onse gebitten voor de paerden te fel waren ende die mager maeckten, vragende wijders naer andere goede paerden, daer op d'h^r ontfanger dienden dat den Sousounangh beliefden om (offer eenige storven) 5 personen mede te geven naer Persia die kennisse hadden hoedanich sijn Maij^t die begeerde, opdat den Sousounangh naer sijne genegentheit mocht g'accommodeert worden, den Sousounangh antwoorde 3 personen genoech te sijn ende, ingevalle die alle gelijk storven, dat hij echter 't vertrouwen op de Hollanders hadde om g'accommodeert te werden, toonende wijders groote teecken van vrantschap in 't bevestigen van Battavia ende Mattaram een landt te sijn, ende dat wij overal soude gaen plaisir nemen sonder eenich achterdencken. Ten laesten vraechde ons den Sousounangh wat voor vijanden wij noch hadden hier in India, daer op d'h^r ontfanger antwoorde dat d'H^r Gouverneur Generael noch met Cambodia, Manilha, Quinam ende Banjermassingh oorlooghde, ende hoe veel schepen naer de Manilhas gesonden waren. Den Sousounangh sprack tot beslijt weder van sijn reijs naer de jacht, doch dat ons 's anderen daechs noch wilde sien ende den brieff aan den Gouverneur Generael beantwoorden oock met eenen ons afscheijt geven, daer voren hem bedankt hebbende namen oorloff ende vertrocken, doch eer naer huys gingen besochten andermael den tommagon Mattaram, die ons tot 's avonts tot sijnent op bare wijse trakteerde.

24^{ee} d^e sijn voor de derde mael in 't selve zuijtplein verschenen. Den Sousounan sat op de maniere als gisteren ende wij op de selve plaatse, den tommagon Mattaram was nu mede praesent ende sat omtrent 3 a 4 treden van onse zijde, den Sousounan dede alle onse suite binnen comen, die de vorige twee dagen moesten brijten blijven, ende vraechde voor 't eerste of den Gouverneur Generael niets eischte, daer op wij gelijk den eersten dagh antwoorden, sulex den Sousounangh ons belaste den Gonverneur Generael aen te seggen, als wat in sijn landt was hadde maer te eijsschen ende soude hem geworden. Het versoeck op hem gedaen, dat sijn volck niet meer naer Pera soude varen, hadde op lijfstraffe publyck doen verbieden, insgelijcx alle de Chinesen, die in

zijn landt ende aan de Hollanders schuldich waren, hadde hij Soeta en Angapraja belast bij wanbetalinge ons ter hant te stellen, niemant uijtgesondert, in wat plactse deselve mochte wesen. Wijders gaff met woorden ende gelaet te kennen dat, ingevalle wij meerder versocht hadden, meerder geobtineert soude hebben. Den Sousounangh dede ons aenseggen dat bij Grissick een groote revier lach, genaemt Bonghou, die op 2 a 3 mijlen nabij de stadt Mattaram uitquam, daer veel rijs, jatijhout ende suijeker was te negotieren, soo wij daer handelen wilden, tselve soude door hem geerne bewillicht werden. Verder vraechde weder ijets van Balij, daer op hem na gelegentheit antwoorden, wijders hoe Battavia van Bantam lach, twelek hem d' h^e ontfanger met sijn vinger int zant afnaelden. Eijndelijck liet een swart, groot Javaens paert door een van sijn opperste grooten berijden, dat seer schoon van gestalte was, ende seijde soodanige paarden wel begeerde ende dat tot dien eijnde volck soude met ons senden. Den Sousounangh dede oock vragen wat goederen sijn volck mede moesten nemen omme paerden te coopen in Persia, daer op geraden vondt te antwoorden dat den Sousounans volcq niets behoefden mede te nemen, alsoo wij daer middelen genoech hadden omme ten dienste van den Sousounangh paerden te coopen; dat men in dat landt niet handelden als met comptant geldt ende daeromme den Sousounangh 't sijne niet en behoeftte in perijckel te stellen, dat den Gouverneur Generael tselve wel soude verschieten, die 't ons qualijck afnemen soo sijn Maij^t gelt mede gaff. Eijndelijck heeft den Sousounangh geboden den brieff aan den Gouverneur Generael den h^e ontfanger over te leveren, die van Angapraja belast wiert op sijn hoet te steecken, doch seijde den Sousounangh 't selve niet en begeerde als willende hem selven naer onse ende ons niet naer zijne maniere voegen. Den Sousounangh belaste Soeta ende Angapraja ons overal te leijden ende dat sij bij ons soo lange in den Mattaram soude blijven als 't ons behaechde, daer mede dan den Sousounangh een langh leven gewenscht hebbende namen afscheijt ende gingen naer onse wooninge. Den Sousounangh bevonden in dese 3 dagen een stil man te wesen, die seer weijnich woorden gebruikte, blijckende echter uijt al sijn reden een actijf en gaeuw man te wesen, die van sijn groote extraordinarij gevreest is, zijn ouderdom aestimmeren ongeveer op 30 jaren.

25, 26 ende 27de d^e hebben in den Mattaram stil geweest ende den tommagon Mattaram miugaders queeij Nebeij Wiera Patra als eenige cleijnder personen besocht, alwaer seer wel ende beleefd telkenmael sijn getrackteert, specialijck van den tommagon. Wij hadden geerne Rato Ibij, des Sousounanghs moeder, als andere grooten besocht, doch 't scheen dat den tommagon Mattaram uijt seer daartoe inclineerde, weshalve oock niet insisteerden in ons voorschach, connende echter de redenen niet wel bevroeden waerom den toeganck tot andere bij hun niet bewillicht wierd, hoe wel niettegenstaende gelooven dat, soo den Sousounangh niet op was getrocken in suicken gevallen meer grooten

besoekt sonden hebben, ten sij uit jalousie d'een tegen d'ander. Want wanneer op 't versoeck van voorschreven Wierra patra bij hem verschenen, soo bespeurden terstond afgunstigheit tegens den tommagon Mattaram, ons soetelijck reprocherende hoe wij soo weijgerich waren geweest tot sijnen te comen daer doch soo diekmael bij den tommagon gingen, daerbij voegende seijde den Sousounangh tegens den tommagon vader hij noemden hem ousten broeder. 't Is ook seker dat dese quecij wel ten hove staet, mits van geringh tot een groote qualiteit is gevordert; dit verstanden uijt sijn eijgen redenen noemende hem selven grooter meester als den voorseijden tommagon. Uijt sijn woorden conden geen oste weijnich verstandt bespeuren, maer scheen eer een groote opsnijder ende blaeskaeck te sijn, daar ter contrarie in den anderen bevonden een gesatigh gemoet gewoon met luijden om te gaen in wien oock geen sucht bleeck, maer scheen eerder een arch sachtsinnich man om de werelt vrij beter als den anderen te gebruiken. Op den 26^e versochten aen den tommagon Mattaram onse dimissie, alsoo verstanden dat sijn Ex^{is} 's dacchs daeraen vertreken ende den Sousounangh volgen soude, die 25^e 's morgens voor hem heen was getogen. Den tommagon advoijeerde ons versoeck tegens 27th deser, hoewel 't selve tot den 28th (mits de dragers door 't opreijsen van den Sonsounangh swaelijck te becomen waren) is uitgereckt. Van gemelten tommagon heden oock afscheijt genomen, ook bevorens met een matige vereeringe begifticht, die d'Heer ontanger ter hand stelde sijn briefken aen den Gouverneur Generael, daerbij voegende tot vereeringe aen sijn gem. E. drij lasten rijs, voor den Heer ontanger Sebalt Wonderaer ½ last rijs ende 150 stuex dunne jattij plancken, voor den opperoopman van Goens ½ last rijs ende 100 plancken; voor Intche Amat ½ [last] rijs, daer toe seecker queij Ange Juda last hadde om ons te leveren. Van den Sousounangh wiert d'H^r ontanger begifticht met een cierlijkeke kris, 't hecht met gout overslagen, ende 2 lasten rijs, den opperoopman van Goens met een gelijkeke cris ende 1½ last rijs, den capiteijn van de Maleijers Intche Amat met een pijck ende een last rijs, dat ons door queij Soeta ende Angapraijs soude werden overgelevert.

Gedurende ons aenwesen in de Mattaram wierden diekmael van de 5 resterende getrouwe Nederlanders om hare verlossinge te bewerken lastigh gevallen, 't weleк om die menschen niet andermael in perijkel van de doot te stellen, gelijk 't selve door 't onvoorsichtich versoeck van den opperoopman Jan Hermans 't voorleden jaer was voorgevallen, te meer dat daertoe oock geen last hadden voor dees tijt gelaten is, maer om haer niet meer te bedroeven hebben hun gedurich goede hoope gegeven om bij d'H^r Generael ende Raden van India voor haer te spreken. De gemelte Nederlanders, insonderheit den schipper Hendrick de Rijcke, bevonden soo hermelijck gestelt dat een barbaer sich daerover soude hebben erbarmt, daerbij blijkt dat de mededogentheit onder dese menschen nutgebannen is. De voor-

schreven schipper, gelijck oock alle d'andere, elaechden seer over den voor-schreven Sr Hermansen, die sij seijden gewaerschout te hebben omtrent Wiera Goena voor haer niet te versoecken ofte des niet dat haer bloet op hem sonde comen, 't welck 't eenemael contrariert 't geene voors. Hermansen daervan bij sijn daechregister genoteert heeft. 't Schijnt dat den Generael Wiera Goena een groot vijant van deseelve is geweest, die de Nederlanders, welcke doenmaels gedaot wierden, uijt eigen sucht heeft veroordeelt souder des Sousounans bevel, om de resterende een afgrisen te doen hebben van op hare verlossinge oijt te dencken. Den voorschreven schipper verlaerde oock bijzichlijek dat hij ende noch een van de vier resterende personen onbesneden gebleven waren, maer alleen was gepersuadeert om een vrouw te nemen, praesenterende sich voor gecommitteerden (wanneer eenmael sijn vrijdom hadde) te doen visiteren ende, soo 't selve contrarie bevonden werde, dat in suleken gevallen hem alle straffen van Godt ende de werelt onderwierp. Hun kinderen waren 15 in 't getal, alle knechtjes, die noch onbesneden gebleven sijn. Op ons afscheijden van den tommagon Mattaram, soo versochten wij aan hem dat de Nederlanders wat beter mochten getracteert en meerder vrijichheit toegelaten worden, soo 't scheen was gemelte Queij tot haer verlossinge genegeen, sich excuseerende over de absentie des Sousounangh, andersint soude soo sulex begeerden wel obtineren een te verlossen, daer doenmaels op antwoorden dat zulx den Gouverneur Generael noch wij niet versochten, maer wilde den Sousounangh ofte den queij aen ons ijemant seheuekeu, dat in suleken gevallen haer bedancken sonden, wij persisteerden bij ons vorich versoeck ende versochten maer wat meerder liberteit voor haer, om, gelijck Mattaram ende Battavia nu een lant was, dat sij, als des Sousounangs volk sijnde, heen ende weder mochten varen heuevens den Sousounangs andere onderdanen, tweick den tommagon aenmael omtrent den Sousounangh voor haer te versoecken.

Heden hebben oock (geleijdt van queij Soeta ende Angapraja) de oude ende nieuwe stat Mattaram doorwandelt omme daardoor een genoegen van dese plaatse aen haer te betoonen, ende bevonden dat, 't elekemael als hier een nieuwe coninck geworden is, oock de plaatse ende sijn hoff verandert wert. Den ouden Sousounangh heeft sijn stat ende residentieplaatse gehadt bewesten dese tegenwoordige, die noch met een groot stuk oude muer van $1\frac{1}{2}$ mijl lanck beheijt is; loopende met een straat unt deseelve tot de nieuwe stadt, dat maer een streeck ofte strnet is, lanck omtrent zuijden ende noorden ruijm anderhalf mijl. Aen 't zuijdeinde desselts comt des coninck hoff ofte dalem, viercant opgetrocken met gebaeken metselsteen, groot in sijn omganck 600 roeden, hebbende aen 't zuijt- ende noorteijnde maer een nutganck, alwaer denselven andientie geeft ofte sich vertoont, de ordinarij unteomst is 't noorderpleijn corresponderende op de voor-seejde streeck daer oock sijn rijplaatse ofte renbaan is, doch sijn extraordinarie uitcomste ofte vergaderinge is in 't zuijderpleijn alwaer wij andientie gehadt

hebben, daer niemant mag binnengaan dan sijn beste vrienden ende heeren, daerop sich vertrout, ende nut deselve niemandt dan die door hem daer geroepen wierden. Verders is den Mattaram een 't eenemael open plaets, die sijn sterckte bestaat in 't getal van de dorpen daer rontsom, mitsgaders die tselve bewoouen.

28° d^e. Onse goederen geprepareert sijnde hebben omtrent 's middaechs de stadt verlaten, ende onsen wech in comp^o van queij Soeta weder naer Samarangh aengenomen. De gevangene Nederlanders hadden bevorens met alle onse overige provisien, soo wel ons particulier als Comp^o, ende (volgens specificatie) met enige cleden tot deckinge hares lichaems begifticht, die ons versochten voor 't laetste dat doch voor haer bij d'Ed. H^r Generael ende Raden van India wilden versoeken, ons tot dien eijnde seecker request aen haer gemelte Ed. ter hant stellende, 't weleк alsoо besloten te doen. Desen dach conden weijnich advanceeren doordien geen genoegh draechvolck hadde, 's avonts quamen bij de eerste poort Caliadjar, alwaer dien dach onse rustplaets namen. Alhier verstanden uijt enige queeij hoe dat de principale oorsaeck, daerom den Sousounangh sijn reijse om de zuijt hadde aengenomen, was om enige van d'houde grooten daar hij noch op gebeten was om den hals te helpen, als den tommagon Arta Tales ende den tommagon Wiera Sastra. 't Stondt noch te [ge]loven dat het getal met geen 2 ofte 3 soude ophouden, daar door de vreemde maniere van hunne regeringe can bespeurt werden, die voor d'onse onbegrijpelijk is inits d'oude vermoort werden om de jonge plaetse in te ruijmen, ende is 't oock seecker dat den roep die voor datum gegaen heeft, dat den Sousounangh Bantam wilde beoorlogen anders, niet geweest is dan om sijn vijanden in gedurige vreeze te houden, ofte sijne wangunstige onderdanen een kant te helpen wanmeer al schoon ten oorloch gaet. De redenen van de gemelte geruchten sijn eenelijck ontstaen omdat den Sonsounangh op alle zijne zeehavens hadde bevolen in generale monsteringe op Japara te verschijnen, alwaer voor weijnige dagen 170 oorloghsvaertuijen getelt, die alle rede ijder naer sijn plaetse vertrocken sijn.

29° d^e sijn 's morgens vroech voort gereist door de selve wegh die gecomen waren en quamen 's achtermiddaechs in 't dorp Madilanghon, daer onse rustplaets naamen.

30° d^e deden een groote wech aff, des avonts sliopen in 't dorp Salatiega.

Julius. Adij primo d^e sijn 's morgens voor daech voortgetrocken, deden insgelijcx een groote wech aff, 's nachts sliopen in 't dorp Poeda Poejangh, ongeveer 4 mijlen van Samarangh.

2° d^e sijn omtrent den 10 ureu geluckigh in Samarangh aengecomen, verstanden uijt den schipper van tjacht Lis datter twee van onse Nederlanders overleden waren, ende bleven d'auderen noch tamelijck gesont. Onse particuliere bagagie afgecommen sijnde sonden deselve aenstonts naer boort ende versochten aen queij Soeta dat ons niet langer geliefden op te houden als tot den 4°

deser. Gemelte queij versocht ons eenige dagen te blijven om ons wat vermaeck aen te doen alsoo hem 't selve van den Sousounangh belast was, 't welck beleefdelijck afsloegen, ende sijn dien nacht naer boort gevaren ende voorts naer Damack om 't selve eens te besichtigen.

3de d^e sijn voor de middach binnen Damack wel aengecomen. Dese plaatse heeft een schoone rivier, daer met springh 10 a 11 voeten water is ende ordinarij 7 a 8 voeten, hier compt veel jattijhout aff ende werden oock veel dunne plancken gesaecht, doch anders is daer sonderlijcx niets emportants te verrichten. 's Avonts voeren weder na boort, [daer] omtrent 10 uren in den avondt aenquamen.

4de d^e sijn gesamentlijck weder naer landt gevaren en versochten aen queij Soeta ende Angapraja dimissie [ende] met cenen ijemandt om met ons naer Japara te vertrekken, omme 't bevel van den Sousounangh te achtervolgen in 't lichten van de Chinesen, die ons toeseijden in persoon derwaerts te willen comen, daer mede tot 's avonts van hun getracteert sijnde namen afscheijt ende quamen 2 a 3 uren voor daech aen boort, wanneer terstond zeijl maeckten naer Japara.

5de d^e ontrent den middach sijn voor Japara ten ancker gecomen, daer terstont van Wiera Sittia, gouverneur aldaer, door den sabandaer Abdulatijff wierden aen landt genodicht, 't welck alsoo Soeta ende Angapraja noch niet verschenen waren excuseerden tot 's anderen daechs.

6de d^e sijn gesamentlijck naer landt gevaren op de 2^e noodinge van Wiera Sittia ende wierden door Abdulatijff ende de 2^e sabandaer ingehaelt met afblasen van ses schooten canon voorts aen landt met goede statie van piecken op haer wijse tot in sijn huijsingb, doende ons aldaer groote eere. Gemelte queij versocht dat d'H^r Gouverneur Generael hem geliefde toe te staen, dat sijn vaertuijgen die uijt inwaerts aenquamen 2 a 3 picol nagelen, nooten ende foelije voor de prijs als in dat lant comen te costen mochten mede brengen voor den Sousounan, 't welck hem door d'H^r ontfanger plat wierde aengeseijt 't selve door d'H^r Generael niet sonde werden toegestaen. Ten 2^e versocht den gemelten queij dat hij Abdulatijff met onse scheepen om een tocht te doen heen ende weder naer Choromandel soude mogen senden, 't welck d'H^r ontfanger aennam bij d'H^r Generael voor te dragen. Insgelijcx seijde gemeite queij dat op Amboina noch twee Javanen in de kettingh gingen die gedurende den oorloch genomen waren, d'H^r ontfanger verseeckerde hem soo 't selve waer was die aenstont door d'Heer Generaels bevel soude gelargert werden. Wijders verstanden uijt hem dat reede ordre was gestelt ende een ijder op lijffstraffe verboden naer Pera te varen, alsmede hoe de twee Javanen, welcke de hier vooren gémelte swart Matthijs vermoort hadden, door den tommagon Mattarams volk naer Battavia gebracht waeren. Daermede genoecht sijnde namen na 3 a 4 uren sittens afscheijt ende vertrocken ten huijse van queij Soeta ende Angapraja, die reede

nijt Samarangh daer aengecomen waren, alwaer op hun bevel (door den Chinesen boomwaehter Jan) geroepen wierd den fugativen Quaneko, welke maer gecomen zijnde wert ons terstont overhandicht ende naer boort gesonden vermits onmachtich was sijn schuld te commen betalen, daerbij oock sagen dat het bevel van den Sonsounangh standt griepl d'Andere Chinesen, welche van Quancos weedervaeren verwitticht waren, verberebden haer soo dat genootsaeckt waeren voor die tijt tevreden te wesen, weshalven seijden de tweec queijs (gelijk oock Wiera Sittia gedaen hadden) aen hoe 's anderent dacehs voornemens waren ons afscheijt te comen neimen ende alsdan seijl naer Battavia te maecken, daermede ons naer boort vertrocken.

7me d^e zijn voormiddachs naer lant gevaren met ons nemende de vereeringh aen Wiera Sittia, Soeta ende Angapraja, doch om de Chinesen te becomen gingen eerst bij Soeta ende Angapraja, alwaer noch 2 fugative Chinesen bequamen, genaemt Leaneko en Hanckij, welche van de queijs wierden voorgehouden, soo geen gelt hadden om haer schalt te betalen, dat in sulken gevallen terstont naer boort moesten varen, gelijk 't selve geschieden, daerop afscheijt van hun namen, haer bevorens ider niet een matige vereeringe versien hebbende doch wat meer aen Soeta dan Angapraja, vermits sigh gemelten Soeta vrij recklicker ende dienstbaerder voor ons hadde gecomporteert. Van hun afgescheijden sijnde gingen insgelijcx onse demissie van queij Nebeij Wiera Sittia versoeken, die ons andermael wel trackteerde ende versocht aen d'H^r ontfanger om een daeb noch te blijven, 't weleke beleefd excuseerden dewijl alles nu verricht sijnde geen tijt moesten verliesen. Wij bemereten een groote bitterheijt tuschen den gemelten Wiera Sittia ende Soeta met Angapraja, voor desen ontstaen dat Soeta ende Angapraja eenige vaertuijgen met rijs hadde affgesonden die op Japara niet vertolt waren, daerover Wiera Sittia bij den Sousounangh geolaecht heeft haer beschuldigende dat zij extraordinarij veel rijs naer Battavia hadden wechgesonden. Echter hebben sij hon seer wel weten te diffenderen voorgevende dat het maer acht praeuwen met rijs waren geweest, die aen d'H^r Generael ende andere grooten op Battavia tot vereeringo was gebracht, nijt crachte van des Sousounangs bevel dat alles wat op Battavia van nooden was door hun soude werden versien, protesteerende verder over Wiera Sittias bedrijff dat alle de vaertuijgen (in de wint) op Japara comende veel onder wegen affdroopen sonder tol te betalen tot naedeel van de Sousounan. Daerop dan eijndelijck gevolecht is dat alle des Sousounangs zeehavens haer eijgen gerechticheijt sullen ontvangen ende reeckeninge aen den tommagon Mattaram doen, waerin d'eene partie gelorjeert ende d'andere met wraek en smaet beswaert blijft. Oock hadden wij geensints gedocht dat voorseijde 2 queijs brijtten kennisse des gouverneurs vermogen hadden de fugative Chinesen nijt Japara te lichten ende ons over te geven, doch seijde Wiera Sittia ons gants niet daer aff maer sprack tegens de sijne in ons bijwesen spotswijse dat Soeta

ende Angapraja gaerne sijn plaece hadden, 't weleк bij alsoо om was wel wenschten. Wij namen naer 3 ureн sittens affscheijt ende gingen in passant queij Adje ende Abdulatijf ijder een cleijne vereeringe brengen ende voorts de 2 residerende Engelse vrienden besoecken welche seer sober gelogiert waren, ende vandaer voeren naer boort, alwaer van eenige cleijne queijs gevolecht werden op hoope van wat te crijgen, dat aen eenige is achtervolght omme bare gierigen haert sooveel doenlijek is tevreden te stellen. Aen boort bereyden ons om ancker te lichten en voorts 't zeijl te gaen, gelijk omtrent midder-nacht geschiede.

Adj 8de 's morgens vroech beyonden ons ongeveer 5 a 6 mijlen geadvanceert te wesen, heden hebben onse reeckeningh vaerdich gemaeckt omme op Battavia aen d'H^e Generael ofte sijn Ed. gemachtigde over te leveren ende bevonden dat de generale schenekagie bedroech de somma van gl. 18786.15.5, te weten door d'H^e Generael ende EE. Heeren Raden van India volgens factur ende missive aen den Sousounan ende den Tommagon Mattaram mede gegeven 't bedragen van gl. 17485.6.1 ende was bij ons volgens specificatie vereert 1301.9.4 maeckende gemelte somme van gl. 18786.15.5. Onse oncosten int opende afreijsen, mitgaders op Japara ende Samarangh, bedroech 80 $\frac{1}{2}$ ende in specie ofte gl. 205.5.8. Daerentegen hadden op eenige vercochte cleeden geadvanceert gl. 1144.10.6. De teruggebrachte cleeden bedroegen gl. 5027.14.14, daeronder 634 $\frac{1}{2}$ ende in specie, alles pertinent blijkende bij de gesloten reecqueninge daeraff gemaeckt, alwaer tselve wijtloopich can werden gesien.

9de d^o, 10 en 11de d^o zijn met tamelijcke voorspoet lanex de erste van Java tot omtrent Battavia's rede wel aengecomen, daervoor den Almogenden Godt gedankeit sij.

Int jacht Lis zeijlende naer Battavias rede desen 11de Julij A^o 1648. Ende was onderseeckent: Sebalt Wonderer ende Rijckloff van Goens.

13de d^o. 's Morgens vroech is d'H^e fiscael nevens gecommitteerdens met een goede chaloup uitgevaren om 't schip de Vogel Straijs op te soeken, de brieven bij onse heeren majores daermede gesonden over te nemen ende herwaerts te brengen.

Tegens den avondt is tjacht Lis, daermede d'H^e ontfanger uijtten Mattaram gecomen ende omtrent Crawangh met een chaloup van affgegaen was, voor dese stat ten ancker gecomen.

Heden comen hier binnen ten ancker acht inlantse vaertuijgen, te weten: twee contings, twee tingangs, twee champans ende twee gijjons van diverse plaecken, met 88 coppen ende brengen te coop:

40 $\frac{1}{2}$ lasten rijs,	1000 cloot suijeker,
900 p ^s hoenders,	100 p ^s drooge cobos ende
4000 bossen zuijeker,	½ last witte boontjes.

Voeren daerentegen uijt met een gijlon ende een lamboe naer Jortangh voor 159 realen aen cleeden ende 16 R^a aen Chinese cramerije.

14th d^e verschijnen binnen de haven 3 tingangs, twee lamboes, een gillion ende een jonckje, comende gemelte gillion cenelijck een pascedulle om naer de Sumatrase westcust te mogen varen versoecken, sijnde in alles gemannt met 86 personen ende brengen ter vente dese naergenoemde lijfftochten:

20½ lasten rijs,
40 picol sappanhout,
400 d^e zwarte zuijcker,
1500 bossen zuijcker,
2500 keneppel zuijcker,
270 p^a hoenders,
5 p^a boeken.

Gevolchlijck keeren weder thuijs 4 contings ende een tingan naer Banjer-massingh, Japara ende Grissick, medenemende voor 768½ R^a aen cleeden.

Tegens den avondt heeft d'Ed. heer Generael den Bantamsen gesant met een brieff ende eenige schenkagie (naer genooten vrundelijck onthaet) wederom laten vertrecken.

15th d^e verseijlen van hier a droicture naer Taijouan de fluijtschepen Koe, Maeslandt ende Hillegaersberch nevens 's Comp^a jonckje Hoorn, sullende de Koe van daer voorts met den opperecoopman Direk Snoeck naer Japan, om volgens jaerlijcke gewoonte den E. Fredrick Coijet te vervangen, navigeren met een wel gesorteert Japans cargasoen dat volgens facture compt te dragen f 206176.2.—, ende in de voornoemde twee fluijten is voor Taijouan gescheept 120.000 gulden in contant ende 80.000 gulden aen coopmanschappen, de Heere wil deselve met bare costelijcke cargasoenen salvo geleiden ende tsijner tijt met rikeke retouren behouden hier wederom laten verschijnen. Wat den president Pieter Anthonissen Overtwater in Taijouan mitsgaders den oppercoopman ende dirigerent opperhoofd Fredrick Coijet in Jappan daermede aengeschreven ende in mandato gegeven zij, is in 't copieboek onder dato 14th deser wijtloopich naer te sien.

Heden is een lamboe van Surrabaja met 13 ende een cleen galjoentje van Japara met 10 coppen alhier aengecomen, medebrengende 2½ lasten rijs, 3 d^e sout, 6500 groote kneppels zuijcker ende andere snijsteringe meer. Daerentegen vertrekken een jonck naer Palembangh, 1 lamboe naer Samarangh ende een champan naer Malacca, tsamen uijtvoerende 213 R^a aen cleeden, 105 R^a aen aerdewerck, 4 picol witte comijn ende 2 picol drooge pijsanghbladeren.

16th d^e arriveert een conting van Grissick met 10 man ende brengt 3 lasten rijs ende 3 picol wasch mede.

Tegens den avondt vertrocken vijff vaertuigen naer Bantam ende Palembangh, daervan de overhoofden van 't eene albier een pas om naer de Sumatrase

westeust te mogen varen gehaelt hebben, medenemende 353½ R^e aan creden ende 54 R^e aan diversche cleenicheden.

Naer de middach is d' h^r fiscael met de gecommitteerde wedergekeert van 't schip de Vogel Struijs, medebrengende desselfs ondercoopman met de brieven van de heeren meesters, die noch desen avondt in raade geopent ende gelesen sijn, hebbende d' schip op gisteren gelaten omtrent Toppershoetje.

Adj 17de d^r. Vijff vaertuijgen comen voor de middach van Pamalangh ende Grissick hier binnen de haven ten ancker met 52 personen, brengende aen de markt 16 lasten rijs, 75 p^r hoenders, 3 picol peper, 4 picol wasch ende 1100 groote kneppel sijjeker.

Daerentegen sleepen met 5 andere vaertuijgen naer verscheijde plaatzen van hier wederom wech voor 4699½ R^e aan verscheijde sorteringe creden eude 30 realen aen comptant.

Omtrent de middach is den brieff van den Sousounangh Mattaram, ons door d'H^r ontfanger op 12de deses toegebracht, met eerlijcke statie ende diverse gequalificeerde Comp^r dienaers van hoort gehaelt, oock met alle ordinaire teijcken van cere ende solemniteitjen binnen 't casteel voor den vollen Raet van India geintroduceert, welcke geopent ende gelesen sijnde bevonden deselve van dusdanige conteneur te wesen.

Translaet van de missive van den Sousounan Mattaram
aen d'Ed. H^r Gouverneur Generael.

Desen brieff is van Ratou Mattaram, den weleken van Godt verheven, die alle het landt van Java toecomt, den welcken nu verheven is met den naem van Sousounan Angalaija, gaet aen den Gouverneur Generael, die het gouvernement van Battavia toecompt, ende aen alle de E. Heeren Raaden van Indien ende alle andere groote Nederlandse natie, soo te lunde als in de schepen, resorterende alhier benedenswints, dewelcke seer vermaert sijn om alles te connen gouverneren, dien oock haerlijden woorden seer vastelijken sijn onderhoudende.

Vorders heeft den Gouverneur Generael gesonden capiteijn Tima, genaemt Sebalt Wonderer, ende den opperoopman genaemt Rijekloff van Goens ende den capiteijn Maleija Intche Amadt om mij te comen begroeten, ende hebben medegebracht den oprechten sijveren brieff van den Gouverneur Generael aen mij, den welcken naer behooren mij wel is overhandicht, daerover ben ick in mij hert seer verheucht geweest te mogen verstaen den inhout van den brieff, alsmede verstaen dat den Gouverneur Generael noch in goede gesontheijt en welvaren was continuende, ende heeft mij hert noch dies te meer verheucht geweest te mogen verstaen dat den Gouverneur Generael met een oprechtheijt met mij vereenicht wert, alsmede alle de poincten in den brieff

verhaelt, namentlijck, dat ick mijn onderdanen soude verbieden van niet naer Pera te mogen varen om te handelen alsoo met haer huiden in differentie wert getreden, alsmede de Chinesen die met de Nederlanders goederen van Battavia waren gevlecht, 't selve hebbe ick oock alsoo mede wel verstaen, daeromme hebbe ick geordonneert aan den tommagon Mattaram dat hij aan alle mijne zeehavenen soude laten verbieden datter niemandt naer Pera en soude mogen varen, en van wegens de Chinesen, Augapraja ende Soeta hebbe ick belast om alle de schuldenaers die aan de Nederlanders op Battavia schuldich sijn te doen betalen, en bij faute van dien deselve Chinesen te leveren in handen van den Gouverneur Generael.

Wijders de vereeringe tot een oprecht waerteecken van den Gouverneur Generael aan mij was namentlijck twee diamantringen, een gouden gemaaljeerde verrekijcker, een grooten spiegel, een stuk goet agelbont, een alcatijff, rooswater, een cleen scheepjen, een eorgie zijde chindes, een eorgie bafta brootchia, een eorgie nieuwe Mattaramse gobaers, drie stukken purperfluweelen, een stuk fijn root seharlaecken, drie stukken carmosijnroot laecke, een pack Mattaramse gohbaers, een pack sarassa gobbaer, een pack moeris, een pack ronde berams, een pack goelanghs, een pack tape sarasse, een pack tape pettiwalen, een pack tape goelangs ende 32 packen Jappans iser. Dit selve hebbe ick altsamen naer behooren seer wel ontfangen, daerover ick den Gouverneur Generael hertelijck ben bedankende voor sijn goede genegentheit tot mij, ende daer ick op 't alderhoochste danckhaer voor blijff is dat den Gouverneur Generael met een oprecht suijver hart tot mij genegen zijt, dit is mij veel aengenamer als de aengenaemheit van paerden, daerom gelieff den Gouverneur Generael niet in sijn hart voor mij verborgen te houden, ende ick en hebbe niets om te versoecken als alleenlijck dat alles altijt wel mach gaen.

18de d^e. Heden sijn negentigh Javanen en Chinesen mel thien gemeene vaertuijgen hier binnen ten ancker gecomen, brengende te versooopen dese naervolgende coopmanschappen, namentlijck:

20 picol peper,	980 p ^e hoenders,
13½ lasten rijs,	1350 p ^e steenbrasems,
1½ d ^e witte boonen,	2200 bossen zaijeker,
150 p ^e oebies,	200 d ^e ajuijnen ende
120 bossen pijsanghi,	een groote quantiteit sout

19de d^e zijn egeene schepen of inlantsche vaertuijgen alhier aengecomen ofte vertrooken, is oock verders niet remercabels voorgevalen.

20de d^e comit een lamboc van Sampangh met 11 ende een coutingh van Lassem met 8 man, den eersten heeft 7 lasten witte boonjes ende 150 steenbrasems ende den tweeden 1½ lasten rijs te versooopen.

Naer de middach met de zeewint is 't langh verwachte schip de Vogel Struijs behonden (Godt loff) uitteit vaderlant voor dese stadt ten ancker gecomen, ophebbende 90 soldaten, 207 zeevarende als andere personen, 14 vrouwen ende 4 kinderen, zijnde op 17de Januarij uit Texel gescoijlt ende hadden int begin (vermits harde stormen) in Duins oock naderhant St. Vineent aengeweest ende in 't geheel niet meer dan drie soldaten op de reijse verlooren, daervan een per ongeluck huijten boort in zee geraeckt en verdroncken was.

Adij 21de d^e comen hier binnen ter haven acht stuex vaertuijgen van verscheijde plaatzen, zijnde onder maleanderen gemant met 79 coppes ende brengen aen de merekt sulex als volgh:

24 lasten rijs,	600 p ^e hoenders,
64 d ^e witte boonen,	50 p ^e eenden,
450 steenbrasems,	120 bossen padij,
800 stuex cijjt,	1 picol toubacq.

Tegeus den avond vertrecken 3 praefurwen naer Jawana, Lassem ende Battangh, uytvoerende 1006½ R^e alle aen gesorteerde cleden, item 2 talambas naer Atechin, hebbende ider niet als 2 passen om elders te mogen vertrecken gehaelt.

22de d^e comen twee tingangs van Cerbon met 18 personen, geladen met verscheijde snijsteringe van weijnich waerdije. Gevolchlijck vertrecken acht separate vaertuijgen naer diverse plaatzen ende voereu met maleanderen van hier 630½ R^e aen cleden ende 18½ realen comptant.

24de d^e compt van Japara 1 contingh met 7 man ende brengt 2½ lasten rijs, 500 bossen sijcker, 500 steenbrasems ende 60 p^e hoenders mede. Daeren tegen keeren weder naer hunc wooninge 4 stuex vaertuijgen ende nemen mede wech 228 realen aen cleden ende 271 R^e aen diverse Chinese waeren.

25de d^e. Van Samarangh comt een contingh ende een chaloup met 12 man, brengen 16 lasten rijs ende 8000 bossen ajuijnen te coop, item van Japara den nachoda Hancko met sijn jonck, ophebbende 42 Chinesen, geladen met sout, comt hier eenlijck een pascedule om naer de Sumatrase westenst te mogen vertrecken halen.

Des middaechs zijn de twee Javanen, die op 23de des voorleden maents over begane manslach aen een onser Mardijckers uit den Mattaram herwaerts gesonden waren, nevens een soldaat, insgelijcx over doodslagh, gedecolleert ende andere criminelle sententien g'executeert.

Naer de middach vertrecken acht vaertuijgen naer verscheijde plaatzen, uytvoerende voor 2608½ R^e aen diverse cleden ende 639½ R^e aen alderhande Chinese waren, item naer Taijouan den Chinees Santouw met sijn wanekan, nemende 143 picol peper, 365 picol sappanhout ende 20 picol buffelshoorn mede derwaerts.

26de d^e pareseeert ter deser reede tjacht van den vrijcoopman Hendrick van Gent met 15 man, hebbende op de oostenst van Java goede partie zout en rijs geladen, mitsgaders van Japara een jonckje met 27 man, brengende insgelijcx goede parthije sout ende verscheijde andere maintementos mede.

Soo arriveert oock na de middach voor de stadt den Portugesen edelman Sr Francisco Viero de Figuredo met sijn jacht genaemt Nossa Senora Nazaredo de Pedronel als gesant van den coningh ende prince van Macassar, brengende van d^e coningh een missive in 't Maleijtsch ende een ander van den prinsche Pattangaloe in 't Portugees geschreven aan den Ed. H^r Gouverneur Generael mede, die beijde op morgen door gecommitteerde mette vereischte solemniteitjen sullen werden van boort gehaalt. Onse aldaer residerende coopluijden Evert Jansz. Buys ende Davidt Verdonck sonden met d^e Viera aen haer gedachte Ed. oock een brieffken gdateert 16de deser, waerbij geadviseert wert tgene volgh:

Eerstelijck dat de langh verwachte 3 Maleijtsche jonequen in Macassaer daer thuysi hoorende op 16, 17 en 21 Junij voorleden uit Ternaten van 't Spaens casteel Gamma Lamma met ongevaerlijck 60 baaren nagelen ende weijnich gepeeckelde nootemuschaten aldaer waren aengelandt, de vierde jonck door Pedro de Lamatta ende eenige Chinesen uitgerust stont binuen corte dagen met parthije nagelen te volgen, daerentegen waren uijt Manilia 2 jachten ende drie sampans met secours van het geseijde casteel verschenen, en sonden de Castilianen bij langer tardance des voorschreven secours volgens 't seggen der Maleijers hunne vasticheden moeten verlateu ofte van honger vergaen hebbhen.

Soo haest de voornoemde jonequen in Macassaer verschenen waren hadden d'Engelse vrunden groote neersticheit aengewent omme alle de nagelen, door d^e Maleijers derwaerts gebracht, alleen te mogen becomen. Sijlieden dit bemerkende hielden deselve seer hooch ende op 300 masen de bhaer, daervoor eerst schenen weijnich treck daerna te hebben doch naderhant, beducht zijnde dat haer de geseijde nagelen wellicht van d'onse ofte de Portugesen mochten ontset ofte door voorseijde Maleijers selfs wijders naer Atchin vervoert werden, gingen haer naer den coningh (die omtrent 1 a 8 bharen van den coningh van Tidor met de voorschreven joneque hadde becomen) begeven en kochten die voor 280 masen de bhaer op, met eenen versoekende dat sijn Maj^t wilde gelieuen de Maleijers te doen aenseggen nagelen aen niemand anders als aen haerlajden ten prijs als vooren sonden leveren, tweleck oock alsoo geschiet is, invoegen omtrent 56 bharen in alles hebben becomen, dat (volgens 't getuigenisse van veele lijden) uijt meer gesien sijn dat in Macassaer diergelecke slechte vochtige ende onsnijvere nagelen dierder ingecoept sijn, daer die toch wel tot minderen prijs (indien niet soo gretich ende precipitant waren geweest) hadden connen becomen, zulcx niet anders conden bemerken off deden 't expresselijck daerom omme die lijden daerdoor weder tot vaert naer Amboina 't animeren,

daertoe eenige wel scheenen t'inclineren ja wel plai uijt te seggen, indien den coninch licentie wilde geven, elderwaerts¹⁾ (niettegenstaende Amboina tegenwoordich in onse gantsche gewelt was) wilden keeren.

De prince Patangaloe hadde een jonek gecocht, die men seijde vol rijs naer de Moluccos wilde senden, dat den tijt wel openbare sou. Gemeite prins was d'Engelschen, soo voor 't gene sijn hoocheijt van haer gegocht hadde als wegens Pedro de la Matta, noch goede somme gelts schuldich, claechden echter niets conde becomen. 't Jacht d'Advijjs was op 10th deser met het opperhoofd Mr Thomas Pinston over Japara naer Bantam vertrocken, waerin behalven voorgemelte 56 baaren nagelen noch gescheept halde om'trent 27 bharen sandelhout a 25 masen, 19 bharen wasch a 95 en 100 maes, ende 18 bharen schiltpatshoorn a vier honderd masen de bhaer.

Op 5 en 28th des voorledenen maendts waren van daer twee joncken naer Cambodia met cleden en slaven tot opsamelingh van benzuin vertrocken. 't Fregat van Intche Mameth nevens twee joneken stonden binnen weijnich dagen te volgen. Met Paducca radja ende eenen Intche Esso waren d'Engelsen veraccoerdeert dat alle het geene met hunne twee joneken van daer mochten brengen gehouden soude sijn aen haer te leveren ten prijse van 35 maes 't picol ende daerop ider 200 masen op de hant gegeven. Intche Assam, aldaer woonachtich, hadde niet willen contracteren voorgevende soo lange wachten wouw tot dat sijn jonek weder verscheen. Met eenen Intche Douwt (die mede een jonek naer Cambodia van sins was te senden) hadden d'onse oock willen contracteren, doch niet eens connen werden, willende 600 masen op de hant hebben dat te veel was ende niet wel buijten ordre dorsten bestaan: indien 't om 200 masen (gelijck d'Engelsen hebben gegeven) ware te doen geweest, souden 't hebben aengegaen.

Naer Manilha ende Sebonw waren op 13 en 14th passato twee joneken met partie cleden ende eenige droguen, door den coninch, prince en andere grooten uijtgerust, vertrocken op sijn Maijth versoeck, hadde ons opperhoofd sijnen naem onder desselfs chap ofte segel op de pascedulle gestelt, de resterende witte bethilles van 40 asta als witte chavonijs hadde sedert haren jonghsten mede vercocht, te weten de bethilles ten prijse van 56 en 58 maes, de chavonijs a 23 maes de corgie; item 4 bharen schiltpatshoorn a 400 maes ende 3 bharen wasch a 95 maes de bhaer, mitsgaders eenige realen tegens 12^½ ende 13 voor een tail aengeslagen. Wasch resteerde geen meer in Macassar onvercocht, realen waren oock weijnich ofte geen meer te becomen, schildpatshoorn wiert soo nu als dan met cleijne partijtjes aengebracht. Aen Sr Francisco Viero hadden 1056 masen betaelt, daervoor den coninch aen d'onse 33 lasten rijs, eer weder van daer vertrocken, souden leveren. 't Rijsgewasch was

¹⁾ Het HS. heeft *welderwaerts*.

dit jaer aldaer sober maer op Biema abundant gevallen, sullen alle neersticheijt aenwenden dat noch partie van dat graen becomen om 't overbrengen der masen soo veel doenlijck te excuseeren. Sr Viero bovengemelte hadde voor sijn vertrekk 116 bharen en 11 cattij sandelhout (ten aensien 't selve in sijn jacht niet laden en mede herwaerts aenbrengen conde) aan d'onse onder behoorlycke qnitantie gelevert, die 't selve sijner tijt met onse schepen herwaerts sullen brengen ende wijders aen de Comp^e sullen leveren.

27th d^r. Heden sijn negen stucx Javaensche vaertuijgen hier binnen dese rivier ten ancker gecomen, sijnde met maleanderen gemant met 64 coppen en brengen te vercoopen sulex als volght:

13½	lasten rijjs,
1½	d ^r witte boontjes,
395	p ^r hoenders,
3500	groote kneppel suijcker,
2200	cleene
3	p ^r Javaensche paerden,
4	p ^r oude buffels, ende
2	potten olie.

Behalven dese vaertuijgen verscheenen oock een jonek van Japara met 39 coppen, geladen met groff sout, comende ten principalen een pascedulle versoecken omme daermede naer de enste van Sumatra te verseijlen.

Tegens de middach sijn beijde de missiven van den Maccassaerse coningh ende prince, nevens den gesant Sr Francisco Viero de Figuredo, door gequalificeerde persoonen met alle behoorlycke solemniteitjen van hoort gehaelt ende voor d'Ed. H^r Gouverneur Generael en de Heeren Raden van India gebracht, alwaer geseten sijnde bevonden deselve naer genome lecture van dusdanigen inhoude te wesen, eerstelijck die van den conincq.

Translaet van de missive van Craijen de Goa ofte
coningh van Maccassaer aen d'Ed^r H^r Gouverneur
Generael.

Desen brief geve ick Sirij Sulthan Goa Galijdulla Molckahout Wasultanna, gaet aen Cornelis van der Lijn, Gouverneur Generael, ende d'Ed. Heeren Raaden van India, die het gebiet sijn hebbende over alle landen, casteelen, schepen ende jachten ende alle Nederlanders benedens wints alhier, deweleke seer machtich ¹⁾ sijn om te regeren soo te lande als ter zee, deweleke seer vermaert sijn om int velt te strijden, waerdoor alle hare vijanden doen vreesen, die nock seer rechtveerdich sijn om met gerechticheijt alles aff te handelen.

¹⁾ Het HS. heeft: matich.

Vorders den brieff ende geschenck van den Gouverneur Generael, die den coopman Evert Jansz. Buijs heeft gebracht, hetselve heeft Crajen altsamen naer behooren wel ontfangen neffens drie personen van de Boegiesen die den Gouverneur Generael hadde gelargeert, alsmede den brieff die Francisco Viero heeft gebracht, neffens de restitutie van de goederen die in Manilha hadde genomen, deselve heeft Crajen mede wel ontfangen.

Den Gouverneur Generael is indachtich de oude gemaeckte contrackten, dat is 't gene daer alle de gemeene menschen naer sijn wenschende.

Vorders met ¹⁾) Sarangh ende d'andere bootgesellen die in de Manilhas mede gevangen geworden sijn, gelieft den Gouverneur Generael de gunste te doen aan Crajen ende geven deselve altsamen wederom, alsoo vrouw en kinderen sijn hebbende op Maccassar ende daer onder oock eenige die met schulden sijn beswaert.

Het schip ende praeuwen die Crajen naer de Manilhas heeft gesonden, daervan heeft Craijen Evert Jansz. Buijs ondersoek van laten doen, 't is waer ick hebbe sulex gedaen, maer het was alsoo niet gecontracteert, doch Craijen is er seer wel mede tevreden om in vrantschap en eenicheijt te mogen continueren.

Vorders laet Craijen aan den Gouverneur Generael weten hoe dat Craijen is versoeckende een paer cameelen ende namentlijck een manneken en een wifkken, tgene deselve comen te costen sal Craijen aan den Gouverneur Generael daervoor betalen.

Ende het translaet van den tweeden brieff, van den
Maccassaersen prins geschreven aan haer bovengemelde
Ed., is aldus luydende:

Den prins Crajen Patingaloa, Gouverneur van Maccassar, sendt desen brieff aan Cornelis van der Lijn, Gouverneur en Capiteyn-Generael van de deelen van India wegens den raadt der Staten van de Vereenichde Provintien van Hollandt, welcke wenscht gesontheijt ende rust.

Twee brieven hebben wij desen jare van U Segnorie ontfangen, den eersten door sijnen coopman Everardo Buijs, met weleken ons adviseert de afhandelinge gebouden met Francisco Viero de Figuredo met groote voldoeinge, ende den tweeden door den selven Francisco Viero, waerbij UE. beloete van voldoeinge doet in alles dat van U Seguoria verwachte als een waren vrient en met soo groote beteckening ende van liefde ende vrantschap onderhoudende als een goet onderhouder van de capitulatien van onsen vrede. Ghij sult ons niet min bevinden soo lange als het U Seguoria sal gelieven, want dat onderhouden sijnde en zal het nooit aan onse zijde gebreecken om de goede correspondentie, die wij altijt gehad hebben met UE. Segnorie, die wij verlangen

¹⁾ Het HS. heeft: naer.

met waare teecken en aengenaem te sijn, sulex in praesenterende occasien, die ons sullen voorcomen, f'sijnen dienste sullen betoonen.

't Is ons seer aengenaem dat ghij gedaen hebt aan Francisco Viero de Figuredo, soo in dit Battavia als daerin dat ghij hem geleijde gegeven hebt met een schip naer de stadt Goa ende alle andere nootsaeckelijckheit meer 't onsen respecte, wij en verwachten niet min dat U Segnorie ons weder sal toesenden onsen Sarangue ende sijne andere metgesellen, naer dat sijn genereux gemoecht sich vertoont heeft in vier Bougesen die ons gesonden heeft.

Om den goeden wille, die wij in U Segnorie bevonden hebben in 't gene ghij ons adviseert, van dat wij onse vaertuijgen naer Manilha senden, sal ons dienen tot beweginge om het int werck te stellen met het scheepken dat geseijden Francisco Viero van de Cust van India gebracht heeft, ende sullen uwen coopman laten weten dat hij een persoon stelt daer hij op vertrouwt, de goederen die wij daer inladen om satisfactie te geven aan onse vruntchap, soo mede hebben wij aan den geseijden coopman gelast over te geven een Hollander die hem voorleden jaer g'absenteert heeft.

Op 't hooghste smakelijck sijn geweest de boeken die U Segnorie ons gesonden hebt, die waerdich sijn om daeraen te gedencken, die ons sullen dienen als de dingen van U en U gouverno, in geen gebreecke blijvende van onse sijde met groote danckbaerheit soo wegen die als mede van de praeente dienst die ghij ons doet, wij laten aff U Signoria langer hinderlijck te zijn met desen unt te recken. hebben dese int Portugees geschreven omdat verstaen hebben dat U Segnorie dat wel uitlecht ende doen om wat copienser te sijn, soals wij mede voornemen met de laeste schepen te doen, wij hebben niet anders als dat U persoon de Heer beware. Uit dit Coninghrijck van Maccassae adjy 25th Maij A^r 1648.

Heden vertrekken vier Javaense vaertuijgen naer Pamalangh ende 't Cherbon, medenemende 194^l realen aan cleeden ende 45 realen in comptant.

Tegens den avondt ontstont subitelijck buijten 't casteel in 's Comp^e swavelmagasijn eenen brant, sonder eijgentlijck te kunnen vernemen wie hier van soude mogen oorsaecke geweest sijn, doch wierde (Godt sij gedankt) vermits de veelheit van volcq in corten wederom geblust.

28th d^r paresceert over Ceijlon van de Mallebaerse cust den oppercoopman Direk Schoorl ende den coopman Reijnier Seraeskereke met de schuit van tjacht Lillo, hebbende d^r jacht omtrent 6 mijlen van bier bij d'eilanden gelaten, ende brengen van de voornoemde cust niet meer als 12^l ende van Wingurla (daer in 't herwaerts comen oock hebben aengeweest) ongeveer 20 lasten peper mitsgaders 152 packen Ceijlonese caneel mede, wat bijde de voornoemde coopluijden noopende han verrichten langhs de voorschreven cust rapporteren,

mitsgaders wat hoope tot vervolgh van dien peperhandel geven, is alles bij appart verbael claeerlijck bekent gemaeckt ende aengewesen.

Soo arriveert des achtermiddaechs oock over de Malebaerse eust ende Ceijlon uit Suratte 't flijtschip de Salm, sijnde door den E. directeur Arent Barents (op 't serieux recommanderen van den heer Arnold Heussens, gouverneur op de kust Chormandel) over Wingurla naer Banegnoe met 300 Spaense realen versonden, om daervoor 150 a 200 lasten rijs te coopen ende spoedich naer Ceijlon te brengen, dat alsoo achtervolcht ende derwaerts beschickt is, alwaer dan wijders ontlast sijnde voor vaderlantsch retour 950 packen ofte 237½ baren canaen ingenomen ende herwaerts gebracht heeft.

Insgelijcx verschijnt des achtermiddaechs van 't eijlandt Mauritius de flijt 't Witte Paerdt met 1544 mooten ebbenhout, waernevens d'Ed. Heer Gouverneur Generael ende d'Heeren Raden van India recipieren een missive, geschreven bij 't aldaer residerende opperhoofd den coopman Jacob van der Meersche in dato 26^e Maij passato, waerin aenvanckelijck bericht dat op 11^e April jongstleden het voornoemde flijtschip met verscheijde coopmanschappen als nootwendicheden, die (volgens overgesondene specificatie) f 10482.6.— quamen te bedragen, nevens desselfs verlosser den coopman Reijnier Por aldaer behonden was verscheenen, voor al hetwelcke 't generael behoorlijck gecrediteert ende ijder sorteringe en contra gedebiteert hadde.

Over 't misnoegen, die haer bovengedachte Ed. bij hunne missive van 14^e Meert voorleden wegens 't eschapperen der twee banditen Willem Daniels van Londen ende Gaspar Nones hadden gelieven te toonen, excuseert hem den voorschreyen van der Meersche eenichsints, voorgevende sulcx niet geheel bij sijn versuijm toegekommen sij, aengesien den voornoemden Daniels (welcke volgens ordre int bosch ebbenhout vellen moste ende in geen kettingh hadde connen geslagen gaen) al op den 9^e October A^e 1646 (twee dagen voor desselfs wederkomste van 't eijlandt Madagascar) 't sijnen leetwesen met d'Engelsen ontsuapt was. Belangende Gaspar Nones, die badde tot opsiender van 's Comp^t thuijn gestelt, gelijck bij den commandeur Stel zal^r voor desen mede 4 achter-eenvolgende jaaren alsoo is gebrrijckt geweest, geensins denekende dat sich deselve tot derven onderwinden over landt naer d'Engelsen te vluchten, te meer (als geseijt) vier jaren voor desen, daer nochtans verscheijde gelegentheden 't ontkomen voor hem hadde, sich stille gehouden ende nooit blijck van fugitiijf te willen worden gegeven heeft. Versocht derhalven seer ootmoedelijck dat haer Ed. om boven verhaelde redenen hem wilden gelieven t'excuseren; op de verdre aenwesenden banditen, principalijck den nachoda Binckij ende de snoede Amboinesen, soude in toecomende wat naeuwer gelet ende beter regard genomen werden.

Na dit vertreck van d^e flijtschepen bleven aldaer noch voor de te verwachten scheepsruijnte overich 458 mooten ebbenhout, die gemelte van der

Meersche gaeren tot op 800 stuex soude willen vergrooten, doch gemerckt het selve nu niet als wel voor desen met karren uit het bosch aan strandt of ter plaatse daer het de scheepen bequaemlijck connen innemen can werden gebracht, maer moet met cleene vaertuijgen ende groote moeijte omtrent 5 mijlen weechs verre ende dat noch met sprinckyloet gehaelt werden, soo gingh het opsamelen seer langsaem in sijn werck, echter soude naert vertreck des voorschreven fluytschips alle neersticheijt aenwenden om het voorschreven getal te becomen.

Van al het ebbenhout dat aldaer noch soude geveld werden, waer het selve te soeken sij, hoe men het bequaemlijck aan strandt sal mogen brengen en wes meer ten dienste van de generale Comp^e diende gerecommandeert te werden, daervan soude meergemelten van der Meersche voor desselfs vertreck aan sijnen voornoemden successeur een largo instruc tie laten, ende hem wijders van alle des Comp^e wesentlijcke middelen goet ende behoorlijck transport doen.

Tegens den avondt heeft d'Ed. H^r Generael den tommagon Mattaram gesanten met een complementbriefken ende een proper geschenck naer eenich beleefst onthael wederom laten vertrecken.

Desen daech sijn van verscheidene plaeisen hier binnien de reviere ten ancker gecomen 8 stuex Javaense vaertuijgen, gemant met 74 personen, brengende aan de merekt dese onderstaende geriefelijckheden, namentlijck:

19½ lasten witte boonen,
3 d^e groff sout,
5 d^e witte boomen,
200 picol sappanhout,
120 zacken capoek, ende
430 p^e hoenders.

Onder voorschreven acht stuex vaertuijgen wasser een twelck, naerdat het sijn aengebracht sout te gelden gemaeckt hadde, met een g'impetreerde pascedulle naer de Sumatrase Westeust te vertrecken stont.

Omtrent zonnenonderganck keeren weder thnijs 5 stuex andere vaertuijgen, uitvoerende voor 418 realen aan cleden.

29de d^e verschijnen twee contings van Pamanoekan ider met 7 man ende een gijontje van Majuta met 14 man, geladen hebbende 30 bharen peper, 100 p^e hoenders, 500 bossen padij ende ½ last rijs.

Daerentegen vertrecken 4 vaertuijgen naer Japara, 't Cerbon ende Benjarmassingh, mede wechnemende 822 R^e aan cleden ende 300 realen aan groff aerdewerck.

30de d^e 's morgens vroech verschijnen van hier over Malacca naer Pipelij in Bengale tjacht den Griffioen, mitsgaders de fluyten Heemstede ende Post, sullende d^e Post van daer wijders over Masulipatnam na Persia navigeren ende hebben de 2 eerste voor 't comptoir Pipelij ingenomen een capitnel ter monture van f 111141.1 stuivers, bestaende ter principalen in 35 duijsent tailen Japans

schnijtsilver, 20 st^e goede rompen, 3 stucx eliphanten ende 2000 R^e in specie. Wat de aldaer residerende oppereooplijden Martinus de Vroede ende Jan van Elbingh daar benevens aengeschreven ende t' observeren belast is, can in 't generale copieboeck onder dato 29 deser naergesien worden.

Islamische ofte Javaense vaertuijgen vertrecken tegens den avondt oock acht stucx, en slepen met maleanderen van hier aen 1040½ realen diverse sortementen cleden.

Ult^e d^e compt van Samarangh een tingangh met 8 man, item 1 d^e van Maratsiangh met 2 Chinesen ende 5 Javanen, beijde te coop brengende 2½ lasten rijs, 3 p^r buffels, 13 p^r bocken, 80 p^r hoenders ende 80 bossen padij.

In contra vertrecken naer de middach vijff andere vaertuijgen, nemende een merkelijkeke partie namentlijck voor 3274 realen aen cleden ende 37½ realen comptant mede.

Tegens den avondt cregen tijdinge dat het schip 't Hoff van Zeelandt in de straat Sunda omtrent Anjer uit het vaderlandt behouden g'arriveert was.

Bij perfecte opneming der lijste van den doodtgraver wert bevonden, dat in dese gepasseerde maendt Julius alhier ter stede overleden ende begraven sijn geworden 38 Comp^r dienaers, 24 vrije lijden ende 3 slaven, 'tsamen 65 persoouen.

Primo Augustus anno 1648 comen hier binnen ten ancker vijf Javaense vaertuijgen van verscheijde plaetsen, met maleanderen ophebbende 27 coppen, daeronder een jonekje was, welckers opperhoofden alhier een pas om naer Malacea te mogen varen vereregen hebben; voorts brachten aen de merckt 't gene hiernaer volgth:

14½ lasten rijs,
4½ d^e zout,
500 p^r baggervisch,

200 bossen zuijker ende andere snuijsteringe meer.

Daerentegen vertrecken vijff andere vaertuijgen ende nemen mede wech voor 1227 R^e aen diverse sorteringe van cleden ende ½ picol witte comijn.

2de d^e. Heden voor de middach comt voor dese stadt ten ancker 't schip 't Hoff van Zeelandt, g'equipeert bij de Camer tot Middelburgh, met 301 redelijck gesonde coppen, sijnde nergens aengeweest ende hebben gedurende de reijse, buitien het voorschreven getal, 34 persoouen verlooren.

Tegens den avondt hebben 7 vaertuijgen alhier ingevocht ¹⁾ ende mede wechgenomen voor 396½ R^e aen cleden ende 198 R^e aen verscheijde cleene Chinese coopmanschappen.

3de d^e loopen hier binnen de reviere zes Javaense vaertuijgen met 42

¹⁾ Het HS. heeft: *islamische vaertuijgen zijc tegens den avondt enz.*

coppen ende praesenteren te vercoopen 14 lasten rijs, 210 p^t hoenders ende 3500 p^t kneppel zuijcker.

Naer de middach loopen drie andere weder uit met 217½ realen aen eleden ende 30 p^t groote ijsere arackspannen.

4^{en} d^e. Desen dach sijn 11 stuex verscheijdene inlantsche vaertuijgen hier binnen onse haven ten ancker gecomen, sijnde tsamen gemandt met 137 coppen ende brengen aen de merckt dese onderstaende gespecificeerde goederen:

34½ lasten rijs,	1 buffel,
5 d ^t sout,	8 boeken,
1½ d ^t witte boonen,	1270 p ^t hoenders,
250 corven zuijcker,	300 p ^t dunne jattijplaneken,
100 picol zuijcker,	1300 bossen padij ende 500 p ^t cobos ofte viseh.

Onder dese voorschreven vaertuijgen was een lamboe van Japara ende 1 d^t van Grissick, die bijde versochten onder onse passe naer de Sumatrase Westeust te mogen varen. Soo quamen oock deselve tijt Queij Soeta ende Angapraja met ettelijke praeuwen van Samarangh, gesonden door den Sousounaugh Mattaram aen d'Ed. H^r Generael, tgeen dat ten principale uit den naem ende van wegen siju Maij^t voornoemt te versoeken hadde, was dat 3 Javanen (naer huijt van de gemaekte contractiatie) met onse schepen naer Persia vertreken mochten omme aldaer voor den Sousounaugh eenige schoone paerden op te soeken ende met de eerste gelegenheit daermede weder herwaerts laten keeren.

Naer Taijonan is desen morgen vroech voor desen jaers laeste besendinge vertrocken 't fluytschip de Juffer met den oppercoopman Sr Gabriel Happart, welcke aldaer 't fiscaelsampt, in plaatse van Dirck Ewoutsz Snoecq (die geordineert is omme dit jaer de gewoone reverentie aen den keijser ende de rijcxraden in Japan te doen) volgens desselfs verleende commissie waernomen sal. In d^t fluytschip gaet 't geischte voor Tonequin als oock noch eenige provisien ende nootlijckheden voor Taijouan mede, 't gebreeckende staet niet eer als toecomende jaer vermits de tardance der vaderlantsche schepen te volgen.

5^{en} d^e is niet anders gepasseert als dat een jonekje naer Cerbon met 180 R^t aen cleeden ende 30 stuex groote ijsere aracxpannen vertrocken sij.

6^{en} d^e. Behalven een gijon dat van Grissicq met partie sout eenelijck om een pas naer Priaman te halen compt, verschijnen heden noch 7 andere vaertuijgen met 52 coppen ende brengen aen de merckt sulcx als hier onder gespecificeert staet, nameulijck:

3½ lasten witte rijs,
2 stuex buffels,
190 p ^t hoenders,
400 p ^t korte kistplaneken,

1500 Benjarmassarse gantanghs peper ende verscheijde cleenicheden meer.

Desen middach heeft Barent Barentsz., gewesen directeur in Suratta, als gedesigneert opperhoofd en commissaris over de uitgesette navale macht naer de euste van India, Persia, Suratte, Ceijlon etc., nevens alle de vertreckende schippers ende coopluijden hier binnen 't casteel in de thuijn van d'Ed. Heer Gouverneur Generael een vrolyk affscheijtmael beeomen.

Tegens den avondt quamen weder 4 Javaense vaertuijgen ijder op een besondere plactse thuijs hoorende te vertreken, medenemende 301 realen aan diversehe cleeden.

7^{en} d^e. Smorgens vroech is d'Ed. H^r Gouverneur Generael verselschap^t) met d'E. Heeren Caron en Demmer op de rheede aen tjacht Bergen-op-Zoom gevaren, omme aldaer den voornoemden Arent Barentsz. voor alle den volcke, bescheijden op de schepen ende jachten Bergen-op-Zoom, Maestricht, den Haen, Sluys ende Heemskerck, te authoriseren ende voor haren opperbevelhebber bekent te maecken, tweleq gedaen sijude laet haer bovengedachte Ed^t terstout alles tot de zeijlagie veerdich ende in Godes name een beginsel tot de bevoorstaande reijse maken. Middelerwijle gingen gesamentlijck naer achter eenen goeden ontbijt doen, alwaer een weijnich geseten ende in alles omtrent 3 a 4 uren verbleven sijnde onder malcanderen afscheijt namen. Sijn welgemelte Ed. nevens de voornoemde E. Heeren Caron ende Demmer keerden per seecker chaloup aen landt ende quamen 's achtermiddaechs omtrent drie uren weder hier binnen in 't casteel.

's Achtermiddaechs compt een lamboe van Damack met 13 man ende een coutingh van Crawangh met 15 man, brengende bijde te vercoopen 3 stueck koebeesten, 7 bocken, 60 hoenders ende verscheijde snijsteringe meer.

Daerentegen vertreken 4 andere vaertuijgen, ijder naer een besondere plaets, ende nemen wech voor 468 realen aan cleden.

8^{en} d^e. Heden middach sijn 2 lamboes van Cerbon ende een scheppraeutjen van Maratsiangh met 17 man door den boom gepasseert, aenbrengende 3 lasten rijs, 4 d^e witte boontjes, 1 d^e padie, 2 p^e hartjes, 40 p^e hoenders ende andere cleenicheden.

Gevolghlijk vertrekken 7 infantsche vaertuijgen naer verscheijde quartieren (daeronder 2 waren, die wijders van hier met passen naer Priaman wilden) ende nemen met malcanderen wech voor 2682 R^e aen cleden ende 327½ R^e aen veelderhande cramerije, meest op de oosteust van Java getrocken.

Tegens den avondt paresceert te deser rheede over Malacca van de euste Chormandel 't fluytschip Overschie met een goet cleden captael, ende van Malacca met 11676½ in getrockene Battavise realen. Wat bijde d'heeren gouverneurs der voorschreven plaetsen, namentlijck Arnold Heinssens ende Johan Thijs aen onse hooge overicheijt bij hare nevensgesondene missiven adviseren ende versoeken, is in ijders apart verbael claelijck bekent gemaect.

^t) Het HS. heeft: *verschijpt*.

9de d^e. Desen avondt zijn weder uijt dese reviere verseijlt 7 stuex Javaense vaertuijgen, daeronder was er een die over Malacca sonder tol te betalen naer Atchin te navigeren stont, mede wechslepende 592 realen aan eleden, 37½ d^e aen comptant ende ¹⁾ p^r groote porceleijne rijscoppen.

10de d^e compt van Gillebaer een gijjon met 11 man, [van] Damaek een contingh met 5 ende van Crawangh noch een contingh met 4 man, isamen aen de merckt brengende 2 koebeesten, 10 boeken, 70 p^r hoenders, 3½ last rijs, 50 bossen padij ende 30 bharen peper.

Item van de Sumatrase Westenust, namentlijck van Indrapoura, retourneert den oppercoopman Pieter de Gojer per 't schip Wesel, ende van Sillida den coopman Paulus Baert per de flijt de Noorsterre, sonder beijde een correl peper van daer mede te brengen. d'Eijgenste oorsaecke hier van soude wesen dat beijde de voorschreven coopluijden, conform d'instructie haer door d'Ed. Heer Generael ende d'Heeren Raaden van India voor hun vertreck ter handt gestelt, Comp^r kostelijcke Coromandelse als Guseratse doecken in beter reputantie dan wel voor desen zij geschiet hadden willen houden, ende getracht de Choromandelse met ruijm een per cent ende de Suratse cleeden met niet min als 80 ofte 75 percents advance, tegens 20 R^r de bhaer gereeckent, te pajen ofte te contracteren, ende dat wijders voor comptant deselve niet hooger als tot 14 R^r in specie de bhaer, gelijck die a^r passato door Chimesen is betaelt ende herwaerts gebracht, begeerden aen te nemen, waertoe de panglimaes ende grooten aldaer in geenen deele hadden kunnen verstaen maer schenen die liever op hooger prijs als eenige jaren berwaerts vercocht en gelevert is te willen stellen; desnietegenstaende meergemelte coopluijden hun oock weijnich om baren peper schenen gelegen te laten sijn, als wanneer wel conden bemerken met dit hartneckige gepeupel voor die tijt geen lant te bescijlen was, dienvolgende onverrichter saecken van daer weder opgebroocken ende als geseyt met ledige schepen alhier verschenen sijn, op hoope onse competensie tegens 10 courante realen den picol (gelijck tegenwoordich dagelijcx geschiet) genoech in Battavia te sullen erlangen.

's Achtermiddaechs keeren weder thuijs 10 verscheijde vaertuijgen naer diverse plaetsen, hebbende alhier voor hare aengebrachte ende te gelde gemaeckte goederen ingecocht ende mede wechgenomen voor 2824½ R^r, alle aen gesorteerde cleeden.

Den oppercoopman Rijkloff van Goens is desen morgen per 't schip de Vogel Straijs ende tjacht Lis tot procure van goede quantiteit sware peper (omme noch dit jaer voor vaderlandts retour te dienen) weder naer Jambij vertrocken, nemende tot dien eijnde van hier mede derwaerts een wel gesorteert cleeden cargasoen, dat (volgens facture) nevens 24000 R^r in specie comt te bedragen 116476.15.R. Wat den voorschreven oppercoopman wijders in Jambij ten

¹⁾ Niet ingevuld in het HS.

meesten dienste van de generale Comp^{re} te verrichten gelast blijft is bij desselfs medegegevene instructie (die in 't generale copieboeck onder dato 10 deser geinsereert staet) elaeerlijck na te sien.

11de d^o. 's Morgens omtrent 7 urem is d'E. Heere Anthonio Caen, Raedt ordinaries van India (naerdat omtrent drie weecken langh het bedde behouden ende een teerende pinneijcke ziekte uitgestaan hadde) dese broose werelt door den tijdelijken doot comen 'abandonneren.

Van Battangh comen 2 tingangs met 13 ende een contingh van Samarangh met 7 man, aenbrengende 3½ lasten rijs, 6 bnfels, 14 p^{re} bocke, 114 hoenders, 100 bossen ajuijnen ende andere dingen van geringe valeur.

In contra vertrecken 2 tingangs naer Pamalangh ende [1] contingh naer Pamanoekan, uitvoerende 571 R^o aen cleeden.

12de d^o des morgens vroech vertrekt van hier tjaech Aechtekereke naer de vloot, die op 7de deser onder 't commando van den E. Arent Barentsen naer Persia, Suratte etc. vertrocken is, sijnde dus lange noch aen Onrust met vertimmeren ende repareren besich geweest, ende blijven desselfs opperhoofden gerecommandeert 't goede beste te doen om spoedich bij de voorschreven vloot daer onder bescheijden sijn te comen, ten eijnde in de voornoemde quartieren combinative ende te aensienlijcker verschijnen mitgaders Comp^{re} desseijnen aldaer gevooch-lijcker uitvoeren mogen.

's Achtermiddaechs compt nachoda Gomelangh van Lassem met een gijlon geladen met zout, versoeckende een pas dat wijders van hier naer Delli mach varen, item een talamba van Mandawe met 5 man ende een tingangh van Japara met 7 man, 3 lasten rijs, 20 p^{re} hocken, 50 p^{re} hoenders ende 300 bossen rottangh.

Gevolghelyk vertrocken tegens den avondt 4 andere vaertuijgen en nemen voor 149½ realen aen cleeden mede weeh.

Des naermiddachs omtrent de klocke 4 urem is de op gisteren overledenen heere Anthonio Caen sal^r seer magnifiquelijck ende statich, ten aensien van desselfs honorable charge als omdat de Comp^{re} veele jaaren hier te lande goede ende getrouwe diensten gepraesteert heeft, brijten in de stadtsskerke onder d'aerde gebracht, ende sijn de daertoe geordonnerde personen, die voor het lijck voornijjtgetreden sijn als die met en naer het lijck met alle de ornamenten hebben moeten volgen, dese onderstaende geweest:

Eerstelijck de heer majoor Willem Adriaensz. van der Beeck, marcheerende met sijn comp^{re} in goede ordre, naer crighsgebruijck met omgekeerde musquetten ende sleepende pijcken voornut.

Hier naer volghde den trompetter van d'E. Gouverneur Generael ende cort daerop:

den boeckhouder-generael Direk Steur, dragende het wapen van sijn afgestorven E.

den cassier Hendrick van Zeelst met het helmet,
den coopman Abraham du Cologne met de bandschoenen,
den opperchirurgijn deses casteels Mr Pieter Andriesz. met de sporen,
den ondercoopman Thomas van Breugel met den deegen,
Hiernaer volghden 6 lijffschutten, dragende altsamen vierroers.

Dacrop het lÿck gedraegen van vier respective opperooplijden, vier capitainen ende 4 schippers.

Achter het selve den capitein Maximiliaen Bontemps met den coopman Paulus Baert, gevolghelyk d'Ed. H^r Gouverneur Generael ende d'H^m Raden van India mitsgaders den achtbaren raadt van justitie, 't eersame schepencollegie, d'eerwaerdige predicanen, d'heeren weesmeesteren, de commissarissen van huwelijckse saaken, d'honderlingen ende diaconen, ende voorts alle commandeurs, opperooplijden, schippers, d'aenwesende Portugese vrunden, d'burgers, als eenige der gequalificeerde Chineze ingesetene alhier.

Wederom terugge gecomen zijnde wierden d'heeren en vrunden naer ouder gewoonte met wijn en bier beschoencken, oock voor de laeste eer sijn affgestrunken E. in sijn nutvaert bewesen seer vrundelijck bedanckt.

Tegens den avondt is een tingangh onder onse pascedulle naer Malacca vertrocken, mitsgaders twee contings naer Samaraugh ende een gijlon naer Champan, met malcanderen uijtvoerende 149½ R^r aen diverse sorteringe cleeden.

13de d^r. Heden voor de middach omrent de klocke acht uijren heeft den Portugesen edelman ende gesant van sijn Ex^{ce} Don Philippo de Mascarenho, vicereij in Goa, Sr Francisco Viero de Figueiredo van d'Ed. H^r Gouverneur Generael ende d'heeren Raden van India sija afscheijt becomen, ende hebben denselven door aensielenlycke gecommitteerdens met behoorlycke eer buijten 't casteel aen boort laten leiden, alwaer gecomen sijnde de voorschreven gecommitteerdens weder vriendelijck onthaelt ende voor d'bewesene courtosie seer hoochlijck bedanckt hadde, invoegen omrent de middach met sijn jacht onder seijl ginck ende voornemens was directe weder naer Goa te keeren. De vereschte schriftelijke debatten, die aen haer bovengenoemde Ed. op des voors. vicereijs ongefundeerde pretensiën hebben gedaen ende met d^r Viero derwaerts gesonden, zijn int briefboeck onder dato 12de deser geinsereert naer te sien.

Naer de middach comen vijff Javaense vaertuijgen hier binnen de reviere met 58 personen ende brengen aen de mercqt 100 picol peper, 3½ lasten rijs, 300 bossen rottangh ende verscheijde andere cleenicheden meer.

14de d^r verschijnt een contingh van Samaraugh met 5 ende een gijlon van Maccassner met 22 man, bringende ter vente korte kistplancken, 5 picol cattoen ende eenige slaven als slavinnen.

Daerentegen vertrecken 15 andere inlantsche vaertuijgen (daeronder twee gijlontjes waren die met onse pascedulle naer Priaman tendeerden) nemende mede wegh voor 1277½ R^r aen diverse sortementen cleeden ende 58 R^r aen Chinese waren.

Des naermiddaechs verschijnt uijtet vaderlandt wegens de camer tot Amsterdam, Godt hebbe loff, ter deser reede 't schip den Oliphant met den opperoopman ende commandeur Coenraedt Salomons van Duiren nevens 329 gesonde coppen, hebbende gedurende de reijse buijten het voorschreven getal 14 doode gehadt ende becomen, daermede nevens verscheijde coopmanschappen ende nootlijkheden, oock een comptant capitael van f 50000.

Insgelijcx ter selver nijre tschip Zealandia geequipeert bij de camer tot Rotterdam met 202 noch redelijck gesonde menschen hebbende op de reijse (ten aensien met de voorschreven Oliphant nergens om te refraischeren aengeweest waren) 56 coppen verlooren, waermede oocq op den voorledenjarigen gedanen eisch diveersche gerieffelijkheden ende f 50000 in contant becomen.

15^{en} d^e compt een lamboe van Cherribon met 8 ende een d^e van Damaek met 10 mannen, geladen hebbende 3 lasten rijs ende alderhande snuijsteringe.

's Naermiddaechs keeren weder terugge acht diverse inlantsche vaertuijgen, medeslepende voor 719½ R^e aen gesorteerde cleeden.

16^{en} d^e. Tegens den avondt verseijlen uijt dese reviere naer Benjarmassingh twee contings ende naer Pamanoecan een chaman met 560 R^e aen cleeden.

Heden is een redelijcke groote caijman door eenige Javanen hier binnen 't casteel te besichtigen gebracht, hebbende deselve hier in de groote reviere gevangen, waervoor 10 R^e tot vereeringe hebben becomen om door dien middel andere tot diergelijke vangst aen te porren, soowel ten ejnde dese binnenvaertuigen als de voornoemde reviere doorgaens van die schadelijke gebroetsel mogen gesnijvert werden.

17^{en} d^e. Voor de middach sijn 10 stuex Javaense vaertuijgen, meest alle hier om de oost, hier binnen de reviere ten ancker gecomen, zijnde met malcanderen gemandt met 85 coppen ende brengen aen de merckt dese naervolgende coopmanschappen, te weten:

8½ lasten rijs,	50 stroosacken,
2½ d ^e witte boonen,	6 p ^r buffels,
1 d ^e sout,	340 p ^r boenders ende eenden,
2 picol buffelsvlees,	3000 bossen ajuijnen,
12½ d ^e wasch,	550 p ^r steenbrasems, ende andere snuijsteringe meer.

18^{en} d^e. Twee tingans, een lamboe ende een gijjon comen tegens den avondt van Cherribon ende Tegael met 48 mannen ende brengen samen ter vente 12½ lasten rijs, 450 p^r hoenders, 6 p^r bocken, 2 p^r schaepen ende 2000 p^r oude pijnangen.

Gelyckelijck vertreken op dien dach vier contings, 2 lamboes ende een gillion naer Dellijs, Grissicq, Paecalongen ende Damaeq, uijtvoerende 450½ R^e en diverse sorteeringe cleeden.

19^{en} d^e sijn hier binnen ter haven comen anckeren 3 gijjons ende twee

tingans van Japara, Damaeq ende Samarangh met 39 coppen ende brengen 5½ lasten rijs, 4 d^e sout, 4 p^r buffels ende andere cleenicheden te coop. 2 der voornoemde gijjons hadden passen geimpetreert om wijders van hier naer Jambij ende Priaman te vertrecken.

Drie andere vaertuijen keeren daerentegen thuijs ende nemen 127 R^a aen cleden ende 40 R^a aen grove rijscoppen mede weghe.

20me d^e. Des morgens heel vroech vertrocken van hier a droicture naer de cust Chormandel tjacht Hulst mitsgaders de fluyten de Gulde Gans ende 't Witte Paerd met een capitaal van f 492569.10.4, bestaende ten principale in 400000 guldens aen gout ende sulex meer als niet die emportante negotieplaetsen successive van bier geeijsccht werden.

In contra verscheen naer de middach met de zeewint alhier ter rheede 't schip de Provincie uijtet patria geeqipeert bij de Camer tot Middelburgh, sijnde empassant St Jago aengeweest ende hebben aldaer een goedt refraischement becomen, echter waren naderhant door een grasseerende aenclevende sieckte een merckelijck getal van voleq, namentlijck 75 coppen, gedurende de reijse comen te verliesen, invoegen bier noch met 223 meest siecke ende impotente menschen verschenen, daervan veele in Comp^r sieckenhuys gebracht sijn ende aldaer behoorlijck geaccommodeert werden.

Soo comen oocq tegens den avondt 2 contings ende twee tingans, ijder van een besondere plaets bier binnen ten ancker, met 34 coppen ende hebben geladen 't naervolgende, namentlijck:

8½ lasten rijs,	2 saeken toeback,
23 picol peper,	300 drooge vissen,
50 tombetombetjes,	15 p ^r bocken,
60 bossen rottangh,	205 p ^r hoenders en diergelijken.

Vertreken daerentegen acht diversche vaertuijen naer distinete plaetsen ende nemen mit malcanderen wech voor 4941 R^a, alle aen cleden.

21me d^e. Heden voor de middach paresseert te deser reede uijtte eijlanden van Banda den vrijman Abraham Abrahamsen, alias Buffel, met sijn jonckje ende brieven van den oppercoopman Leonhaert Winninx (aengesien d'heer gouverneur Outshoorn die tijt apsent ende naer de Suijt-Ooster eijlanden om aldaer de visite te doen vertrocken was) waerbij bericht dat daer alles noch in goeden terminis stont, behalven dat eenigen tijt herwaerts swaere heete coortsen geregneert hadden, daeraen niet alleen verscheijde der onse maer oocq veele inlaunders waren comen 't overlijden. d'Vordere advisen consernerende Bandaes constitutie is bij appart verbael te vinden.

Naer de middach compt een gijjontje met 20 man van Benjarmassingh ende brengt 120 picol peper mede, item van Rambangh en Talamba ende van Lassem een gilljon, beijde met groff sout geladen, ende versoeken dat onder onse passe naer de Sumatrase Westcust mogen vaeren. Twaelff separate

vaertuijgen keeren tegens den avont weder thujs ende slepen met malcanderen wech voor 2234 R^e, alle een gesorteerde cleeden, 87½ d^e een comptant ende 17½ d^e een groff aerdewereq.

22de d^e. 's Ochtens vroech is het jacht van den vrijcoopman Headrick van Gent weder op den gepermittearden coophandel van hier naer Palembangh, Andrigiri, Malacea vertrocken, ende is vorders niet aenmerckens waerdich voorgecomen.

23de d^e. Heden comt een jonekje van Cherribon met 39 man, heeft geladen om alhier te vercoopen 130 corven swarte zuijcker, 30 picol peper, twee coijangh witte boontjes ende 3 lasten rijs.

Daerentegen vertreckt den burger Evert Michiels met sijn jacht naer Malacea ende voert uijt 297 R^e een goede sorteringe cleeden.

Tegens den avondt recipieert d'Ed^e H^r Gouverneur Generael een brieffken van den Engelsen president Aron Backer van Bantam, tenderende ten principale tot geleijde van 2 pijpen Engels bier benevens recommandatie van seecker medegesonden jonghman sijnde de broeder van Mr Hendrick Grenhil, opperhoofd op de euste Cormandel, om mette eerste gelegenheit per onse schepen derwaerts medegesonden te mogen werden.

24de d^e naer de middach arriveert mede, Godt sij gelooft, behouden uijt het vaderlandt voor dese stat 't schip Schiedam, bij de Camer tot Delft uijtgerust, sijnde den 13de Meert passato uijttet Goereesche gadt met 216 coppen geseijlt, en hebben gedurende de reijse niet meer als 5 personen (daervan twee per ongeluck buijten in zee geraect en verdroncken waren) verlooren, soodat noch 164 matroosen, 36 soldaten, 11 vrouwen en kinderen, tsamen 211 gesonde coppen, hier te lande brachten.

Dato sijnde maeudach treckt de Nederlantsche burgereij deser stede naer jaerlijckse gewoonte op, bestaende tegenwoordich maer in een compagnie, die echter groot ende met eenige Comp^e getrouwe dienaeren wel 180 coppen sterck bevonden wiert. Sr Hendrick Horst, out-scheepen alhier, was daerover tot capitain, den vrijcoopman Hendrick van Gent tot lieutenant ende den juwelier Jan Ferment tot veendrich gestelt. Int casteel gecomen sijnde wierden de principaelste officieren door den Gouverneur Generael met wijn beschoencken ende de comp^e volgens usantie met een legger Spaense wijn vereert.

Heden sijn uijt verscheijde hoecken hier binnen de reviere ten ancker gecomen 2 lananghs, 2 tingans ende een lamba tsamen ophebbende 39 coppen, ende breugen met malcanderen ter merckt 7½ lasten rijs, 80 p^t hoenders, 4 p^t peper, 3000 kueppel zuijcker ende andere cleijne coopmanschappen meer.

25de d^e verschijnt van Cherribon een praeuw met 5 ende van Crawangh een tingan met 10 personen, breugen 3 lasten rijs, 270 hoenders, 19 stucx boeken ende andere cleeuicheden mede.

26de d^e. Voor de middach anckeren vier vaertuijgen hier binnen de haven, comende van Japara, Pamalangh, Cherribon ende Banjermassingh, tsamen

gemant met 64 coppen, te coop brengende 3 lasten rijs, 600 p^e hoenders, 1500 jattijplancken, 1200 gantangh peper ende alderhande snorren meer.

Daer jegens vertreken 6 vaertuijgen naer Japara en Jawana, met malcanderen uitvoerende voor 557 R^e, alle aan cleden.

Tegens den avondt sendt d'Ed H^r Gouverneur Generael per Javaens vaertuijg en met seecker Engelsman, genaemt Mr Pinston, wederom een antwoortsbriefken aen den H^r president tot Bantam, waerbij beloofdt den selven in plaatse voor de op 23de deser gesondene brieven binnen weijnich dagen met onsen coopman Petrus Ceporinus een vat goede witte wijn tot een recommunicatoir geschenck te sullen steuren, ende dat wijders den gerecommandeerden Engelsman op 20de deser met onse scheepen naer de custe Chormandel tot sijn broeder hadt laten vertreken.

27de d^r. Heden naer de middach zijn 13 Chinesen met een champan van Balij gecomen, medebrengende acht Balische vrouwen ende 27 varckens, item van Trousse een contingh met 4 mannen, hebbende omme te vercoopen mede herwaerts gebracht 10 boeken, 320 p^e hoenders ende 1½ lasten witte rijs.

Des middaechs is d'Ed H^r Gouverneur Generael met desselfs gemalinne ende kinders, mitsgaders d'heeren Raden van India sampt der selver huijs-vrouwen, met 2 groote scheppraeuwen de reviere op naer de heere Carons nieuw opgemaekte tuijn gevaren, alwaer door welgemelten heere gesamentlijck geinviteert sijnde, heerelijek getrakteert ende onthaelt sijn geweest, drivende savonts in de coelte wederomme de reviere aff, ende quamen omtrent te acht nren met malcanderen hier weder binnen int casteel.

28de d^r. Van Grissiek compt beden een gijlon met sout geladen ende versoeckt van den Gouverneur Generael een pas om naer Malacca te mogen varen, item van Benjarmassingh een lamboe met acht man ende brengt 40 a 50 picol peper ende 200 bossen rottangh te coop.

29de d^r anckeren hier binnen de reviere 2 tingans, d'eene quam van 't Cheassem met 17 ende d'andere van Cerribon met 12 personen, bijde geladen hebbende 8 lasten rijs ende 360 p^e hoenders, mitsgaders seecker vrijman genaemt Albert Jans met een schuitjen van Cerribon, inhebbende 3 mannen en 54½ picol zuijcker.

Naer Tegael keert weder thuys een gijlon en voert 99½ R^e aan cleden mede wech.

Soo verseijlen oock een tingan ende een talamba, bijde met des Gouverneurs Generael passen, d'eerste naer Priaman ende d'ander naer Bencalis.

30 en 31de d^r zijn egeene scheepen ofte inlandse vaertuijgen aengecomen nocte vertrocken, is oock vorders niet aenmerckenswaerdichs voorgevalLEN.

In dese voorledene maandt Augustò zin hier binnen der stede ende de jurisdictie comen te overlijden 25 Comp^e dienaers, 21 vrije luijden ende twee slaven, tsamen 48 personen.

Primo September a^e 1648 verschijnt een contingt van Samarangh met 5 man, medebrengende 1½ lasten rijs, 240 p^t hoenders ende 10000 p^t oude pijnangh, item van der Majo een contingt met 15 man, 4 lasten rijs, 150 p^t hoenders ende 5 p^t hartevelees, insgelijcx van Sarabaja een lamboe met personen ende 4½ lasten rijs.

In contra vertrocken drie vaertuijgen ende nemen mede van hier 99 R^t aen cleeden.

2de d^e comen hier binnen de revier ten ancker een balouw ende een contingt van Samarangh, ophebbende 10 mannen, mitsgaders van Jortangh een lamboe met 14 coppen, tsamen aenbrengende 9 lasten rijs, 4 d^e witte boontjes, 25 p^t hoenders, 2 saeken toebacq ende andere snyjsteringe van geringe valeur.

3de d^e. Voor de middach sijn hier weder 8 verscheijde vaertuijgen [in] de reviere ten ancker gecomen, gesamentlijck gemant met 57 coppen ende brengen ter vente 16½ lasten rijs, 420 p^t hoenders, 20 picol hartevelees, 5 sacken toubaeq ende verscheijde andere gerieffelijkheden van cleender waerde meer.

Ende vertreckt dien dach een tingangh naer Siasseima, uijtvoerende 65½ R^t aen cleeden.

4de d^e compt van Rambangh een gijon met sout, waervan den nachoda alhier een pas om naer Malacea te moogen gaen versocht ende verkreegen heeft, item twee contings, de eene van Palimbangh ende de andere van Tjassum, tsamen ophebbende 16 coppen, ende brengen ter vente 5½ lasten rijs, 150 p^t hoenders als eenden ende andere cleenicheden meer.

5de d^e keeren weder thnijs 5 inlantse vaertuijgen, nemende mede van hier voor 258 R^t aen cleeden, 38 R^t aen comptant ende 1 p^t berjuin.

6de d^e. Heeden 's achtermiddaeghs verscheenen een tingangh van Maccassar brengende enige slaven ende slavinnen aen de merckt, waermede een brieffken van ons opperhoofd Evert Jansz. Buijl d^e 21 Augusto des voorleden maents becoomen, daerinne ten principalen aenroerdt dat in geseijde maent aldaer waren comen te arriveren enige Javanen met een siampau, die volgens hun voorgheeven seekere jonecq comende van Gamma Lamma door quaet weeder omtrent Buton soude hebben verlooren, edoch had niet connen verneemen datter enige nagelen in waaren geweest. De geseijde Javanen claeghden over der Castiliaenders quade betalinge seer ende souden naer hun vertrecq noch wel over de 3000 R^t schuldich gebleven sijn. De jonecq, door Pedro de la Matta a^e passato derwaerts gesonden, was omtrent met 20 bharen nagelen in comp^t van voornoemde Javanen van Gamma Lamma vertrocken ende sijn cours benoorden om Celebes cust gestelt, soodat de selve voor 't begin van 't wester-mousson daer niet stonden te verschijnen. Drie joneken met een jachtjen wierden weder door enige Maleiers ende verscheijde Portugeesen misticien claer gemaeckt, om met rijs, aracq, cleden als eenige cleenicheeden

eerstdaechs weder derwaerts te tendeeren, die wel lichtelijcq d'ouze int cruijsende vaerwater voor die fortresse bejeegnen ende soodanich onthaelt werden mochten, dat vergaten weder te keeren.

In negotie ¹⁾) passeerde doen ter tijt weijnich off niet, als wesende Maccassar van eenige coopmanschappen destituijt. Wasch wasser gants niet te become; schiltpatshoorn wiert soo nu als dan bij cleijne parthijtjes aengebracht, hadde omrent 3 bharen tegens 400 masen in den tijt van twee maenden daervan in handen become; realen waren der oocq niet terlangen, soo dat geschapen stout meer masen als hem lieff sonde weesen op Battavia te brengen, doch wilde hoopen in dese maent September, wanneer de vaertuijgen uitte Timorse quartieren ten voorschijn quamen, van 't een en 't ander voor d'overige maasen sijn quotum wel erlange sou.

Den Maccassarsen conincq hadde hem eenigen tijt berwaerts naer 't overlijden van sijn moeder (voor de weleke van te vooren seer ingebonden van leeuen scheen) heel seltsaem ende ongeregelt aengestelt, soeckende 's daeghs sijn vermaecq met het hanengevecht ende des nachts met tuijsschen ende speelen door te brengen, jae oock soodanich dat nauwelijcx sijn nature daer door eenigen rust quame te genieten, ende dat noch in 't openbare soo wel tegens de minste als de grootste van 't land, ende soo wanneer den verlieser niet dadelijck sochte 't verloorene met gelde te voldoen, soo moste met slaven off slavinnen betalen, waerin sijn Maij¹ onder anderen oocq den voornoemden Spaensen resident Pedro de La Matin ende eenige andere Portugesen dapper aen de hant te gaen ende hun eijgen nut daermede te doen wisten. Weleke onbetamelijck conings leeuen den prince Patangaloe (die een groot vijant van tuijscherie was) langer met geen goeden oogen had connen aenschouwen, sulcx hem uijt het hoff ende mettenwoon naer sijn negrije begeven hadde, dat licht int aenstaende eenige veranderingen in dat rijck baeren moghte.

7^{en} d^o. Heden voor de middagh sijn wederom acht stucx inlantse vaertuijgen van verscheijde plaetsen hier binnen de reviere ten ancker gecoomen, wesende onder maleanderen gemant met 60 coppen, ende brengen ter vente dese onderstaende geriefelijckheden:

13½ lasten rijs,	240 p ^a hoenders,
5½ d ^o sout,	3 p ^a buffels,
2½ d ^o witte boontjes,	150 p ^a oude clappusen,
11 sacken witte erretjes,	eenige bossen suijcker ende
3 d ^o toebaeq,	verscheijde snuijsteringh.

Naer de middagh is volgens usantie de Battavische inlantsche burgerij opgetrocken, bestaende in vijff compagnien, te weeten 3 compagnies Mardijkers die onder maleanderen hebben uijtgemaect 419 coppen, item een compagnie

¹⁾ Het IIS heeft: *noticie*.

Bandaneesen van 86 ende een d^o Javanen van 257, tsamen sterck 762 coppen, die alle (exepto de Javanen) in schietgeweer redelijck genoeffent waren. Ende naer dat omtrent twee uijren voor 't Casteel op 't pleijn gestaen ende d'hoofd-officiers d'eer van met wijn beschoncken te worden genooten hadden, trocken in goede ordre voor de Ed. Heer Gouverneur Generael ende d'heeren Raaden van India wederom aff.

Tegens den avondt vertrecken vijf separate vaertuijgen ijder op een bijsondere plactse thuys boorende, ende nemen mede wech 374 R^e aen ledien ende 100 dittos aen comptant.

8ma d^o. Des smorgens vroech vertrocken van hier naer Siam onder 't gesach van den opperoopman Pieter de Gojer de scheepen 't Wesel, Middelburgh, Zeelandia, Schiedam ende de fluyt de Noortstarre, omme soodrae het mogelijck zij met goede quantiteit rijs, houtwercken ende de vordere gereet vindende coopmanschappen hier weder de retour te comen, ten eijnde de innewaertse quartieren mede spoedich van dese behoefticheden connen werden gesecondeert.

Thien stnecx verscheijde vaertuijgen zijn desen voormiddagh hier binnien de haven verschenen, daeronder drie d^o van Japara waren die onder onse passen naer Johoor en Malacea wilden, zijnde gesamentlijck gemant met 81 coppen, ende brengen te coop sulex hier naer volght, te weten:

45 lasten witte rijs,	
1½ d ^o boontjes,	.
440 picol peper,	
90 p ^r hoenders ende	
verscheijde cleijnicheden meer.	

Daerentegen vertrecken naer verscheijde plactsen twee contings, een tingan ende een balouw met 380 realen aen cleeden.

9ma d^o. Heden voor de middagh sijn noch seven stucx vaertuijgen, te weeten twee tingangs van Samarangh, een gijlon van Sampangh, drie continghs van Japara ende een lamboe van Surrabaja ¹⁾, tsamen gemandt met 53 coppen, hier binnien gecomen ende brengen aen de merckt dese onderstaende goederen, te weeten:

37 lasten rijs,	400 bossen suijcker,
5½ d ^o boonen,	1200 p ^r steenbrasems ende
91 p ^r hoenders,	30000 p ^r oude pijnangh.

10ma d^o. Desen dagh sijn egeene scheepen nocht inlantsche vaertuijgen alhier aengecomen nochte vertrocken, is oocq anders niet voorgevallen als dat d'E. heer Gouverneur Generael met d'E. beeren Caron en Demmes 's ochtens vroegh per chaloup naer 't eijlant Onrust (om eenige scheepen te besien die aldaer in 't vertimmeren laagen) gevaren, ende naer de middagh hier weder binnien 't casteel geretourneert is.

¹⁾ Het HS. heeft: *Arisbaja*.

11^{en} d^o. Heden zijn 5 stucx vaertuijgen in de reviere geschooten, comende twee [van] Cherrebon, twee van Pamanoekan ende een van Banjermassingh, ophebbende 45 coppen ende brengen ter vente salex hiernaer volgt:

4 lasten rijs,	100 oude elappusen,
12 p ^a bocken,	200 groote knippelzuijcker,
270 p ^a hoenders,	200 p ^a crisbechten ende
133 picol peper,	2000 p ^a oude pijnangh.

Daarentegen vertrocken drie contings naer Bantam, Palembangh en Damacq, mitsgaders twee lamboes naer Paccalongen, uitvoerende met maleanderen 513 R^a, alle aan gesorteerde cleedingh.

12^{en} d^o raecken wederom hier binnen de reviere seven stucx groot en cleijue vaertuijgen uijt verscheijde gewesten met 50 coppen ende brengen ter merckt:

11½ lasten rijs,	
450 p ^a hoenders,	
1200 p ^a steenbrasems,	
6 p ^a hartgens ende andere snijsteringh meer.	

13^{en} d^o vertrecken wederom 6 vaertuijgen naer Samarangh, Cherribon, Bantam ende Surrabaja met 911½ realen aan cleeden.

14^{en} d^o. Heden sijn derthien stucx inlantsche vaertuijgen hier binnen onse haven coomen loopen, te weeten: 8 coutings, 4 tingangs ende een giljon, 't samen ophebbende 97 coppen ende brengen dese naergenoemde behoeftigheeden mede, te weten:

39 lasten rijs,	2 sacken toebacq,
3½ d ^o witte boontjes,	2½ picol gedroncht vlees,
178 picol peper,	325 p ^a hoenders,
100 p ^a drooge baggers,	3 p ^a buffels
100 p ^a breede kistplancken,	ende ander goetje.

Gevolghelycq vertrekken tegens den avondt 4 andere vaertuijgen, daer onder een naer Pencoela met onse pas ende nemen mede wegh 763 R^a aan cleeden.

15^{en} d^o zijn egeene vaertuijgen alhier aengecomen maer wel 6 stucx naer diversche plactsen met een goede parthij cleeden, namentlijck voor 1538 R^a, vertrocken.

16^{en} d^o is een conting met 7 man van Damacq ende 1 d^o met 6 man van Samarangh hier binnen de reviere comen setten, mede brengende 4½ lasten rijs, 12 sacken capock, 25 p^a hoenders ende andere snijsteringh.

Des avondts vertrocken vijff vaertuijgen naer Japara, Lamboe, Damacq ende Samarangh, medenemende 2109½ realen aan gesorteerde cleeden.

17^{en} d^o verseijlt van hier 't schip Nassouw mettet quel de Hasewint over Ceijlon ende Wingurla naer de quartieren van Suratten ende Persien, met een comptant kapitaal van f 58012.10 voor Ceijlon, nevens sooveel drooge ende natte vivres mitsgaders ammoniti van oorloghe en andere geijschte nootlijck-

beeden als desen jaare niet onse magasijnen heeft kunnen gemist ende mede-gedeelt worden. Heeden sijn twee contings, 2 lamboes ende een chiampan van Damack ende Lassem met 45 coppen verscheenen, aenbrengende 12½ lasten rijs, 8 p^a buffels, 5 pieol salpeter ende andere menudentien meer.

Daerentegen vertrekken 9 andere vaertuijgen naer verscheijde plaetsen, daeronder twee tingangs ende een lamboe waren die met onse passen wijders naer Palimbangh ende Malacea wilden, nijtvoerende 781½ R^a en diverse sorteeringe cleeden.

18de d^e verscheenen van Damack een talamba ende een tingangh, mits-gaders van Lnssem twee lanangen, gesamentlijck gemant met 32 coppen, ende brengen aen de merckt 6 lasten sont, 2½ d^e rijs, 6 p^a buffels, 6 sacken witte boonen ende verscheijde andere menudentien.

's Achtermiddueghs recipieerde d'Ed. h^r Gouverneur Generael een brieffken geschreven bij Nebeij Wiera Sittia, gouverneur van Japara, welckers inhout aldus was lijdende:

Translaet van de missive van kieij Nebeij Wiera
Sittia aen d'Ed. heer Gouverneur Generael.

Desen brieff is niet een oprecht sijver hart van wegens kieij Nebeij Wiera Sittia, gaet aen S^r capitain moor Cornelis van der Lijn, Gouverneur Generael, die het lant van Battavia gouverneert, dien Godt een lanck leven wilt verleenen, die seer oprechtelijck sijn verbonden onderhout met alle sijn vrundēn, daerover seer vermaert is van booven tot beneden swints, daerom en sal bij sijne vrunden niet kunnen vergeeten soo langh als son en maen sullen schijnen.

Vorders ben ick sendende Galou om mij broeder Sr Cap^a te comen be-groeten, icq versoecq dat Sr Cap^a mij wilt helpen ende voor mij coopen goede nieuwe cleeden, die breed ende fijn sijn ende bequaem om aen den Sousoumangh te mögen vereeren, al was 't maer 1 of 2 stuex cleeden.

Vorders en heb ick niet om tot vereeringh te conuen senden als eenelijcq 100 Japaerse gantangh rijs ende een hartjen. Cap^a geliefst mij te excenseeren alsoo 't niet naer behooren en is.

Jegens den avont keeren weder thuijs 6 stuex vaertuijgen, te weeten: 3 tingangs, 2 lamboes ende een gillioen, nemende mede van hier 553 R^a aen cleeden en 12½ d^e in comptant

19de d^e zijn hier binnen ten ancker gecomen vijf vaertuijgen van verscheijde plaetsen ophebbende 48 coppen ende brengen aen de merckt dese onderstaende coopmanschappen:

6 lasten rijs,	1 corge grove matten,
17 p ^a boeken,	312 p ^a hoenders,
4 p ^a gansen,	400 bossen padje,
8 p ^a eenden,	1200 groote kneppelsuijcker.

's Avonts vertrekt een tingangh naer Samarangh met 120 R^a een cleeden, oocq heeft d'H^a Generael desen avondt een gesant van Nebeij Wiera Patra, naer eenigh vrundelijck onthael, met sijn vaertuijgh wederom naer Damacq laten vertreken.

20de d^e. Des naermiddaechs vertreken weder 4 Javaense vaertuijgen, medenemende 828 R^a een alderhande cleeden ende 2 picol massoij.

21de d^e. Des naermiddaechs verschijnt schipper Manuel Alberts per de chaloup Solor over Balij van Solor met een missive, geschreven bij 't aldaer resideerende opperhoofd Hendrick ter Horst aan de Ed. Heer Gouverneur Generael en d'heeren Raaden van India in dato 30de der voorleden maendt Augustij. Waernijt verstaen dat op 29de Julij passato aldaer van Coupan was comen te paresseeren tjacht de Zeemeeuw, waermede becomen hadden 339 eattij wasch ende 116 stuex palisanen om aan de neergestorte muragie ende bressen der Nederlantse fortresse Henricus te gebruiken. Oock bleven alle de singuadjes gelast, ijder voor sijn hooft twee calcqovens, volgens gedane belofte op te rechten, ten eijnde d'voorschreven fortresse (die soo nu als dan door sware aerbevingen merckelijcke schade geleden hadde) wederom tegens 't Wester mousson bij aencompste der Battavische scheepen mochte gerepareert ende in d'vorige posture gebracht werden.

't Vooraengetogen jacht hadde 't voornoemde opperhoofd naer ontlossingh wijders met een redelijcq cargasoentje onder d'administratie van den boeckhouder Barent Hunnius naer 't eijlandt Groot Sabo verseijlen laten omme te vernemen, off aldaer sooveel ende goede coop lijfseijgenen, wasch als andere cleijnicheeden soo als men wel voorgaff van d'E. Comp^a soude te bemachtigen zijn, doch cort daerna weder op Solor comende verstandeu uit genoemde boeckhouder dat naer veele aengewende moeijte niet meer als 19 stuex slaven (daeronder drie manspersoonen ende de rest kleijne kinderen waren) had connen becomen. d'Oorsaeq hiervan sonde sijn geweest, dat 3 a 4 dagen voor de paresse van d' jacht aldaer 100 stuex lijfseijgine door de singhuadja van Lammabala ende die van Japara waeren vervoert geworden

Soo hadde 't voornoemde opperhoofd oocq den ondertimmerman Michiel Jochemsen met seecker soldaet, die redelijck wel in de Portugese tale ervaren was, op 6de Junij jongstleden naer Larentueque gesonden omme d' rest van Comp^a ujtstaende schulden in te vorderen, alwaer gecomen zijnde haer ten huijse van seecker padre genaempt freij Antonio Cabrael vervoechden, om niet den selven te verstacn wie gevoldmaghticht mochte wesen omme Maria Terceeras schult te voldoen, waerop den gemelten paep gerepileert hadde daer niet aff

en wiste, seggende wijders in een hevigh ofte verstoort gemoet tegens den voorschreven stierman ende toeq dat voor die tijt haer schulden wel innen maer datelijck weder vertreken mochten, haer wijders insinnerende dat sich d'onse generaliter te wachten hadden in 't toecomende weder op Larentoequa te verschijnen nochte de minste correspondentie met huu nacie aldaer te houden, want seijde hem noch in verscher memorie bleeff hoe onfatsoenelijck omtrent 2 jaren geleden hier op Battavia van den Gouverneur Generael en d' Raden van India was getracteert geworden, wanmeer hem ter selver tijt niet allen niet willen toestaen per onse scheepen naer de eust van Indien te vertreken, maer dat hem aldermeest smarte was dat niet eens een landt had mogen comen, maer ter tijt sijns aenwesen doorgaens in sijn eijgen vaertuijgh evenals een traicter gebannen had moeten blijven leggen, invoegen dese geledene affronten bij gelegentheit d'een off d'ander Hollanders te passe brengen sou. d'Onse bemerkende omtrent dese vermetele paep als alle d'andere arrogante Portuguesen doch weijnich soude te obtineeren wesen, sijn onverrichter saecke wederom per vooraengetogen chaloup naer Solor gekeert, des gemelte opperhooft genootsaeckt was sighselven derwaerts te transporteerden, alwaer gecomen zijnde den ouden capitain moor Francisco Ferdinandus vont, denweleken terstont om de voldoeninge van sandelhout aenspracq echter niet (vermits 't selve door 't massarerden van eenige van zijn voleq op Mena niet had connen laten halen) erlangen cunnen, maer eenen Bastiaen Gonsalvo (die last tot betalinge van voorschreve vrouwe hadde) badde hem gewilligh tot betalinge aengestelt, verthonende tot dien eijnde f'sijnen hujse acht bharen schoon, groot en gaeff sandelhout, dat datelijck met hem nemen ofte halen soude, 'tweleq ons geseijde opperhooft alsoo te doen belooft ende met eenen affscheijt genomen had.

In negotie passeeerde daer soo op Solor als d'andere omgelegene plaetsen niet sonderlings, soo ten aensien desen jare de Portuguesen egeene comptanten ofte gout uijt de stat Maccauw becomen hadden als de quaetwilligheit van den voornoemden pater vicario op Larentoequa, die aldaer vrij wat scheeu te seggen te hebben ende geensints gedoogen en wilde eenige goederen ofte coopmanschappen aen ons voornoempt casteel ter vente gebracht wierde, dat nochtans directelijck met de gemaekte contractatien strijdigh is ende in 't toecomende hierin anders sal moeten werden versien.

Op 24^e Maij passato was op Solor alweder sulcken affgrijselijcken aerbevinge geweest dat aliegaer dochten 't geheele fordt terneer souden storten, ende is bij sulcx vreeselijck geschudden des aertrijcx ijets admirabels gepasseert namentlijck dat verscheijde soldaten, die op d'schiltwachthuijskens haer residentieplaetse hadden, alle gelijckelijck van boven neerwaerts gesprongen waren, ende niettegenstaende het van een ongelooffselijke hoochte was soo wasser echter geen van allen (d'Heere sij gedanke) daervan in 'tminste beschadigd ofte verseert geworden.

Voor meergemelte quartieren wert geeijscht ende versoght per d'eerste gelegenheit te mogen becomen dese onderstaende cleeden te weten:

- 6 packen tourias otte taapechindes met eliphanten als andere gedierten geschildert,
 - 4 d^m smalle chits,
 - 4 d^m dragams lisietieme root ende swart,
 - 2 d^m soek tocke,
 - 2 d^m peta Maleije,
- 16 packen tsamen.

Versochte oocq eenige slechte roode laecken en om op Groot Sabo tegens lijfijgenen te troequeren, alwaer verhoopte in 't aenstaende (vermits daer dagelijcx veel vrägens naer was) goede winsten daerop soude vallen.

Heden sijn vier vaertuijgen, ijder op een bijsonder plaets 'tbijs hoorende, hier binnen de reviere geschooten tsamen ophebbende 51 coppen, ende brengen ter vente 6 lasten rijs, 405 suex hoenders, 7 p. buffels, 6 p. boeken, een hartjen ende eenige rouwe diamantjes.

Jegens den avondt varen weder vijff andere vaertuijgen van hier ende sleepen met maleanderen wegh voor 3469 r^t alle aen diverse sorteumenten cleeden.

22nd d^r comen van verscheijde plaetsen, doch meest alle uit des Matarams lant, 11 vaertuijgen, gesamentlijck gemant met 97 coppen ende dese onderstaende coopmanschappen aen de merckt bringende:

27½ lasten rijs,	26 p ^r buffels,
4 d ^r sout,	81 p ^r bocken,
15 p ^r peper,	765 p ^r hoenders,
6 sacken toeback,	1200 bossen suijcker
300 jattijplancken,	ende andere cleijnicheden.

Jegens den avondt liet d'E. H^r Generael bijde de gesanten van den Tommagon van Baccalongen ende den gouverneur van Japara, ider met een complement briefken ende wedergeschencken, vertrecken.

23rd d^r sijn 7 inlantse vaertuijgen hier binnen de reviere ten ancker gecomen, 'tsamen gemant met 40 coppen, ende brengen te vercoopen sulex als hier naer gespecificeert wert, namentlijck:

25 lasten rijs,	
9 picol peper,	
12 d ^r toebacq,	
10 p ^r bocken,	
6 p ^r harten,	
415 p ^r hoenders,	
10000 oude pijuangh.	
25 bossen pissangh en diergelijken goet.	

Daerentegen vertrecken drie andere d^r, te weeten: een champan naer

Cerribon, een Jamboe naer Grissick ende een contingh naer Samarangh, 'tsamen uijtvoerende 849} realen aen cleeden.

24th d^e. Heden zijn van Paecalongen, Japara, Samarangh en Damaek 10 stucx verscheijde vaertuijgen hier binnen de reviere ten ancker gecomen, met malcanderen ophebbende 90 persoonen, ende brengen aen de merckt dese onderstaende coopmanschappēn, te weten:

33 lasten rijs,

6 d^e sout,

90 korven swarte suijcker,

15 picol peeper,

150 bossen rottangh,

160 sacken capock,

335 p^a hoenders,

1200 bossen suijcker ende verscheijde mainetementos meer.

25th d^e verschijnt een joneq van Tambangh geladen met sout, waervan den anachoda ofte schipper genaamt Intsche Miemingh een pas (om naer Palimbangh te vaeren) versocht en vereregen heeft.

Insgelijck van de Sumairase Westcust, namentlijck van Ticco ende Priaman, 't flijtschip de Wolff, brengende niet meer dan 182 bharen peper ende noch veele packen onverhandelde cleeden mede.

Gevolghlyk vertreken tegens den avondt 6 vaertuijgen naer Tegal, Grissicq ende Samarangh, mede wechnemende 459 R^a aen verscheijde sorteringe cleeden.

26th d^e. Heden voor de middagh, omtrent de clocke 9 uuren, is den Chinesen capiteijn Bingam, vergeselschapt met omtrent noch wel 25 a 30 der gequalificeerde Chinese coopluijden alhier, op het alderkostelijckste toegemaeckt, met vliegende vaendels, trommen en scharmeien, twee en twee achter den anderen, in goede ordre hier binnen int casteel verscheenen, latende met vier Chinesen voor hun beenen dragen een cleijne viercante houten huijsken seer cierlijcq toornse wijse toegemaeckt, daerinne een kettingh en aen de selve een groote bagge hingh, achter 'twelcke noch verscheijde andere persoonen, d'een voor den anderen, met eenige rollen van Indische stoffen volghden, ende wierden alsoo naer weijnigh vertoevens 't baren versoucke in den vollen raadt voor d'Ed. Heer Gouverneur Generael en d'heeren Raaden van Indien geintroduceert, als wanner een weijnich geseten sijnde d'orsaecq van haer dus ongewoonelijck aencompste affgevraeght wierdt, waerop in antwoorden diende d'selue tot geenen anderen eijnde als tot een erkentenis van schuldige gratitugo voor de onlanghs aen haer natie bewesene generale weldaet int diminueren van haer soolangh gedragen lastigh hooftgelt ende 't affschaffen der Chinesen boedelmeesters streckende was, derhalven gans eerbiedelijck versochten dat haer Ed. dese bovengespecificeerde cleene gedachtenis aenvaerden ende haer vorders gunstigh blijven wilden, gelijcq haer

E. 'tselue dan oeq met alle daenkbaerheit aengenomen ende de Comp^e goet-gedaen hebben, latende haer voorts naer eenigh vrundelijek onthael naer hun wijs met trommen en püpengespeel wederom vertreken.

Heden zijn binnen de reviere comen setten een tingangh van Tegal met 9 man, mitsgaders van Benjarmassingh een giljon met 17 man, beijde aenbrengende 150 picol peper, 3 lasten rijs ende 160 p^e hoenders. Item van Cerribon een giljon ende van Paccalongen een talamba, beijde geladen met sout, die wijders onder onse passe naer Malacca varen wilden.

Jegens den avondt maecken weder zeijl acht verscheijde andere vaertuijgen die alhier ingecocht en mede weghnemen voor 894 R^e, alle aan diverse sorteringh cleeden.

In de voorledene nacht is omrent een halve uijre gaens buijten dese stadt aan de reviere Anckee seker out Batavis burger genaemt Albert Carstensen in sijn eijgen huijs met noch een ander burger ende een Comp^e chirurgijn van omrent de twintigh g'armeerde Javanen subijtelijk besprongen ende alle drie seer moordigh om 't leven gebracht, niettegenstaende daeghs te voren nevens noch twee andere Nederlanders ende des geseijden chirurgijns huijs-vrouwe de voornoemde reviere een goet stuck weeghs op om eenigh ongeveld timmerhout te halen waren geweest ende verscheijde Javanen ontmoet, gesien en gesprocken, echter niemandt gemolesteert noch de minste oorsaecq tot dese detestabile moort gegeven hadden, gelijcq sulcx naderhant door de 2 Nederlanders ende des gemelten chirurgijns vrouw (die mede de reviere op geweest ende snachts in 't voorschreven burgershuijs slapende wonderlijcq uijt der moordenaers handen ontkomen waren) ter requisitie van d'heer balliuw Mr Johan Cuneenus voor gecommitteerde heeren schepenen gedeposeert geworden sij. Voorts weet niemandt te verclaaren waer dese booswichten vandaen gecomen, werwaerts weder gevlycht ende wie d'orsaecke van die horribile daet moet geweest sijn, doch vertrouwe eenige der selver noch eerlangh in onse handen vervallen ende hare competente straffe ontfangen sullen.

27de vertreken 2 contings, 2 lamboes ende 2 tingangs naer Cerribon, Samarangh ende Tegael met 949½ R^e aan diverse sorteringe cleeden.

28de d^r. Heden sijn elf diverse vaertuijgen meest alle om de Oost hier binnen de reviere ende haven ten ancker gecomen, brengende 85 personen ende dese onderstaende coopmanschappen mede, namentlijek:

29½ lasten rijs,	2 sacken toehaeq,
3 d ^e sout,	283 p ^e hoenders,
1½ d ^e witte boonen,	4000 p ^e oude clappas,
30 picol peper,	6000 p ^e groote kneppelsuijker,
110 bosken padij,	5000 bos suijcker etc.

Dato paresceert uijt Amboina over Maccassar d'flijtschip Castricum ende 'tjacht der Gapingh, waermede uijt Amboina 't restant der overgeblevene nagelen

des opulenten saisoens in dat gewest becomen zijnde een quantiteijt van 113.933 W , die met alle ongelden daerop gevallen volgens facture comen te bedragen f 39313.16.12. 't Gunt den E. gouverneur Arnold de Vlamingh van Onthoorn nevens desselfs raet daer benevens bij missive van dato 25de Augustij passato aan de Ed. H^e Gouverneur Generael ende d'heeren Raden van India adviseert is bij appart verbael circumstantialiter aengewesen.

Ende van Maccasser retourneert hier weder per voorschreven fluyt onse opperhoofd den ondercoopman Evert Janssen Buijs, medebrengende een cargasoen van f 13635.16.2, bestaende in 512 $\frac{1}{2}$ cattij schiltpatshoorn, 643 d^e wasch, 241 d^e sandelhout ende 45 $\frac{7}{8}$ lasten rijs, item noch 116 baren 11 cattij ongetaxeert sandelhout, toebehoorende Sr Francisco Viero, omme door den selven alhier aan de E. Comp^e tegens een civilen prijs gelevert te mogen werden. Den coningh ende prince tot Maccassaer sonde daermede oocq aen haer gemelte Ed. ijder een brieff ende geschenck, die metten eersten met de vereijste ceremonien sullen werden ingehaelt.

Wanneer 't geseijde opperhoofd met de voorschrevn fluyt en jacht op 11 deser naer becomen affscheijt van de vooraengetogen coningh ende prince aldaer van Maccassars reede vertrocken ende omtrent d'eilanden Tannakera gecomen waren, bevonden meergenoemde fluyt seer leck ende onbequaem oocq, volgens getnijgenisse van den schipper en stuijrluijden, al vrij wat overladen te wesen, des (om alle bedenckelijcke swarigheden voor te comen) onder maleander te raade wierden wederom terugh naer Maccassar te loopen omme deseelve aldaer door 't ontlossen van partie sandelhout, rijs etc. te repareren ende bequaem te maecken.

Gevolghelyck wederom op Maccassaer verschijnende hadden haer datelijck naer sijn hoocheijt den prince Patangaloe begeven ende denselven de motijven van hun wederkeeren voorgedragen, met eenen versoeckende (vermits nootsaeckelijck eenigh sandelhout aldaer mosten laten) dat 5 a 6 Nederlanders tot bewaringh van tselve dit jaer mochten overblijven, dat sijn hoocheijt metten eersten, alsoo het buijten usantie ende strijdigh met het gemaeekte contract was, gaerne hadde affgeslagen, echter op 't sterck aenhouden ende dat d'ongeleghenheit sulex voor die tijt medebrachte naer eenigh cort beraet toegestaen. mits naer desen geen anderen staet als ter geprefigeerden tijt tot vertrecq maecken mosten.

Op de toelatinghe was bij meergenoemden opperhoofd goet gevonden den ondercoopman David Verdonck nevens een assistent, een jonck barbier ende vier matroosen aldaer te laten verblijven, hebben hem Verdonck voor sijn vertrecq ter hant doen stellen 1673 $\frac{1}{2}$ gonde masen en 1804 $\frac{1}{2}$ R^e van achten in specie, omme de selve middelerwijle ten meesten dienste van de Comp^e soo veel mogelijck in goede coopmanschappen te besteeden ende 'tsijner tijt daervan behoorlyk bewijs te doen.

Heden sijn negen inlantse vaertuijgen (daeronder een met een pas om

naer Palimbangh te mogen gaen) vertrocken, sleepende met maleanderen van hier 1056 R^s aen alderhande slagh cleeden.

29de d^e comen daerentegen seventhien stucx andere vaertuijgen hier buijten en binnen den boom op ancker, tsamen gemant met 144 coppen [van] verscheijde natien uijt diversche gewesten, ende brengen dese onderstaende goederen te coop, namentlijck:

54 lasten rijs,
80 picol peper,
2 picol toehaeq,
370 p^r hoenders ende eenden,
3 p^r buffels,
250 bossen padij,
400 drooge vissen,
60 sacken capock,
8 p^r gedrooght harteveleys,

2200 groote kneppel snijcker ende alderhande nootwendigheden meer.

Desen middagh zijo de op gisteren van Maccassar gecomen coninghs ende princeen brieven door gecommitteerdens mette vereischte solemniteitjen van boort gehaelt ende voor d'E. Gouverneur Generael ende d'heeren Raden van Indien gebracht, alwaer geopent ende gelesen sijnde bevonden de selve in allen gelijk-formigh den eersten, op 26de Julij passato per den Portugesen edelman Francisco Viero de Figuredo herwaert gesonden, te wesen, behalven dat den coningh daerbij een last rijs ende den prince een Maccassaerse met sijde geborduurde slaepsack voor den Gouverneur Generael tot geschenk gevoecht hadden.

Des avondis verseijlden weder van hier een gijlon naer Palembangh, een tingangh naer Crawangh ende een lamboe naer Tjassem, tsamen uijtvoerende voor 1280 R^s, alle aen diversche sortementen cleeden.

30de d^e komt een lamboe met 7 man van Cottaringen ende brengt 215 bossen rottangh, 2 lasten padij en 1½ d^e rijs mede, item een lanangh van Benjarmassingh met 11 coppen, aenbrengende 50 picol peper ende 400 bossen rottangen.

Daerentegen kerken weder thuys vijf verscheijde vaertuijgen, nemende mede van hier 420 R^s aen cleeden, oock varen ter selver tijt mede uijt een gijlon [ende] een tingangh voornemens onder onse passen naer Malacca te vertrecken.

In dese voorledene maent September zijn dese naervolgende personen hier op Battavia comen te overliden, als te weeten: 44 Comp^r dienaers, 20 vrije luijden en 4 slaven, tsamen 68 coppen.

Primo October anno 1648 vertrecken een lanangh naer Lassen, een contingh naer Damack ende een lamboe naer Grissick, 'tsamen uijtvoerende voor 340 R^s aen cleeden.

2de d^e comt een balontje met 5 man van Japara ende brengt 1½ lasten rijs mede, item een lamboe met 7 man van Passorwangh, hebbende te coop 7 lasten rijs en 7000 groote knepel slijcker.

Soo verschijnt oocq tegens den avondt nijt Banda het fluytschip Petten met 554 sockels getrapte macis wegende slijver 1498½ cattij Banda, 28020 d^e harde nooten, 10845 goede ende 1240 d^e slechte rompen, nevens 4 leggers gepeecelde nooten, die met 674½ R^s op gewisselde silvere en coopere Battavise munt waren volgens facture comen te monteren f 54062.13.2. Wat den E. gouverneur Cornelis Willemesen van Outhoorn daer benevens bij sijne missive van den 11de September voorleden adviseert, is bij appart verbael wijtloopigh g'extendeert naer te sien.

3de d^e. Heden zijn drie tingans ende twee continghs van diverse plaetsen hier binnen de boom met 29 coppen ten ancker gecomen, medebrengende 3 lasten rijs, 5 p^s buffels, 470 p^s hoenders, 10 p^s hartjes ende andere eleenigheden meer.

4de d^e compt een gijjon van Biema, een tinganh van Palembangh ende een talamba van Banjermassingh, 'samen gemant met 40 personen ende brengen ter vente 24 lasten rijs ende 140 picol peper.

5de d^e verschijnen 6 stucx andere inlantsche vaertuijgen, ijder van een bijsondere plaets met 52 coppen ende brengen dese onderstaende goederen mede, te weeten:

- 78 picol peper,
- 8 lasten rijs,
- 120 p^s hoenders,
- 125 bossen pijsangh,
- 400 korte kistplanckjes,
- 280 p^s cadjanghs ende andere snuijsteringe meer.

Daerentegen vertrecken elff vaertuijgen naer verscheijde meest alle op de Javise Oosteust gelegene plaetsen ende nemen mede van hier 1541½ R^s, alle aen gesorteerde cleeden, 200 p^s groote rijscoppen, 12 p^s groff aertwercq ende 1½ last sout

6de d^e raecken hier weder binnen de riviere ten ancker 4 contings, 2 tingangs ende een gijjon, 'samen 7 stucx, gewant met 69 personen, ende brengen dese naergenoemde leeftocht aen de merckt, uamentlijck:

- 79½ lasten rijs,
- 8 p^s buffels,
- 2 picol drooge vleis,
- 165 p^s hoenders,
- 2800 bos slijcker,
- 1200 p^s oude clappisen,
- 48000 p^s oude pijuangh.

Gevolchlijck vertreken tegens den avondt acht andere vaertnijgen naer distincte plaatzen ende nemen eene merckelijcke parthije, namentlijck voor 5886½ R^o aen cleeden ende 300 grote aerde commen, mede.

7de d^o. Heden voor de middach comen vijff vaertnijgen, namentlijck 3 contings ende 2 tingans van Damack, Candael ende Japara binnien, gemant met 31 coppen, medebrengende 96 picol peper, 2 lasten rijs, 2000 bossen slijcker ende andere menadentien van geringe valeur meer.

8de d^o. Voor de middagh comen weder 5 vaertnijgen van Samarangh, Biema en Japara met 44 coppen, ende brengen te markt 29 coijangh rijs, 3 p^o buffels, 14 lasten sout, 360 corven swarte slijcker, 500 bos padij, 50 p^o hoenders, 4 sacken toebacq ende diergelijken goetje.

9de d^o. Des morgens heel vroegh vertrekt de fluyt Overschie ende tjacht Ackersloot naer Malacea, waervan 't eerste wijders naer Bengale navigeeren eude 't ander in 't Malaex vaerwater blijven sal, hebbende voor die stadt alhier ingenomen 153 lasten rijs mitsgaders 16000 R^o comptant, daeronder daisent in pajement, item soodanige provisien ende gereetschappen meer als volgens gedanen eijsch heeft connen werden gemist, monterende ter somme van 160943.17.

Inlantsche vaertnijgen zijn beden uijt verscheijde gewesten 8 stucx aengecomen, wesende onder malcanderen gemant met 64 coppen ende brengen ter vente sulex als volghit, te weten:

- 40 lasten rijs,
- 20 picol peper,
- 30 p^o bocken,
- 3 p^o buffels,
- 405 p^o hoenders,
- 20000 p^o oude pijnangh,
- 3 sacken toebacq,
- 125 bossen rottangh,
- 100 corven slijcker.

Tegens den avondt verschijlen weder uijt dese reviere 7 andere vaertnijgen naer diversche plaatzen, medenemende voor 1323 R^o aen alderhande slagh cleeden.

10de d^o comen een tingangh van Berbas, 1 lamboe van Samarangh ende 1 joneq van Japara, 'tsamen met 39 coppen, brengen te merckt 72 cojangh rijs, 12 lasten boontjes, 120 p^o hoenders ende 1200 p^o steenbrasems.

Daerentegen vertrekken 12 vaertnijgen, alle Javaense, ende nemen voor hun aengebrachte leeftoghten in retour voor 1593½ R^o aen diverse sortementen cleeden mede.

11de d^o verschijnt niet meer als een vaertnijgh, namentlijck een chiampen van 't Cerribon met 8 man, binnien ende brengt 200 corven swarte slijcker mede, anders is niet voorgevalen dat aenteijckens meriteert.

12de d^o. Heden zijn 12 Javaensche navetten (daeronder 1 gijlon ende 2

tingans die onder onse passe wijders naer Malacca wilden) bier binnen op ancker gecomen, zijnde gemandt met 63 coppen ende brengen te coop dese onderstaende menudentien, namentlijck:

20 bharen peper,
 11 lasten rijs,
 75 p^a hoenders,
 200 bossen rottangen.
 250 oude clappusen,
 130000 p^a oude pijnaugh,
 2200 groote kneppel sijjeker.

13^{en} d^e compt een eontingh van Benjarmassingh met 6 man ende brenght eenige rottangh als arpuijs mede, item van Succadana een joneq met 9 man, te merckt brengende 4 coijangh rijs ende 50 picol harpuijs.

Dien dag retourneert oocq over Amboina uijt Banda tjacht de Leewercq, hebbende de reijse derwaerts langhs de custe van het groote onbekende Zuytland door een ongemene ende noijt meer besochte passagie (hoewel met veele perijckel storm en onweer) echter, den Heere sij voor dese goede beginselen gedanckt, geluckigh ten ejnde gebracht, gelijck 'tselve alles bij de dagelijcxe pertinent aenteijckeninge, door d'opperhoofden van d^e jacht gedaen ende tot dien ejnde sesmael gecopieert mede naer Nederland gaende, can werden naergesien; mitsgaders 'tgeene d'respective gouverneurs Cornelis Willemsen van Outhoorn in Banda ende Arnold de Vlamingh van Outshoorn in Amboina op bare daermede becomene missiven aen d'hooge overigheyt alhier rescriberen, is bij ijders apart verbael (alwaer alles claerijck aengewesen staet) insgelijcx naer te sien.

14^{en} d^e comen van Benjarmassingh en Macassar 3 contings ende 1 gijlon, 'tsamen gemandt met 30 coppen, waervan d'opperhoofden van 't voorschreven gijlon wijders onder onse passe naer Palimbangh voornemens sijn te vertrecken, brengende verscheijde vendible coopmanschappen mede, te weten 190 picol peper, 3 lasten rijs ende 200 stuex slaven als slavinnen.

15^{en} d^e zijn des naermiddaechs noch 7 stuex diverse vaertnijgen om de Oost comen aenseijlen ende tegens den avondt hier binnen de boom met 76 personen ten ancker geraeckt, ingeladen hebbende dese ondergespecificeerde gerieffelijckheden als:

92 lasten rijs,
 15 d^e sout,
 11 p^a buffels,
 46 picol swarte sijjeker,
 5 p^a slavinnen,
 120 p^a hoenders,
 1000 bossen padij ende andere mainetementos.
 En contra kereu weder 'thuijs twaeiff alderhande vaertnijgen naer diversche

plaetsen ende nemen mede van hier voor 955 R^s een cleden, 12½ d^o aerwercq ende 40 p^r groote aracspotten.

16th d^o. Heden zijn 8 stucx Javaense vaertuijgen, namentlijck 6 contings, een lamboe ende een chiampan van Damaeq, Paccalongen ende Japara hier binnen de reviere comen setten, gemandt met 56 persoouen, ende brengen dese naervolgende goederen mede, te weten:

21½ lasten rijs,
3 p^r buffels,
5 p^r koebeesten,
75 p^r hoenders,
1 picol wasch,
8 sacken toeback,
200 bossen padij,

600 oude clappusen ende andere cleenigheden van geringe valeur meer

17th d^o. Des oechtens is d'Ed. H^r Gouverneur Generael vergeselschap met d'heeren Fran^cois Caron ende Gerrit Demmer wederom per chialoup naer 't eiland Onrust gevaren omme te bevorderen dat de in vertimmeringh leggende scheepen spoedigh voortganck nemen mochte, ten eijnde de selve des te eerder innewaerts off daer van nooden sijn gebruijekt connen werden.

Heden is een lamboe met 14 mannen van Jawana mitgaders een contingh van Cherribon met 9 coppen hier binnen de reviere comen seijlen, gelaaden met 10 lasten rijs en 5000 bossen slijcker als andere snuijsteringh, item een jonckje vna Grissiek gelaaden met sout, welckers opperhoofden eenelijck seijden gecomen te zijn om een pas dat naer Malacea varen mochten te versoucken.

Gevolghelyk vertrecken drie contings ende een tingan naer Paccalongen ende 't Cherebon, uijtvoerende 189½ R^s een cleden ende verscheijde Chinese cramerijen.

18th d^o. Desen dagh is gantschelijck niet gepasseert dat annoterenswaerdich is.

19th d^o comen van Japara, 't Cherribon ende Dermajo twee chiampans, een tingan ende twee contings, tsamen stereq 29 coppen, ende brengen te vercoopen 15 lasten rijs, 3500 bossen loocq, 2500 d^o ajuijn, 1600 groote kneppel slijcker, 700 bossen padij, 25 p^r hoenders ende andere snuijsteringe meer.

20th d^o compt een chiampan van Cherribon met 11 man, brengt 400 picol peper, 14 cojangh rijs als andere cleijnicheden mede, item van Paccalongen een tingan met 5 man, hebbende gelaaden 3 last witte boontjes ende een alff last groene erretjens.

21st d^o compt een lamboe van Damaeq met 5 ende een lanangh van Biema met 7 coppen, tsamen aeubrengende 14 cojangh rijs ende 12 p^r hoenders.

Daerentegen slepen seven andere vaertuijgen van hier voor 1064½ R^s aan diverse sorteringh cleeden ende 400 p^r groote rijscoppen.

Ten aensien van de blijde inaugurateie wegen des op 2nd deser [gebooren]

ende op den 15de daeraen gedoopten eerst gebooren generaels soon hier in India hebben haer alle onse Nederduytsche matroosen, soldaaten etc., die over geperpetreerde missedaden ende gepleechde insolentien met twee en twee aen malcanderen vast in de kettingh dus langh voor den heer hebben moeten arbeijden, deseuaerdemiddach voor d'Ed^e H^r Gouverneur Generael en d'heeren Raaden van India comen nederwerpen, bare feijlen bekennende ende met gevouwen handen vergiffenisse ende relaxatie versoeckende. Waerop hun voornoemde Ed., naer eenich beraat om voorverhaelde reeden als de gedaane intsessie van verscheijde gequalificeerde persoonen, der voorschreveu delinquenten ootmoedich versoueq voor die tijt toegestaen ende van haren slavelijcken bant gelargeert heet, haerlieden met eenen ernstelijck waerschouwende op dese bewesene genaade niemand steunen maer voortaan een ijder sigh van vorder moet wil wachten mosten, ofte zoudie in toecomende bij attrappe een veel swaerder straffe onderworpen wesen. Waerop gesamentlijck opgestaen zijnde goede beeterschap belooft ende schuldige danekbaerheit betoont hebbe.

22de d^e raecken hier binnen de reviere ten ancker twee contings van Damack ende een tingangh van Tegael met 26 persoonen ende brengen ter vente 4 lasten rijs, 4 picol peper, 170 jattijplancken ende vijffenseventig p^e hoenders.

Gevolghlyck verscijlen andere 6 Javaense vaertuijgen uijt dese reviere naer Jawana, Tegal ende Damack, nemende voor hun aengebrachte vereochte goederen weder in retour mede 1563 R^e aan verscheijde sortementen cleeden ende vier lasten sout

23de d^e. Heden verschijnen weder thien ceperate vaertuijgen uijt verscheijde gewesten, daeronder een jonck ende een champaan was die wijders met onse passe naer Baniam meenden te tendeeren, sijnde gesamentlijck gemandt met 65 persoonen, ende brengen dese naergenoemde nootlijkheden ter vente, als te weeten:

16 lasten rijs,

? d^e witte boontjes,

25 picol peper,

65 d^e suijeker,

60 corven met zwarte znijeker,

3 p^e buffels,

8 p^e bocken,

200 p^e hoenders ende andere cleenicheden meer.

Vijf andere vaertuijgen, namentlijck 3 tingangs, een contingh ende een jonck, keeren tegen den avondt met 386 R^e aan cleeden weder thuys.

24de d^e paresceert tjacht de Macereel van Malacca met 445 picol peper waeronder 29 bharen sijn, die d'Aetchinse vorstin nevens hare brieven en gesanten aen haer Ed. tot een yereeringh sent, costende de rest aldaer uijt andere quartieren aengebracht f 11602,10.—.

Wat d'E. gouverneur Johan Thijssen van die stadt als derselver voirder gelegenheit hÿ sÿne missive van dato 22de der voorleden maandt daer benevens adviseert staet bij 't particulier verbael claerlijek aengewesen.

Niet meer als een gilontje van Biema is desen voormiddach met 29 mannen en 29 eojangh rijs hier binnen de reviere ten ancker gecomen.

Met 355 R^e aen cleeden ende een picol comijn vertreckt van avondt een contingh naer Grissick ende een tingan naer Bantam.

25de d^e. Van dage vertreken wederom twee vaertuijgen naer Surrabaja een tingan en naer Cerribon van hier, beijde medenemende 821 R^e aen cleeden. Vorders is dien dach niet aenmerckensweerdich voorgevallen

26de d^e. Omtrent de middach sijn door heeren gecommitteerden de op eergisteren van Malacca becomene acht Chinese brieven ende gesanten met de vereischte ceremonien van hoort gehaelt, ende hier binnen 't casteel naer displosie van eenige canonschooten ende drie cbergien musquettados voor d'Ed^r Gouverneur Generael ende d'heeren Raaden van Indien gebracht, welekers inhout bij translaet in appart verbael achter de Malacxe advijsen geinsereert naer te lesen sijn.

Van Lassem, Japara, Grissieq, Tegal ende Challemaja sijn beden 10 stuex separate vaertuijgen hier binnen de boom geschooten, gesamentlijck gemant met 64 personen, ende brengen aen de merekt dese subsequerende gerieffelijckheden, te weten:

- 12 lasten rijs,
- 3 d^e witte boontjes,
- 80 p^e hoenders,
- 800 p^e steenbrasems,
- 100 sacken capoek,
- 700 oude clappusnoten,
- 5000 p^e oude pijnangh,

4500 bossen suijker ende verscheijde mainetementos meer.

Dacentegen keeren weder thuys 5 stuex andere vaertuijgen, nemende in retour voor hun aengebrachte liefttochten mede wegh voor 2173 R^e aen alderhande slagh cleeden.

27de d^e. Heden zijn van Maccasser, Cheribon en Japara vijff vaertuijgen met 59 coppen verschenen, aenbrengende 32 lasten rijs, 4 d^e witte boontjes, 2 picol peper, 160 corven zwarte suijker, piesangh, dourioens ende meer andere versnaperingen.

Andere vijff vaertuijgen vertrekken daerentegen naer Damack, Maccasser ende Dermajo, hebbende voor hun uytgevente coopmanschappen alhier ingekocht ende in retour weder weghgevoert voor 941½ R^e aen meenigerhande cleeden.

28de d^e. Desen morgen verschijnt een joneque van 't eijlant Balije met 20 personen ende brengt 70 stuex slavinnen te verkoopen mede, den conineq

van 't selve eijlandt sont daerbenevens per een sijner dienaaren seecker Nederlants matroos, die voor desen (wanneer 't sijnt de Sajer aldaer in ladingh) aen landt was blijven staen, mitsgaders noch twee onser fugative slaven wederom toe.

Jegens den avondt verscijlen weder uijt de reviere in de haven naer Palimbangh een conting, naer Crawangh een tingan, naer Surrabaja een d^e ende naer Grissieq een gijon, 'tsamen weghslepende voor 1947 realen aen diversebe eleeden ende 38½ aen groff aertwercq.

29de d^e. Heden is een lamboe van Passoroangh met 15 coppen ende een contingh met 9 d^e van Damaeq verschenen, beijsd aenbrengende 13 lasten rijs, 1200 groote kneppel slijcker ende alderhande snijsteringh.

Naer Cerrebou, Japara, Surrabaja en Tegael vertrecken daerentegen drie contings ende een chiampan, met maleanderen uijtvoerende voor 1401½ realen aen cleeden.

30de d^e. Des morgens vroech vertrekt over Malacea ende Wingurla naer Suratte en Persia tjacht de Leeuwerick om in dat vaerwater de vloete van de E. Arent Barentsen op te soeken ende sich met de selve te conungeeren, hebbende in d^e jacht alhier voor Wingurla doen innemen een specerije cargasoen, 't welcq met 20000 ƒ Japans staeffcooper als eenige provisien quam te monteren ter somme van f 11866.1.6, zullende d^e jacht noch daerenboven tot Malacea een quantite van 30000 ƒ tin in der ijle inscheepen ende naer 't voorschreven comptoir Winguria medenemen, om alles tegens goede cardemom voor Persia ende peper geenplojeert te worden.

Heden zijn twee contings van Pamalang en een tingan van Balij, 'tsamen met 38 persoonen, gecomen brengende 14 lasten rijs, 28 p^e slavinnen, 30 p^e hoenders ende andere mainetementos mede.

Daerentegen vertrecken twee contings met een tingan naer Jassem ende Japara ende nemen mede wegh voor 131 R^s aen cleeden.

Ultimo verschijnt seker nachoda ofte schipper met een chiampantje van Biema met 13 persoonen, relateerende dat nevens sijn groote jonek van voornoemden plaets geladen met 40 coijangh rijs omtrent drie weecken geleden tzeijl gegaen was omme d'voorschreven rijs herwaerts aen te coop te brengen, doch ongeveer het eijlandt Balij comende was op het alderonversienlijckste van een hart weder beloopen ende consequent door het hol gaende waater soodanich overstolpt geworden, dat d'voorschreven jonek geen ure langer boven waater had cunuen houden maer was met volcq en al te gronde gegaen, sulcx in die watersnoot 22 menschen waaren comen te blijven. Eenige, die haer met swimmen wisten te behelpen, hadden haer in het voorschreven chiampantje gesalveert, met hetwelcke wonderlijck behouden ende als geseght noch met 13 mannen herwaerts aengebracht zijn.

Soo quam ooeq dien dach Joan Paijs per een tingan van Grissieq,

verhalende mede dat insgelijex (wanneer uit Amboina met sijn joneq naer Biema vertreken wilde) dit voorschreveu quaade weer aengetroffen hadde, doch was noch behouden maer 't eenemael ongereddert in Grissicq comen te vervallen, versoeckende derhalven als nu met eenich ijser ende touweraq voor sijn gelt mocht werden geaccommodeert, ten eijnde de voorseijde joneque wederom toetaeckelen ende sijn reijse naer Biema bevorderen mochte.

Inlantsche vaertuijgen sijn heden thien uit diverse gewesten met 102 coppen hier binnen den boom verschenen (daeronder een gijou van Tegael was, wiens opperhoofde met onse passe wijders naer Malacea te nавigeren sochte) ende hebben met malcanderen aengebracht dese onderstaende goederen:

157 cajangb rijs,
10 d^e padije,
60 slaven ende slavinnen,
60 p^r plancken,
400 bondel zuijeker,
120 corven d^e,
102 p^r hoenders ende andere eleijniebeden meer.

Soo keeren weder thujs naer Japara, Bautam ende Cherrebou 5 stucx vaertuijgen, te weten: drie contings, een lamboe ende een tingaugh, nemende en retour voor hun aengebrachte leefstochten mede wegh 407½ Realen aan cleeden ende 1000 ditto in specie.

Bij pertinente openinge is bevonden in dese voorledene maent October te deser stede overleden ende begraven te zijn dese volgende personen, namentlijck: 21 compagnies dienaers, 20 burgers, 3 slaven als slavinnen, tsamen 44 personen.

Primo November 1648 zijn ses vaertuijgen [aengecomen], te weten: een talamba van Banjermassinghi, twee contings van Japara ende drie d^e van Damaeq, hebbende gesamentlijck 64 coppen op, ende brengen dese onderstaende goederen aan de markt, namentlijck: 100 picol peper, 19 lasten rijs, 70 p^r hoenders, twee sacken groene erretjes ende andere maincementos.

Naer de middagh omtrent de klokke drie uijren compt hier voor dese stadt anckeren 't slijtschip de Reijger, geequipeert bij de camer tot Amsterdam, met 89 coppen, te weeten: 64 matroosen, 32 soldaaten ende twee vrouwen, hebbende bovendien noch 4 personen onderwegen verlooren, sijnde nergens als aan St Jago aengeweest, alwaer een matich refraischement becomen hadden. Tegens den avondt vertrekt een tingan naer Bantam met 80 gantangh oliesaet ende een d^e naer Grissicq, medenemende voor 230 R^s aan cleeden.

2 d^e. Heden zijn vier stucx inlantsche vaertuijgen van Biema ende Pacalongen aengecomen ende bringende 31 personen, 22 lasten rijs, 200 p^r boeken, 300 p^r hoenders ende andere snuijsteringe meer.

Daer door vertrekt een tingangh naer Japara ende voert mede derwaerts 83 realen aen cleeden.

Soo verschijnt noch desen avondt naer sonnen onderganeq uit het vaderlant te deser reede 't jacht Concordia over St Jago ende Mauritius eijlandt, alwaer eenige vaderlantse provisien ende nootsaeckelijckheden ontladen hebben, zijnde d^e jacht bij die van Zeeland toegerust ende 13 Maert voorleden in compagnie van 't schip de Provintie met 102 coppen van daer tzeijl gegaen, waervan 6 personen geduijrende de rejse overleden ende 4 soldaten op 't voorschreven eijlant Mauritius gelaaten zijn.

Per voorraengetogen jacht Concordia verschijnt oocq van het gemelte eijlandt 't aldaer gewesene opperhoofd den coopman Jacob van der Meersche, met den welcken d'Ed. Heer Gouverneur Generael gewert een missive geschreven door den coopman Reijnier Por in dato 23rd September verleden, waerbij blijkt d^e van der Meersche voor sijn vertrecq conform haer Ed. gegevene ordre behoorlijck transport van alle des Comp^e essentiële middelen gedaen, mitsgaders een schriftelijck reglement aen desselfs vervanger den voornoemden coopman Por gelaaten hadde.

Op het voorschreven eijlandt was noch alles in goeden doene, maer dat in 't aenstaende ebbenhout halen met groter moeijte ende minder quantiteit soude te becomen sijn vermits al over langh de rijpste vruchten aldaer geplukt ende weghgebracht waaren, edoch soude beiijveren dat noch jaerlijcx een scheepsladinge van 14 a 1500 moeten bemachtigen con, dat omtrent noch vier jaaren (voor sooveel in 't bosch bekent is en bequaem staet om op strant te brengen) soude continueeren, ten waare bij naerstigh opsoeken ende doorcruyssen der bossen sich meerder openbaare als wel gisten, dat den tijt leeren sou.

Gemelten van der Meersche bracht per het voorschreven jacht 270 moeten ebbenhout mede ende hadde aldaer noch 930 d^e gelaaten, die (excepto 141 stucx) op 't strant gereet lagen, doch mosten noch alle per een chaloup omtrent 5 mijlen weeghs vervoert werden eer dat in de Schiltpatsbajj costen comen, waertoe omtrent twee maenden seijde van nooden te hebben, welche voornoemt getal tegens April a^r aenstaende tot 1600 moeten hoopt te vergrooten. Versochte derhalven eerbiedelijck tegens geseijden tijt met bequaeme scheepsruijmte mocht werden versien.

De aldaer gebannene rebellige Amboinesen hadden diveersche reissen in raade versoght dat weder naer Battavia keeren mochten doch wareu telkens affgeslagen, sustineerde de voornoemde lieden hun aldaer seer ondienstigh sijn, ende souden, bijaldien boswaert en quamen te vluchten, d'Comp^e groote schade met 't verbranden van 't omgekapte ebbenhout connen doen off, soo wanneer hnn met de fugative Madagascarse lijffelijgen quamen te vereenigen, souden connen beletten (ten aensien 't hout wijt en breet in de bosschen gesocht ende geveld werd) dat weinich desselfs souden becomen, derbalven om hun geen

oorsaecke tot desperatie van wegbloopen te geven hadde den raadt bij resolutie goet gevonden deselve lijber en vrij brijten kettingh, bant ende sonder iets te doen te laaten loopen, versoeckende insgelijcx per d'aenstaende gelegenheit van dese mensen mochten werden verlost. Tot de voirdere bandijten wisten wel raadt en soenden wel besorgen dat tot geener tijt van 't geseijde eijlandt comen te eschapperen.

3ra d^o comen drie contings, een talamba en een gillion van Damaeq mitsgaders een lamboe van Grissicq met 79 personen, brengende 28 lasten rijs, een d^o sout, 120 sacken capock, 35 p^a hoenders, 19 p^a bocken, 5 stuex slavinnen ende andere meudentien mede.

4ra d^o verschijnt een contingh ende een tingan van Tjassem mitsgaders een tingan van Paecalongen met 19 mannen, hebbende gelaaden 4 lasten rijs, 35 bocken, 120 p^a hoenders, eenigh sout ende verscheijde cleenicheden meer.

Daerentegen vertreckt tegens den avondt een contingh naer Japara met 94 R^a aen cleeden mitsgaders een gillion onder onse passe naer Malacca.

5ra d^o. Insgelijcx vertreckt een tingan naer Maccassar met een pas van de Ed^e Heer Gouverneur Generael; is anders niet annooterenswaerdich voorgevalen.

6ra d^o. Heden zijn negen stuex distinete vaertuijgen van diverse plaeisen hier binnen de boom ten ancker gecomen, gemaant met 66 coppen ende brengen ter vente dese onderstaende goederen, te weten:

20 lasten rijs,

51 d^o sout,

120 p^a hoenders,

20 p^a hartjes,

10 p^a buffels,

12 sacken capocq,

8 d^o toebacq,

150 p^a tomme tommetjes,

diverse fruijten ende andere cleenicheden meer.

Gevolghlyek vertrekken dien dagh seven stuex andere vaertuijgen alle naer Japara en Surrabaja, mede weghnemende voor 597½ R^a aen goede getrockene cleeden ende eenige Chijnese cramerijen.

7ra d^o compt niet meer als een contingh van Tjassem met 5 man ende twee lasten rijs hier binnenlopen, daerentegen vertreckt oocq niet meer als een contingh naer Damacq ende voert voor 102 R^a aen cleeden mede uijt.

8ra d^o niet voorgevalen dat aenteijkenen meriteert.

9ra d^o. Uijt diverse gewesten zijn desen dsgn twaelff stuex ceparate navetten binnen de reviere ende haven onder t casteel hier ten ancker gecomen, wesende gesamentlijck gemaant met 118 personen ende brengen te vercoopen sulex als hier na volght, te weten:

28 lasten rijs,

30 p^a bocken,

1 d ^e sout,	125 p ^r hoenders,
7 d ^e witte boontjes,	500 oude clappusen,
160 corven zwarte suijcker,	600 p ^r steenbrasems,
43 picol peper,	600 bossen suijcker,
10 d ^e swaevel,	350 p ^r cadjangs,
12 p ^r hartjes,	5500 p ^r billions ende parrings,

diversche fruijt, eenige rouwe diamanten, capock, toebaeq als verseheijde maincementos van geringe waerde meer.

Des sijn weder vier andere, te weten: twee contings, een talamba ende een gillion vertrocken, nemende in retour van haer aengebrachte cleenicheden voor 381½ R^r aan cleeden mede wegh.

10^{en} d^e. Van dage zijn vier vaertuijgen van Tegael ende Samarangh verscheenen, medebrengende 25 personen, hebbende gelaaden om alhier te vercoopen 10 lasten rijs, een d^e witte boontjes, 15 p^r bocken, 500 bossen padij, 2000 d^e ajuijnen, 2000 d^e looeq ende 6500 groote kneppel suijcker.

11^{en} d^e. Heden sijn drie tingans ende een conting naer Palumbangh ende Bantam vertrocken, uitvoerende voor 699 R^r aan cleeden ende twee paerden.

12^{en} d^e compt een lamboe van Rimbangh met 11 personen ende brengt 11 lasten rijs ende andere snuijsteringe te merekt.

13^{en} d^e. Van Damaeq compt een gillontje met 6 coppen, gelaaden hebbende 16 lasten rijs, 50 p^r hoenders ende andere gerieffelijckheeden.

Des avonts keeren weder thuysi acht diversche vaertuijgen naer verseheijde plaatzen ende nemen mede wegh voor 1053 R^r aan cleeden.

14^{en} d^e. Twee tingans ende een jonekje van Damaeq, Jonwana ende Cheribon sijn 's achtermiddaeghs hier binnen den boom gernackt, ophebbende 26 personen ende brengen te marekt 10 lasten rijs, 330 lange en corte plancken, 50 balckjens, 3000 bossen suijcker, 400 oude clappusen, 300 soute eijeren, twee Siamse potten gesoute visch ende andere eethare waren meer.

Daerentegen sijn 7 andere vaertuijgen vertrocken ende hebben mede wegghangen voor 397½ R^r aan cleeden.

15^{en} d^e. Van dage sijn twee gillions van Grissieq, drie contings van Pamanoekan en Dermajo, mitsgaders twee tingans van Paccalongen hier aengocomen, tsamen ophebbende 76 coppen ende brengen met maleanderen aan dese onderstaende nootlijckheden, te weten:

107 lasten rijs,
209 p ^r hoenders,
11 p ^r buffels,
46 p ^r zwarte suijcker,
5 stuex slavinnen,

1000 bossen padij ende andere leefstochten van elcijnder waerde meer.
† Is heden, Sondagh zijnde, gebeurt dat seecker getrouwte Malejer,

woonachtigh aan dese stadt's westsijde, onder de d'achtermiddaeghs predicatie een Malacxe mestice mansperoon van verre heeft uijt sijn buijs comen sien, waerover hem den selven soodanich met jalousie ende toorn het ontsteecken bevonden dat sich daer opstonts na toe begeven ende de vrouwe seer leelijck getrakteert hadden. Den Malackees dit gerucht van brijten hoorende is stoutelijck (even off dese hoer had willen ontseiten) daer nae toe getreeden, doch omtrent de deure van 't voorschreven huijs genaeckende is hem den geseijden Malejer andermael gewaer geworden, waerop soo furieux met sijn cris op hem is comen uijtspringen dat den anderen sich nootwendich tot deffentie stellen moeste, invoegen die twee inlanders malcanderen in een ommesien soodanich met crissen geinfigeert hadden dat bijde te gelijk hertsteeken doot als honden ter aerden neergevallen waaren, dies naer gedane visite den beul gelast wiert deselve noch desen avond brijten te sleepen om op morgen aan de mont van de revier anderen tot horreur op staecken geseith te werden.

Des avondts zijn elf stucx alderbande vaertnijgen naer verscheijde quartieren (daeronder een galjontje dat onder onse passe naer Palimbangh wilde) vertrocken, nemende voor hun aengebrachte menudentiën in retour mede wegh voor 1255 R^a aan verscheijde sorteringe cleeden.

16th d^e. Heden voor de middagh becomt d'Ed. h^r Generael per tingangh een brieffken ende geschenck van den tommagon Mattaram, tweleq uijtet Maleijs overgeset sijnde van conteneue aldus luyt:

Translaet missive van den tommagon Mattaram naen
de Ed^r heer Gouverneur Generael.

Wij senden Angajuda Marta Giaja ende Martij Pattijs, dien ick hebbe last om bij UE. te verschijnen, ick hebse gesonden om mijn vereeringe aan UE. te overhandigen, namentlijck twee cojangh rijs, 400 jattijplanckjes ende een paert genaempt Sipamogari nevens twee koebeesten ende twee buffels. Gelief mij te excuseren alsoo 't niet naer behooren en is, 't is niet ander als tot een teijcken dat icq in vrientschap ben met UE., alsoo ick niet anders in mijn hart en weet oite den Mattaram is Battavia; ende tgeen icq vorder te seggen hebbe dats Angajuda Marta Giaja ende Marta Pattijs bekent.

Des achtermidags vertrekken twaelf verscheijde vaertnijgen uijt dese revier ende haven naer diverse plaetsen, uijtvoerende voor 981 R^a aan alderbande soorte cleeden, 40 p^r arraexpannen ende 12½ R^a aan groff aerwercq.

17th d^e vertrekt een contingh naer Dermajo ende voert uijt voor 48 R^a aan cleeden, anders is niet voor gevallen.

18th d^e. Van dage is een contingh van Surrabaje met 7 man hier binuen

gecomen, medebrengende 7 Siamse potten olij, 400 bossen tamborijnde ende 400 parrings.

19de d^e. Heden zijn egeene vaertuijgen noch schepen aengecomen nochtien vertrocken, is oocq anders niet annotteerenswaerdigh voorgevallen.

20de d^e. Desen morgen vroegh is de fluyt de Reijger van dese reede naer Banda tot eenen voorlooper vertrocken ende staet de fluyt Castricum over Amboina binnen 2 a 3 dagen mede derwaerts te volgen, hebbende alhier ingenomen 6000 R^s comptant, 75 packen diverse sorteringe cleeden, 179 lasten Siamsen ende Javaensche rijs, wijders alderhande provisien van oorloge ende voirder behoeftien, monteerende conform bijgaende facture en cognoisement ter somme van f 52071.5.3.

Soo zijn oocq van dage vijf' inlantsche vaertuijgen naer Palembangh, Paccalougen ende Damacq mitsgaders een conting onder onse passe naer Jambij vertrocken uijtvoerende voor 1114½ R^s, alle [au] diverse sortementen cleeden.

Daerentegen arriveren negen andere vaertuijgen van verscheide plaetsen met 83 coppen, brengende ter vente de subsequerende behoeftigheden, namentlijck:

57½ lasten rijs,	
3 d ^e boonen,	
40 picol wasch,	
½ d ^e cassomba,	
15 potten olij,	
100 p ^s oude clappesen,	
250 p ^s steenbrasems,	
300 bossen tamberinde,	
12 p ^s gansen,	
7 slavinnen en ander sunisteringh.	

21ste d^e comen weder acht vaertuijgen hier binnien setten, te weeten: 3 contings, 2 tingans, twee lambous, een gillion en een jouckje van diversche quartieren met 75 personen, daeronder een welckers annachoda [een] passedulle versoecken quam dat wijders van hier naer Amboina vertrecken mochte. Ende hebben de voorschreven vaertuijgen alhier aengebracht sulcx als volgt, te weeten:

11 lasten rijs,	1 bartgen,
300 p ^s hoenders,	55 picol swarte suijker,
3 p ^s bocken,	1300 bossen loeq,
4 p ^s koebeesten,	2000 d ^e ajuijnen ende diergelijken goetje.

Des avonts vertrecken 4 contings met een tingangh naer Bantam, Japara ende Lassem, 'tsamen uitvoerende voor 356 R^s, alle een cleeden.

22de d^e. Desen morgen is 't jacht der Gapinge met de fluyt Castricum van dese reede naer Amboina vertrocken, van waer de voornoemde fluyt wijders naer d'eilanden van Banda verseijlen ende aldaer tottet halen van 't benoodighde timmerhout gebruijckt worden sal, zynnde in beijde de voorschreven schepen

naer Amboina tot nader ontset voornijt gesonden 8000 R^a in specie ende 9800 rijexdaelders, item 46 packen cleeden, ammonitie van oorlog, provisien etc., bedragende conform bijgaende facture ter somme van f 78615.12. Wat den vice-gouverneur Arnold de Vlamingh van Outshoorn daer benevens tot een voorlooper op 't een en 't ander aengeschreven zij, can bij 't copieboecq onder dato 21st deser elaerijck werden naergesien.

Daerentegen verschijnt hier ter reede uijttet vaderlant, te weten van de Camer van Zeelandt, de fluyt den Vergulden Pelecaen met 61 matrosen, 22 soldaten, 5 vrouwens ende twee kinders, 'tsamen 90 gesonde coppen, zijnde op 15th April passato tzeijl gegaen ende hebben St Jago, Caep de Loop en St Tome vermits contrarie winden ende harde stroomen moeten aendoen, hebben echter in alles niet meer dan 7 maenden en 9 dagen tsoeck gebracht ende niet meer dan 9 personen, te weten 7 die overleden en twee die aan St Jago voornoemt weghgeloopen waren, verlooren.

Des avonts verseijlen uijt dese reviere twaelff diversche vaertuijgen naer distinete quartieren ende nemen voor haer aengebrachte coopmanschappen weder in retour terugh voor 1294 R^a aan alderhande slagh cleeden.

23rd. Heden sijn binnen den boom geschooten drie lanangs, twee tingans, een contingh ende een lamboe, comende van Crawangh, Jawana, Japara ende Damacq, met 33 personen ende brengen aan de merckt dese onderstaende coopmanschappen, te weten:

19 lasten rijs,	190 p ^a hoenders,
4 picol peper,	300 d ^a kistplancken,
800 bossen snijeker,	900 d ^a oude clappesen,
100 bosken padij,	600 d ^a lege saeken,
6 p ^a koebeesten,	100 d ^a rijspannen, ende
2 d ^a buffels,	veelderhande cleenicheden meer.
1 d ^a hartgen,	

24th d^a. Des achtermiddaecls verschijnen weder van verscheijde plaatzen 8 stnrex inlantse vaertuijgen met 62 coppen, hebbende geladen sulcx hier volght, namentlijcq:

36 lasten rijs,	11 p ^a Siamse potten olie,
8 d ^a sout,	5 corgie grove matten,
300 p ^a steenbrasems,	20 mantjes blaeuwe verff,
400 bosken tamberijnde,	1000 bos padij etc.

Gevolghlyk verseijlen van hier een gijou naer Amboina ende een d^a naer Maccassar beijde onder onse passen, item twee contings naer Pamanockan ende een wanckan naer Palembangh, met malcanderen weghslepende voor 945 R^a, alle aan diversche sorteringe cleeden.

25th d^a. Voor de midagh keeren hier weder uijt Siam de scheepen Zeelandia ende Schiedam, beijde volladen met rijs, peper, clappusolie ende diverse hout-

wercken, die volgens facture met al de ongelden waren comen te costen f 33816.18.12. Wat den ondercoopman Pieter de Gojer ende 't aldaer residerende overhoofd Jan van Muiden bij hare missive van 25 October passato daernevens cndigen, is bij de summiere advisen, die materie betreffende, vervolgens aengewesen.

25^{en} d^e comen van Grissicq twee talambas, van Candael ende Damaeq twee tingans, van Sampangh een gillioentje ende van Bencalis een chiampantje, gemant met 51 coppen ende brengen ter merekt d'on[der] gespecificeerde leefftochten, te weten:

14 lasten rijs,
5 d ^e witte boonen,
2 potten olie,
600 dubbelde bossen padij,
300 bossen tamborinde,
1200 p ^a onde clappusen,
6000 p ^a steenbrasems,
6000 p ^a leege stroosacken,
3500 p ^a gesoute kuijitten.

125 p^a hoenders,

parthij clootsuijker en andere eleenicheden.

26^{en} d^e. Twaelff stuex alderhande vaertuijgen van diverse plaetsen sijn desen dach met 91 coppen hier binnen de reviere comen setten ende brengen dese onderstaende menudentien mede; namentlijck:

19 lasten rijs,	100 bossen padij,
17 picol peper,	6500 d ^e snijcker,
500 p ^a schnijtplancken,	1800 oude clappesen,
60 p ^a hoenders,	3000 p ^a oude ejeren ende verscheijde mainetementos meer.
7 Siamse potten olie,	

Ingevolge vertreken twee contings, d'ene naer Grissicq ende d'andere naer Cherribon, mitsgaders eeu gillioen naer Amboina ende een lamboe naer Grissicq voornoempt, tsamen uijtvoerende voor 2003 R^a een goede gesorteerde cleeden.

27^{en} d^e. Van dage compt van Pacealongen een tingangh met 5 man, 2 lasten rijs, item van Grissicq een talamba met 19 man, 4 lasten rijs, ende van Japara een lamboe met 9 man, inhebbende diverse snuijsteringe.

28^{en} d^e. Heden sijn 17 stuex alderhande inlantsche vaertuijgen van verscheijde plaetsen hier ondert 't casteel ten ancker gecomen, gemant met 174 coppen, soo Javanen, Malejers als Chinesen, ende brengen ter vente tgeene hier naer volght, te weten:

61 lasten rijs;	2500 bossen ajuijn,
13 d ^e sout,	2000 d ^e snijcker,
30 picol peper,	5000 kneppel d ^e ,
12 Siamse potten olie,	7000 p ^a groote commen,

21 p ^e hoenders,	12 pieol drooge vlees,
112 groote { planeken,	parthij Chijnese kost,
1000 dunne }	d ^e groff pampier ende
13000 p ^e dammers,	andere snuijsteringh.

Des middaeghs ontfangt d'Ed^e h^r Generael van den ouden conincq van Bantam per eenen Maija Cartij een brieffken, welckers conteneue in substantie aldus is luydende:

Translaet missive van den ouden coningh van Bantam
aen de Ed. h^r Gouverneur Generael.

Desen brieff is van Padneka Sirij Sultan Abdul Massagier tot Bantam, gaet aen den capiteijn Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn, die den troon van Batavia ¹⁾ gouverneert, dien lange in voorspoet moet regeeren.

Vorders den brieff van den Gouverneur Generael Cornelis van der Lijn, dien Naja Cartij heeft gebracht, den welcken heeft den sultan wel ontfangen, ende als wanneer den selven opende bevondt daer instont van wegen d'Hollanders, die de boose menschen van Bantam met drie praeuwen soude hebben geruijneert, ende dat hetselve seecker was, maer den sultan die weet wel dat den brieff die den sultan voor desen aen den Gouverneur Generael gesonden hadde door denegeenen, die den Gouverneur Generael den brieff heeft laten leesen, niet wel verstaen off den selven niet wel begrepen en heeft; den brieff van den sultan en was soo niet luydende als den brieff van den Gouverneur Generael vermeld, den brieff van den Sultan voor desen was niet anders luydende als datter ondersoecq wiert gedaen wegens de boose menschen wie datter thuys bevonden soude worden ende wie niet, ende hebben ooeq dier tijt tselve bevonden datter drie praeuwen niet thuys en waren, ende daerom sustineert den sultan dat het dit volcq wesen moet, die de Nederlanders hebben geruijneert, ende daerom is den sultan voornemens de selve altsamen te laten vatten, doch men weet noch al de gelegenheit niet, alsoo se noch niet geregren sijn.

Vorders is den Gouverneur Generael versoeckend aen den sultan alle die luyden altsamen soude laaten vangen, daer den sultan op antwoort, met Godts hulp en aleer den Gouverneur Generael als salex geseijt heeft was den sultan al voornemens deseelve altsamen te laten vatten, d'oorseecke dat se noch niet gevonden en sijn is dat se altsamen noch niet bij malcanderen sijn.

Den sultan laet den Gouverneur Generael weeten datter twee Chinezen van den sultan wechgelopen sijn, genaempt Tings Aetsee ende Sietsee een meester smith, deseelve is den sultan van den Gouverneur Generael wederom versoeckende, ende soo 't den Generael gelieft, laet se Naeje Cartij ter hant stellen.

¹⁾ Het HS. heeft: *Bantam*.

Vorders heeft den Sultan niet om tot een teijcken te connen senden aan den Gouverneur Generael, als dat Godt sijn E. geliefst te segenen.

Tegens den avondt keeren weder 'thuijs drie contings, twee lamboes ende een tingangh naer Madura, Pamalangh, Damacq ende Succadana, uijtvoerende met maleanderen voor 628½ R^e aen cleeden ende 15 R^e aen comptant.

29de d^e vertrecken vier contings van Paecalongen, Cheribon ende Bantam, mitsgaders twee tingans naer Damack ende twee gijjons naer Amboina, item een lamboetje onder onse passe naer Macassaaer, nemende mede van hier voor 2194 R^e aen cleeden ende 214 Realen aen comptant.

Ultimo verschijnt een gijjon van Macassar met 25 personoenen, gelaaden met vijf eojangh rijs, 5 pieol mansoij ende 4 bharen wasch. waermede een brieskken van onsen resident aldaer becomen, berichtende daerbij dat in voorleden maandt September van de Timoorse ende Soloorse quartieren aldaer eenige vaertuijgen met ongeveer 30 bharen wasch verschenen waaren, die den orang caij Intse Assam ende andere Maleiers tot 95 a 96 maasen de bhaer hadden aengeslagen, tweelq seer hoogh liep ende sooveel daer voor te geven gansch ongeraaden vant, derhalven wilde liever met den incoop van dien soo lange stille staen tot dat de voorschreven Maleiers vertrooken waaren, in weleken gevallen vastelijcq vertrouwde d'baer tot 70 ofte uijtterlijck 75 mazen wel souden t'erlangen zyn.

d'Engelse hadden mede des aengaende niets aengeslagen maer soude nevens d'onse een lager marktganck te gemoet sien; d^e vrunden hadden eenige tijt geleden aan de Maleiers ende Chinesen weijnich comptanten, mitsgaders parthij Chinese lijwaet tot 125 maasen de eorgie tot hooger prijs uijtgeset, onder soodanigh bespreek dat hunluijden daerentegens 't genot van schilpats-hoorn jegens 400 mazen de bhaer mocht werden vereffent, waeruit notoirlijck can werden bespeurt contrarie hun voorgeven seer weijnich penningen bij cassa te hebben.

't Sedert medio des voorleden maents hadde geseijden resident 2 bharen, 22 cattij Banda schilpatshoorn bijeen gesamelt, die soo nu alsdan met cleene partijtjes waren aengebracht geweest, 't meerendeel der realen hadde mede voor goude maasen soo incoops costen als met artijckelen nu en dan aan de man geholpen, except 32 teijlen tot 12½ R^e ingeçocht, die niet minder als tot 13 Realen per taijl connen quijt worden, waerbij d'Comp^r | R^e op ijder taijl quam te verliesen. Tot de resteerende realen souden alle debvoir aenwenden om die mede hoe eer hoe liever voor goude maasen te trocqueeren.

Heden sijn negeu inlantsche vaertuijgen van Lambangh, Grissick, Japara, Bantam en Paecalongen binneu dese reviere ten ancker gecomen, zijnde gemant met 115 coppen, ende brengen aan de markt d'naergespecificeerde goederen, te weeten :

42 lasten rijs,	2 p ^o paerden,
17 d ^o sout,	900 p ^o plancken,
5 picol mangsoij,	2000 bossen slijcker,
4 baren wasch,	3700 groote kneppel slijcker.
30 p ^o hoenders.	

In dese voorledene maandt November zijn volgens opgegevene notitien te deser stede overleeden ende begraven geworden d'onderstaende personen, te weten:

21 Comp ^o dienaren,
12 vrije luijden,
2 slaven,
tsamen 35 personen.

Primo December 1648. Heden sijn van 't Ceribon twee contings ende een chiampan van Pamanoekan, een conting van Palimbangh ende een tingangh van Bantam met 46 coppen bier binnen de reviere te ancker gecomen, medebrengende 8 lasten rijs, 80 picol peper, 120 sacken capock ende andere snijsteringe meer.

Des achtermiddaeghs becomen een briefken van onsen resident in Bantam, waerbij bekent maeckt dat op desselfs aencomste aldaer drie Engelsche scheepen te weten de Willem (jongst uijt Engelant gecomen), d'Advisio en de fluyt de Henne ter reede leggende gevonden, mitsgaders haer Ed^e missive nevens 't legger witte wijn aan den heer president Aron Backer beboorlijck overgeleverd hadde.

't Voorschreven schip de Willem was op 26de Junij passato met 90 coppen uit Engelandt verseijlt ende nergens aengeweest, maer hadde (om kortheit des tijts) niet cunnen vernemen waerin desselfs cargo ten principalen bestaende was.

Vooraeengetogen president stont dit jaer met vier schepen, namentlyk den Willem, d'Advisio, den Dolphijn en tjacht d'Vaerwel (soo noch tijdich genoech uijt Suratte verschenen) wederom naer Engelant te navigeren, hadden volgens sijn seggen voor de gemelte vier schepen ladinge genoech en soude in d^e presidents plaets die honorabile chergie bij eenen meester Tomas Pinneston tot Bantam ondertusschen waergenomen werden.

2de d^o. Van dage zijn elff inlantsche vaertuijgen van verscheijde quartieren met 77 personen alhier verschenen, medebrengende dese onderstaende leeftochten, te weten:

77 lasten rijs,
60 bossen padij,
28 poetten olijf,
54 p ^o hoenders,
10 picol peper,
300 sacken capock,
2500 bossen slijcker.

Desen dagh sijn 21 alderhande vaertuijgen uijt dese stadt naer verscheijde bier omtrent gelegene plaetsen vertrocken, nemende van haer aengebrachte cleenicheden in retour wederom wech een merckelijke parthije kleeden en namentlijck voor 1277½ R^s, mitsgaders 4 picol canneelen en een d^e lange peper.

3de d^e compt een coutingh van Samarangh met 6, een d^e van Tegael mede met 6, ende een gillioentje van Pamalaangh met 5 mannen, aenbrengende 10 lasten rijs, 300 sacken capock en 6 Siamse potten olijf.

Daerentegen sijn 8 andere vaertuijgen naer distinete plaetsen vertrocken ende slepen mede wech voor 1136½ R^s, alle aen goede getrockene kleeden.

4de d^e verschijnt een chiampantje van Grissick met 6 man, hebbende niet in als snijsteringe van kleender waerde.

Soo verschijnen oock des achtermiddaechs d'opperhooffden van 't schip Malacca komende uijttet vaderlant met hun sleep hier aen landt met brieven van de Caep geschreven bij den E. Wollebrant Geleijnssen de Jongh, waerbij vernemen onse vaderlantse retourvloete (die voorleden jaer onder desselfs commando derwaerts getrocken was) aldaer in de maent Maert behouden aengekomen ende naer 18 dagen leggens met de overgebleven goederen van 't verongeluckte schip Haerlem vertrocken was.

Tegens den avont retourneert van Ticco en Priaman op de Sumatrasc Westcost den coopman Hendrick Crajers per d'fluyt den Swarten Beer met goede partie onverhandelde kleeden ende 772 bharén 76 cattij peper, die de Comp^r met d'ongelden daerop gevallen komen te kosten f 48546.6.9.

Item adroicture van de euste Choromandel 't fluytschip 't Witte Paert met een cargasoen van f 139424.4.14, consistende in 307 packen diverse gesorteerde cleden, boscruijt, sout, rochevelen, martavanen ende calitourshout, gelijk ijders quantiteijt ende wat den E. gouverneur Arnold Heussens daernevens adviseert bij 't Choromandelse verbael naerder ¹⁾ aengewesen wert.

Daerentegen vertrecken dien dach seven inlantse navetten naer verscheijde plaetsen ende nemen mede wech voor 1009½ R^s aen cleden.

5de d^e paresseert uijt Taijouan 't fluytschip de Jufferouw eenelijck met 1421 kisten pojersuijcker, die uijtwijsende d'facture in 340857 cattijs bestonden, ende quamen met al d'ongelden daer op gevallen de Comp^r aldaer te kosten f 51518.18.8. Wat den E. president Pieter Antonissen Overtwater haer Ed. van dat emportante territorium aencundicht mitsgaders wat tot propagatie dier negotie voorstelt, eischt ende versoekt, is alles claeerlijck bij appari verbael aengewesen.

Inlantse vaertuijgen zijn desen dach drie hier binnen in de reviere geschooten, namentlijck een talamba van Tamack, een lanangh van Japara ende een talamba van Samarangh, tsamen gemant met 35 coppen ende brengen aen de merckt 27 lasten rijs, 175 p^r planeken, 200 oude clappesen, 200 bossen sujcker en verscheijde andere menudentien.

¹⁾ Het HS heeft: *naerder*.

Gevolehlyk vertrecken tegens den avondt 17 andere vaertuijgen naer verscheijde quartieren eude voeren mede van hier 4147^f R^c, alle aen goede sortementen cleeden ende drie gantangh comijn.

6^{en} d^e. Van Patanjij is heden een talamba met 9 mannen ende eenige dammers verschenen.

Des avonts ontfangen d'Ed. heer Generael en d'heeren Raaden van India uijt Jambij per 't Engels flijtschip de Duijve over Bantam een missive van den opperecoopman Rijekloff van Goens, gedateert 11^{en} October passato, waerin ten principalen den cours van onsen negotie mitsgaders 't bedrijff der Engelse vrunden en derselver sober gestalte aldaer aenroert, gelijk uijt de copie derselver (die met deses jaers vertreckende retourschepen onder d'Jambijse pampieren staet naer Nederlant versonden te werden) te beoogen zij.

7^{en} d^e. Van dage zijn vijftien stuex alderhande inlantse vaertuijgen van diverse plaatzen albier aengecomen binnen de riviere geschooten, ophebbende met maleanderen 75 personen ende brengen ter vente dese naer gespecificeerde gerieffelijckheden, te weten:

- 40 lasten rijjs,
- 8 d^e witte boonen,
- 4 d^e sout,
- 400 p^r hoenders,
- 70 p^r eenden,
- 120 p^r steenbrasems,
- 430 p^r lange plancken,
- 113 picol peper,
- 25 cattij cassomba,
- 500 kneppel sijcker,
- 150 bossen padij,

650 sacken capoek, ende veel andere elemicheden van geringe waerde meer.

En contra verseijlen van hier 10 stuex andere vaertuijgen en nemen voor haer aengebrachte cleijne marchiandise weder in retour mede wech voor 1714^f R^c, alle aen diverse goede cleeden ende 16 p^r groote ijsere pannen.

8^{en} d^e. Des morgens vroech vertrecken van dese reede door de straat Bouton naer Molucco tjacht Concordia ende de fluyt den Pelicaen met den opperecoopman Jacob Hastaert nevens sijn familie, die aldaer den president Sr Jaspar van den Bogaerd als tweede persoon bijwoonen ende wijders in desselfs plaatse op 't eijlant Maequian als opperhoofd treeden sal, waermede dan voor die quartieren en tot nader oniset gesonden wert soo aen comptanten, provisien, ammonitie van oorloge etc. ter somme van f 82905.2.7.

Drie inlantse vaertuijgen zijn tegens den avont vertrocken, te weten: een talamba naer Bantam, een contingh naer Samarangh ende een tingangh naer 't Cerribon, tsamen wechvoerende voor 708 R^c aen gesorteerde cleden.

Daerentegen zijn omtrent d'middach voor dese stadt ter reede verschenen tjacht Delfshaven comende uijt Atchin, alwaer tselve nevens tjacht Grjpskerck voor de riviere op der Mooren als andere vreemde vaertuijgen eenige tijt hadde wesen cruijsen, waervan int Malaexe verbael wijtlooch gesproken werdt; item ter selver uijre recht uijt Bengalen 't fluytischip Heemstede met een cargasoen van 16123.6.3, bestaende in alsuleke cleden ende coopmanschappen als bij 't kustverbael specifice nevens 't geadviseerde dier opperhooffden sengewesen sijn.

gen d^e verschijnt insgelijcx te deser reede over Wingurla uijt Suraite en Persia tjacht de Kievith ende [waren] dessells opperhooffden gelast geweest en passant 't eijlant Ceijlon aen te doen om aldaer parthije gereetleggende cannel in te nemen, doch hebben 't selve vermits stercke stroomen ende winden niet bereijcken kunnen, dies alsoo ledich hier verschenen zijn; mitgaders tjacht Hulst directelijck van de Coromandelse cust, namentlijck van Masulipatnam, met een goet cargasoen monterende volgens facture ter somme van f 208020.7.12; ende tjacht den Griffioen, mede uijt Bengalen, mettet aldaer gewesen opperhoofd den oppercoopman Sr Martinus de Vroede, ende brengen voor hun ladinge mede een cargasoen van f 134411.8.10 $\frac{1}{2}$, bestaenden in zijde, poejer-suijcker, salpeter etc., waervan insgelijcx bij 't Coromandelse kustverbael omstandiger relaes geschiet.

Javaense vaertuijgen zijn desen [dach] drie stuex hier binnen verschenen met 48 coppen, ende breugen 2 lasten rijs, 110 bharen peper ende 2 koebeesten te veropen mede.

10^{en} d^e comen van Jawana 2 kontings, van Barbes een tingan ende van Palimbangh een gillioentje, tsamen gemant met 32 coppen, ende breugen ter vente 25 lasten rijs, 120 bossen padije, 50 p^t hoenders ende andere leefstochten.

Gevolchlijck kerent weder naer huijs 12 stuex distinete inlantsche vner-tuijgen naer diverse hier omtrent leggende negrien, ende nemen wech voor 1310 $\frac{1}{2}$ R^t aen cleden ende 26 R^t aen groff aertwerk.

11^{en} d^e comen 7 soo tingans, contings en balous van Damack, 't Zerrebon, Dermajo en Bantam hier binnen zeijlen, brengende voor haer ladinghe niet anders als 27 $\frac{1}{2}$ lasten rijs ende eenige lange planeken te veropen mede.

Des namiddaechs arriveert tschip Weser uit Siam met 329 lasten rijs, 25449 eattij peper, 344 stuex ribben en 300 potten clappusolie, al hetwelcke volgens facture en cognoisement was comen te bedragen f 15997.9.4. Den oppercoopman Pieter de Gojer adviseert daernevens, bij sijne missive van dato 8^{en} November der voorleden maendt, dat op 11^{en} daeraen [volgende], wanneer 't voorschreven schip ancker lichten en sijn reijns herwaerts aen persomeren souw, den voornoemden commandeur Abel Jans. Tasman uijttet Manilbas vaerwater met vier schepen aldaer behonden aengecomen was ende terstont alle dessells gereethebbende papieren aen de opperhooffden des voorschreven schips overgelevert hadde, omme die bij geluckige paresse d'Ed. H^r Gouverneur Generael

ende d'heeren Raaden van India te intregeren, die haer voornoemde Ed^e oocq wel geworden ende naer genomene lecture van haren Manilhaseu stant oocq tot genoegen bericht sijn, gelijck dan al het gepasseerde derwaerts over tijt de subsequerende copie desselfs largo missive van dato 11de November passato can werden naergelesen.

Aan d'Ed Heer Cornelis van der Lijn, Gouverneur Generael en d'E. Heeren Raden van India.

Edele, genereuse, manhaste, achtbaare, welwijse,
voorsinnige Heeren.

Met de jongste offentie-vloot successive voor de derde mael uwer Ed. naer de Manilhase eusten tegens den Spangiaert nutgeset ende den 15de Maij anni courant uit de Battavise reede gelargeert, was het begin onser vojagie seer spoedich sulex dat den 6de Junij aenvolgende maents de euste van Mindora al bestevent hadden ende soo voorts behouden in den Embocadero gelanght, daer tot aenvanck onser affairen ongesujimpt onderleijt hebben ten dienste van 't exploict ende tgeene ons vooreerst nodich ware te verstaen uit de reviere Baco eantschap te halen, die ons door praeadvertentie des vloots compst mits heure goede macht voor dien tijt outstaen heeft, niettemin in vervorderingh dier passagie geen gelegentheeden ontsien hebbende die notabele bekende bhejen Salvador ende Hijacinto Tigau aengedaen ende behoorlijcq besichtigt, hoe wel onbeseth ende tegens vermoeden naer dat staet gemaeckt bijde ledigh bevonden gelijcq mede den gantschen Emboccaron deur, soo langs de Luconise Snytcust als tuschen ende naest die eijlanden, soo stil dattet onverhoort ende dienvolgens om verwonderen waare geenigh vaertuijgh te sien, ende alsoo ons voor eerst aan geender saecke meer gelegen lieten als om verrijgen de noodige eantschap, hebben in consideratie der desseijnen naer vermogen getracht soo veele bij te brengen als wij conden, tot sulex scheen ons goede hoop van occasie te geven de beloopene stilte in den Embocadero om door middel van cleijn vaertuijgh dat bedecktelijck te onderleggen, gelijcq als verscheijdentlijck het uijterste best daerin gedaen ende oocq soo gevoleht is, ter tijt, als wij sochten mits bequamen wint die aengeroerde stract te passeren een cleijn praeuwken met ingesetenen van Mas Batta omtrent het eijlant Tigau ondernaeckt hadden, de notitie nut deselve scheen ons soo vreemt niet als de saecq ons wel leeth om verstaen voor en quam ter opmerkings van de goede rheede, navolgens die (soo begrepen) ons verseeckert dat ons voornemen in eas van 't eene exploict als gepreveniert ter cause de besendingh naer Novo-Spaenjen desen jaare uijt Manilia voor ons arrivement al gedaen was door 't beschicq van 't kleijne jacht Cambodia, weleq sij gevangens gesien

in Maijo voorbij Tigau gepasseert, ende alsoo den Embocaron uitgeloopen sij sonder daeromtrent eenige plaeisen aengedaen, soo mede dat a^e passato naer verlaet van de bhaij Salvador door den oppercoopman de Goijer het daer in gelegen gallioen Nostra Sinhora Dagnia eorts daeraen uijt vreese van naeder bestockingh ende invasie van daer naer Cibu gesechappeert ende sedert egeene des vijhants galioens ofte jachten in den Emboeadero geweest soude sijn, dat te gelooien is, unt beijde welcke merckteijeken hebben gecolligeert onder verbeeteringh dat den vijant die praeadvertentie onser vloots aencompst seer spoedich over Macassar moet toegecomen sijn, ten aensien dat buijten de goede occasie, die daer toe gehadt heeft, soo tijdich op sija hoede is geweest niet alleenlyk int reguardt van de vroege despeche naer Novo Spaengien, die niet en twijffelen off bestaat ten principalen ende meer in papier als eenige importante retour, maer besonderlyk oeq in reguard van de opschortinge der frequenten ende necessairen vaert in ende buijten den Embocadero over ende wederzijts insonderheit op die wateren ende nabuijrighe stroomen, diese anders buijten hinder en schade dus lange niet en derven connen noch moogen, tensij dat alomme dier contreijen van onse compst gewaerschouwt ende geordonneert geworden die vaert voor een gewissen tijt in suspense te houden ten fine d'aenhalinge eens te prevenieeren. om alsoo daerdoor niet langer de captiviteit subject te blijven ¹⁾ gelijck in de twee achtereenvolgende jongst gepasseerde jaaren sulcx genouch en tot onversettelijken schade en grooten affbreuck geproeft hebben.

Dan sijn soo voorspoedigh niet als wel int begin onser voorstaenden reijse geweest doordien mits voorverhaelde stilte ende onimoete heete stroomen bij Capul (hoewel buijten versuijm) eerst den 25^{en} des maents Junij voorschreven uijt den Embocaron geraeckt, beloopende den volgende snachts ongeveer 21 mijlen buijten de Philippinas ofte Ignatios eijlanden sula een swaaren storm ²⁾ int beginnen uijttet W. N. Westen, dan W. Z. Westen ende den 27^{en} d^e bij continuatie seer verbement nutten Z. Westen dat, omtrent naer gissingh seven mijlen Suijt Oostwaerts van Cabo de Spiritu Saneto zijnde, onse vloot daerdoor meest van den anderen gedwaelt waaren, de schepen Banda, Snoeqq, Popkensburgh ende Arent hadden bun den 28^{en} bij minderingh van 't aengeroerde tempeest weder bijeengesamelt, ende vernamen na den middaech de jachten Jonge Prins ende Arnemuijden, desgelijcq tegens den avont bet jacht Rensburgh sonder groote mast (die in de storm ²⁾ gekerit was geworden) soo desolaet dat tot sinckens toe gecomen was, badden al tegens het gestadige pompen en boven den grooten gedanen arbeijt met 60 jae meer baljs ende emmers te redden seven voeten waaters int ruijm, en den aenwasch is ten langen lesten, vermits tjacht door swackheit ende dien storm ²⁾ sigh heel begeven hadden, soo groot geworden dat het noch dien selven avont gesoncken is juijst ende niet lange

¹⁾ Het HS. heeft: *gedreven*.

²⁾ Het HS. heeft: *strom*.

naer d'affgedwaelde scheepen na den anderen bij ende daer omtrent verschenen waren, met verlies van sijn artillerie ende voorts watter meest meer op ende in sij geweest except 108 personen, die door de hulprijcke genade Gods voor ons mirabeliter ende met groote perijckel in drie boots ende een schep-praeuw gesalveert sijn geworden, daer den Alderhooghsten in eeuwicheijt voor gedanckt moet blijven. Naer onse calculatie sijnder noch 34 personen 't onser droeffbeijt daer met verongeluckt ter oorsaecke van 't harde weder. 't Jacht den Luijpaert is op 27^e voormelt in 't heetste van 't onweder door die van de Suoecq en de Jonge Prins mede gants desolaet en buijten eenige menschelijcke hulp mast- ende sprieteloos gesien dreven, sonder het selve nader bij ons vernomen niettegenstaende terstont [volgens] resolutie van 29^e Junij met de resteerende schepen daer behoorlijcq op geernijst zij, zooals bij daeghregister in dato voorschreven ende soo voorts breeder can naergespeurt worden, den almogenden Godt ende genadigen beschermer wil die bedruckte menschen 't haerder behouden in Taijouan gebracht off anders na sijn alweetende wille 't haerder zaligheijt in genade aengenomen hebben, dan twijffelen seer aan de behoudenisse ter aenmerkings van des jachts gestalte, hoewel het beste mogen hoopen dewijle tot noch toe geen ander bescheet van hebben, welcken dienaengaende uwer Ed. licht voor ons toe te comen staet. En niettegenstaende die wel verdiente straffe Godes hebbe 't verlies van soo een nomber menschen ende het ontseth van twee schepen tot merckelijcke verswackingh der vloot ons ter herten getrocken, nochtans herdacht ende wederom getroost met tgeene onfeijlbaer is, dat alles tsij wat de mensche oocq proponeert Godt de Heere disponneert, weshalven ons hierinne gerust gestelt ende in de begonnen ') hier om niet een nijre wijs willens geretardeert maer, naerdat aen 't eijlandt Cantanduanos de vloot naer eijsch van 't durftige waater ende branthout spoedich versien waare, wederom in 't rechte vaerwater bij ende omtrent Capo del Espiritu Santo begnaamelijek begeven ende daer tot den 28^e Julij gecontinueert, onder wijlen tjacht Arnemuijden dat mede seer sober gestelt is naer gedane visitatie aen de custe van Tandaja bij Ibabau soo veele moogelijck geweest gedaen repareren, ten eijnde van tselve niet mede soo vroegh ende tot grooten hinder versteecken werdende al t'ontijdich daerom verlegen te vallen.

Dan naer wij gesloten dat het noch tijts was om te vervorderen de middelen die noodich waren tot uijtvoeringe van ons werecq, soo sijn te raade geworden om verscheijde respecten als bij resolutie van 28^e Julij voorschreven g'exprimeert de bbaje van Albaij te besichtigen, uijt vermoedinge een off andere tsij gallion, naveth, immers groot ofte cleijn vaertuigen daer te vinden, desgelijcx navolgens de communicatie ende desire van uwer Ed. die plaets met sijn dependentie trachten te vermeesteren ten principalen tot destructie des conincx magasijn van die proventie Cammarines, daer onder ter contrebutie resorteeren 29 gepepu-

¹⁾ Hier schijnt het woord *wetq* of iets dergelijks in de pen te zijn gebleven.

leerde dorpen inclusjs de stadt Nunalabor aan de reviere Nago streckende, daer den bisschop over die proventie en de alcalde majoer resideert, als ooecq om 't jacht den Arent dat op nieuws seer lecq waren geworden in den bequamen haven te brengen ende te doen versien, soo mede tot bestandige uijtvoeringh van welcq attentaet 'tselve noch voor depeche der schepen Snoecq ende Arent naer Tajouan met de meeste macht te onderstaen. Het succes dienaengaende is redelijckerwijse wel uijtgevallen ende heeft soo veele effect gesorteert dat op onse aencompste den ¹⁾ vijandt aldaer in sijn diffensive gelegenheit met vliegende vaen sich wel verstoudt ende eenige schooten met bassen als musquetten ter contemplatie op ons gedaen heeft, nochtans uijt vreese ende cors voor d'attaque op 30th Julij het fort Albaij gequitteert ende lantwaerts in die voorschreven provintie gevlycht, hebbende wij 't selve bevonden in massiven steen met 4 punten opgetrocken ende in bequamen postuijr, edoch niet als met 4 isere bassen versien geweest nevens noch een cort metale stucq mortierswijse om schroodt daer uijt te werpen, ingevolge het magasijn voormelt gedestruueert ende den voorraet daer in bevonden den vijant ontseth, bestaen hebbende ten principalen in quantite azbaca ofte Indischen hennep daer hun scheepstonwercq van geslaagen wort, voorts quantiteit rijs, padij etc., item een joneq met 4 groote vaertuijgen beneden des reviers verdreven, andere vier groote champans met quantiteit olij, bennep, herpujs gelaaden boven in d^e revier door den vijant selfs in den brant gestecken om niet in onse handen te mogen vervallen. Dan primo Augusto door eenen landtocht met acht compagnien ende vliegende vaendels twee mijlen innewaerts der gerepeteerden provintie den vijandt vervolgh, blijvende niettemin tot een open retrakte het g'occupeerde fort van d'onzen beseth, ende den selven naer een gedanen eschermese op den eersten aenval uijt het grote dorp Cagsagna verjaecht niettegenstaende stercq beseth ende met pallisaden gesloten waare. Dienvolgende in 't afstrekken het convent en de kereq St Jago met die voorschreven plaets alles door den brant geconsumeert, daer aff en int quartier aengebracht hebbende tot buijt bij de 64 levende koebeesten, die onse armade tot noodige verversinge sonderlinge wel te staade zijn gecomen, d'Oorsaecque deser optocht naer meergemelte provintie geschieden ten principalen om noodige verversingh voor de vloot, gelijeq ons van een dier gevangen wiert bericht sonder twijfle aldaer beestiael te becomen was, ten anderen off den fugatiff, van ons op 't eiland Cantanduanes bij den vijant overgeloopen aldaer mochte sijn geschappeert ende de vloots gelegenheit als voorhaelde ongelucq onser twee schepen gereleveert, over sulex in onse handen mochte vervallen, ende den vijandt daertegen te laaten zien wij met soodanigen macht van acht compagnien blanke coppen buijten de macht van aengetogen disastre hem op sijnen bodem quamen besoecquen ende alsoo hem, eervergeten fugatiff, bij haer suspect ende verdacht te maken.

¹⁾ Het HS. heeft: ~~www.~~

Ten laetsten in 't opbreecken van Albaij op 4 Augustij gedicteerden maandts bet selvige fort soo vele doenelijck geweest oocq geruineert en benevens het convent de kerkje S. Gregorio mede door den brant vernield, desgelycx het gantsche dorp, soo mede bevoorens de dependentie van dien. Te liever hebben ons oocq van daer gespoet over de contschap, die in Albaij vereregen door seeckere slave genaempt Francisco tot ons overgecomen van eenen Spaenjaert Juan Correa, cobradoor van 's coninex contributie in die proventie, wegens 't verwachte schip uijt Acapulco, dat desen jaare in 't jongste van Junio juist in voorverhaelden storm ¹⁾) onse vloot geschappeert sijnde langs de noortenste van Luconia gepasseert ende alsoo aen Cappellangen g'arriveert zoude zijn geweest, van waer (tot reedenen van wetenschap) den bisschop in Minalabaij nevens andere Spaense inhabitanten, daer gemelten cobradoor, sijnen meester, mede domicilium fixum heeft ende ter dier tijt in loco was, verscheijde brieven hadden becomen met d^o schip uijt Novo Spaenjen gebracht, uijt deweleke men verstaen hadde datter dertich geestelijcke personen op waaren ende dat het tot advijs gesonden waare om desen jaare wederom van hier derwaerts te keeren, hadden over sulcq een behouden arrive in die geheele proventie oocq het teijcken van blijschap door 't klockengeluut gedaen, al 't weleque door twee gevangens naderhant in Halbaij geattrappeert soo geconfirmeert is geworden.

Wij hebben desen overlooper hierinne geen minder gelooff gegeven als wel d'ander twee Masbatse gevangens int stucq van de besendingh naer Novo Spaenjen gedaen soo als hier vooren aangeroert is, niet alleene ten aensien van de bijgevoegde goede reedenen ende gesubsequeerde affairiatie door de nader gevangens maer oocq door de stercke vermoedingh dien aengaende naer 't verloop des tijts, in welken so lang te vergeefs op geernijst hadden, dat het ten lesten vrij laet scheen voor die paresse. Oversulcx hebben d'Albajse inbocht verlaaten ende per resolutien van 6de Augustij voorgenomen met de voir[noemde] scheepen Banda, Jonge Prins, Popkensburgh ende Arnemuijden, het gepresupponeerde Acapulcqse schip langs de noort- ende oostcuste van Lucon met alle diligentie doenelijckerwijse op te soeken, daerentusschen bij Cantanduanes op 9de gerefereerden maents de schepen Snoecq ende Arent conform uwer Ed. projectt naer Taijouan gedepecheert, met advijs van ons wedervaren tot soo verde aen den president ende raadt aldaer. Doch zijn genootsaeckt geweest, mits het zee incident dat ons getroffen, [dat] wij van uwer Ed^e ordre aengaende de 60 geprojecteerde soldaten voor Taijouan soo vele gedispenseert hebben, datter maer dertich effective afgesteecken ende de rest met bequame matrooscn die tot soldaten genegen waaren gesappleert zijn, onder die hope dat 't jacht den Luijpaert die plaatse mocht erreijct hebben, in welken gevallen ruijm boven 't geordonneerden getal van soldaten sullen versien sijn

¹⁾ Het HS. heeft: *stroom*.

geworden. Desniettemin is 't geprojecteerde getal van 60 coppen niet onse vloot voldaan, bleven daerenboven de schepen noch gemant, namentlijcq de Snoecq met 97 ende den Arent [met] 77 zeevarende lijden, waermet vertrouwen hunne reijse spoedich derwaerts vervordert sullen hebben, dat Godt geve.

Naert affscheijden van de selve hebben tot ons vooruenen devoir gedaen langhs de Lcconse noortzijde over Cappellangen en de bocht van Manban tot aen de oostcust in Lampon toe, ende daer gelijcq op andere plaatzen in geen gebrecq van visitatie gebleven op 16de d^e daeraenvolgende, 't allen gelucq het geschappeerde Acapulcqse jacht wel een mijle boven de Soute reviere (voor ons ter schuijl opgecort) ondeckt, door middel van ons eleijn vaertuijgh en ¹⁾ occasie van 's vijandts eijgen santinel die, met een eleijn quenoij om leegh ten uijtkijke gesonden, d'onse naer sich verkent siende door d'eschappe geport deselve naer te jaagen hoewel niet ondernaeckt evenwel nochtans mits de percecutie eijndelijck soo verde gecomen, dat buijten vermoeden ende gants onversiecats door d'inbochten en kromme hoecken des reviers voor de boeght vant gemelte Spaense jacht geschept hadden, als wanneer door des vijants schooten van die kants eerst gewaerschout sijn geworden; naert becomen rapport van sulck een gedescouvreerde occasie [ons] die ons soo lieff was als eijgen leven, hebbende niets gesujmt maer strax de vereijschte ordre daerin gestelt ende versurght 't geene nodich was tot die invasio. edoch den vijandt (soo gebleecken is) vont sijn vertoeven ongeraden, heeft tegens den avondt in 't vooruijtsenden eeniger onser prauwen tjacht verlaaten ende corts daerop voor onse aencomst selfs den brandt ingesteecken, welcke door 't bevigh springen van 't boscruyt voor ons onblutselijck heeft geweest, gefugeert wesende alsoo door seeckeren moejelijken mooras in de boschagie naer hunne bekende wegen. Ongetwijffelt sijn de principale ende geestelijke met advijs aan Manban bevoorens gedisbarequeert ende van daer over landt naer de Manilha gelanght. Wij vonden d^e jacht nieuw en fregatswijse gemaeckt, naer gissingh de groote van tweehondert last met Hollants tonwercq toegetaeekelt, seer snedich en tot sulcken exploict bequaem, hadde verscheijde oorloghsgereetschappen aengebracht, gelijcq onder veel ander ijserwercq quantiteijt portuflesschen, die door 't vuijr geconsumeert sagen. Niet sonderlinghs is daer uijt geberght, eenelijck drie anckers geduijkt. Ende naer uijt seeckeren brieff gesien hebben, gedateert Mexico 29 Febrarij 1648, naer Manilha geconsigneert ende uijt een verdreven kiste vercregen, soo gissen dat sijn vojagie van Acapulco seer spoedich ende niet verre boven drie maenden geweest zij.

Ten respecte van welche goede successen, als namentlijck de destructie vant fort ende magasijn Albaij mitgaders de vernielingh van die kercqdorpen, dependentien van dien, als oocq het bederff van de chiampans ende vaertuijgen

¹⁾ Het HS. heeft: *res.*

sampt 's coninx gebrachte contributien ende opeoop van verscheijde nootsaecketjeke behoeftien aldaer, desgelijcx de ruine vant vleek Cagsagua nevens convent ende kercq met verlies van 't gemeene beestinel, item principalijck het ontseth van 't gearriveerde Aquapalecqse jacht in Lampon, mitgaders het groot verlies ende schade, welcq den vijant daerbij ende door ons vervolgh gehad heeft, daer besijden ten opsichte dat de Manilhase besendingh naer Novo Spaenjen voor onse arrive door den embocaron al beschikt ware, hebben van die twee g'arresteerde ende ons voorgescreven exploichten niet meer overich gesien te resteerden dan den vijandt oocq om de Noort te gaen bestoocken, ten eijnde ons aan die euste van Luconia eens rontsom te mogen vertoopen om daerdoor meerder advenuen te verkennen ende alsoo den vijandt geen cleijnen schrick aen te jagen. Gelijcq wij dan met verloop van de maent Augustij de Babujense eijlanden mede g'infesteert, ende gesien dat de kercq St Andries, die voor twee jaren geleden door den commandeur de Vries op Carre Carn gedistrueert, noch onherbout waare, oversulex hebben het ander clooster, daer men hier bevooren soo vele van opgegeven heeft, niet mogen voorbijgaen maer opgesocht ende den 20^e Augustij aengedaen. De advenue was beneden het dorp Babujan vlacq ende een effen santstrandt, en daer verscheijden soo groote als cleijne vaertuijgen lagen, verhoont sich den vijandt int geweer seer stereq, nochtans is op de vlucht geslagen, met verlies van een man aen d'onse sijde nevens eenige gequetsten, ende alsoo door het dorp verjaecht, becomende drie gevangens, van weleke een die seer gewont was, hebbende mede ons voleq daer redelijken vervarst, daerna 't dorp, convent en de kercq S. Domingo in den brant gesteeken en al 't vaertuijgh bedorven. Dese zijn benevens Albaij ende Cagsagua wederom drie principale platsen met onde kerckelijcke steenen advicatien ende geestelijcke residentien, daer [de] onse noch noijt te vooren geweest waaren. Ende dit is (int sommier gerepeteert), boven d'expeditie vant een exploit, den affbreueq en voordere schade, die den Spaenschen vijant desen jaare op de Manilhase custe door onse vloot effective aengedaen zij, hoe wel gaerne bekeunen dat het werck niet en heeft de volmaektheijt, die wij selfs wel wenschten en andere wel sullen mogen vereijsschen, dan 't selve compt niet door eenige sloffigheijt maer bij de voorgenotteerde preventie ende Godes dispositie alleene. Een dingh can uwer Ed^e verseeckeren, dat besijden 't ontseth van 't Acapulcqse fregnt de benomen quantite abaca ofte hennep den vijant oocq geen minder verlies zij maer tot merckelijcke schade gedijt, ten aensien daeromme soo verlegen moet wesen dat tot bevorderingh en tot meerderen incoop van die specie niet alleene den alcalde majoor Jacinto de Velasko voor onse comst naer boven heeft gesonden, die in loco ende gefugeert was, maer oocq soo den cobradoor voormelt om den voorraet van 't een en 't ander met d'aengebrachte chiampans ende vaertuijgen van daer naer Manilba ende Astillero te vervorderen. En daerbij soo souden wij noch derven seggen, naer bericht der

gevangenen en medeslepende onervaren gitsen, dat des vijandts nieuw opgestapelt galjoen op Leijte nevens die scheepen, die bij gebrecq van touwercq in Manilles baij tot noch toe ongeredert mochten leggen, hier om wel een jaer langh souden geretardeert en beleth blijven, ten waare (soo nader g'informeert) de plaetsen Tellabe ende Leijte eenichsints mede van dat gewasch uijtleverden, hoewel van weijnich bedrach ende ruijn de heist soo grooten quantiteit niet als de proventie Cammarines wel alleene geeft.

Nochtans isset seecker dat het mancquement niet cleijn is ende moet ongetwijffelt in sulcx bestaan dat ouomgankelijeq ter equipagie vereijscht, doordien desen jaare de galleoens al wederom int nest gebleven sijn, wesende oocq eijgentlijck d'oorsaecq benevens de praeadvertensie voorseijt het onvermogen om heure custen veijl te houden, dat de costumiere onderlinge vaert over ende wedersijtslaghs soo buijten als binnen die wateren voor ons gespart ^{1]} ende onveijl bevonden zij, wat verclaare in oprechtheijt dat, buijten het onnosel Masbatse praeuwken, sedert ons swerven rontsomme ende langs die custen ende eijlanden niet een vaertuijgh groot noch kleen vernomen noch gesien hebben. Evenwel nochtans hoeft men sich bij gevalle int aenstaende op die praesuming niet te seer te verlaten ende daerom al te seeeker te gaen, gemerkt ons deses vijants terdement wel eer gebleecken heeft ende sijn schijnende onmacht voormaels bedrogen, sulcx daerdoor sijne vaintises ons niet onkennelijck blijven. tJacht Cambodia, behouden in Novo Spaenjen g'arriveert wesende, staet apparent benevens sijn gevolge eerstcomende jaare wel soo vroegh te retourneren.

Ende want wij ons doorgaende meester sagen op des vijants custen soo te waater als te lande sijn den 6de September van de Noort opgebroocken ende langs de westcuste [naer] Lueon genavigeert, met intentie buijten uwer Ed. last in Manilhas bhaj te loopen om de hoedanicheijt van 's vijants navale macht 't onderstaen. Edoch d'ongestadicheijt van bequaem weder ende wint, behalven de leeger wal, heeft ons daer in soo seere niet wederhouden als wel d'onbequaemheijt en swacke gestalt van tjacht Arnemuijden, door dient om veele over ende weder te doen leggen onmachtich is bevonden, dierhalven oocq meest van sijn artillerie ontlast. Dan ziende dat voor ons daer omtrent niet meer te doen en was ende den geordonneerden tijt oocq bijna g'expireert, hebbende op 29de September desselven, mits het noordelijck luchtijen begon te wackeren, de voorschreven westcust verlaaten, onse vojagie alsoo in retourne gestelt ende voor eerst tot bevorderingh van de resterende affairen naer Siam op die insichten als bij resolutie van 21ste October uijtgedruckt staet.

Wij hebben sedert een peniblen keer getroffen ende int gesicht van 't eijlandt s'Ubaj g'avanceert wesende zijn door schult van de slapende wackerheit

¹⁾ Het HS. heeft: *gespart*.

der wachthouders op 22de October jongst bij nacht ten deelen van den anderen geraeckt, dan gevolechlijck voor ende in de mont van de Siamse bocht mits continueele barde westelijcke winden gebeelijcken, soo dat evenwel naderhant Banda ende Popkensburgh primo November den anderen wederom gerescontreert omtrent P. Waij. Arnemuijden hadde sich een goet stucq weeghs bij Popkensburgh verbonden dan op seeckeren nacht, niettegenstaende den harden stroom, sijnen voortgauck bewerkt ende soo den wal langhs gehonden, de Jonge Prins Willem niet, vertrouwen soo verde bochtwaerts over sal sijn gecomen, dat bij desen tijde 'sjaers van sijn vojagie ten ondienste sonde mogen versteeken blijven, alsoo tot noch geen van beijsen sedert gesien hebben. Ende als wij met de voorschreven twee schepen in compagnie den hoecq van Leam bereijckt hadden, sijn mits geduijrighe stilte ende weijnich off geenen voortganceq te raade geworden met twee scheppraeuwen door d'eilanden vooruit te gaen ende ons best te doen ten respecte om een off ander gereet leggent schip naer Battavia ter bhaare Siam noch te beloopen, om daer met onse advisen van de Manilbase expeditien uwer Ed^e noch tijdelijk ende voor 't vertrecq der retourvloot naer 't patria toe te senden, gelijck soo gedaen hebben ende den 11de deser smorgens hier g'arriveert sijn, juist als 't schip Wesel op sijn vertrecq stont, eenelijck naer de leste barcque was tardeerdende waermet dese in haest gesloten, soodat het selvige schip geen oogenblycq onsentwegen geretardeert heeft, weshalven cunnen uwer Ed^e van den Siamsen oorlogh [geen] eijgentlijck berecht doen, insonderheit dewijle wij van de scheepsopperhooffden omleegh geen seeckerheit dienaengaende begrepen hebben. Ongesijmt is een praeuw naer boven gesonden aan de presente opperhooffden in de stadt Judia, waermet wij onse compst genotificeert hebben, opdatter bijtijts voor de watersuchtige menschen de noodige verversingh affgesonden soude mogen werden, alsoo vertrouwen dat op morgen door hulp van een bequaem zeeluchtjen de voorgementioneerde twee schepen voor eerst te verschijnen staen. Banda is omtrent met 90 waatersuchtige crancken belemmert, die sedert ons vertrecq van de Noort soo subijt ingestort, behalven noch in de 70 personen al overleeden waaren. Arnemuijden bevont sich mede met veel diergelijcken ende had oocq omtrent 30 dooden. Van d'andere twee jachten willen swijgen alsoo 't dienaengaende noch redelijkerwijse heeft toegegaen, hebbende nochtans doorgaens op de Manilbase custen mits den g'acquireerde defraische pris en cloecq ende gesont volcq door de geheele vloot gehadt tot op de keer van daer herwaerts over, salex den grooten tegenspoet ende het onstijmich weder dat gecauseert moet hebben.

Den schout bij nacht hadde den 28de passado in dese bocht beloopen 't fluytschip Sandijek sonder groote mast, comende van Maceaho, vermits een mislukte reis gedaen hadde ter oirsaeq van 't beloopen zeeincident eens snaaren strooms tuschen Aijnam en Tijnosa, daer het eerst sijn roer hadde verlooren, dan daerop de groote mast heeft gekerft moeten worden ende daer-

door om sich te redden in Macao voorschreven geloopen was. Weeten vele te sprecken van de groote onlijdelijke vexation hun door de Portugesen aldaer aengedaen, hebben 128 Spaense R^e betalen moeten voor een stueq roers dat met stacken en brocken (soo men seijt) noch tsamen was gevoecht ende gansch bedriegelijcq geconditioneert, daerenboven hun genoechsaam geconstringeert den ingelaaden rijs voor Taijouan tegens comptanten aen haerlieden over te geven, gelijk oocq gedaen hebben. Besijden dien oocq gepretendeert 150 Spaense R^e voor de metage van 't flijtschip hoewel 't niet gesuccedeert is, men heeft d'onse bovendien alleen noch buijten de baj gelaten ende gedaen rheedeboecken (?), ten lange lesten naer wel een maandt laagh ophoudens eerst van daer sonder mast wederom herwaerts gekeert zijn, alsoo dat rontbout van die Portugesen soo geestineert soude sijn geweest dat hun niet geschemt en hebben tselve jegens gewicht van silver te presenteeren, behalven dat het noch vrij onbequaem was geweest. Wij hebben naer 't vereregen rapport dese flijt ongesujmt bijgeseth ende door Popkensburgh toegesonden een groot steugh met 't noodich touwercq, daerbij gerecomandeert om herwaert aen te volgen, waermet vertrouwen hij sigh bij provisie tot hier toe gereddert sal hebben ende oocq in corten te verschijnen staet.

Met het schip Banda, dat met Godt de voorste desen eerstdaags moet volgen, sullen aengaende het tweede oorlogsproject in dit gewest ende wat daer op mochte voorgenomen werden uwer Ed^e schuldich bericht van doen, daer benevens toesenden bij verversinge van onse vier seijlen de gesloten scheepsboecken dubbel stel na volgens d'ordre van UEd., die alsnu t'onsen verdriet niet connen senden hoe wel claer sijn, ende dat ter cause voorschreven. Soo haest als Banda ende Popkensburgh off een van d'andere nu hier ter reede verschijnt sullen eerst ende vooral surgh dragen voor de verquickinge van de siecken, dan ons naer de stadt India transporteren om te hooren wat van d'oorloghssaeken sijn. Soo wij vernemen soo soude het Siamse leger van Sangora verslagen ende daer opgebrooken sijn, sulcx dat naer het gepromitteerde secours verwacht wort. De seeckerheit van die conditien ende 's conincx affairen dienaengaende sullen uwer Ed^e ongetwijffelt door d'aenwesende opperhoofden in India per hun gedepcheerde papieren bij dese gelegenheit vernemen. 't Gene justitiezaeken tot dato deses in onse vloot voorgevalen ende gedeicideert zij, refereren ons aen de nevensemende documenten van processen, genumbert 7. Voorts gaen daer benevens oocq de resolutien, dachregisters etc. omdat ons in desen verscheijdentlijck daeraen gerefereert hebben.

Hiermede Edele, generense, manhaftie, achtbare, welwijse, seer voorsienige heeren bidden Godt om uwer Ed. lichamelijck goeden gesontheijt nevens een geluckige regeeringh die, wij in d'opperste macht en behoede des Albestierders willen befeelen.

Ter reede Siam op 't schip Middelburgh desen 11de November 1648. Ende

was geteekent: Abel Jans. Tasman ende Joan Truijtman. Lager stont: nota bij absentie van de voordere secrete raets-persoonen is desen sonder meer subsig-natiën voorrijt gestuijrt.

Soo comt op dien dach oock 't langh verwachte flijtschip de Coninck David van de euste Choromandel te verschijnen, hebbende over de vier maenden van Masulipatnam tot hier (vermits groote stilte) toegebracht, wiens ladinge ten principale in 476 packen kleeden en 2000 ledige goenjsacken bestont, die volgens facture exceptio 50 Gunees lijwaet comen te bedragen f 274062.8.7, 't vordere nieuws daermede becomen is op sijn plaets in voorraengetogen Cormandelse verbael te vinden.

Adj 12de d^e. Insgelijcx uyt Jambij verschijnt tegens den avondt 't schip de Vogelstruijs met 602475 g^t sijvere peper, costende volgens de daermede becomen facture f 127412.10.8, ende stont tjacht Lis eerstdaeghs volladen nevens den oppercoopman Rijckloff van Goens van daer te volgen. Met d^e Struijs becomen een brieffken van gemelte oppercoopman, in dato 25de November der voorledene maent geschreven, waerbij vernemen den selven alle mogelijken vlijt in de peperproeure ende 't invorderen van Comp^a uytstaende schulden hadden aengewent, princelyk onder de grooten aldaer, welck hierover aengesproken zijnde hun grootelijcx geaffronteert hielden jae dorsten noch wel dreijgen, wanneer hun dagelijcx niet op een niew creditteren wilden, terstont bij d'Engelsen (die die plaatse seer verdrietich maeekten) souden gaen, edoeh bleeff voorschreven Rijckloff vast geresolveert niet een derselver een reael meer te creditteren voor en aleer alle hun achterwesen 't eenemael vereffent hadden, 't selve soude oock voor sijn vertreck uyt Jambij d'aenwesende onder-cooplijden bij instructie recommanderen alsoo te achtervolgen, aengesien hun vastelyck lieten voorstaen d'eene off d'ander tijt daervan quijt gescholden soude werden, te meer bemerkten wij soowel als d'Engelsen soo vijandich om hun peper woelden, dies waenden dat ons aen die specerie soo veel lieten gelegen sijn dat het hart niet en hadden om haer te vertoornen. Echter bleeff Sr Rijckloff voornemens den coninck daerover ernstigh aen te sprecken ende met eenen schriftelijck antwoort te versoecken, hoedanich dat den selven gesint soude mogen wesen, namentlijck off d'onse begeerden recht te geven ende sijn grooten onse debitens ter executie te stellen, ofte des neen, dat alsdan haer Ed. genootsaeckt soude moeten wesen daermet anders te versien.

Soo sont voorraengetogen oppercoopman oocq met d^e schip behoorlijck gesloten de Jambise negotieboeken, waerbij bleecq dat de winsten derselven in 13 maenden gevallen quamen te bedragen f 59189.10. — Daerentegen beliepen d'oneosten met equipagien, soldijen, timmeragien, schenckagien, gerechticheden des coninck als andersints f 24055.17.10, d'effecten bij 't slot bleven f 179200.16.7 ende d'uitstaende schniden noch 67104 $\frac{1}{2}$ R^a ofte f 350317.18.11, waerbij haer

Ed. conden sien Comp^a negotie sedert desselfs ¹⁾ al vrij versterkt was, dienvolgende vertrouwde goet genoegen in sijn verrichten aldaer sullen genomen hebben.

d'Engelse vrunden hadden voor weijnich dagen aldaer van de cust becomen tschip den Dolphijn, van Bantam tjacht Francis; hoedanich daer mede onset sijn geworden hadde als doen noch niet kunnen vernemen, doch vertrouwde dat met het eerste veel cleden en het ander eenich comptanten soude sijn geassisteert geworden, 't welck int eerste voor haerlijden geen verhinderingh can aenbrengen, ten waare de cassa merckelijck begonde te verswacken, gelijk dan dagelijcx met betalinghe van de affeomende peper geschach, stelde derhalven haer Ed. voor off niet dienstigh soude wesen met den eersten een chiampau met omtrent 6 a 800 realen derwaerts sondt, ten eijnde bij goeden aenbreng dier speerien niet mochte gestut worden.

Heden zijn weder uijt dese reviere verseijjt 6 verscheijde vaertuijgen, ende nemen mede van hier voor 1405 R^a aen diverse sortementen cleeden en 33 R^a aen groff aertwerck.

Daerentegen ziju weder in comen zeijlen 6 stuex, te weten 3 lanangs, twee tingans ende een contingh van Dermajo, Bantam en Paecalongen met 46 coppen, brengende voor hun ladinge mede 12½ lasten rijs, 2 d^e sout, 130 p^a hoenders, 600 bossen snijcker, 11 potten olie en andere snijsteringe.

13de d^e. Dien dach is niet meer dan één vaertuijgh, namentlijck een chiampau van Damack met 5 man en 20 cojangh rijs hier binnengecomen, vorders niet gepasseert.

14de d^e verschijnt alhier van Malacea de fluyt Petten met 3632 picol, 51 cattij peper, 360 cadjangs, 90 stuex goenij sacken, 30 stuex bosplanckjes, costende alles volgens facture f 88750.15.—., uijt Suratta en Persia over Ceijlon tfliuftschip Uitgeest brengende uijt Suratte een cargasoentje van f 12843.17.7 'ende van Ceijlon 571 packen caanneel als eenich oudt geweer. Dat den Suratsen directeur en insonderheit den Ceijlonsen gouverneur d'h^r Joan Maetsuijcker wegens eenige querreleuse saecken, tusschen sijn E. en den predican d^r Antonius Hilarus op dat eijlant voorgevallen, daer benevens bekent maecken, can in ijder appart verbael, daer alles ordentelijck gecomprehendeert staet, werden naergesien.

Uit diversche gewesten ziju van dage 13 alderhande vaertuijgen hier binnen in de reviere ende haven geschooten, 'tsamen gemant met 164 coppen, ende brengen aen de merckt d'onderschaende coopmanschappen, te weten :

- 84½ lasten rijs,
- 12 d^e sout,
- 510 bharen peper,
- 25 p^a hoenders,
- 12 potten olie,

¹⁾ Hier is blykbaar een woord in de pen geblaven, misschien : *acompt*.

800 bossen loock,
3000 d^e suijcker,
2500 d^e padije,
12000 p^r onde pijnangh.

Gevolchlijck keeren weder thuys twaelff andere vaertuijgen, meest alle op de javise Oostkust thuijshoorende, ende slepen voor hun aengebrachte menudentien in retour weder wech voor 1536 R^r, alle aan goede cleeden.

15^{en} d^e comen van Tegael, Arrisbaja, Sampangh en 't Cerrebon 6 verscheijde vaertuijgen met 36 koppen, ende brengen voor hare ladinge dese onderstaende nootwendicheden, te weten:

14 lasten rijs,	4000 soute kuijten,
2 d ^e sout,	2000 onde clappesen en
2 d ^e witte boontjes,	meer andere clenicheden.
100 picol peper;	

Des avonts seijlen weder 10 andere Bantamse, 't Cerebonse ende Pamanokanse vaertuijgen uyt dese reviere thuys ende voeren mede wech voor 1425 R^r, alle aan diverse slach cleden.

16^{en} d^e comen vier contings van Samarangh, Tegael, een jonck van Japara ende een tingangh van Palimbangh, met 43 persoonen, hebben op d'voorschreven plaetsen ingenomen alhier te vercoopen 't naervolgende, namentlijck:

4 lasten rijs,	
15 d ^e sout,	
37 picol peper,	
50 p ^r hoenders,	
25 potten olijf,	
1800 bossen suijcker,	
200 picol swarte suijcker ende andere gerieffelijckheden meer.	

17^{en} d^e comen van Surrabaja, Damack, Samarangh, Succadana en Japare 13 stuex separate vaertuijgen hier binnen anckeren, sijnde gemant met 120 coppen, en brengen ter vente de naervolgende leefftochten, te weten:

23½ lasten rijs,	
3 d ^e sout,	
7 d ^e swarte	{ boontjes,
1½ d ^e witte	
11½ picol peper,	
30 p ^r hoenders,	
12 p ^r eenden,	
12 potten olijf,	
100 bossen padij,	
400 sacken capoek,	
2600 onde clappusen,	

4600 bossen slijcker,
1100 bossen ajuijn,
1300 p^r dammers,

6 p^r garneelen, ende andere snijsteringe meer.

Daerentegen vertreken 12 vaertuijgen naer verscheijde plaeften ende nemen voor haer aengebrachte vercochthe mainetementos mede van hier voor 1577 R^r aen alderhande slach cleden.

18th d^r sijn drie lanangs, 2 contings, 2 tingans en een chiampans, tsamen 8 stucx vaertuijgen, van diverse placisen hier binnen comen setten ende brengen 55 coppen mitsgaders d'onderstaende menudentien mede, namentlijck:

15 lasten rijs,	2500 bossen ajuijnen,
8 p ^r slavinnen,	15000 oude pinangh (?)
120 steenbrasems,	2000 onde clappesen,
400 p ^r plancken,	6 corgie grove mattien,
100 stacx baleken,	2 p ^r wasch,
1800 crishouten.	25 rijsmandekens en
4900 bossen slijcker,	diergelijcke goetje.

Des ayonts keert een talamba naer Grissick met 196 R^r, ende een contingh naer Pamalangh met 62 R^r aen cleden wederom thuys.

19th d^r zijn hier weder door den boom gepasseert 15 stucx distinete vaertuijgen comende meest uyt des Mattarams landen, zijnde gemant met 110 personoenen ende brengen te markt d'onderstaende lijfftochten, als te weten:

38 lasten rijs,	
177 p ^r cubebe,	
150 d ^r swarte slijcker,	
500 bossen padije,	
703 sacken capock,	
12 d ^r toeback,	
4000 bossen ajuijn,	
1200 d ^r loock,	
23 potten olijf.	
360 drooge baggers,	
3500 bossen slijcker,	
2500 p ^r oude clappesen,	
25000 stucx oude pijnangh etc.	

Daerentegen vertreken achttien stucx alderhande slach van inlantse vaertuijgen naer diverse plaeften, nemende met maleanderen in retour over huu aengebrachte cleenicheden aen 2749½ Realen, alle in diverse cleden mede.

Soo verschijnt hier oock op dien dach uyt Siam 't schip Banda met 337½ lasten grauwen rijs, sendende den oppercoopman Pieter de Gojer daernevens een brieffken tot geleide, waerbij denselven principalijck 't behouden

arrivement van den schipper commandeur Abel Janssen Tasman aldaer bekent maect, gelijck bij 't Sijams verbael breeder te sien is.

20de d^e zijn egeene schepen noch vaertuijgen aengecomen noch vertrocken, is oock vorders niet aenmerkenswaerdich voorgevallen.

21de d^e paresceert voor de tweede besendinge uijt Taijouan te deser reede 't fluytschip den Os met goede partie poeierzijjekeren nevens verscheijde andere coopmanschappen, bedragen f 28681.18.15. Uijt de missive, geschreven bij den president ende raadt des Taijouansen gouvernements in dato 24de November passato, vernemen onder anderen dat eenige Chinesen, die uijt Japan in China met twee joneken verschenen ende naderhant in Taijouan gekomen waren, tijdingh hadden gebracht dat ses onser schepen aldaer aengehouden ende des Comp^a packhuijsen daer al de coopmanschappen in lagen noch gesloten waren, sonder dat eenige reden waeromme sulex geschiet daervan wisten te geven, edoch hoopten den president ons met de volgende schepen naerder bescheijt disaengaende te sullen connen geven.

Heden sijn van distincke plaezen 18 stucx alderhande vaertuijgen, gemant met 121 coppen, hier in de revier komen setten, ende brengen voor hun ladinge mede d'onderstaende coopmanschappen, namentlijck:

- 48 lasten rijs,
- 2700 bossen padije,
- 18000 d^e kleene bossnijcker,
- 1100 p^t onde clappeseu,
- 300 bossen ajuijnen,
- 100 d^e loock,
- 13 potten olijje,
- 1200 p^t crishouten,
- 6 corgie grove matten,
- 6 p^t buffelsvlees,
- 1 jonek paerdeken, ende andere snijsteringh.

Vertreken daerentegen drie andere vaertuijgen naer Amboina, Grissick en Samarangh, medeueimende voor 480 realen een cleden.

22de d^e is niet meer als een contingh van Benjarmassingh met 9 man, 34 picol peper ende 650 bossen rottangh hier binnengekomen.

Tegens den avondt vertrekken naer Crawangh en Samarangh 3 contings, een tingangh en een chiampantje met 518½ R^t een cleden.

23de d^e. Des achtermiddaechs retourneert den opperoopman Rijckloff van Goens per tjacht Lis van Jambij met 143350 cattij peper, costende f 30852.2, ende stont in Maert aenstaende de nieuw gecochte Comp^a joneq met goede partij van dat gewasch te volgen, soodat dit jaer uijt Jambij meer peper becomen hebben als wel gegist hadden.

Desen dach is wederom niet meer dan een eenige tingan met 5 man binnen

de boom in de reviere ten ancker geraeckt, comende van 't Cherrebon, ende brengt $1\frac{1}{2}$ lasten witte boontjes, 10 potten olijf ende 350 paer hante clompen mede.

Maer zijn met 18 soo groote als cleene vaertuijgen wederom de reviere uijt en ijder sijns weechs vertrocken, sleepende samen wech een goede quantite cleeden, namentlijck voor 3646 R^r mitsgaders $\frac{1}{2}$ picol witte comijn, $1\frac{1}{2}$ d^r ont ijser en 200 p^r grove aerde commen.

24^{en} d^r. Des ochtens vroech vertreckt onder goede instructie den ondercoopman Evert Janssen Buijs tot procure van goede parthje sandelhont, peper, wasch, schiltpatshoorn etc. met de fluyt Witte Paert naer Maccas-saer. Wat den coninck ende prince daerbij aengeschreven ende bun ijder tot vereringhe gesonden sij can bij 't generale copieboek onder 23 deser naer-gelesen werden.

Van Battangh comt een conting met 5 man binnen ende brengt $1\frac{1}{2}$ lasten rijs ende eenige snijsteringe aen de merekt.

Gevolchljick keren tegens den avondt weder 6 andere vaertuijgen naer Bantam ende 't Cheribon, medenemende voor 621 R^r aen cleden.

25^{en} d^r verschijnt te deser reede 't fluytschip de Gulde Gans van Choromandel over Ceijlon met een cledecapitaal van f 14584.7.6, item 54000 R^r caneel bestaende in 450 packen op Ceijlon tot Billigam gescheept, costende met alle ongelden f 365.12.8, mitsgaders 36 mutgens olijf van caneel ongetaxeert, waervan in 't Ceijlouse verbael breeder gesproken wert.

Van 't Cerribon compt een tingangh met 5 man ende brengt 128 picol swarte slijcker, 2000 bos ajuijnen ende 200 d^r loock mede.

26^{en} d^r comt een chaloup van Samarangh met 7 man ende brengen 96 picol swarte slijcker ende 30 breedde kistplancken mede. Ter selver tijt verschijnen oock Anga Pattra ende Agus Baja van Samarangh, zijnde eenelijck van Kieij Soeta aen d'Ed. H^r Generael gesonden om denselven aen te dienen, hoe bij Kieij in plaats van den gemasacreerden tommagon Arta Tallis gesneudeert was.

27^{en} d^r verschijnt van 't Zerebon een gillioen met 10 man geladen met 15 lasten rijs, 150 corven swarte slijcker ende 10 potten olijf.

28^{en} d^r pareseert te deser reede over Sierraliona aen de Cabo de Boa Esperance uijttet vaderlant te weten van Amsterdam 't langh verwachte jacht de Sperwer zijnde op 26^{en} April in comp^r van 't sehip Malacca uijt Texel geseijlt met 92 coppen, te weten 36 vaarende gesellen, 25 soldaten en 4 vrouwen daervan in alles drie personen onderwege overleden zyn.

Desen dach zijn 14 stucx verscheijde inlaute vaertuijgen van separate plaetsen met 108 personen alhier aengecomen eude brengen mede sulcx als volcht, te weeten:

43 lasten rijs,
 6 d^e sout,
 50 bossen padije,
 120 p^a hoenders,
 12 p^r gansen,
 1200 p^r oude clappesen,
 29 potten olijf,
 6 p^r drooge harlevlees,
 6000 p^r gesonte enijten,
 5000 bossen ajuiju,
 1200 d^e looeq,
 1800 d^e bossuijcker, en andere snuijsteringe meer.

Daerentegen vertrecken 19 alderhande vaertuijgen, meest alle om de Javise Oostcust thuysijs hoorende, ende nemen mede van hier een partbij van 2537½ R^r aen cleeden.

29^{en} d^e. Heden voeren wederom veertien Javaense en Malejtse vaertuijgen myt dese stadt voor 3868 realen aen cleeden ende 400 R^r comptant.

30^{en} d^e comen van Damaek, Bantam, Surrabaja en 't Cerrebon 11 (verschillende) navetteu, gemant met 124 [man]ende hebben geladen om alhier te veroopen d'naervolgende mainctementos, te weten:

178 picol peper,
 24 lasten rijs,
 50 bossen padije,
 100 d^e tamberinde,
 11 Siamse potten olijf,
 2000 p^r oude clappusen,
 5000 p^r oude pijnangh, ende andere snuijsteringe.

Daerbijen andere, namentlyk 3 tingans, 4 contings, 4 chiampans ende 2 talambas, keren weder thuysijs ende nemen voor 928½ R^r cleeden mede.

Ultimo d^e. Een contingh met 6 man, geladen met 31 picol zwarte suijcker ende andere cleenicheden, is desen avont van 't Zerebon alhier verschenen.

Den doodegraver Thomas Siwerts brengt op dat in dese voorledene maent December alhier overleden sijn:

26 Comp^r dienaers,
 18 vrije luijden,
 4 slaven en slavinnen,
 tsamen 48 coppen,

sulex in dit gepasseerde duijsent ses hondert en acht en veertich jaer
eenelijck hier ter plaatse generaliter gestorven ende begraven sijn:

421 Compagnies dienaers, soo duytse als inlantse,
236 vrije liijden ende
49 slaven en slavinnen,
tsamen 706 coppen.

EINDE.

REGISTER

VAN
PERSONEN- EN PLAATS-NAMEN.

A.

Abrahamsen alias Buffel (Abraham), 138.
Acapulco, 178, 179.
Ai (Poeloe), 7, 182.
Ajudhja, 182, 183.
Albay (baai van), 176, 178—180.
Albay (fort), 177.
Alberts (Manuel), 146.
Aleppo, 28.
Ambo, 109.
Ambon en Amboneezen, 23, 29, 39, 80, 83, 84, 87, 95, 107, 117, 124, 125, 129, 150, 155, 161, 165—167, 169, 188.
Amoy, 31, 62, 95.
Ampalo, 36.
Amsterdam (kamer), 12, 40, 83, 137, 160, 189.
Andriesz (Pieter), 136.
Anjer, 106, 131.
Anjol, 18.
Anke (rivier), 10, 38, 79, 82, 150.
Arosbaja, 143, 186.
Astillero, 180.
Atjeh en Atjehers, 6—8, 24, 25, 31, 34, 37, 42, 45, 52, 60, 66, 68, 74, 123, 124, 134, 157, 173.
Auwer (Poeloe), 16.
Aijnam, zie: Hainan.

B.

Babujanen-eilanden, 180.
Backer (Aron), 73, 139, 170.
Baert (Paulus), 38, 81, 103, 134, 136.
Baco (rivier), 174.
Balasore, zie: Bellesoor.
Bali, 11, 21, 25—27, 29, 88, 111, 113, 140, 158, 159.
Bali (Straat), 89.
Balitong, 65.
Bancoorah, 129.
Bancquore, zie: Bancoorah.
Banda en Bandaneezen, 39, 87, 88, 102, 138, 143, 153, 155, 165.
Bandjermasin, 1, 11, 13, 18, 21, 54, 55, 79, 80, 82, 87, 88, 93, 95, 98, 101—103, 112, 120, 130, 137—140, 144, 150, 152, 153, 155, 160, 188.
Bangkalis, 54, 67, 140.
Banka, 17, 53, 63, 71.
Bantam en Bantammers, 1—3, 5, 9, 13, 14, 16, 17, 19—22, 25, 27—29, 31, 32, 34, 37—39, 41, 43, 46, 48, 53, 54, 57, 62, 65, 67—69, 71, 73, 75, 78, 79, 83, 84, 86, 88, 93, 96, 101—103, 105, 111, 113, 116, 120, 125, 139, 140,
43

- 144, 158, 160, 163, 165, 168—
170, 172, 173, 185, 189, 190.
Bantang, 1.
Barentsen (Arent), 3, 29, 99, 129,
133, 135, 159.
Baros, 43.
Batang, 55, 57, 60, 79, 95, 100,
123, 135, 189.
Beeck (Willem Adriaan van der), 135.
Bellesoor, 38.
Bengalen, 2, 154, 173.
Benjar, 55.
Benkoelen, zie: Pencoela.
Berba(s), 18, 47, 60, 66, 72, 154, 173.
Besoussoa, 36.
Bhandar Califa (Tikoe?), 41, 42, 44, 45.
Biliton, 16, 66, 88.
Billigam, 189.
Bima, 4, 21, 25, 41, 126, 153, 154,
156, 158—160.
Boek (Coenraad), 67.
Boegineezen, 94, 127.
Boenga (rivier), 113.
Boeton (straat), 141, 172.
Bogaerd (Jasper van den), 104, 172.
Bolinao (kaap), 15, 59.
Bontemps (Maximiliaan), 136.
Bouillon (Adriaen), 77.
Brebes, 100, 107.
Briegel (Thomas van), 136.
Broeck (Hubrecht van den), 25, 74.
Bronckhorst (Antonij van), 26.
Buismans (Sivert Janssen), 61.
Burgers (Johannes), 101.
Buys (Evert Jansz), 22, 46, 83, 84,
86, 87, 92—94, 124, 126, 141,
151, 189.

C.

Woorden met C, welke hier niet worden
aangetroffen, zoeken men onder K.
Cabita, zie: Cavite.

- Cabral (frey Antonio), 146.
Caen (Antonio), 23, 24, 87, 104, 135.
Cagsagua, 177, 180.
Califa, zie: Bhandar Califa.
Camarines, 176, 181.
Candal, zie: Kendal.
Candor (Poeloe), 15.
Catanduanes, 176, 177.
Capaluan, 178, 179.
Cappellangen, zie: Capaluan.
Capul, 175.
Caron (Francois), 68, 96, 101, 133,
140, 143, 156.
Carpentier (Pieter de), 97.
Carre Caru, 180.
Carstensen (Albert), 150.
Cavite, 15, 16, 59.
Ceilon, 3, 39, 101, 128, 129, 133,
144, 173, 189.
Celebes, 141.
Ceporinus (Petrus), 13, 16, 18, 23, 27,
28, 31, 32, 37—39, 46, 48, 54—56,
140.
Challemajoe, zie: Tjilamaja.
Champan, zie: Sampang.
Cheribon en Cheribonners, 1, 3, 5, 9,
13, 18—23, 25—27, 29, 37, 38,
41, 47—49, 53—62, 65—69, 74—
76, 78—82, 88, 89, 93—96, 98,
102, 103, 105, 123, 128, 130,
132, 133, 137, 139, 140, 144,
149, 150, 154, 156, 158—160,
163, 167, 169, 170, 172, 173,
186, 188, 189.
Chiandi (dorp), 109.
China en Chineezen, 31, 56, 62, 77,
88, 95, 123, 169, 188.
Chinco (Poelo), zie: Tjingko.
Chineezen in den Maleischen Archipel,
7, 10, 11, 16, 17, 19, 31—33,
43, 44, 54, 56, 58, 66, 96, 111,
112, 117, 118, 122, 123, 136,
140, 149, 150, 167, 168.

Cibū, 175.

Cinque Tsiagos, 35, 77.

Cloecq (onderkoopman), 34.

Cochim, 73.

Cocq (Aert Lambertse), 77.

Coen (Jan Pieterszoon), 97.

Cologne (Abraham du), 136.

Corewato (dorp), 91.

Correa (Juan), 178.

Coutiarum, 25, 52.

Coyet (Fredrik), 120.

Crasikan, zie: Krassakan.

Craijer (Hendrik), 41, 43—45, 103, 171.

Cron, 70.

Croonest (Joan), 60.

Cuneus (Mr. Johan), 150.

D.

Daniels (Willem), 129.

Denen, 38.

Delft (kamer), 149.

Demak, 13, 47, 53, 58, 62, 80, 95, 96, 98, 103, 117, 133, 134, 137, 138, 144—146, 149, 152, 154, 156—160, 162, 163, 165—167, 171, 173, 185, 186, 190.

Demmer (Gerard), 24, 96, 102, 133, 143, 156.

Dermajo, zie: Indramajoe.

Diemen (Antonie van), 6, 18.

Dilly, 100, 106, 135, 137.

Dirck (Joost), 99.

Djambi, 16, 19, 25, 32, 34—36, 38, 48, 55, 56, 65, 134, 138, 165, 172, 184, 188.

Djawana, 11, 13, 16, 21, 25, 93, 95, 99, 123, 140, 156, 157, 163, 166, 173.

Djohor en Djohorrieten, 19, 27, 37, 47, 49, 50—52, 60, 62, 64, 143.

Duins, 123.

Duyren (Coenraed Salomon van), 137.

E.

Elbingh (Jan van), 72, 131.

Engeland en Engelschen, 5, 7, 10, 13, 14, 17, 19, 23, 28, 31—34, 38, 46, 48, 54—56, 84—86, 92, 93, 119, 124, 125, 129, 139, 140, 169, 170, 172, 184, 185.

F.

Fairfax (lord), 28.

Ferdinandus (Francisco), 147.

Ferman (Jean), 75.

Ferment (Jan), 139.

Formosa, 1, 4, 14, 15, 23, 26, 52, 58, 67—69, 84, 95, 98, 120, 123, 132, 171, 176—178, 183, 188.

Fortuin [eil.], 15, 27.

G.

Gairman (Mr.), 31.

Gale, 29, 39, 99.

Galiffa, zie: Bhandar Califa.

Gammalama, 86, 121, 141.

Gamron, 29.

Gelderland (redoute), 81.

Geleij, 103.

Geleijnsen de Jonge (Wollebrant), 12, 171.

Gembong, 65, 71, 73.

Gent (Hendrik van), 5, 33, 72, 124, 139.

Geus (de), 44.

Goa, 16, 23, 28, 29, 46, 84, 92, 136.

Goens (Rijklof van), 16, 17, 32—36, 82, 106, 107, 114, 121, 134, 172, 184, 188.

Gomes (Juan), 92.

Gomes (Matthijs), 33.

Gonsalvo (Bastisen), 147.

Gorontalo, 86.

Goijer (Pieter de), 14, 59, 105, 134, 143, 167, 173, 175, 187.

Gouw (Willem Evertse van der), 20.

Greenhill (Henry), 69, 73, 139.

Grineel (Mr.) 19.

Grissee, 5, 9, 14, 25, 27, 29, 39, 41, 47, 53, 55—57, 61—67, 69, 73—75, 77—80, 83, 88, 93, 95—97, 101, 103, 104, 106, 113, 120, 121, 132, 137, 140, 149, 152, 158—160, 162, 163, 167, 169, 171, 187, 188.

H.

Hampalou, zie: Ampalo.

Happert (Gabriel), 132.

Hendricksen (Hendrick), 11, 90.

Heinricus (fort), 11, 87, 89—91, 146.

Herbers (Mr. Gerard), 12.

Hermans (Jan), 114, 115

Hertenbaai, 14.

Heussens (Arnold), 72, 129, 133, 171

Hilarius (Antonius), 185.

Horick (Pieter van), 60.

Horst (Hendrik ter), 11, 87, 90, 91, 139, 146.

Hurminus (Barent), 146.

Hustaert (Jacob), 104, 172.

Hyarinto Tigan (baai), 174.

I.

Ibabau, 176.

Ignatius-eilanden, 175.

Ilocos, 59.

Indragiri, 5, 13, 62, 73, 78, 139.

Indramajoe, 1, 9, 27, 47, 49, 52, 55, 75, 78, 82, 88, 107, 141, 156, 158, 163, 164, 173, 185.

Indrapoers en Indrapoerezen, 8, 18, 54, 75, 105, 106, 134.

J.

Jago (St.), 138, 160, 161, 166, 177.

Jans (Albert), 140.

Janseen (Leendert), 40, 63.

Janssen (Pieter), 63, 67.

Janssen alias Buisman (Sivert), 61.

Japan, 26, 35, 56, 68, 70, 120, 132.

Japara, 4, 5, 13, 16, 18—25, 27, 29, 31, 41, 43, 47—49, 51, 52, 54—57, 61—63, 65—68, 71—83, 88, 93—95, 98, 99, 101—103, 105—108, 116—120, 123—126, 130, 132, 135, 138—140, 143—146, 148, 149, 153—156, 158—162, 165—167, 169, 171, 186.

Jemtey, 10.

Jochemsen (Michiel), 146.

Jortang, 1, 26, 60, 66, 71, 78—80, 82, 95, 97, 99, 103, 120, 141.

Judia, zie: Ajudhja.

K.

Kaap de Goede Hoop, 12, 40, 63, 171, 189.

Kali Woengoe, 11, 13, 21, 25, 47, 54, 67, 72, 73, 93.

Kambodja, 35, 47, 57, 58, 77, 85, 93, 112, 125.

Kandal, zie: Kendal.

Kandang, 56, 89.

Kangean, 62.

Kedah, 70.

Kendal, 59, 89, 154, 167.

Koejang, 63, 75.

Koelang (kaap), 100.

Koepang, 87, 91, 146.

Koetchie, 58.

Koromandel, 5, 10, 12, 23, 38, 50, 52, 55, 64, 72, 117, 133, 138, 171, 173, 184, 189.

Kota Tengah, 37, 60, 74.

Krassakan, 99.

Krawang, 13, 16, 20, 27, 37, 53, 71, 93, 102, 104, 106, 107, 119, 133, 134, 139, 152, 159, 166, 188.

Krokot (rivier), 102.

L.

Lambang, 169.
 Lambos, 144.
 Lamahala, 146.
 Lampawa, 52.
 Lampongs (de), 20, 47, 82, 179, 180.
 Larantoeka, 91, 92, 146, 147.
 Lasem, 122, 135, 138, 145, 152,
 158, 159, 165.
 Laur (Poeles), 14.
 Leam, 182.
 Lefeber (Pieter), 35.
 Leyte, 181.
 Ligor, 77.
 Lonso, 109.
 Loop (kaap de), 166.
 Losari, 21, 25, 27, 57, 62.
 Luzon, 174, 178—180. Zie ook: Manilla.
 Lijn (Cornelis van der), 6, 8, 35—37,
 41, 42, 44, 45, 49, 50, 57, 94,
 107, 126, 127, 145, 168, 174.

M.

Macao, 15, 84, 86, 147, 182, 183.
 Madagascar, 129.
 Madilanghou, 116.
 Madura, 18, 27, 88, 169.
 Maen (G. van der), 33.
 Maertensse (Jacob), 20.
 Maetsuycker (Johan), 3, 39, 40, 99,
 101, 185.
 Makassar en Makassaren, 4, 10, 14,
 16, 18—25, 27, 29, 31, 34, 37,
 39, 41, 45, 46, 53, 83—85, 87,
 89, 91, 93, 94, 124, 126—128,
 136, 141, 142, 150—152, 155,
 158, 162, 166, 169, 175, 189.
 Makjan, 104, 172.
 Malabar (kust van), 39, 100, 128, 129.
 Malejoe (kasteel), 87.
 Malaka en Malakezen, 5—7, 16, 22,
 50, 61, 62, 72, 74—78, 80, 83.

93, 120, 133, 134, 136, 139, 140,
 141, 143, 145, 150, 152, 154,
 156—160, 162, 164, 185.
 Maleiers, 44, 54, 55, 82, 84, 91,
 107, 114, 121, 124, 141, 163,
 167, 169.
 Maleije, zie: Malejoe.
 Man (Hendrik), 102.
 Manak, zie: Menak.
 Manangkabouwers, 17, 33, 36.
 Mandawe, zie: Mendawei.
 Manicabers, zie: Manangkabouwers.
 Manilla, 14—16, 23, 24, 34, 59, 76,
 84, 86, 92—94, 112, 124, 125,
 127, 128, 174, 179, 181, zie ook:
 Luzon.
 Manjuta, 27, 106, 130.
 Mara, 109.
 Maratsiang, 5, 18, 19, 46, 131, 133.
 Mardijkers, 100, 142.
 Mashate, 181.
 Mascarenhas (Dom Philippo de), 29, 30,
 136.
 Masulipatman, 2, 71, 130, 173, 184.
 Mataram en Matarammers, 13, 21, 28,
 50—56, 60, 64, 66, 68, 82, 97,
 100, 106—119, 121, 122, 130,
 132, 148, 164, 187.
 Matta (Pedro de la), 86, 92, 124, 125,
 141, 142.
 Mauban (bocht van), 179.
 Mauritius, 28, 47, 129, 161.
 Meersche (Jacob van der), 28, 47, 129,
 130, 161.
 Mena, 147.
 Mensak, 19.
 Mendawei, 45, 135.
 Mendonck (Thomas), 22.
 Mexico, 174, 175, 178—181.
 Michiels (Evert), 139.
 Middelburg (kamer), 131, 138.
 Minalabai, 178.
 Mindoro, 59, 174.

Molukken, 23, 24, 83, 84, 87, 106, 107, 125, 172.
 Mooren, 38, 68, 99, 173.
 Mosambique, 33.
 Muizensbaai, 59, 60.
 Muijden (Jan van) 4, 67, 71, 77, 107.

N.

Nago, 177.
 Nangasaki, 67, 77.
 Negapatnam, 84.
 Noel (Mr.), 1.
 Nones, (Gaspar), 129.
 Nova Hispania: zie: Mexico.
 Nunalabor, 177.

O.

Ogel (Dirk Jansen), 76.
 Onrust (eiland), 23, 52, 64, 96, 135, 143, 156.
 Ontong Djawa, 2.
 Outshoorn (Cornelis Willemsen van), 29, 39, 80, 138, 153, 156.
 Overwater (Pieter Antonis), 26, 120, 171.

P.

Padang, 16, 42, 45.
 Pahang, 49, 60.
 Palembang en Palembangers, 1—5, 12, 13, 17—20, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46—49, 53—58, 60—63, 65—68, 72, 73, 75, 77, 79, 80, 96, 98, 120, 139, 141, 144, 145, 149, 152, 153, 155, 159, 163—166, 170, 173, 186.
 Paliakata, 29, 72.
 Palingh (Mr.), 48, 54.
 Pamalang 2, 13, 19, 65, 101, 121, 128, 135, 139, 159, 169, 171, 187.
 Pamanoekan, 20, 22, 27, 29, 62,

72, 75, 76, 78, 103, 104, 130, 135, 137, 144, 163, 186.

Panaroeban, 63.
 Paradessi, 68, 96.
 Pasaman, 19.
 Pasaroewan, zie: Pasoeroewan.
 Pasir, 4, 82.

Pasoeroewan, 78, 159.
 Passora(ng), 9, 104, 153.
 Patani, 1, 2, 172.
 Pays (Joan), 159.
 Pehon, zie: Pescadores.
 Pekalongan, 13, 20, 22, 27, 47, 48, 73, 78, 79, 93, 95, 101, 102, 137, 148—150, 156, 160, 162, 163, 167, 169, 185.

Pencoela (Beukoelen), 144.
 Perak, 6, 8, 68, 111, 112, 117, 122.
 Perzië, 29, 98, 112, 113, 130, 132, 133, 135, 144, 159, 173, 185.

Philippijen, 175.
 Pieterse (Pieter), 40.
 Pinston (Thomas), 23, 31, 125, 140, 170.
 Pipeli, 2, 72, 130.
 Pescadores, 26.

Poedak Pajong, 116.
 Ponthang, 13, 27, 102.
 Por (Reinier), 47, 129, 161.
 Portugeezen, 3, 6, 7, 15, 23, 28—31, 84, 85, 91, 92, 124.

Priaman, 18, 19, 26, 39, 41—44, 75, 81, 88, 95, 98, 103, 132, 133, 136, 138, 140, 149, 171.

Priok, 18.
 Puijt (Albert), 90.

Q.

Qnamen, 17.
 Quinam, 112.

R.

Rantan Salak, 36.
 Rembang, 88, 138, 141, 163.

Reviers (Carel), 83.
 Rodrigo (Pasqual), 64.
 Rosari, 22.
 Rotterdam (kamer), 137.
 Rijcke (Hendrik de), 114.

S.

Sabo, zie: Savoe.
 Saboango, 86.
 Salatiga, 116.
 Salida, 80, 81, 103, 134.
 Salvador (St), 16, 174, 175.
 Samarang, 16, 23, 49, 51, 52, 56, 61,
 62, 67, 74, 78, 79, 93, 101, 107,
 108, 110, 116, 118—120, 123,
 131, 132, 135, 136, 138, 141,
 143, 144, 146, 149, 150, 154,
 155, 163, 171, 172, 186, 188, 189.
 Samsoen (burger), 109.
 Sampang, 78, 100, 122, 136, 143,
 167, 184.
 Sangora, 47, 70, 71, 77, 183.
 Sas (Jan), 62.
 Savoe (eiland), 91, 146, 148.
 Schildpadbaai, 161.
 Schillemans (Philip), 26.
 Schoorl (Dirck), 40, 100, 128.
 Sebouw, 125.
 Siassem, 13, 18, 47, 57, 58, 60—
 62, 66, 69, 72—74, 80, 94—96,
 140, 141, 152, 162.
 Semangka, 13, 20.
 Sernijen (Wouter), 87, 104, 106.
 Serooskerke (Reinier), 128.
 Siam, 4, 11, 15, 34, 35, 67—69,
 71, 75, 77, 98, 143, 166, 173, 181,
 182, 187.
 Sierra Leone, 189.
 Silebar, 13, 16, 20, 28, 31, 38, 41,
 48, 53—55, 74, 78, 98, 106, 134.
 Sillemaje, zie: Tjilamaja.
 Sillida, zie: Salida.

Silvernagel (Johannes Philippus), 81.
 Sitte, 36.
 Siwerts (Thomas), 190.
 Snoeck (Dirk Ewoutsen), 120, 132.
 Soekadana, 13, 21, 25, 47, 57, 68,
 76, 79, 102, 103, 155, 169, 186.
 Soember, 22.
 Soenda (straat) 12, 13, 18, 102, 108, 131.
 Soerahaja, 18, 22, 66, 76, 79, 97,
 98, 100, 101, 103, 120, 141, 144,
 158, 159, 162, 164, 186, 190.
 Solo, zie: Boenga (rivier).
 Solor en Soloreezzen, 11, 30, 46, 86,
 87, 89, 91—93, 107, 146—148.
 Sombar, zie: Soember.
 Soubou, 86.
 Spanjaarden, 59, 60, 76, 92, 124,
 141, 174—176.
 Spirito Saneto (kaap), 175, 176.
 Songensap, 53, 88.
 Stel (Adriaan van der), 129.
 Steur (Dirck), 135.
 Sumatra's Westkust, 41, 88, 99, 103,
 105, 120, 123, 130, 132, 134,
 138, 171.
 Surat, 3, 23, 28, 29, 38, 48, 55,
 98, 99, 129, 133, 135, 144, 159,
 170, 173, 185.

T.

Talaumba, 138.
 Taliabos, 16.
 Tambang, 105, 149.
 Tamboesei, 33.
 Tamelang, 2, 68.
 Tampoerang, 121.
 Tanah Keke, 151.
 Tanakera zie: Tanah Keke.
 Tanara, 19, 27, 62, 80.
 Tandaya, 176.
 Tasman (Abel Janssen), 13, 18, 70,
 76, 77, 173, 184, 188.

Tassong, [77.]

- Tauijangh Boerangh, 5.
 Tegal, 1, 9, 13, 16, 18, 22, 27,
 47—49, 55—57, 60—62, 88, 137,
 140, 149, 150, 157—160, 163,
 171, 186.
 Telabo, 181.
 Tembalang, 93.
 Terbaja, 20.
 Tereeras (Maria), 146.
 Ternate en Ternatanen, 16, 24, 86,
 87, 104, 124.
 Texel, 40, 63, 106, 123, 189.
 Thome (St.), 166.
 Thijssen (Johan), 6, 22, 52, 62, 75,
 133, 158.
 Tidore, 124.
 Tiekoe, 26, 41, 103, 149, 171. Zie
 ook: Bhandar Califa.
 Tigau, 174, 175.
 Timon (Poeloe), 14, 15.
 Timor, 91, 142.
 Tjilamaja, 20, 21, 41, 62, 65, 66,
 72, 76, 94, 103, 158.
 Tjingko (Poeloe), 42.
 Toeban, 57. *(270) erf*
 Tonkin, 26, 132.
 Toppershoedje, zie: Tamboerang. *(270) erf*
 Trouse, 22, 29, 88, 96, 102, 140.
 Truytman (Johan), 76, 184.
 Tynosa, 182.

U.

- Ubai (St.), 181.

V.

- Velasko (Jacinto), 180.
 Verbeeck (Willem), 11, 46, 86, 87,
 89, 90—93, 107.
 Verdonck (David), 124, 151.
 Viera de Figueiredo (Francisco), 23, 28—
 32, 46, 84—86, 92, 94, 124—128,
 136, 151, 152.
 Vincent (Kaap St.), 2, 123.
 Vlaming van Outshoorn (Arnold de), 39,
 87, 150, 155, 166.
 Vliet (Jeremias van), 40.
 Vries (de), 180.
 Vroede (Martinus de), 72, 131, 173.

W.

- Wasser (Pieter de), 38.
 Wesenhagen (Johan van), 17, 33.
 Wingurla, 3, 128, 129, 144, 159, 173.
 Winninx (Leonhard), 138.
 Wit (de), 18.
 Witterseilanden, 14.
 Wonderaer (Sebald), 24, 25, 46, 47,
 66, 82, 106—108, 114, 119, 121.

(270) erf Z.

- Zandenborg (fort), 63.
 Zeeland (kamer), 12, 61, 186.
 Zeelst (Hendrick van), 136.
 Zoute rivier (Kaapstad), 63.
 Zoute rivier, 179.
 Zuidland, 102, 155.

Cat. No. 91578

CATALOGUED.

NC

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.

S. B., 140, N. DELHI.